

Protokoll

KIRKEMØTET 1996

Bergen
10. - 15. nov.

Det 13. Kirkemøtet i Den norske kirke
ble holdt i Bergen
fra søndag 10. til fredag 15. november 1996.

Møtets forhandlinger fant sted på
Grand Hotel Terminus.

INNHold

I.	ÅPNING AV KIRKEMØTET 1996	7
1.	Åpningsgudstjenesten	9
2.	Åpningsmøtet	9
3.	Hovedforedraget	9
II.	KONSTITUERING	11
1.	Valg av dirigentskap	13
2.	Innkallingen	13
3.	Sakslisten	13
4.	Valg av tellekorps	13
5.	Valg av komiteledere	14
6.	Valgkomiteen - supplerende valg	14
III.	SAKSLISTE	15
IV.	KOMITEINNSTILLINGER OG PLENUMSVEDTAK	19
-	KM 1/96: Innstilling fra Protokollkomiteen	21
-	KM 2/96: Valg og oppnevninger	23
-	KM 3/96: Årsmelding for de sentralkirkelige råd 1995	34
-	KM 4/96: Mål- og strategidokument for de sentralkirkelige råd 1997-2000	40
-	KM 5/96: Statsbudsjettet 1997	49
-	KM 6/96: Tidfesting av Kyrkjemøtet 1998	58
-	KM 7/96: Særskilde preiketekstar	60
-	KM 8/96: Orienteringssaker	64
	a) Bispemøtet - Protokoll 1996	
	b) Årsmelding 1996 for Den norske Sjømannsmisjon/ Norsk kirke i utlandet	
	c) Melding om bispedømmerådenes tilsetninger 1.7.1995-30.6.1996	
-	KM 9/96: Representasjon på vegne av Den norske kyrkja	66
-	KM 10/96: Forbruk og rettferd	76
-	KM 11/96: Stiftinga Kyrkjeforskning	109
-	KM 12/96: Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenstlige funksjoner	123
-	KM 13/96: Plan for dåpsopplæring - Rapport fra innføringsperioden	134

-	KM 14/96: Det økumeniske tiåret	
	- Delrapport II	142
-	KM 15/96: Forvaltning av	
	Opplysningsvesenets Fond	152
-	KM 16/96: Tjenesteordning og nominasjonsordning	
	for biskoper - høring	160
-	KM 17/96: Statutter for Mellomkirkelig Råd og	
	Samisk kirkeråd	190
-	KM 18/96: Regler for valg av	
	a) Menighetsråd	193
	b) Kirkelig fellesråd	227
	c) Prostiråd og	
	formene for dets virksomhet	233
	d) Bispedømmeråd	238
-	KM 19/96: Regler om formene for virksomheten i	
	a) Menighetsråd og	
	kirkelig fellesråd	261
	b) Menighetsmøte	273
	c) Bispedømmeråd	278
-	KM 20/96: Kvalifikasjonskrav og tjenesteordning	
	for kateket, diakon og kantor	
	(2. gang)	289
	V. DELTAKERE PÅ KIRKEMØTET 1996	313
	VI. KIRKEMØTET's FASTE KOMITEER	321
	VII. HOVEDFOREDRAGSDEBATTEN OG	
	GENERALDEBATTEN	327
	VIII. ØVRIGE PROGRAMINNSLAG	331
	1. Morgensamlingene	333
	2. Avslutningsgudstjenesten	333
	3. Hilsningstelegram Kongen	334
	IX. TALER, FOREDRAG OG HILSENER	335

*

I. ÅPNING AV KIRKEMØTET 1996

1. ÅPNINGSGUDSTJENESTEN

Kirkemøtet 1996 ble åpnet med gudstjeneste i Mariakirken søndag 10. november kl. 16:00. Gudstjenesten ble overført i NRK/TV. Kirkerådets nye direktør Erling J. Pettersen var predikant.

2. ÅPNINGSMØTET

Åpningsmøtet ble holdt i plenumssalen i Grand Hotel Terminus søndag 10. november kl. 17:30.

Kirkerådets formann Oddbjørn Evenshaug holdt åpningstalen (gjengitt på side 337).

Statsråd Reidar Sandal bragte hilsen til Kirkemøtet (gjengitt på side 361). Videre ble det bragt hilsen ved HH Aram I Keshishian, catholicos of Cilicia og formann i Kirkenes Verdensråd (se side 371) og Bergen by's ordfører Ingmar Ljones (se side 369).

3. HOVEDFOREDRAGET

Kirkemøtets hovedforedrag ble holdt av leder for Mellomkirkelig Råd, direktør Sigrun Møgedal. Temaet for hovedforedraget var "Forbruk og rettferd - utfordringer for Den norske kirke". (foredraget er gjengitt på side 348).

Hovedforedraget med etterfølgende debatt fant sted mandag 11. november kl. 09:00 i plenumssalen i Grand Hotel Terminus.

*

II. KONSTITUERING

Under åpningsmøtet søndag 10. november kl. 17:30 ble dirigentskapet valgt. Den øvrige konstituering foregikk samme dag kl. 20:30.

Kirkerådets formann, Oddbjørn Evenshaug, ledet åpningsmøtet fram til dirigentskapet var valgt.

1. VALG AV DIRIGENTSKAP

Ved skriftlig avstemning ble følgende valgt som dirigenter:

- Nils Valde (Hoveddirigent)
Personlig varadirigent: Anders Sæbø
- Gunvor Kongsvik
Personlig varadirigent: Berit Heløy Kloser
- Hans Arne Akerø
Personlig varadirigent: Ola M. Steinholt

2. INNKALLINGEN

Innkallingen til Kirkekmøtet 1996 med vedlagte saksdokumenter var sendt deltakerne til forskriftsmessig tid.

Kirkemøtet hadde ingen merknader til innkallingen.

3. SAKSLISTEN

Kirkerådets forslag til saksliste inneholdt 20 saker.

Kirkemøtet sluttet seg til Kirkerådets forslag til saksliste og til forslaget til fordeling av saker på komiteene.

4. VALG AV TELLEKORPS

Kirkemøtet ga sin tilslutning til følgende forslag til tellekorps:

- Berit Nyborg (Hovedansvarlig)
- Anna Ragnhild Balto

- Eiel Holten
- Astrid Nesje
- Hans Jürgen Schorre

5. VALG AV KOMITELEDERE

Ved skriftlig avstemning ble følgende valgt til komiteledere:

- Komite A: Hans Olav Høivik
- Komite B: Berit Pihl Johansen
- Komite C: Nils-Tore Andersen
- Komite D: Otto Strand
- Komite E: Elise Haugland Madsen
- Komite F: Harald Gammelsæter

6. VALGKOMITEEN

- SUPPLERENDE VALG

Kirkemøtet ga sin tilslutning til at følgende personer supplerer Valgkomiteen for gjenværende del av perioden 1994-98:

- Gudrun Johnsen Bolstad
Medlem
- Harald Lindemann
Personlig varamedlem

7. PROTOKOLLKOMITEEN

- SUPPLERENDE VALG

Kirkemøtet ga sin tilslutning til at følgende personer supplerer Protokollkomiteen for gjenværende del av perioden 1994-98:

- Solveig Fjøsne Saltvik
Medlem
- Kristine Sandmæl
Personlig varamedlem

*

III. SAKSLISTE

- Sak KM 1/96: INNSTILLING FRA
PROTOKOLLKOMITEEN
- Sak KM 2/96: VALG OG OPPNEVNINGER
- Sak KM 3/96: ÅRSMELDING FOR
DE SENTRALKIRKELIGE RÅD 1995
- Sak KM 4/96: MÅL- OG STRATEGIDOKUMENT
FOR DE SENTRALKIRKELIGE RÅD
1997-2000
- Sak KM 5/96: STATSBUDDSJETTET 1997
- Sak KM 6/96: TIDFESTING AV KYRKJEMØTET 1998
- Sak KM 7/96: SÆRSKILDE PREIKETEKSTAR
- Sak KM 8/96: ORIENTERINGSSAKER
- Sak KM 9/96: REPRESENTASJON PÅ VEGNE AV
DEN NORSKE KYRKJA
- Sak KM 10/96: FORBRUK OG RETTFERD
- Sak KM 11/96: STIFTINGA KYRKJEFORSKING
- Sak KM 12/96: RETNINGSLINJER FOR
KATEKETENS OG DIAKONENS
GUDSTJENSTLIGE FUNKSJONER
- Sak KM 13/96: PLAN FOR DÅPSOPPLÆRING
- RAPPORT FRA INNFØRINGSPERIODEN
- Sak KM 14/96: DET ØKUMENISKE TIÅRET
- DELRAPPORT II
- Sak KM 15/96: FORVALTNING AV
OPPLYSNINGSVESENETS FOND
- Sak KM 16/96: TJENESTEORDNING OG
NOMINASJONSORDNING FOR BISKOPER
- HØRING

Sak KM 17/96: STATUTTER FOR
MELLOMKIRKELIG RÅD OG
SAMISK KIRKERÅD

Sak KM 18/96: REGLER FOR VALG AV
a) MENIGHETSRÅD
b) KIRKELIG FELLESRÅD
c) PROSTIRÅD OG
FORMENE FOR DETS VIRKSOMHET
d) BISPEDØMMERÅD

Sak KM 19/96: REGLER OM FORMENE FOR
VIRKSOMHETEN I
a) MENIGHETSRÅD OG
KIRKELIG FELLESRÅD
b) MENIGHETSMØTE
c) BISPEDØMMERÅD

Sak KM 20/96: KVALIFIKASJONSKRAV OG
TJENESTEORDNING FOR
KATEKET, DIAKON OG KANTOR
(2. GANG)

*

IV. KOMITEINNSTILLINGER
OG
PLENUMSVEDTAK

Sak KM 1/96: INNSTILLING FRA
 PROTOKOLLKOMITEEN

SAKSDOKUMENT:

Kirkekmøtetedokument

Dokument 1.1 INNSTILLING FRA
 PROTOKOLLKOMITEEN

Protokollkomiteen har hatt 2 møter.

Protokollkomiteen har gjennomgått vedtaksprotokollen fra Kirkemøtet 1995 før utsendelse.

Protokollkomiteen har før Kirkemøtet 1996 gått gjennom vedtaksprotokollen for Kirkemøtet 1995 og vurdert oppfølgingen av vedtakene. Komiteen har her tatt utgangspunkt i protokollene fra Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd og opplysninger fra Kirkerådets sekretariat.

På dette grunnlag finner Protokollkomiteen at de tre sentralkirkelige råd har fulgt opp Kirkemøtets vedtak på en fullgod måte.

Sekretariatene har fulgt de arbeidsrutinene som var foreskrevet og har gitt komiteen gode arbeidsvilkår.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Gunvor Kongsvik
Saksordfører: Vidar Horsfjord

Disse hadde ordet:

Vidar Horsfjord.

KIRKEMØTET's
VEDTAK

Innstillingen fra Protokollkomiteen taes til etterretning.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 2/96: VALG OG OPPNEVNINGER

1. Valg av 2 medlemmer til
Kirkemøtet for resten av perioden 1994-98
2. Valg av leder for
Kirkerådet for perioden 1996-98
3. Valg av leder for
Mellomkirkelig Råd for perioden 1996-98
4. Valg av leder for
Samisk kirkeråd for perioden 1996-98
5. a) Supplerende valg til
Kirkerådet for resten av perioden 1994-98
b) Orientering om supplerings til
Kirkerådet for resten av perioden 1994-98
6. Supplerende valg til
Mellomkirkelig Råd for resten av perioden 1994-98
7. Supplerende valg til
representantskapet i Den norske Sjømannsmisjon/
Norsk kirke i utlandet
8. Oppnevning av medlemmer til
representantskapet for Det Norske Bibelselskap for
perioden 1997-99
9. Forlengelse av funksjonstiden frem til 1999 i
Nordisk Økumenisk Råd's representantskap
10. Oppnevning av delegater til
European Ecumenical Assembly II og
Konferansen av Europeiske Kirker's
generalforsamling i 1997 i Østerrike
11. Oppnevning av delegater til
Kirkenes Verdensråd's generalforsamling i
1998 i Harare, Zimbabwe
12. Oppnevning av delegasjonsledere til
 - Det Lutherske Verdensforbund i 1997
 - Kirkenes Verdensråd i 1998
 - European Eucmenical Assembly II og
Konferansen av Europeiske Kirker i 1997

13. Nominasjon av kandidater til styreverv i
 - Det Lutherske Verdensforbund
 - Kirkenes Verdensråd
 - Konferansen av Europeiske Kirker
14. Oppnevning av medlemmer og varamedlemmer til Norges kristne råd for perioden 1996-98

Stemmegivning og opptelling

Til alle valg var det skriftlig stemmeavgivning.

Opptelling skjedde under ledelse av tellekorpsets leder Berit Nyborg.

Resultat av avstemmingen er skriftlig overlevert møtets dirigentskap.

1. KIRKEMØTET
 - VALG AV 2 MEDLEMMER

Dokumenter:

- Sakorientering (Dokument 2.5)
m/Nominasjonskomiteens forslag
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

Følgende velges som medlemmer av Kirkemøtet for resten av perioden 1994-98:

- Ole Mathis Hetta
- Sigrun Møgedal

VALGRESULTAT:

Det ble avgitt 79 stemmer.

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

2. KIRKERÅDET

- VALG AV LEDER 1996-98

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.6)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

Oddbjørn Evenshaug velges som leder for Kirkerådet for perioden 1996-98.

VALGRESULTAT:

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

3. MELLOMKIRKELIG RÅD

- VALG AV LEDER 1996-98

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.7)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

Sigrun Møgedal velges som leder for Mellomkirkelig Råd for perioden 1996-98.

VALGRESULTAT:

- Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

4. SAMISK KIRKERÅD

- VALG AV LEDER 1996-98

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.8)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

Ole Mathis Hetta velges som leder for Samisk kirkeråd for perioden 1996-98.

VALGRESULTAT:

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

5. KIRKERÅDET

- a) SUPPLERENDE VALG
- b) ORIENTERING OM SUPPLERING

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.9)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

- Nils Valde velges som varamedlem til Kirkerådet fra Møre bispedømmeråd for resten av perioden 1994-98.
- Kirkemøtet tar til orientering at Mette Eggan som medlem og Jørgen Gustad som varamedlem representerer Nidaros bispedømmeråd i Kirkerådet for resten av perioden 1994-98.

VALGRESULTAT:

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

6. MELLOMKIRKELIG RÅD

- SUPPLERENDE VALG

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.10)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

- Hild Myrene velges som medlem og Jon Bovim som varamedlem i Mellomkirkelig Råd for resten av perioden 1994-98.

VALGRESULTAT:

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

7. DEN NORSKE SJØMANNSMISJON/
NORSK KIRKE I UTlandet
- SUPPLERENDE VALG TIL
REPRESENTANTSKAPET

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.11)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

Magne Grønlien oppnevnes som representant og Bjørg Evensen som vararepresentant til representantskapet i Den Norske Sjømannsmisjon/ Norsk kirke i utlandet for resten av perioden 1994-98.

VALGRESULTAT:

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

8. DET NORSKE BIBELSELSKAP's REPRESENTANTSKAP
- OPPNEVNING AV MEDLEMMER 1997-99

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.12)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

Følgende oppnevnes til Det Norske Bibelselskaps representantskap for perioden 1997-99:

- Kirkerådets formann
p.t. Oddbjørn Evenshaug
- Kirkerådets direktør
p.t. Erling Pettersen
- Svein Friis Søhoel

- Margit Rognerud
- Inger Elisabeth B. Habbestad
- Ingunn Hellevik
- Lars Erlend Nielsen

VALGRESULTAT:

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

9. NORDISK ØKUMENISK RÅD's REPRESENTANTSKAP - FORLENGELSE AV FUNKSJONSTIDEN

Dokumenter:

- Sakorientering (Dokument 2.13)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

Funksjonsperioden for følgende medlemmer og varamedlemmer til Nordisk Økumenisk Råd's representantskap utvides til også å gjelde 1998-99:

- Even Fougner
Medlem	Finn Wagle
Personlig varamedlem
- Astrid Grude Eikseth
Medlem	Kari Ripegut
Personlig varamedlem
- Mellomkirkelig Råd's
generalsekretær
Medlem	Kirkerådet's
direktør
Personlig varamedlem

VALGRESULTAT:

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

10. EUROPEAN ECUMENICAL ASSEMBLY II og
KONFERANSEN AV EUROPEISKE KIRKER's
GENERALFORSAMLING I 1997 I ØSTERRIKE
- OPPNEVNING AV DELEGATER

Dokumenter:

- Sakorientering (Dokument 2.14)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

Følgende delegater oppnevnes til European Ecumenical Assembly II og Konferansen av Europeiske Kirker's generalforsamling i Graz i Østerrike i 1997:

- Finn Wagle
Varadelegat: Ola Steinholt
- Line Skum
Varadelegat: Lars Johnsen
- Gunnar Heiene
Varadelegat: Kjell Nordstokke
- Gerd Marie Ådna
Varadelegat: Kari Flornes
- Berit Lånke
Varadelegat: Morten Fleischer

VALGRESULTAT:

Det ble avgitt 79 stemmer. Ola Steinholt fikk 1 stemme som delegat og Finn Wagle fikk 1 stemme som hans varadelegat.

Valgkomiteens forslag ble vedtatt.

11. KIRKENES VERDENSRÅD's GENERALFORSAMLING
I 1998 I HARARE, ZIMBABWE

Dokumenter:

- Sakorientering (Dokument 2.15)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

Følgende delegater oppnevnes til Kirkenes Verdensråd's generalforsamling i Harare i Zimbabwe i 1998:

- Bispemøtets preses
pr. september 1998
Varadelegat: Bispemøtets varapreses
pr. september 1998
- Mellomkirkelig Råd's leder
pr. september 1998
Varadelegat: Mellomkirkelig Råd's nestleder
pr. september 1998
- Trond Bakkevig
Varadelegat: Jan Erichsen
- Turid Karlsen Seim
Varadelegat: Helga Haugland Byfuglien
- Øystein Gjerdrum
Varadelegat: Ole Mathis Hetta
- Gunhild Sivertsen Sørvig
Varadelegat: Solveig Tjernæs
- Ragnhild Elisabeth Hoel
Varadelegat: Ingeborg Kvammen

VALGRESULTAT:

Det ble avgitt 79 stemmer.

Jan Erichsen fikk 1 stemme som delegat og Trond Bakkevig 1 stemme som hans varadelegat. Helga Haugland Byfuglien fikk 1 stemme som delegat og Turid Karlsen Seim 1 stemme som hennes varadelegat.

Valgkomiteens forslag ble vedtatt.

12. DELEGASJONSLEDERE TIL
GENERALFORSAMLINGER I
ØKUMENISKE ORGANISASJONER

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.17)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

- Sigrun Møgedal oppnevnes som delegasjonsleder til Det Lutherske Verdensforbund's generalforsamling i Hong Kong i 1997.
- Trond Bakkevig oppnevnes som delegasjonsleder til Kirkenes Verdensråd's generalforsamling i Zimbabwe i 1998.
- Finn Wagle oppnevnes som delegasjonsleder til European Ecumenical Assembly II og Konferansen av Europeiske Kirker i Østerrike i 1997.

VALGRESULTAT:

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

13. NOMINASJON AV KANDIDATER TIL
STYREVERV I

- DET LUTHERSKE VERDENSFORBUND
- KIRKENES VERDENSRAÅD
- KONFERANSEN AV EUROPEISKE KIRKER

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.16)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

- Sigrun Møgedal nomineres som kandidat til Det Lutherske Verdensforbund's Råd.
- Trond Bakkevig nomineres som kandidat til Kirkenes Verdensråd's sentralkomite.
- Finn Wagle nomineres som kandidat til Konferansen av Europeiske Kirker.

VALGRESULTAT:

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

14. OPPNEVNING AV MEDLEMMER TIL
NORGES KRISTNE RÅD 1996-98

Dokumenter:

- Saksorientering (Dokument 2.18)
- Valgkomiteens forslag

Valgkomiteens forslag:

Følgende medlemmer med varamedlemmer oppnevnes til Norges kristne råd for perioden 1996-98:

Medlem:

Gunvor Lande
Halvor Bergan
Sigrun Møgedal
Solveig Fiske
Stig Utnem
Jens-Petter Johnsen
Ragnhild Jepsen
Eldgrim Fossheim
Helge Kvanvig
Berit Lånke
Synnøve Brevik
Gunnar Heiene

Varamedlem:

Marit Torp
Ola Steinholt
Elise Haugland Madsen
Astri Hauge
Marit Halvorsen Hougsnæs
Nils-Tore Andersen
Kristine Sandmæl
Berge Furre
Jan Schumacher
Liv Berg
Ellen Martha Blaasvær
Stein Erik Horjen

VALGRESULTAT:

Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

*

Sak KM 3/96: ÅRSMELDING 1995
 KIRKERÅDET, MELLOMKIRKELIG RÅD,
 SAMISK KIRKERÅD

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

- Dokument 3.1 SAKSORIENTERING
- Dokument 3.2 ÅRSMELDING FOR KIRKERÅDET,
 MELLOMKIRKELIG RÅD,
 SAMISK KIRKERÅD 1995
- Dokument 3.3 MELDING OM DE
 SENTRALKIRKELIGE RÅDS VIRKSOMHET
 JANUAR - SEPTEMBER 1996

INNSTILLING FRA KOMITE A:

Saksorientering

Kirkemøtet 1995 ba om at årsmeldingene fra de sentralkirkelige råd for 1995 ble redigert sammen til én melding.

Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd, Samisk kirkeråd legger derfor fram for Kirkemøtet 1996 en samredigert årsmelding for 1995, samt melding om virksomheten januar - september 1996.

I henhold til regler for Kirkerådets virksomhet (Kgl.res. av 13.9.1985, § 2-8) skal Kirkerådet legge fram en melding for Kirkemøtet. Denne skal tas til orientering av Kirkemøtet. Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd skal i henhold til statuttene, vedtatt av Kirkemøtet (§ 3 a), legge fram årsmelding til godkjenning. Dersom en samredigert årsmelding er ønsket for fremtiden, vil det være nødvendig med en endring i statuttene § 3 a.

Komiteens merknader

Komite A vil uttrykke tilfredshet med den form og struktur som årsmeldingen for de tre sentralkirkelige råd nå har fått. Samredigeringen av de tre rådenes årsmeldinger er en konsekvens av den integrerte arbeidsform mellom rådene og gjenspeiler en fruktbar måte å arbeide på.

Komiteen ønsker imidlertid at det i senere årsmeldinger vektlegges mer å gi vurderinger av de tiltak som er utført og også gi begrunnelser for at tiltak ikke ble iverksatt. Komiteen vil her henvise til et eksempel i årsmeldingen (s. 60) vedrørende kvinners prestetjeneste, der et planlagt initiativ for dialog mellom ulike grupperinger i dette spørsmål ikke er tatt, noe som heller ikke er gitt noen begrunnelse.

Årsmeldingen avspeiler et stort engasjement på en rekke felt. Komite A vil derfor gi honnør til sekretariatet for deres arbeidsinnsats. Samtidig er det grunn til igjen å påpeke behovet for økte driftsmidler over statsbudsjettet for å løse oppgavene.

Komite A vil be om at det blir vurdert å gjøre de nødvendige endringer i § 3 a i statuttene for Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd, som konsekvens av ønsket om fortsatt å ha en samredigert årsmelding.

Årsmeldingen gir i eget avsnitt (s. 45) en melding om kirkeasylene. På grunn av sakens viktighet og den aktuelle politiske situasjon, vil komiteen i vedtaket legge fram en egen uttalelse om dette.

Forslag til vedtak

1. På grunnlag av den samredigerte årsmelding for Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd 1995 tar Kirkemøtet Kirkerådets melding om virksomheten til orientering og godkjenner meldingen om virksomheten for Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd.
2. Kirkemøtet tar meldingen om de sentralkirkelige råds virksomhet i perioden januar - september 1996 til orientering.
3. På bakgrunn av årsmeldingens omtale av kirkeasyl vil Kirkemøtet uttale følgende:

OM KIRKEASYL

Kirkemøtet vil fremheve det arbeid som er gjort med prosjektet "Kirkelig dugnad for flyktninger". Det er viktig at erfaringene fra dette prosjektet blir gjort kjent for menighetene og at de oppmuntres til å intensivere arbeidet med å integrere og inkludere flyktninger.

Når det gjelder antall mennesker som har søkt kirkeasyl, har det økt betraktelig i løpet av 1995. Det er nå i alt 61 kirkeasylanter, derav 24 barn. Det er på det rene at langvarig kirkeasyl innebærer store påkjenninger for asylantene, og ganske særskilt for barna.

Kirkemøtet slår fast at kirkeasyl verken kan tjene som ankeinstans for samfunnets rettsavgjørelser eller som brekkstang for å oppnå politiske mål. Kirkeasyl er ingen "ordning", ikke engang en nødløsning, men hviler på respekten for det hellige rom og er slik sett et uttrykk for at de instanser som har makt i samfunnet, ikke har all makt i denne verden. Når mennesker søker tilflukt i det hellige rom fordi de frykter for sine liv, påføres kirken et dilemma. Den vil ikke være noen alternativ domstol i samfunnet, men den kan heller ikke avvise fortvilte mennesker. Kirkemøtet vil i denne forbindelse uttrykke takk og anerkjennelse for det diakonale arbeidet menighetene her har utført.

De kirkeasyl vi har sett i den senere tid, er etter Kirkemøtets mening skapt av en for streng og lite medmenneskelig praktisering av det regelverk som er lagt til grunn for vårt lands flyktningepolitikk. På denne bakgrunn ser Kirkemøtet med tilfredshet at Arbeiderpartiets nylig avsluttede landsmøte har bedt Regjeringen ta "nye konkrete initiativ for å få en løsning" på de problemer som kirkeasylene representerer. De humanitære sidene og det forhold at barna blant kirkeasylantene er kommet i en særlig vanskelig situasjon, blir spesielt nevnt i denne forbindelse.

Kirkemøtet er fullt innforstått med at behandlingen av asylsøkerne må være preget av rettferdighet og likhet, og at de som har søkt kirkeasyl, ikke skal gis noen spesialbehandling. Men Kirkemøtet har oppfattet det slik at regelverket for flyktningesaker har vært praktisert, i den hensikt å endre praksis i retning av en saksbehandling preget av større generøsitet. Kirkemøtet ber om at en slik ny praksis må komme kirkeasylantene til gode ved at også de får sine saker undergitt ny behandling i henhold til en slik ny praksis. I den forbindelse vil vi igjen peke på de påkjenninger et langvarig opphold i kirkeasyl innebærer, særlig for barna.

I forbindelse med den forestående gjennomgang av behandlingen av asylsøknader vil Kirkemøtet dessuten be Regjeringen om å særlig gjøre noe med to forhold:

- Behovet for å korte ned behandlingstiden av asylsøknader.

Den lange behandlingstid som mange asylsøkere opplever, fører til alvorlige personlige belastninger.

- Religiøs forfølgelse som kriterium for asyl.

Dette kriterium synes i dag ikke å ha selvstendig vekt, men i mange land er religiøs overbevisning årsak til diskriminering og forfølgelse, ofte med fare både for liv og helse.

Til slutt:

Kirkeasyl som fenomen er ikke noe som kan dirigeres eller kontrolleres sentralt i kirken. Det bygger på avgjørelser tatt i konkrete situasjoner på menighetsplan. Kirkeasyl vil bestå så lenge respekten for det hellige rom består. Men i hvilken grad kirkeasyl blir benyttet, vil være et symptom på hvor humant vårt samfunn er. Bare en flyktningepolitikk preget av større medmenneskelighet, kan føre til at de kirkeasyl som for tiden forekommer, kan forsvinne.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Jens Damsgaard

Disse hadde ordet:

Jens Damsgaard, Ola Hunsager, Claus H. Jebsen.

KIRKEMØTET's VEDTAK

1. På grunnlag av den samredigerte årsmelding for Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd 1995 tar Kirkemøtet Kirkerådets melding om virksomheten til orientering og godkjenner meldingen om virksomheten for Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd.
2. Kirkemøtet tar meldingen om de sentralkirkelige råds virksomhet i perioden januar - september 1996 til orientering.

3. På bakgrunn av årsmeldingens omtale av kirkeasyl vil Kirkemøtet uttale følgende:

OM KIRKEASYL

Kirkemøtet vil fremheve det arbeid som er gjort med prosjektet "Kirkelig dugnad for flyktninger". Det er viktig at erfaringene fra dette prosjektet blir gjort kjent for menighetene og at de oppmuntres til å intensivere arbeidet med å integrere og inkludere flyktninger.

Når det gjelder antall mennesker som har søkt kirkeasyl, har det økt betraktelig i løpet av 1995. Det er nå i alt 61 kirkeasylanter, derav 24 barn. Det er på det rene at langvarig kirkeasyl innebærer store påkjenninger for asylantene, og ganske særskilt for barna.

Kirkemøtet slår fast at kirkeasyl verken kan tjene som ankeinstans for samfunnets rettsavgjørelser eller som brekkstang for å oppnå politiske mål. Kirkeasyl er ingen "ordning", ikke engang en nødløsning, men hviler på respekten for det hellige rom og er slik sett et uttrykk for at de instanser som har makt i samfunnet, ikke har all makt i denne verden. Når mennesker søker tilflukt i det hellige rom fordi de frykter for sine liv, påføres kirken et dilemma. Den vil ikke være noen alternativ domstol i samfunnet, men den kan heller ikke avvise fortvilte mennesker. Kirkemøtet vil i denne forbindelse uttrykke takk og anerkjennelse for det diakonale arbeidet menighetene her har utført.

De kirkeasyl vi har sett i den senere tid, er etter Kirkemøtets mening skapt av en for streng og lite medmenneskelig praktisering av det regelverk som er lagt til grunn for vårt lands flyktningepolitikk. På denne bakgrunn ser Kirkemøtet med tilfredshet at Arbeiderpartiets nylig avsluttede landsmøte har bedt Regjeringen ta "nye konkrete initiativ for å få en løsning" på de problemer som kirkeasylene representerer. De humanitære sidene og det forhold at barna blant kirkeasylantene er kommet i en særlig vanskelig situasjon, blir spesielt nevnt i denne forbindelse.

Kirkemøtet er fullt innforstått med at behandlingen av asylsøkerne må være preget av rettferdighet og likhet, og at de som har søkt kirkeasyl, ikke skal gis noen spesialbehandling. Men Kirkemøtet har oppfattet det slik at regelverket for flyktningesaker har vært praktisert, i den hensikt å endre praksis i retning av en saksbehandling preget av større generøsitet. Kirkemøtet ber om at en slik ny praksis må komme kirkeasylantene til gode ved at også de får sine saker undergitt ny behandling i henhold til en slik ny praksis. I den forbindelse vil vi igjen peke på de påkjenninger et langvarig opphold i kirkeasyl innebærer, særlig for barna.

I forbindelse med den forestående gjennomgang av behandlingen av asylsøknader vil Kirkemøtet dessuten be Regjeringen om å særlig gjøre noe med to forhold:

- Behovet for å korte ned behandlingstiden av asylsøknader.

Den lange behandlingstid som mange asylsøkere opplever, fører til alvorlige personlige belastninger.

- Religiøs forfølgelse som kriterium for asyl.

Dette kriterium synes i dag ikke å ha selvstendig vekt, men i mange land er religiøs overbevisning årsak til diskriminering og forfølgelse, ofte med fare både for liv og helse.

Til slutt:

Kirkeasyl som fenomen er ikke noe som kan dirigeres eller kontrolleres sentralt i kirken. Det bygger på avgjørelser tatt i konkrete situasjoner på menighetsplan. Kirkeasyl vil bestå så lenge respekten for det hellige rom består. Men i hvilken grad kirkeasyl blir benyttet, vil være et symptom på hvor humant vårt samfunn er. Bare en flyktningepolitikk preget av større medmenneskelighet, kan føre til at de kirkeasyl som for tiden forekommer, kan forsvinne.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 4/96: MÅL- OG STRATEGIDOKUMENT
FOR DE SENTRALE KIRKELIGE RÅD
1997 - 2000

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 4.1 SAKSORIENTERING

Dokument 4.2 MÅL- OG STRATEGIDOKUMENT FOR
DE SENTRALE KIRKELIGE RÅD
1997 - 2000

INNSTILLING FRA KOMITE A:

Saksorientering

Kirkemøtet 1994 behandlet Måldokument for 1995-1998 (sak KM 8/94) - og vedtok i den forbindelse at det hvert annet år legges fram måldokument for Kirkemøtet - og neste gang 1996.

Det har helt fra Kirkemøtets første år vært lagt fram til behandling 4-årige plandokumenter for virksomheten. Disse har gjennom årene endret karakter fra å være rammeprogrammer til å bli dokumenter med vekt på målstyring.

Når det gjelder årets dokument, bygger det i hovedsak på Måldokumentet 1995-1998, men det er i et nytt kapittel - STRATEGIER - beskrevet særlige utfordringer.

Mål- og strategidokument 1997-2000, vedtatt av Kirkemøtet, legges til grunn for den virksomhet som Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd skal utøve på vegne av Kirkemøtet.

Komiteens merknader

Komiteen har mottatt kommentarer til Mål- og strategidokumentet fra de øvrige komiteer.

Komiteen vil uttrykke tilfredshet med dokumentets hovedstruktur - og det perspektiv som innledningsvis tegnes for arbeidet i en ny 4-års periode.

Komiteen har foretatt flere innholdsmessige og redaksjonelle endringer, bl.a. er det blitt et eget avsnitt om kirkens diakoni under de strategiske overveielser. Dessuten legger komiteen fram forslag til prioritering av 6 av de 26 delmål.

Kirkemøtet 1994 prioriterte for perioden 1995-1998 5 delmål. Komiteen har i denne sammenheng drøftet forholdet mellom et Kirkemøte-vedtak i 1994 som omfatter årene 1997-98 - og årets Kirkemøte som skal behandle et dokument for perioden 1997-2000. I og med Kirkemøtet 1994 vedtok at måldokument legges fram til behandling på Kirkemøtet 1996, har komiteen tolket det slik at det er årets Kirkemøtes rett og plikt å foreta eventuelle omprioriteringer.

For lettere å se komiteens endringer i rette sammenheng legges det fram et revidert Mål- og strategidokument i sin helhet. Tilføyelser i dokumentet er markert med understrekning, unntatt pkt. 5.5 og 5.6 som er omskrevet.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vedtar det framlagte Mål- og strategidokument for de sentral-kirkelige råd 1997-2000.
2. Kirkemøtet 1996 vil se det som viktig at disse delmålene i Mål- og strategidokumentet prioriteres i perioden 1997-2000:
 - Bidra til at alle døpte får opplæring i den kristne tro i alle livsfaser (Delmål 3)
 - Styrke det kristne barne- og ungdomsarbeid og de unges deltakelse i kirkens virksomhet i samarbeid med hjemmene og med kristne barne- og ungdomsorganisasjoner, og arbeide for stabile nettverk rundt barn og ungdom (Delmål 4)
 - Arbeide for å styrke og integrere ytremisjon og evangelisering i menighetenes liv (Delmål 8)

- Arbeide for bedre miljø og en mer rettferdig fordeling av verdens ressurser og bevisst livsførsel i forhold til forbrukersamfunnet (Delmål 14)
 - Arbeide for en tilstrekkelig og godt kvalifisert kirkelig betjening i alle landsdeler og for at Den norske kirke skal være en god arbeidsplass (Delmål 21)
 - Arbeide for representative og funksjonsdyktige kirkelige organer (Delmål 22)
3. Avkastningen fra Opplysningsvesenets Fond benyttes i 1997 til følgende formål:
- A. Plan for dåpsopplæring får status som hovedsatsingsområde for en ny 5-års periode (1997-2001).
 - B. Videreføring av følgende satsingsområder som tidligere er vedtatt:
 - Det økumeniske tiåret
(- t.o.m. 1998)
 - Ung i kirken
(- t.o.m. 1998)
 - Kirkens arbeid blant mennesker med psykisk utviklingshemming
(- t.o.m. 1999)
 - Samisk kirkeliv
(permanent)
 - Stiftelsen Kirkeforskning
 - C. Følgende nye formål:
 - Samarbeid om menighet og misjon,
(sentralt og regionalt)
 - Kirken mot år 2000
 - Prosjektorientert diakonal satsing innenfor de områder som er beskrevet i Måldokumentet
 - D. Kirkerådet gis fortsatt fullmakt til å bruke noen midler til tiltak utenfor satsingsområdene.

Noen midler kan brukes til Norske Kirkedager 1997.

4. Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd forutsettes i fellesskap å utarbeide årlige virksomhetsplaner og budsjett som sikrer gjennomslag for de vedtatte mål, strategier og prioriteringer.

PLENUMSBEHANDLING 1:

Dirigent: Hans Arne Akerø
Saksordfører: Sigurd Vengen

Disse hadde ordet:

Sigurd Vengen, Berit Helgøy Kloster, Ola Kaldestad, Jostein Molde, Hans Arne Akerø, Knut Lein, Anders Sæbø, Ragnar Samuelsen, Odd Einar Dørum, Vidar Horsfjord, Lars Erlend Nielsen, Anne Louise Tveter, Otto Strand, Odd Bondevik, Bjørn Bue, Ivar Jarle Eliassen, Finn Wagle, Harald Lindemann, Ole D. Hagesæther, Kjartan Almås, Knut Sellevold, Anne Skonhoft, Tor Nes, Kari Vatne, Ole Martin Damskog.

De synspunkter og kommentarer som fremkom under plenumsbehandling, ble drøftet i komiteen.

NY INNSTILLING FRA KOMITE A:

Med bakgrunn i 1. gangs behandling av saken fremmer komiteen følgende endringsforslag i Dokument 4.3:

- Side 4:
KIRKEN ER KALT TIL
I strekpunkt 1 endres setningen i andre linje til: - "medlemmene i helg og hverdag til tro, tilbedelse og tjeneste"
- Side 5:
Avsnittet STRATEGIORGAN
I andre linje strykes ordene "bredden av".
- Side 7:
Delmål 8
Delmålet skal lyde:
"Arbeide for å styrke og integrere misjon og evangelisering i menighetenes liv i samarbeid med organisasjonene for indre og ytre misjon."

- Side 11:
Menighetsrådene
Etter ordet "Kirkeloven" i tredje linje begynner ny setning med:
- "skal frigjøre krefter".

- Side 13:
Kristent barne- og ungdomsarbeid
Ny setning i andre linje etter "barne- og ungdomsarbeidet":

"Ikke minst er det en kirkelig utfordring med bevisst satsing på arbeidet for gutter. De kristelige barne- og ungdomsorganisasjoner representerer en viktig ressurs i dåpsopplæringen. Menighetene ..."

- Side 14:
Internasjonal diakoni
Etter første avsnitt tas inn følgende tekst fra det opprinnelige Mål- og strategidokument:

"I dette må vår kirkes menigheter i tiden som kommer søke et utvidet og mer forpliktende arbeidsfellesskap med den organisasjon vi eier sammen med alle de andre protestantiske kirkesamfunn i Norge: Kirkens Nødhjelp."

- Side 15:
Nytt punkt 5.4: KIRKEMUSIKK
- Kirkemøtet 1993 uttalte at kirkemusikken og kirkemusikertjenesten er av vital betydning for kirkens gudstjenesteliv og evangelisering (jf. sak KM 13/93).

Det økende musikkengasjement i den oppvoksende generasjon merkes også i våre menigheter. Kirken kan mange steder glede seg over et blomstrende korarbeid, ikke minst blant barn og unge. Det er viktig å bevisstgjøre menighetene om sangens og musikkens strategiske betydning både i kirkens kontaktskapende og evangeliserende virksomhet og i dåpsopplæringen. Dette bør også føre til at forholdene legges best mulig til rette gjennom arbeid for økte stillingsrammer og nytenkning om mulighetene for å kombinere stillinger.

Det er nødvendig å arbeide videre med musikkpråk og stilarter slik at en oppnår bredde og kvalitet i det kirkemusikalske arbeid. Dette aktualiseres ytterligere av satsingsområdet "Ung i kirken".

Det er også behov for å stimulere kirkemusikere, prester og menighetsråd til utvidet samarbeid til beste for det gudstjenestlige og kirkemusikalske liv i menighetene.

Fra utdanningsinstitusjonene rapporteres det om sviktende rekruttering til kirkemusikkutdanningen. Både sentralt og lokalt må det legges til rette for at unge mennesker kan få opplæring og motiveres til å gå inn i denne viktige tjenesten.

Som oppfølging av Kirkemøtets vedtak i 1993 er det behov for å utrede og utvikle veiledning sentralt og på bispedømmeplan for å møte behovet for inspirasjon, faglig rettleiding og personalforvaltning på kirkemusikkens område.

- Side 15:
Avsnittet før "En misjonerende kirke": I nest siste linje byttes ordet "avtalen" ut med ordet "erklæringen".
- Side 15:
5.4 endres til 5.5.
- Side 16:
5.5 endres til 5.6.
- Side 17:
5.6 endres til 5.7.
- Side 19:
Tilføysene i første og andre hovedavsnitt, side 19, er understreket:

"Da Guds sønn ble menneske og alle menneskers bror, bekreftet Gud selv menneskets unike stilling og verd. For kirken vil feiringen av Jesu fødsel måtte være et fornyet kall til å fremheve menneskeverdet. Samtidig kalles kirken og dens medlemmer til bot og brudd med de umenneskelige sider av forbrukerkulturen. En særlig utfordring vil det være å gjenoppdage den kristne kulturarv og videreutvikle den til en aktuell motkultur. Et stort flertall i folket møter kirken med forventning om fremdeles å være en kulturdannende kraft i samfunnet. Også i fremtiden må det bygges brede allianser for å påvirke samfunnsutviklingen i positiv retning. Det er en felles målsetting at år 2000 kan markeres som et Rettferdighetens år, der Norge sletter all u-landsgjeld.

Pilegrimer mot år 2000

Den oppvåkne interesse for pilegrimstradisjonen og andre uttrykk som finnes i vår kristne kulturarv, fremstår som en særlig mulighet for Den norske kirke i tiden fram mot år 2000. I forbindelse med Norske Kirkedager 1997 vil pilegrimsmotivet stå sentralt. Over hele landet istandsettes pilegrimsleder. På forskjellige måter bør det arbeides for at pilegrimsmotivet kan bli et samlende

motiv for Den norske kirke underveis mot år 2000. Én side ved dette vil være å tydeliggjøre pilegrimsmotivet: Vi kalles til oppbrudd og bot, og til å leve vårt liv i rett forhold til Gud, til mennesker og til skaperverket. Som pilegrimer går vi fremtiden og Gud i møte, han som kaller alle til ansvar og regnskap."

PLENUMSBEHANDLING 2:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Sigurd Vengen

Disse hadde ordet:

Sigurd Vengen, Odd Einar Dørum, Lars Erlend Nielsen, Nils-Tore Andersen, Oddbjørn Evenshaug, Anders Sæbø, Finn Wagle, Berit Helgøy Kloster, Harald Lindemann, Sigurd Osberg, Tore Kopperud, Claus H. Jebsen.

Endringsforslag

Fra Anders Sæbø:

I forslag til vedtak, punkt 3 B, 2. strekpunkt, Ung i kirken - parentesens forandres til (t.o.m. 2000).

Fra Odd Einar Dørum:

Punkt 2 i forslag til vedtak - Nytt strekpunkt: - Punkt 20, under delmål 4, flyttes fram: (Arbeide med Den norske kirkes forhold til det religiøse mangfold i Norge, herunder drøfte de utfordringer islam representerer).

Fra Harald Lindemann:

Til side 14 under "Spesielle utfordringer" - Familievernet i lokalmenigheten videreutvikles i relasjon til dåpsopplæringsplanen og diakoniplanen.

Votering

Forslaget fra Anders Sæbø falt med 53 stemmer mot; Harald Lindemanns vedtatt med 40 stemmer, mens forslaget fra Odd Einar Dørum ble tatt inn i komiteens forslag til Mål- og strategidokumentet.

KIRKEMØTET's
VEDTAK

1. Kirkemøtet vedtar det framlagte Mål- og strategidokument for de sentral-kirkelige råd 1997-2000.
2. Kirkemøtet 1996 vil se det som viktig at disse delmålene i Mål- og strategidokumentet prioriteres i perioden 1997-2000:
 - Bidra til at alle dømte får opplæring i den kristne tro i alle livsfaser (Delmål 3)
 - Styrke det kristne barne- og ungdomsarbeid og de unges deltakelse i kirkens virksomhet i samarbeid med hjemmene og med kristne barne- og ungdomsorganisasjoner, og arbeide for stabile nettverk rundt barn og ungdom (Delmål 4)
 - Arbeide for å styrke og integrere ytre misjon og evangelisering i menighetenes liv i samarbeid med organisasjonene for indre og ytre misjon (Delmål 8)
 - Arbeide for bedre miljø og en mer rettferdig fordeling av verdens ressurser og bevisst livsførsel i forhold til forbrukersamfunnet (Delmål 14)
 - Arbeide med Den norske kirkes forhold til det religiøse mangfold i Norge, herunder drøfte de utfordringer islam representerer (Delmål 20)
 - Arbeide for en tilstrekkelig og godt kvalifisert kirkelig betjening i alle landsdeler og for at Den norske kirke skal være en god arbeidsplass (Delmål 21)
 - Arbeide for representative og funksjonsdyktige kirkelige organer (Delmål 22)
3. Avkastningen fra Opplysningsvesenets Fond benyttes i 1997 til følgende formål:

- A. Plan for dåpsopplæring får status som hovedsatsingsområde for en ny 5-års periode (1997-2001).
- B. Videreføring av følgende satsingsområder som tidligere er vedtatt:
- Det økumeniske tiåret
(- t.o.m. 1998)
 - Ung i kirken
(- t.o.m. 1998)
 - Kirkens arbeid blant mennesker med
psykisk utviklingshemming
(- t.o.m. 1999)
 - Samisk kirkeliv
(permanent)
 - Stiftelsen Kirkeforskning
- C. Følgende nye formål:
- Samarbeid om menighet og misjon,
(sentralt og regionalt)
 - Kirken mot år 2000
 - Prosjektorientert diakonal satsing
innenfor de områder som er beskrevet
i Måldokumentet
- D. Kirkerådet gis fortsatt fullmakt til å bruke noen midler til tiltak utenfor satsingsområdene.

Noen midler kan brukes til Norske Kirkedager 1997.

4. Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd forutsettes i fellesskap å utarbeide årlige virksomhetsplaner og budsjett som sikrer gjennomslag for de vedtatte mål, strategier og prioriteringer.

*

Vedtatt mot 1 stemme.

*

Sak KM 5/96: STATSBUDSJETTET
 1997 OG 1998

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 5.1 SAKSORIENTERING

Dokument 5.2 STATSBUDSJETTET 1997
 INNSTILLING FRA KIRKE-, UTDANNINGS- OG
 FORSKNINGSKOMITEEN

Dokument 5.3 BAKGRUNNSMATERIALE TIL
 STATSBUDSJETTET 1997

INNSTILLING FRA KOMITE F:

Bakgrunn

Kirkemøtet skal i henhold til tidligere vedtak gi kommentarer til forslaget til Statsbudsjett for kirken i sin helhet. Regjeringen la frem sitt forslag til budsjett i St.prp.nr.1 i oktober. Innstilling fra Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen forelå først tirsdag etter åpningen av Kirkemøtet 1996.

St.prp.nr.1

Blant prioriteringer i Regjeringens forslag til budsjett i St.prp.nr. 1 er det tatt hensyn til årsvirkningen av de 35 nye preste-, kateket- og soknedikakonstillingene som ble opprettet fra 1. juli 1996. Det er foreslått opprettet to nye stillinger ved Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider. Videre er det foreslått to nye stillinger som prestegårdsinspektører i forbindelse med desentralisering av forvaltningen av presteboliger tilhørende Opplysningsvesenets Fond, og en ny administrativ stilling og styrking av det døvekirkelige arbeidet.

Som tilskudd til kirkemusikalsk virksomhet ved landets domkirker og til diakonitjeneste foreslås bevilget et samlet beløp på 18 mill. kroner, og som Statstilskudd til Den norske Sjømannsmisjon foreslås det bevilget 20,3 mill. kroner i 1997.

Ny kirkelovgivning vil tre i kraft fra 1. januar 1997. Bestemmelser om kirkelig fellesråd og tilsetting av daglig leder for kirkelig fellesråd er allerede satt i verk. Kommunen har en lovfestet plikt til å utrede utgifter for stillingen og er samlet gitt økonomisk kompensasjon på 39 mill. kroner årlig.

Komiteinnstillingen

I flertallsinnstillingen fra Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen er det ytterligere tilført:

- * 4 mill. til Stavanger domkirke (posten under Nidaros)
- * 2,13 mill. til diakoni og undervisning og kirkemusikk
- * 7 prestestillinger, herav 2 stillinger til studentprester, 2 stillinger til arbeidet for psykisk utviklingshemmede og en pilegrimsprest til Hamar

Komiteen har i sin flertallsinnstilling også foreslått bevilget:

- * 0,3 mill. til Kirkemøtet i Nidaros
- * 2 mill. til Den norske Sjømannsmisjon
- * Norges kristne råd fikk i komiteen tilført 0,25 mill.

Kommentarer fra komite F

Innledning

Den norske kirke er i en omstillingsprosess. I løpet av de senere år har det skjedd en gradvis selvstendiggjøring. Dette kommer tydeligst til uttrykk i den nye kirke-loven. Der er det samtidig foretatt en nødvendig opprydding og modernisering av kirkelovgivningen for at Den norske kirke skal være rustet til de utfordringer som ligger foran oss.

Departementet har i St.prp.nr. 1 som mål for Den norske kirke at den skal være en bekjennende, misjonerende og diakonal folkekirke. Dette er sammenfallende med Kirkemøtets mål og strategidokument for de sentralkirkelige råd. De offentlige myndigheter definerer Den norske kirke som en folkekirke som vedkjenner seg sitt kristne kultur- og verdensbilde med fast forankring i befolkningen.

Komiteen konstaterer at det i innstillingen er fulgt opp en rekke gode og nødvendige tiltak som også er prioritert fra kirkens side. Komiteen må imidlertid med beklagelse konstatere at det som har vært et hovedanliggende for kirken, nemlig å sørge for tilstrekkelige midler til gjennomføringen av kirkelovgivningen, ikke på noen måte er fulgt opp verken i St.prp.nr. 1 eller i flertallsmerknadene fra Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

Komite F vil derfor understreke at følgende liste over oppgaver må skaffes finansiering:

1. Økonomiske konsekvenser av ny kirkelig lovgivning

Overføring av oppgaver må følges av de tilsvarende midler

Det stilles krav til en profesjonell forvaltning. Den lokale kirke er en del av offentlig sektor med de samme krav til saksbehandling, offentlighet, tilgjengelighet m.v. som annen offentlig forvaltning. Dette innebærer også et fullt ansvar for kirkelige ansatte. Dette er erkjent av Stortinget. Forutsetningen for dette er at det etableres lokale administrasjoner av en viss størrelse og at valgte og ansatte settes i stand til å etterleve de krav loven setter.

Beregninger viser at verdien av de tjenester som nå finansieres over kommunale budsjetter, og som i det vesentligste skal overføres til kirkelige organer, beløper seg til 100 mill. kroner. Opprettelsen av nye stillinger som daglig leder for de kirkelige fellesråd krever 150 mill. kroner over eksisterende budsjetter.

St.prp.nr 1 foreslår at det bevilges 39 mill. til kommunene som utgiftsutjevnenende tilskudd i forbindelse med innføring av Kirkeloven.

Komiteen vil sterkt understreke følgende:

- * For det første er 39 mill. kroner et uforsvarlig lavt beløp for å kunne sette den lokale kirke i stand til å løse de oppgaver Stortinget gjennom ny lovgivning har pålagt dem.
- * For det andre er det svært viktig å sikre at de midler som overføres til kommunene som utgiftsjevnende tilskudd faktisk kommer den lokale kirke til gode.

Komiteen legger til grunn de beregninger som er gjort og støtter mindretallet i Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen som innebærer over 100 mill. til lokal kirkelig administrasjon i 1997 og en opptrapping til 150 mill. i 1998.

Komiteen legger til grunn i utgangspunktet en meget streng prioritering. Det er de basale behov for de nødvendige administrative funksjoner knyttet til de kirkelige fellesråd som dekkes. I dette beløpet ligger ikke økte administrative utgifter for menighetsrådene ei heller økte utgifter til konfirmantmateriell m.v. som også er nye føringer i kirkeloven.

Konsekvenser av at
reformen ikke følges opp av økonomi

Komiteen ser meget alvorlig på de følger som kan oppstå dersom kirke-reformen ikke følges opp av økonomi.

Blir ikke beløpet økt, vil dette resultere i bl.a. følgende konsekvenser:

- * Det vil bety at kirkens evne til å yte tjenester svekkes i lokalsamfunnet f.eks. ved at stillinger knyttet til utadrettet virksomhet må konverteres til administrative stillinger. Enkelte menigheter har heller ikke stillinger til utadrettet virksomhet.
- * Personalansvaret blir ikke forsvarlig ivaretatt, med påfølgende slitasje-problemer blant ansatte som resultat.
- * Mulighet for rekruttering til verv i menighetsråd og fellesråd forverres ettersom det er en økende tendens til å frasi seg valg dersom det ikke legges til rette for å utføre vervet med de nye oppgaver som ligger innenfor økonomi og arbeidsgiveransvar knyttet til menighetsråd/fel-lesråd.
- * En reform uten ytterligere tilførsel av midler til administrativt personell og kompetanseoppbygging vil ikke sikre forsvarlig forvaltning i for-hold til gjeldende regelverk.

Regionale og sentrale konsekvenser av
ny kirkelovgivning

Det er også overført oppgaver fra Stiftsdireksjonen til bispedømmekontorene om vedlikehold, forvaltning og salg av bygg, eiendom og anlegg. På dette området innehar Kirkerådet og bispedømmekontorene verken ressurser eller kompetanse. I tillegg må det juridiske aspektet prioriteres. Kirken er ikke i stand til å utføre overflyttede oppgaver hvis ikke det følger med ressurser. Komiteen mener at det er nødvendig med 12 nye stillinger til disse overførte oppgavene, én stilling til hver av bispedømmekontorene og én stilling til Kirkerådet knyttet til det juridiske fagfeltet.

Komiteen vil streke under at spesielt bispedømmekontorene i de store og geografisk omfattende bispedømmene har fått en betydelig økning av sine administrative oppgaver. Disse kontorene trenger derfor en ytterligere bemanningsøkning.

Komiteen vil her henwise til Innst.O.nr. 46 (1995-96) der komiteen påpeker at "Dette krev i samband med lovrevisjonen ... at bispedøma blir styrkte med ei stilling med ansvar innan eigedom, bygg og anlegg. Komiteen meiner også at Kyrkjerådet må få ei ny stilling av omsyn til dei felleskyrkjelege oppgåver som følgjer av denne reforma, og dei andre oppgåvene innan same område som fylgjer av det endra mandat for Kyrkjemøtet".

Komiteen er på samme måte som mindretallet i Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen forundret over at Regjeringen ikke følger opp det som en enstemmig komite uttalte under lovbehandlingen.

Komiteen er enig med flertallet i Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen som i sin budsjettinnstilling påpeker at: "Vidare er det viktig å setje kyrkja i stand til å vere ein god og profesjonell arbeidsgjevar for sine tilsette". Komiteen vil påpeke at med svak lokal økonomi blir det vanskelig å etablere Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon (KA) som en slagkraftig og nødvendig organisasjon for å gi hjelp til kirkelige fellesråd i spørsmål knyttet til personalbehandling. KA er opprettet etter initiativ fra Kirkemøtet og komiteen ser behovet for direkte støtte i en oppbyggingsperiode. Komiteen mener det bør avsettes 2 mill. til dette.

2. Videreføring av kompetansemidler

St.prp.nr. 1 gir tilskudd til etterutdanningstiltak for prester og kateketer i regi av bispedømmene, Det praktisk-teologiske seminar, Den norske kirkes presteforening m.fl. Budsjettforslaget representerer en videreføring av bevilgningen i 1996. Siden det høsten 1997 velges nye menighetsråd og fellesråd så er det også behov for en nødvendig kompetanseoppbygging for nye medlemmer. Komiteen peker på nødvendigheten av å få tilført midler til dette formålet og foreslår at midler til kompetanseoppbygging økes med 3 mill.

3. Menighetsrådsvalget

Det er en felles og sentral målsetting både for politiske og kirkelige organer å øke deltakelsen ved norske menighetsrådsvalg og dermed representativiteten i de kirkelige rådsorganer. Det er et mål for Den norske kirke å få valgdel-takelsen høyere enn 3%. Dette er sammenfallende med ønsker uttrykt av politiske organer. For å kunne nå frem til alle menigheter kreves det planleg-ging. Det er nødvendig å informere bredt ut til folk i menighetene. Verken

allmenn kunngjøring/informasjon eller øvrige tiltak for å øke valgdeltakelsen vil være gjennomførbare uten økonomitilskudd. Komiteen mener det må avsettes 2 mill. til dette formål.

4. Tilskudd til undervisning, diakoni og kirkemusikk

I St.prp.nr. 1 er det bevilget 18 mill som tilskudd til diakoni og undervisning i tillegg til kirkemusikk ved landets domkirker. Dåpsopplæring er en prioritert oppgave i kirken og bør styrkes med flere kateketstillinger. Det er behov for en 1/2 stilling i hvert prestegjeld til dåpsopplæring og dette er kostnadsberegnet til 45 mill. Stillingen er ment å utløse ressurser for å realisere plan for dåpsopplæring. Det foreslås nå en overføring på 11 mill., dvs. 1 mill. til hvert bispedømme.

5. Tilskudd til kirkeforskning

Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) ble opprettet for en prøveperiode i 1993 som et samarbeid mellom departement, Kirkerådet og eksisterende teologiske/kirkelige forskningsinstitusjoner for å drive tverrfaglig forskning i skjæringsfeltet kirke/samfunn. Kirkemøtet 1996 har vurdert virksomheten til KIFO og har besluttet å gjøre KIFO til en permanent institusjon

Komiteen mener KIFO fyller et særlig behov når det gjelder å

- * drive og stimulere til forskning og utredningsarbeid omkring kirke, religion og livssyn i samfunnet;
- * formidle forskning og forskningsresultater til brukerne, til menighetene, til samfunnet og den offentlige debatt.

Den norske kirke ønsker selv å bidra økonomisk for å få dette til, men er i tillegg avhengig av statlige tilskudd. Komiteen mener at det bør settes av generelle forskningsmidler over statsbudsjettet til forskning direkte rettet mot denne viktige samfunnssektoren, slik man også gjør/har gjort for å belyse andre sektorer som utdanning, helse, utvikling av næringer og samspillet mellom partene i arbeidslivet. Komiteen mener at det bør settes av 2 mill. til dette formålet.

6. Spesielle stillinger

I forbindelse med behandlingen av "Ung i kirken" pekte Kirkemøtet 1993 på behovet for å styrke arbeidet i forhold til studenter. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen opprettet fra 1995 en studentpreststilling ved høyskolene. Det prioriteres å opprettholde for 1997 2 studentpreststillinger.

Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen opprettet fra 1995 en prestestilling for arbeidet blant mennesker med psykisk utviklingshemming i Oslo. Komiteen ber om at de 2 stillingene til studentpreststillinger og de 2 stillingene til arbeid blant psykisk utviklingshemmede opprettholdes slik som det er foreslått i komiteens flertallsinnstilling. I tillegg understreker Kirkemøtet viktigheten av en kateketstilling i lulesamisk område. Samisk kirkeråd har en forpliktelse til å ivareta både nord-, lule- og sørsamisk kirkeliv. Rådet bidro for to år siden til at stillingshjemmel for kapellan i Indre Finnmark prosti og for prest i det sørsamiske området ble opprettet over statsbudsjettet. Samisk kirkeråd uttaler at det er et viktig signal til lulesamisk samfunnsliv i sin alminnelighet og til lulesamisk kirkeliv i særdeleshet at det opprettes en stillingshjemmel for kateket i lulesamisk område. Det foreslås 1 samisktalende kateket til Tysfjord. Komiteen støtter dette.

Komiteen beklager ellers at det på budsjettet for 1997 nesten ikke er gitt rom for prestestillinger til menighetstjeneste. Komiteen minner om at det er langt fram til en forsvarlig prestedekning i vårt land.

7. Brannsikring av kirker

I forlengelsen av det prosjekt som ble igangsatt i 1995 for å sikre eldre og særlig verdifulle kirker, bør det settes av midler til samtlige kirker som ikke har installert tilfredsstillende brannsikringsanlegg. Komiteen understreker at dette er oppgaver som er prioritert av Stortinget og den må følges av bevilgninger.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet tar forslaget til Statsbudsjett for 1997 til orientering.
2. Kirkemøtet konstaterer med beklagelse at forslaget til statsbudsjett ikke følger opp den nye kirkelige lovgivning med økonomiske midler som setter menigheter/fellesråd i stand til å utføre sine lovpålagte oppgaver. Kirkemøtet har likevel merket seg at det er flertall i Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen for en liten økning av budsjettrammen for den kirkelige virksomhet.
3. Kirkemøtet ber Kirkerådet gjøre det som er mulig for å få gjennomslag for nødvendig økonomi knyttet til følgende:
 - Ny kirkelovgivning krever tilskudd over statsbudsjettet
 - Videreføring av kompetansemidler
 - Menighetsrådsvalget
 - Tilskudd til undervisning, diakoni og kirkemusikk
 - Tilskudd til kirkeforskning
 - Spesielle stillinger
 - Brannsikring av kirkene

4. Kirkemøtet ber Kirkerådet utarbeide forslag til Statsbudsjett for 1998 på grunnlag av Kirkemøtets merknader og endelig Statsbudsjett for 1997.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet ta initiativ til å få utarbeidet en opptrappingsplan for den kirkelige betjening.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Nils Valde
Salsordfører: Vidar Horsfjord

Disse hadde ordet:

Vidar Horsfjord, Ole D. Hagesæther, Berit Helgøy Kloster.

KIRKEMØTET's VEDTAK

1. Kirkemøtet tar forslaget til Statsbudsjett for 1997 til orientering.
2. Kirkemøtet konstaterer med beklagelse at forslaget til statsbudsjett ikke følger opp den nye kirkelige lovgivning med økonomiske midler som setter menigheter/fellesråd i stand til å utføre sine lovpålagte oppgaver. Kirkemøtet har likevel merket seg at det er flertall i Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen for en liten økning av budsjettrammen for den kirkelige virksomhet.
3. Kirkemøtet ber Kirkerådet gjøre det som er mulig for å få gjennomslag for nødvendig økonomi knyttet til følgende:
 - Ny kirkelovgivning krever tilskudd over statsbudsjettet
 - Videreføring av kompetansemidler
 - Menighetsrådsvalget
 - Tilskudd til undervisning, diakoni og kirkemusikk
 - Tilskudd til kirkeforskning
 - Spesielle stillinger
 - Brannsikring av kirkene

4. Kirkemøtet ber Kirkerådet utarbeide forslag til Statsbudsjett for 1998 på grunnlag av Kirkemøtets merknader og endelig Statsbudsjett for 1997.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet ta initiativ til å få utarbeidet en opptrappingsplan for den kirkelige betjening.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 6/96: TIDFESTING AV
KYRKJEMØTET 1998

SAKSDOKUMENTER:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 6.1 SAKSUTGREIING

INNSTILLING FRÅ KOMITE C:

Kyrkjemøtet i år skal ifølgje Møteføresegna for Kyrkjemøtet (§ 1-1) tidfeste Kyrkjemøtet i 1998.

Kyrkjemøtet bør finne stad etter at Regjeringa har lagt fram framlegg til statsbudsjett for Stortinget. Likevel må Kyrkjemøtet ikkje kome så seint at Kyrkjemøtet sine synspunkt på statsbudsjettet og andre vedtak gjort av Kyrkjemøtet ikkje rekk å få innverknad på Stortinget sine drøftingar av statsbudsjettet og kyrkjebudsjettet.

Det har óg blitt uttrykt ønske om at Kyrkjemøtet ikkje må falle saman med Helgemessesundag, som i 1998 er 1. november.

Nokre av medlemmane på Kyrkjemøtet er studentar. Av omsyn til desse bør ein unngå å halde møtet for seint i november, sidan dei då er opptekne med eksamen.

Komiteen er samd i forslaget frå Kyrkjerådet om at veke 46 er ei høveleg tid, med start sundag 8. november og slutt fredag 13. november.

Framlegg til vedtak

Kyrkjemøtet 1998 vert halde i veke 46, med start sundag 8. november og slutt fredag 13. november.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Gunvor Kongsvik
Saksordfører: Kari Skavoll

Desse hadde ordet:

Kari Skavoll.

KYRKJEMØTET
SITT VEDTAK

Kyrkjemøtet 1998 vert halde i veke 46, med start sundag 8. november og slutt fredag 13. november.

*

Vedtaket var samrøystes.

*

Sak KM 7/96: SÆRSKILDE PREIKETEKSTAR

SAKSDOKUMENT:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 7.1 SAKSUTGREIING

INNSTILLING FRÅ KOMITE A:

Bakgrunn

Tekstane i kyrkjeåret inneheld for kvar sun- og helgedag i kyrkjeåret to alternerande rekkjer med tekstar til dei tre lesingane i høgmessa. I tillegg til desse ordinære rekkjene inneheld boka for kvar dag eit fyldig utval av tilleggstekstar.

Preiketeksten i høgmessa er til vanleg lesinga frå evangeliet. For å skapa større variasjon enn det den årlege alterneringa mellom fyrste og andre rekkje gjev, og for å syta for at jamvel andre delar av Guds ord enn avsnitta frå evangelia vert utlagde i preika, set Kyrkjemøtet fast ei rad med *særskilde preiketekstar* for kvart kyrkjeår. I regelen har ein gjort dette for om lag tolv sun- og helgedagar i kvart kyrkjeår. Desse særskilde preiketekstane kan vera ein av dei andre lesetekstane for dagen eller dei kan vera henta frå dei tilleggstekstane som er sette opp.

Framlegg til desse særskilde preiketekstane vert utarbeidde av Nemnd for gudstenesteliv. Framlegget vert handsama av Bispemøtet, før Kyrkjerådet legg det fram til vedtak i Kyrkjemøtet.

For kyrkjeåret 1998/99 har Nemnd for gudstenesteliv gjort framlegg om særskilde preiketekstar under sak NFG 17/95. Bispemøtet BM 96-I slutta seg til framlegget frå NFG, sjå sak BM 8/96.

Komiteen sine merknader

På siste Kyrkjemøtet vart det bede om at ein måtte leggja vekt på forteljingsstoffet i Bibelen i utvalet av preiketekstane, ikkje minst av omsyn til den plassen dette har fått i det nye kristendomsfaget i skulen. Komiteen har merka seg at i tråd med dette er

pinseforteljinga no gjort til preiketekst på Pinsedag. Komiteen vil be om at denne lina vert ført vidare. Elles har komiteen ingen merknader til framlegget for kyrkjeåret 1998/99.

Med tanke på det vidare arbeidet vil komiteen minna om at Kyrkjemøtet neste år skal festsetja preiketekstar for *tusenårsskiftet*. Ein vil be dei instansane som har ansvaret for å førebu denne saka, vera særskilt merksame på dette når tekstane skal veljast. På veg inn i eit nytt tusenår vil det vera godt og rett om dei sakene som står høgt på den kyrkjelege saklista, kan verta aktualiserte jamvel på dette viset. Her er det grunn til å nemna dei brennande problema den moderne samfunnsutviklinga reiser når det gjeld *forbruk og rettferd*, og likeeins den utfordringa *våre nye landsmenn* stiller oss overfor.

Komiteen har òg merka seg at det stadig er ei viss uro kring *avgrensinga* av tekstane. I samband med dette kan det vera naudsynleg å minna om at når ein stundom spring over nokre vers, er det av di tekstane er valde for å halda fram eit særskilt poeng (scopus) for kvar sundag. Den einskilde predikanten står likevel fritt til å lesa eit lengre avsnitt når han eller ho finn det mest høveleg.

Framlegg til vedtak

Kyrkjeåret 1998/99 har evangelietekstane i 1. rekkja som preiketekstar med desse unnataka:

2. s. i advent:	Rom 15,4-7
Nyårsdag:	Apg 4,8-12
Vingardssundagen:	1 Sam 16,1.4-13 (T-tekst)
Oskeonsdag:	Jes 58,5-9a
Skjærtorsdag:	Joh 6,52-65 (T-tekst)
1. mai:	Am 5,14-15
17. mai	Salme 127,1-2
Pinsedag:	Apg 2,1-11
5. s. e. pinse:	1 Mos 4,8-15
9. s. e. pinse:	Gal 1,6-9
15. s. e. pinse:	Salme 116,12-16 (T-tekst)
20. s. e. pinse:	Ef 4,22-28 (T-tekst)
25. s. e. pinse:	Esek 37,1-5.10-14

Teksten for langfredag dette året er Luk 22,39-23,46.

*

Kirkeåret 1998/99 har evangelietekstene i 1. rekke som prekenteekster med disse unntakene:

2. s. i advent:	Rom 15,4-7
Nyttårsdag:	Apg 4,8-12
Vingårdssøndagen:	1 Sam 16,1.4-13 (T-tekst)
Askeonsdag:	Jes 58,5-9a
Skjærtorsdag:	Joh 6,52-65 (T-tekst)
1. mai:	Am 5,14-15
17. mai	Salme 127,1-2
Pinsedag:	Apg 2,1-11
5. s. e. pinse:	1 Mos 4,8-15
9. s. e. pinse:	Gal 1,6-9
15. s. e. pinse:	Salme 116,12-16 (T-tekst)
20. s. e. pinse:	Ef 4,22-28 (T-tekst)
25. s. e. pinse:	Esek 37,1-5.10-14

Teksten for langfredag dette året er Luk 22,39-23,46.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Gunvor Kongsvik
Saksordfører: Ola Hunsager

Desse hadde ordet:

Ola Hunsager, Hans Arne Akerø, Knut Lein.

KYRKJEMØTET SITT VEDTAK

Kyrkjeåret 1998/99 har evangelietekstane i 1. rekkja som preiketekstar med desse unnataka:

2. s. i advent:	Rom 15,4-7
Nyårsdag:	Apg 4,8-12
Vingardssundagen:	1 Sam 16,1.4-13 (T-tekst)
Oskeonsdag:	Jes 58,5-9a

Skjærtorsdag:	Joh 6,52-65 (T-tekst)
1. mai:	Am 5,14-15
17. mai	Salme 127,1-2
Pinsedag:	Apg 2,1-11
5. s. e. pinse:	1 Mos 4,8-15
9. s. e. pinse:	Gal 1,6-9
15. s. e. pinse:	Salme 116,12-16 (T-tekst)
20. s. e. pinse:	Ef 4,22-28 (T-tekst)
25. s. e. pinse:	Esek 37,1-5.10-14

Teksten for langfredag dette året er Luk 22,39-23,46.

*

Kirkeåret 1998/99 har evangelietekstene i 1. rekke som prekentekster med disse unntakene:

2. s. i advent:	Rom 15,4-7
Nyttårsdag:	Apg 4,8-12
Vingårdssøndagen:	1 Sam 16,1.4-13 (T-tekst)
Askeonsdag:	Jes 58,5-9a
Skjærtorsdag:	Joh 6,52-65 (T-tekst)
1. mai:	Am 5,14-15
17. mai	Salme 127,1-2
Pinsedag:	Apg 2,1-11
5. s. e. pinse:	1 Mos 4,8-15
9. s. e. pinse:	Gal 1,6-9
15. s. e. pinse:	Salme 116,12-16 (T-tekst)
20. s. e. pinse:	Ef 4,22-28 (T-tekst)
25. s. e. pinse:	Esek 37,1-5.10-14

Teksten for langfredag dette året er Luk 22,39-23,46.

*

Vedtaket var samrøystes.

*

Sak KM 8/96: ORIENTERINGSSAKER

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 8.1 SAKSORIENTERING

Dokument 8.2 BISPEMØTET
PROTOKOLL 1996

Dokument 8.3 ÅRSMELDING 1995
FOR DEN NORSKE SJØMANNSMISJON/
NORSK KIRKE I UTLANDET

Dokument 8.4 MELDING OM
BISPEDØMMERÅDENES TILSETTINGER
1.7.1995 - 30.6.1996

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Gunvor Kongsvik

Sak KM 8.2:
Bispemøtet 1996

Disse hadde ordet:

Andreas Aarflot, Olav Holten, Anne Louise Tveter, Gunvor Kongsvik.

*

Sak KM 8.3:
Årsmelding 1995
for Den norske Sjømannsmisjon/
Norsk kirke i utlandet

Disse hadde ordet:

Kjell Bertel Nyland, Claus H. Jebsen, Sigurd Osberg.

Sak KM 8.4:
Melding om
bispedømmerådernes tilsettinger
1.7.1995 - 30.6.1996

Meldingen ble lagt fram av dirigenten.

KIRKEMØTET's
VEDTAK

Kirkemøtet 1996 tar de fremlagte saker til orientering.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 9/96: REPRESENTASJON
PÅ VEGNE AV DEN NORSKE KYRKJA

SAKSDOKUMENT:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 9.1 SAKSUTGREIING

Øvrige dokument

- Utskrift av protokoll frå Bispemøtet
- Sak BM 17/96: Representasjon på vegne av Den norske kirke

INNSTILLING FRÅ KOMITE C:

Saksutgreiing

I 1984 vart Kyrkjemøtet oppretta og Den norske kyrkja si synodale ordning på sentralkyrkjeleg plan (Kyrkjemøtet) fekk kyrkjerettsleg basis. Dermed hadde Den norske kyrkja fått ein dobbel og på mange måtar sideordna struktur - "Embete og råd" - som har hatt ein gjennomgripande innverknad på måten å organisere kyrkja på dei seinare åra.

Spørsmålet om representasjon har vore reist med jamne mellomrom i samband med konkrete nasjonale hendingar for kyrkja. Under Kyrkjemøtet hausten 1994 vart spørsmålet om representasjon på vegne av Den norske kyrkje reist i samband med handsaminga av sak KM 15/94: "Biskopenes og Bispemøtets plass i Den norske kirkes struktur".

Kyrkjemøtet vedtok i sak KM 15/94, pkt. 4:

Kirkemøtet ber representanter fra Kirkerådet, Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd foreta en gjennomgang av erfaringer med gjeldende ordninger for Den norske kirkes representasjon med sikte på å finne fram til

eventuelle ønskelige justeringer i ansvarsfordeling m.v. til fremlegg for Kirkemøtet 1995.

Kirkemøtet henstiller til Bispemøtet om å ta del i denne gjennomgangen.

Den prinsipielle tankegangen som er nedfelt i protokollatet til Kyrkjemøtet 1994, kan samanfattast i dette sitatet: "Den egenart Den norske kirke i mange sammenhenger representerer, der lekfolk fremstår i viktige og synlige representative funksjoner ved siden av og sammen med biskopene" vert vurdert som "en verdifull side ved en luthersk kirkeforståelse og vår kirkelige tradisjon" (sak KM 15/94).

Ordningane for representasjon vert foreslått fastsette gjennom eit reglement som Kyrkjemøtet vedtar på vegne av Den norske kyrkja. Reglementet skal gi føresegner om

- representasjon på vegne av Den norske kyrkja¹);
- representasjon på vegne av Kyrkjemøtet;
- representasjon på vegne av Kyrkjerådet, Mellomkyrkjeleg Råd og Samisk kyrkjeråd.

Ordningane for representasjon på vegne av Bispemøtet ligg utanfor mandatet til Kyrkjemøtet, og ein føreset at Bispemøtet fastset desse ordningane.

I samanhengar der det er aktuelt å representere Den norske kyrkja ved den synodale strukturen (Kyrkjemøtet), er det viktig å sikre ein representasjons-praksis som får fram at den synodale strukturen til Den norske kyrkja er samla i eit øvste organ; Kyrkjemøtet. Den underliggjande strukturen Kyrkjemøtet har valt, er ikkje etablert først og fremst for å løyse representasjonsoppgåver nasjonalt eller internasjonalt.

Etter gjeldande kyrkjeordning har derfor Kyrkjerådet det generelle og overordna ansvaret for at den synodale strukturen i Den norske kyrkja vert representert utad mellom Kyrkjemøtesamlingane. Jf. vedtaket om at Kyrkjerådet er ansvarleg for å "lede arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger".

Komiteen sine merknader

På same måte som Kyrkjerådet og Bispemøtet legg komiteen til grunn for sitt saksframlegg at det ikkje er grunnlag for å reise ein ny, prinsipiell debatt omkring tilhøvet mellom embete og råd, ettersom dette spørsmålet vart gjennomdrøfta seinast på møtet i 1994. Derfor held ein fast på at dei prinsipielle føringane for arbeidet

¹) Reglementet gjeld berre representasjon på vegne av sentralkyrkjelege organ og ikkje frå Kongen eller et statlege kyrkjestyret elles.

med retningslinjer for representasjon er gitt i og med den samvirkemodell mellom embete og råd som er utvikla i Den norske kyrkja dei seinare åra, med basis i den kyrkjeordning som også er vidareført i den nye kyrkjelova.

Komiteen ser det som naudsynt at eit representasjonsreglement både må gjenspegle den doble, sideordna strukturen vi har i vår kyrkje, samtidig som det må vere greit gjennomførbart. Det er viktig å kome fram til ordningar som kan fungere både i dialog med det norske samfunn, internasjonalt og ikkje minst i økumeniske samanhengar.

Komiteen vil i hovudsak gi tilslutning til forslaget til reglement for representasjon på vegne av Den norske kyrkja som er fremja av Kyrkjerådet. Framlegget gjenspeglar at Den norske kyrkje har ein råds- og embetsstruktur, der Kyrkjemøtet og Bispemøtet i prinsippet er sideordna i spørsmålet om representasjon. Det er eit punkt i forslag til reglement som reiser ein del spørsmål, nemleg punkt 7 som omhandlar tilhøvet mellom preses i Bispemøtet og formann i Kyrkjerådet i protokollære samanhengar. Vidare gjeld det og tilhøvet mellom Mellomkyrkeleg Råd og Samisk kyrkjeråd.

Komiteen vil i samband med punkt 7 understreke at Den norske kyrkje ved offisielle samanhengar så langt råd er skal vere representert både ved preses i Bispemøtet og formann i Kyrkjerådet. Dette gjeld når ein er tilstades ved offisielle arrangement såvel som undertekning av protokollar eller avtalar som er forpliktande for Den norske kyrkje. Punkt 7 handlar om den praktiske rangering mellom dei to strukturane.

Komiteen sluttar seg til Kyrkjerådet sin merknad om at det er viktig at formannen i Kyrkjerådet og preses i Bispemøtet til ei kvar tid underrettar kvarandre og held kontakt i spørsmålet om korleis det er praktisk å fordele representasjonsoppgåvene. Dei bør også verte samde om i kva samanhengar ein bør synleggjere både embetssida og rådssida.

Komiteen ser det som ein logisk konsekvens av punkt 5 i reglementet at leiarene i Mellomkyrkeleg Råd og Samisk kyrkjeråd vert sidestilte i protokollære samanhengar. Dette er også i samsvar med vedtak i Samisk kyrkjeråd. Komiteen gjer framlegg om at punkt 7 i framlegget til reglement vert endra i tråd med dette. Dette leddet i pkt. 7 vil da lyde:

leiaren i Mellomkyrkeleg Råd og leiaren i Samisk kyrkjeråd.

Komiteen deler seg i eit mindretall (5) og i eit fleirtal (9) når det gjeld rangeringen mellom formann i Kyrkjerådet og preses i Bispemøtet, sjå punkt 7 i reglementet.

Fleirtalet i komiteen vil understreke at det er naudsynt at reglementet rangerer tilhøvet mellom formannen i Kyrkjerådet og preses i Bispemøtet. Det er ikkje ønskjeleg at desse vert sidestilte slik at det vert avgjort frå sak til sak kven som skal representere Den norske kyrkja. Fleirtalet i komiteen vil peike på at prinsippet om likestilling mellom dei to kan haldast fast sjølv om ein av praktiske og pedagogiske omsyn gir den eine av dei likestilte partane forrang.

Fleirtalet i komiteen vil vise til Bispemøtet sin uttale i denne saka der det vert peikt på, at når kyrkja skal tilretteleggje sitt representasjonsreglement for dei sentral-kyrkjelege organ, må reglementet gjerast så klart og fast som råd er. Fleirtalet i komiteen er av den meining at den representasjonsmodell som Kyrkjerådet legg opp til er tungvint og uhandterleg.

Fleirtalet i komiteen vil på denne bakgrunn gå inn for at preses i Bispemøtet bør vere Den norske kyrkja sin fremste talsmann og representant, og i protokollær sammenheng plasserast som nr. 1. Både den historiske tradisjon og den kyrkjelege tyngde som er i bispembetet talar for dette. Fleirtalet i komiteen er av den meining at ein slik representasjon vil kommunisere best utad, ikkje minst i ein økumenisk samanheng.

Fleirtalet i komiteen vil til slutt presisere at det er viktig at denne representasjonen skjer i nært samvirke med formannen i Kyrkjerådet.

Mindretalet i komiteen vil halde fast på prinsippa i Kyrkjerådet sitt framlegg til vedtak som innber at preses i Bispemøtet og formann i Kyrkjerådet er sidestilte i protokollær samanheng. Dette er etter mindretalet sitt syn ein logisk konsekvens av at dei to strukturane er likeverdige i kyrkja.

Mindretalet er opptatt av at kyrkja sin rådsstruktur på denne måten vert synleggjort. Formannen i Kyrkjerådet har ei legitim representasjonsoppgåve på linje med preses i Bispemøtet. Den protokollære rangen mellom preses i Bispemøtet og formann i Kyrkjerådet må avklarast når det er aktuelt.

Mindretalet i komiteen vil på denne bakgrunn gjera framlegg om nytt punkt 7:

Tillitsverv i Kyrkjemøtet, Bispemøtet og dei sentralkyrkjelege råda vert rangerte i denne rekkjefølja:

Preses i Bispemøtet og formannen i Kyrkjerådet, leiaren i Mellomkyrkjeleg Råd og leiaren i Samisk kyrkjeråd.

Preses i Bispemøtet og formannen i Kyrkjerådet vert samde om den innbyrdes rangeringa etter den karakter representasjonen har.

Dette inneber at preses i Bispemøtet og formannen i Kyrkjerådet er sidestilte, jf. § 3, 1. ledd.

Framlegg til vedtak

1. Kyrkjemøtet fastset slikt reglement for representasjon i Den norske kyrkja:

REGLEMENT
FOR
REPRESENTASJON PÅ VEGNE AV DEN NORSKE KYRKJA

1. FORMÅL

Formålet med dette reglementet er å gi føresegner om representasjon på vegne av Den norske kyrkja.²⁾

2. FUNKSJONSOMRÅDE

Reglementet gjeld føresegner om representasjon på vegne av Den norske kyrkja og representasjon på vegne av Kyrkjemøtet, - medrekna Kyrkjerådet, Mellomkyrkjeleg Råd og Samisk kyrkjeråd.

3. REPRESENTASJON
PÅ VEGNE AV DEN NORSKE KYRKJA

Det er Kyrkjemøtet og Bispemøtet som representerer Den norske kyrkja. I slike høve er dei jamstelte, og i fellesskap representerer dei heile kyrkja.

Når offentlege styresmakter, kyrkje- og trussamfunn eller organisasjonar ønskjer representasjon frå Den norske kyrkja og sender innbyding til Kyrkjemøtet eller Bispemøtet, skal partane konsultere kvarandre før det vert avgjort kven som skal representere.

Representasjon på vegne av Kyrkjemøtet skal avgjerast i samsvar med pkt. 4, men det kan også avgjerast i samsvar med pkt. 5.

²⁾ Reglementet gjeld representasjon frå sentralkyrkjelege organ og ikkje frå Kongen eller det statlege kyrkjestyret elles.

4. KYRKJEMØTET

Når Kyrkjemøtet er samla, vert det representert gjennom dirigentskapet. Formannen i Kyrkjerådet representerer Kyrkjemøtet mellom Kyrkjemøtesamlingane.

Formannen i Kyrkjerådet kan delegere denne oppgåva til leiaren i Mellomkyrkjeleg Råd eller leiaren i Samisk kyrkjeråd i samsvar med dei ansvarsområda eller mandata råda har. Slike oppgåver kan også delegerast til nestleiar eller direktør/generalsekretær.

5. KYRKJERÅDET, MELLOMKYRKJELEG RÅD OG SAMISK KYRKJERÅD

Formannen i Kyrkjerådet, leiaren i Mellomkyrkjeleg Råd og leiaren i Samisk kyrkjeråd representerer kvar sitt råd. Formannen/leiaren kan avgjere at nestleiar, dagleg leiar eller ein annan medlem representerer rådet.

Det er mandata til råda som avgjer kva råd som skal representere i eit særskilt høve. Dei valde leiarane avgjer i fellesskap kva råd som skal vere representert. Er det usemje, skal formannen i Kyrkjerådet avgjere representasjonen.

6. REPRESENTASJONSOPPGÅVER

Den norske kyrkja (jf. § 3) eller Kyrkjemøtet (jf. § 4) skal så langt råd er vere representert ved

- nasjonale hendingar og markeringar i folkekyrkja;
- arrangement ved offentlege styresmakter som kjem av den konstitusjonelle tilknytninga kyrkja har til Konge, Regjering og Storting;
- kyrkjelege arrangement, hendingar og markeringar i utlandet som vedkjem Den norske kyrkja i særleg grad;
- representative arrangement ved andre kyrkje- og trussamfunn i Noreg;
- representative arrangement ved organisasjonar som arbeider innafor Den norske kyrkja.

Kyrkjemøtet nemner opp delegasjonar til generalforsamlingar i internasjonale organisasjonar som Den norske kyrkja er medlem i. Kyrkjemøtet avgjer også kven som er delegasjonsleiar.

Ved bispevigsle i Den norske kyrkja vert det sendt innbyding til formannen i Kyrkjerådet, leiaren i Mellomkyrkjeleg Råd, leiaren i Samisk kyrkjeråd og direktøren i Kyrkjerådet.

Ved bispevigsler i kyrkjer som kjem inn under Porvoo-avtala, representerer Bispemøtet Den norske kyrkja.

Under internasjonale kyrkjebesøk i Noreg vert Den norske kyrkja representert i samsvar med § 3 og 4.

Kyrkjemøtet fastset eige reglement for oppnemningspraksisen til Kyrkjemøtet.³⁾

7. PROTOKOLL

Tillitsverv i Kyrkjemøtet, Bispemøtet og dei sentralkyrkjelege råda vert rangerte i denne rekkjefølgja:

- Preses i Bispemøtet, formannen i Kyrkjerådet, leiaren i Mellomkyrkjeleg Råd og leiaren i Samisk kyrkjeråd.

Leiarane i Mellomkyrkjeleg Råd og Samisk kyrkjeråd vert samde om den innbyrdes rangeringa etter den karakteren representasjonen har.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Hans Arne Akerø

Saksordførar: Ola Ersland

Desse hadde ordet:

Ola Ersland, Øystein I. Larsen, Nils-Tore Andersen, Oddbjørn Evenshaug, Berge Furre, Gunvor Kongsvik, Anne Louise Tveter, Odd Einar Dørum, Astrid Grude Eikseth, Claus H. Jebsen, Finn Wagle.

*

³⁾ Vedteke av Kyrkjemøtet 1984.

KYRKJEMØTET
SITT VEDTAK

1. Kyrkjemøtet fastset slikt reglement for representasjon i Den norske kyrkja:

REGLEMENT
FOR
REPRESENTASJON PÅ VEGNE AV DEN NORSKE KYRKJA

1. FORMÅL

Formålet med dette reglementet er å gi føresegner om representasjon på vegne av Den norske kyrkja.¹⁾

2. FUNKSJONSOMRÅDE

Reglementet gjeld føresegner om representasjon på vegne av Den norske kyrkja og representasjon på vegne av Kyrkjemøtet, - medrekna Kyrkjerådet, Mellomkyrkjeleg Råd og Samisk kyrkjeråd.

3. REPRESENTASJON
PÅ VEGNE AV DEN NORSKE KYRKJA

Det er Kyrkjemøtet og Bispemøtet som representerer Den norske kyrkja. I slike høve er dei jamstelte, og i fellesskap representerer dei heile kyrkja.

Når offentlege styresmakter, kyrkje- og trussamfunn eller organisasjonar ønskjer representasjon frå Den norske kyrkja og sender innbyding til Kyrkjemøtet eller Bispemøtet, skal partane konsultere kvarandre før det vert avgjort kven som skal representere.

Representasjon på vegne av Kyrkjemøtet skal avgjerast i samsvar med pkt. 4, men det kan også avgjerast i samsvar med pkt. 5.

¹⁾ Reglementet gjeld representasjon frå sentralkyrkjelege organ og ikkje frå Kongen eller det statlege kyrkjestyret elles.

4. KYRKJEMØTET

Når Kyrkjemøtet er samla, vert det representert gjennom dirigentskapet. Formannen i Kyrkjerådet representerer Kyrkjemøtet mellom Kyrkjemøtesamlingane.

Formannen i Kyrkjerådet kan delegere denne oppgåva til leiaren i Mellomkyrkjeleg Råd eller leiaren i Samisk kyrkjeråd i samsvar med dei ansvarsområda eller mandata råda har. Slike oppgåver kan også delegerast til nestleiar eller direktør/generalsekretær.

5. KYRKJERÅDET, MELLOMKYRKJELEG RÅD OG SAMISK KYRKJERÅD

Formannen i Kyrkjerådet, leiaren i Mellomkyrkjeleg Råd og leiaren i Samisk kyrkjeråd representerer kvar sitt råd. Formannen/leiaren kan avgjere at nestleiar, dagleg leiar eller ein annan medlem representerer rådet.

Det er mandata til råda som avgjer kva råd som skal representere i eit særskilt høve. Dei valde leiarane avgjer i fellesskap kva råd som skal vere representert. Er det usemje, skal formannen i Kyrkjerådet avgjere representasjonen.

6. REPRESENTASJONSOPPGÅVER

Den norske kyrkja (jf. § 3) eller Kyrkjemøtet (jf. § 4) skal så langt råd er vere representert ved

- nasjonale hendingar og markeringar i folkekyrkja;
- arrangement ved offentlege styresmakter som kjem av den konstitusjonelle tilknyttinga kyrkja har til Konge, Regjering og Storting;
- kyrkjelege arrangement, hendingar og markeringar i utlandet som vedkjem Den norske kyrkja i særleg grad;
- representative arrangement ved andre kyrkje- og trussamfunn i Noreg;
- representative arrangement ved organisasjonar som arbeider innafor Den norske kyrkja.

Kyrkjemøtet nemner opp delegasjonar til generalforsamlingar i internasjonale organisasjonar som Den norske kyrkja er medlem i. Kyrkjemøtet avgjer også kven som er delegasjonsleiar.

Ved bispevigsle i Den norske kyrkja vert det sendt innbyding til formannen i Kyrkjerådet, leiaren i Mellomkyrkjeleg Råd, leiaren i Samisk kyrkjeråd og direktøren i Kyrkjerådet.

Ved bispevigsler i kyrkjer som kjem inn under Porvoo-avtala, representerer Bispemøtet Den norske kyrkja.

Under internasjonale kyrkjebesøk i Noreg, vert Den norske kyrkja representert i samsvar med § 3 og 4.

Kyrkjemøtet fastset eige reglement for oppnemningspraksisen til Kyrkjemøtet.²⁾

7. PROTOKOLL

Tillitsverv i Kyrkjemøtet, Bispemøtet og dei sentralkyrkjelege råda vert rangerte i denne rekkjefølgja:

- Preses i Bispemøtet, formannen i Kyrkjerådet, leiaren i Mellomkyrkjeleg Råd og leiaren i Samisk kyrkjeråd.

Leiarane i Mellomkyrkjeleg Råd og Samisk kyrkjeråd vert samde om den innbyrdes rangeringa etter den karakteren representasjonen har.

*

Vedteke mot 1 røyst.

*

²⁾ Vedteke av Kyrkjemøtet 1984.

Sak KM 10/96: Forbruk og rettferd

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 10.1: SAKSORIENTERING

Dokument 10.2: "GRØNN KIRKEBOK"

Dokument 10.3: "NATURLIG VIS"

INNSTILLING FRA KOMITE C:

Saksorientering

Kirkemøtet har på ny beveget seg inn i minefeltet av praktiske og etiske dilemmaer knyttet til tema forbruk, rettferd, livskvalitet og miljø. Bispemøteuttalelsen 1992 var krass i sin kritikk av forbrukersamfunnets vesen. Men dens analyse munnet ikke ut i konkrete handlingsalternativer i vår komplekse hverdag.

Da Kirkemøtet behandlet saken i 1994, var dette utfordringen til de sentralkirkelige råd: Ta dette videre i dialog med søsterkirker i Sør. Hent inn erfaringer om handlingsmuligheter og endringspotensialet som er gjort i Den norske kirkes menigheter og organisasjoner, og kom tilbake i 1996.

Komiteens merknader

Komiteen takker for mange relevante innspill i forhold til denne saken fra menigheter, organisasjoner og enkeltpersoner. Vi har valgt å skrive vårt svar og vårt anliggende i form av et brev, der vi hilser alle menigheter, nasjonale råd i Den norske kirke og alle mennesker av god vilje. Som det vil fremgå av brevet, har vi måttet foreta et utvalg av mulige tiltak.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet ønsker at nedennevnte brev blir sendt ut til alle menigheter i Den norske kirke.

Kirkemøtet henstiller til de sentralkirkelige råd om å følge opp de utfordringer som er beskrevet i brevet.

KIRKEMØTET HILSER
ALLE MENIGHETER, NASJONALE RÅD
I DEN NORSKE KIRKE OG
ALLE MENNESKER AV GOD VILJE!

Inngangssalme

Stjernene lyser fremdeles i mørket,
solen gjør natten til morgen og dag,
stjerner og sol senker lysende drømmer
over vår sårede, blødende jord.

Ennå er håpet en levende flamme,
lyset er tent i den mørkeste natt,
ennå kan sårene leges og heles,
vi kan forsones med jorden, vår mor.

Drømmen og håpet skal bo i vårt hjerte!
Se nå er skapelsens åttende dag!
Vi skal erkjenne i gledesfylt undring:
Alt som er skapt er vår søster og bror.

Vi skal få tro på en fremtid på jorden;
avmakt må vike og dag følge natt,
se våre søsken i skapningens mangfold
venter på handling fra hjerter som tror.

Skapningens sukk skal forvandles til lovsang,
sangen skal fylle vår jordiske dag;
alt vil vi bære i bønn til vår skaper,
vi som er barn av hans rike på jord.¹

1. Svein Ellingsen.

Inngangsort

Nåde være med dere og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.

"Verden har nok til alles behov, men ikke til alles grådighet", sa Mahatma Gandhi engang. I forhold til dagens virkelighet er dette et treffende ord, som fortsatt vil kunne lede oss i de endringene i livsstil vi må foreta. Endringer som vil kreve noe av oss alle.

Mange har allerede begynt. Mange har levd et liv i "Gudsfrykt med nøysomhet", mange har ved sitt levesett og sine innspill - også til dette Kirkemøtet - vist at det går an å leve anderledes enn forbrukersamfunnet oppdrar oss til.

Syndsbekjennelse og kyrie

Herre, vi bruker mer enn det som er vårt.
Derfor lider din skapning og ditt skaperverk.
Vi forbruker jordens ressurser på bekostning av de fattige og undertrykte.

Vi er fangede forbrukere.
Vi bekjenner at vi ikke vil ut av vårt fangenskap.

Vi søker trygghet ved å eie,
og døyver uro ved å kjøpe.
Vi gir ting for tid.
Vi bekjenner at vi elsker erstatningene.

Vi stjeler fra våre barn og dem som kommer etter.
Vi vet at livet på jorden er truet,
men denne kunnskapen lammer oss.
Vi bekjenner at passiviteten passer oss
og at vi ikke vil ut av den.

Vi ser samfunn i oppløsning.
Vi ser fattigdom og urett som går på livet løs.
Vi ser fellesskapsverdier som undergraves.
Vi ser menneskeverdet bli krenket.
Vi ser forbrukerkulturen gripe dypt inn i våre liv.
Vi bekjenner at vi lukker våre hjerter til for det vi ser.

Vi bekjenner at vi ofte vet - men
vi vil ikke.
Vi vil ikke forplikte oss,
derfor mister vår forkynnelse troverdighet.
Vi vil ikke bære vår del av forandringen,

derfor bærer andre håpløsheten.
Vi vil ikke betale omkostningene ved å bryte opp,
derfor brytes andre ned.
Vi hoper opp enighet, men vi handler ikke.
Vi hyller kjærlighetsidealene, men vi følger dem ikke.

Herre, vi bekjenner at vi finner behag i å bekjenne,
uten å bryte opp fra vår synd.

"Fra dypet roper jeg til deg, Herre.
Herre, hør min røst!"

Salme 130,1

KYRIE ELEISON - HERRE, FORBARM DEG!

Gloria

Herre, hellige Gud, når alle våre tanker om vår egen storhet er falt i grus, hva annet kan vi gjøre enn å gi deg all ære. Når troen på vår verdensdels overlegenhet viskes ut, hva annet kan vi gjøre enn å lovprise deg som himmelens konge. Når velstand ikke gir oss trygghet og vår overflod ikke verner våre hjem på jorden, hva annet kan vi gjøre enn å hylle deg for din store herlighet, du allmektige Fader.²

Tekstlesning

I Salme 24,1:

Jorden og det som fyller den,
verden og de som bor i den,
alt hører Herren til.

II Matt 6, 19-33

Skatter på jorden

Dere skal ikke samle skatter på jorden, hvor møll og mark ødelegger, og hvor tyver bryter inn og stjeler. Men dere skal samle skatter i himmelen, der hverken møll eller mark ødelegger og tyver ikke bryter inn og stjeler. For hvor din skatt er, der vil også ditt hjerte være.

2. Gloria. Fra utredningen "Forbrukersamfunnet som etisk utfordring", 1992.

Det syke øye

Det er øyet som gir legemet lys. Er ditt øye friskt, blir hele ditt legeme lyst. Men er ditt øye sykt, blir hele legemet mørkt. Om nå lyset i deg er mørke, hvor dypt blir da ikke mørket!

Gud og Mammon

Ingen kan tjene to herrer. Han vil hate den ene og elske den andre, eller holde seg til den ene og forakte den andre. Dere kan ikke tjene både Gud og Mammon.

Guds omsorg

Derfor sier jeg dere: Vær ikke bekymret for mat og drikke som dere må ha for å leve, og heller ikke for klærne som kroppen trenger. Er ikke livet mer enn maten og kroppen mer enn klærne? Se på fuglene under himmelen! De sår ikke, de høster ikke og samler ikke i hus, men den Far dere har i himmelen, gir dem føde likevel. Er ikke dere mer verd enn de? Hvem av dere kan vel med all sin bekymring legge en eneste alen til sin livslengde? Og hvorfor er dere bekymret for klærne? Se på liljene på marken, hvordan de vokser! De arbeider ikke og spinner ikke, men jeg sier dere: Selv ikke Salomo i all sin prakt var kledd som en av dem. Når Gud kler gresset på marken så fint, det som står der i dag og kastes i ovnen i morgen, hvor mye mer skal han ikke da kle dere? Så lite tro dere har! Vær altså ikke bekymret og si: Hva skal vi spise? eller: Hva skal vi kle oss med? Alt dette er hedningene opptatt av; men den Far dere har i himmelen, vet at dere trenger alt dette.

Søk først Guds rike

Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg.

Trosbekjennelse

Vi tror på Gud, den allmektige Skaper, som eier hele jorden og alt som fyller den.

Vi tror på Jesus Kristus som ga sitt liv for å frelse oss og som derved setter oss i stand til å tjene andre.

Vi tror på Den Hellige Ånd som trøster oss, veileder oss og gir oss kraft til å gjøre de rette valg.

Bønn

Vår Gud og Far,
vi takker deg for den verden du har skapt og for livet du har gitt oss.

Vi ber deg: Hjelp oss å leve i troen på din omsorg, så vi ikke blir oppslukt av bekymringer og jag etter penger, eiendom og andre forgjengelige ting.

Lær oss først å søke ditt rike og din rettferdighet, og tillitsfullt legge vår fremtid i dine hender, ved din Sønn Jesus Kristus, vår Herre, som med deg og Den Hellige Ånd lever og råder, en sann Gud fra evighet og til evighet.³

Velsignelse

Herren Jesus sa: "Det er en større lykke å gi enn å få."

Apg 20,35 b

Utsendelse

*FRAMMOT ÅR 2000: "3 x 3 slag" for
OPPBRUDD, HANDLING OG HÅP*

Fram mot tusenårsskiftet vil Den norske kirke søke å vekke en oppbrudds-, handlings- og håpsdimensjon:

- Vi som kirke ønsker å gå sammen med alle mennesker og organisasjoner av god vilje for å bygge brede allianser som kan utløse personlig forpliktelse og politisk handling for redusert forbruk og økt rettferdighet.
- Vi vil bruke alle anledninger (Kirkedager, Kirkemøtet) til å fremme bevissheten og inspirere til handling.
- Vi vil føre regnskap med hva som er gjort på alle nivåer for å nå nærmere oppsatte mål for hver av de ni utfordringene.

Som kirke i ett av verdens rikeste land med store naturrikdommer har Den norske kirke som et fellesskap av troende store muligheter og stort ansvar i spørsmål som angår forbruk og rettferd. Vi må uttrykke en stor takk til vår Herre og skaper for at våre liv er sikret materielt, men samtidig ser Kirkemøtet at vi må gå foran og arbeide aktivt for oppbrudd og endringer, for å virkeliggjøre Guds vilje med skapningen og skaperverket. Bibelen lærer oss at Gud tar de undertryktes parti, mot krefter som fører oss vekk fra Gud.

3. Kollektbønn 16. s.e.pinse.

Dette betyr samtidig at Kirkemøte-utsendingene selv søker en personlig omvendelse i forhold til forbrukerkulturen.

* *Fondsforvaltning*

Vi vil sterkt oppfordre til en alternativ plassering av kirkelig kapital i den økumeniske utviklingsbanken EDCS, etablert av Kirkenes Verdensråd. Det må i forbindelse med omorganiseringen av Opplysningsvesenets Fond arbeides aktivt for å sikre at en betydelig andel av de kirkelige fondsmidler kan plasseres i denne eller liknende banker til utviklingsfremmende tiltak. En slik plassering av kirkelig kapital skal i hovedsak komme våre søsterkirker til gode.⁴

* *Rettferdige varer*

En rekke av de varene vi kjøper i dagligvarebutikkene, er produsert under sterkt kritikkverdige økologiske og sosiale forhold. Også kirkekaffen er produsert under vilkår som ikke skaper sosial utvikling for kaffebonden. Konkurransen for å presse prisen ned og overleve på det globale markedet, fører til at menneskerettigheter, arbeidsmiljø og naturgrunnlag ofres. Bevisste valg vil presse fram endringer. Vårt økonomiske system er summen av de valg vi gjør som forbrukere. Den norske kirke må arbeide for at det blir innført en merkevareordning for rettferdige varer i Norge, slik at disse blir tilgjengelige i alle dagligvarebutikker.⁵

* *Ressursbevissthet*

Det må arbeides aktivt og målrettet for økt bevissthet rundt miljøvennlig kontordrift, transport, energiøkonomisering ved ulike typer kirkelige arrangementer. Vi kan ikke snakke om oppbrudd og små skritt uten at vi begynner med oss selv i arbeid og fritid. Både den enkelte og menigheten kan få stor hjelp av bøkene "Grønt kontor" og "Naturlig Vis", utgitt av Miljøheimevernet, et nettverk hvor Den norske kirke er med.⁶ Vi er i en situasjon hvor vi kan velge, og dette gir oss samtidig stort ansvar; vi oppfordrer alle til å være seg sitt ansvar bevisst.

4. I forbindelse med ny lov for Opplysningsvesenets Fond fra 1. januar 1997, må Kirkerådet følge denne prosessen, for å sikre Kirkemøtets anbefalinger.

5. Det arbeides nå aktivt med å kartlegge interessen for - og drive markedsføring av - rettferdige varer i Norge (kaffe, te, kakao og etter hvert flere varer). Kirkerådet må snarest gis muligheter til å delta i oppstart av en slik merkevareordning etter mønster fra andre europeiske land.

6. I drift av alle kirkelige kontorer må denne bevisstheten inn, og under Kirkedagene 1997 ("Her er det folk som søker Herrens ansikt") i Trondheim, må pilegrimsmotivet også knyttes til oppbruddstanken.

* *Bruk av tid og penger*

Aktiv givertjeneste må løftes fram og gis anerkjennelse i større grad enn i dag. Vi kan gi av vår tid, av våre tjenester og av vår overflod. Tiendetanken er ikke et uttrykk for en lovisk kristendom, men for en frigjørende kristendom. Gud elsker en glad giver. Rikdom kan føre oss bort fra kjernen i Bibelens budskap. Andelen av menighetenes offergaver som går til menighetens egen virksomhet har økt de siste fire årene, på bekostning av bidrag til diakonale formål, misjon og nødhjelp. Menighetsrådene bør spørre seg selv om dette er en rettferdig forvaltning.

Reklame og mediemakt er med på å holde oppe en higen etter materielle goder, som skaper og fremmer behov som aldri kan tilfredsstilles. Et konkret uttrykk for at konsumkulturen griper om seg, finner vi i innføringen av søndagsåpne butikker, som kan gjøre det enda vanskeligere å søke stillhet, fellesskap, ettertanke og gudstjenestefeiring.⁷ Vil vil rette en sterk oppfordring til norske myndigheter om ikke å gi generell adgang til å holde søndagsåpne butikker.

* *Menneskesynet i forbrukerkulturen*

Forbrukerkulturen gir mennesket verdi ut fra sin økonomiske betydning som produsent og konsument. Slik økonomien fungerer, blir det mange som faller utenfor, og forbrukerkulturen er derfor fellesskapsfiendtlig. Vi ser en illevarslende utvikling i at menneskeverdet - gitt oss fordi vi alle er skapt i Guds bilde - er truet. Særlig vil vi uttrykke stor bekymring over genmanipulering med mennesket, blant annet motivert i ønsket om å få perfekte "avkom". Et slikt inngrep i menneskelige arvestoffer blir lettere å begrunne dersom mennesket betraktes i rene nyttevurderinger. De konstant høye aborttall er et annet uttrykk for manglende respekt for menneskeverdet og respekten for livet.⁸

* *Urbefolkninger*

Nasjonalstater i alle verdensdeler øver vold mot urfolks rettigheter ved å frarøve dem råderett over livsområder og naturrikdommer. Multinasjonale selskapers virksomhet undergraver naturgrunnlaget for urbefolkningers tra-

7. "Grønn Kirkebok" er en ressursbok utgitt av Kirkens U-landsinformasjon som kan fungere som inspirasjon for menigheter som ønsker å arbeide med "grønne" gudstjenester og grønt menighetsliv.

8. Kirkemøtets handlingsplan "Vern om fosteret - vern om livet" må i denne sammenhengen klart framheves og arbeidet med denne må gis økt prioritet.

disjonelle næringer; dermed undergraves livsgrunnlaget, kulturen og identiteten. Norske myndigheter må være pådrivere for en politikk som gjør slutt på denne utbyttingen.

Evangeliet er et budskap om frigjøring og frelse for alle. Forkynnelsen av dette budskapet må skje i dyp respekt for urbefolkningers spiritualitet. Deres virkelighetsoppfatning er en ressurs som må brukes for å gi oss en dypere forståelse av skapelsesteologien, og en etisk begrunnelse for forvaltersvaret.⁹

* *Gjeldssanering for de fattigste land*

Det jerngrepet som fattige og gjeldstyngede land holdes i, fører til menneskelig lidelse og fornedrelse. Mennesker ofres som en konsekvens av de utbyttingsmekanismene som eksisterer innenfor den globale arbeidsdeling og det globale handelsmønster. Gjeldssanering må forhandles fram raskere enn hva de eksisterende forslag legger opp til. Midlene til en slik sletting av gjeld må hentes fra både de rikeste land og fra Verdensbanken. Det må arbeides aktivt, også fra norsk side, for at år 2000 virkelig kan bli et rettferds- og jubelår, med en total ettergivelse av gjelden til de fattigste landene. Norge må her være en pådriver i internasjonale gjeldsforhandlinger, og selv gå foran som et eksempel.¹⁰

* *Klima*

Norge har gjennom sin oljeutvinning, samferdselspolitikk og reduksjon i forskning på alternative energikilder sviktet sitt globale ansvar. Norske myndigheter må arbeide aktivt for å nå målet om en stabilisering av norske utslipp av drivhusgasser på et 1989-nivå innen år 2000, slik myndighetene har forpliktet seg på. Vi kan ikke vente på de andre statene. De rike landenes kortsiktige og egoistiske politikk, hvor det registreres en økning i utslippet av drivhusgasser, begrenser utviklingslandenes muligheter til å planlegge en utvikling på egne premisser. De enkelte lands myndigheter har ansvar for å dekke befolkningens behov. En slik ansvarliggjøring lyder innholdsløs når enkelte stater kan forsvinne fordi havet stiger, mens andre må

9. Samisk kirkeråd må øke engasjementet for å formidle urbefolkningers spiritualitet og rop om rettferdighet.

10. Mellomkirkelig Råd er tilsluttet Aksjon Slett U-LandsGjelda (SLUG) som arbeider aktivt for å påvirke norsk gjeldspolitik; SLUG er også med i nordiske, europeiske og globale nettverk med samme mål, med kirkelige organer sentralt plassert.

begrense sin økonomiske virksomhet siden atmosfæren har sprenget kapasiteten til å rense de menneskeskapte utslipp.¹¹

* *Grønn skatt*

Vårt eksisterende skattesystem er utformet i en tid da det var arbeid til alle og hvor miljøskadelig forbruk og produksjon ikke var aktuelle temaer. I dag gjelder helt andre utfordringer. Svaret på disse utfordringene må være å gjøre arbeidskraften i Norge billigere, samtidig som ressursløsende og miljøskadelige forbruks- og produksjonsprosesser gjøres dyrere. Dette vil ha betydelige miljøgevinster, blant annet ved å få oss til å tenke mer bevisst som forbrukere.¹²

Utgangsort

Gå i fred. Tjen livets Gud!

PLENUMSBEHANDLING 1:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Odd Bondevik

Disse hadde ordet:

Odd Bondevik, Tore Kopperud, Magnar Kartveit, Berit Helgøy Kloster, Lars Erlend Nielsen, Ola Kaldestad, Torleiv Austad, Sigrun Møgedal, Knut Lein, Gudrun Johnsen Bolstad, Sigurd Osberg, Bjørn Bue, Otto Strand, Karl Johan Tveiten, Elise Haugland Madsen, Berit Pihl Johansen, Anne Louise Tveter, Rosemarie Køhn, Claus H. Jebsen, Olav Øygaard, Berge Furre.

11. Klimaalliansen er et nettverk som arbeider overfor norske myndigheter, og har i særlig grad fokusert på utbyggingen av norske gasskraftverk, som vil øke de norske utslippene med ytterligere fem prosent. Også Kirkenes Verdensråd arbeider aktivt for å endre de vestlige lands klimapolitikk.

12. Kirkemøtet viser til den såkalte "Grønne Skattekommisjon". Kirkemøtet ber den nye regjeringen starte arbeidet for en reform av skattesystemet, slik at grønne skatter kan innføres uten ytterligere utsettelse.

Endringsforslag

Fra Lars Erlend Nielsen:

“Utsendelse” - 2. strekpunkt: Vi vil bruke alle anledninger (bl.a. Kirkedager, Kirkemøtet) til å fremme bevisstheten, og ved konkrete tiltak inspirere til handling.

“Menneskesynet i forbrukerkulturen” (innskudd etter 1. punktum): Kirken kan ikke støtte opp om den økonomiske vekst det legges opp til i den ledende politikk i vårt samfunn. En slik politikk fører til at menneskets verdi bestemmes i forhold til hvor mye man produserer og konsumerer.

Fra Ola Kaldestad:

Side 7, “Menneskesynet i forbrukerkulturen” - perfekte “avkom” blir endret til “perfekte” barn.

Fra Torleiv Austad:

Side 3: “Vi bekjenner at vi elsker erstatningene” - erstatninger for hva?

Side 5: År 2000 - må sies at vi markerer 2000 år etter Kristi fødsel.

Side 6: “Rettferdige varer” - bedre: Miljøvennlige varer.

Side 6: Inn i avsnittet “Bruk av tid og penger” etter “vår overflod”: I denne forbindelse vil vi utfordre enkeltmennesker til å overveie å gi tiende.

Side 7: Menneskesynet ... Et slikt inngrep i menneskelige arvestoffer begrunnes ofte i rene nyttevurderinger av mennesker.

Fra Sigrun Møgedal:

1) Nytt strekpunkt under utsendelse etter første strekpunkt:

- Vi vil delta aktivt i vårt nærmiljø for å skape en lokal agenda for et mer integrert og bærekraftig samfunn.

2) Tillegg av en setning etter “Grønn skatt”:

- Vi vil være med på å bære kostnadene dette måtte medføre.

Fra Knut Lein:

Tillegg til 1. setning i vedtaket: "Kirkemøtet vil samtidig peke på muligheten til å bruke brevet også i gudstjenestlig sammenheng".

Votering

Forslagene oversendes komiteen.

NY INNSTILLING FRA KOMITE C:

Saksorientering

Kirkemøtet har på ny beveget seg inn i minefeltet av praktiske og etiske dilemmaer knyttet til tema forbruk, rettferd, livskvalitet og miljø. Bispemøteuttalelsen 1992 var krass i sin kritikk av forbrukersamfunnets vesen. Men dens analyse munnet ikke ut i konkrete handlingsalternativer i vår komplekse hverdag.

Da Kirkemøtet behandlet saken i 1994 var dette utfordringen til de sentralkirkelige råd: Ta dette videre i dialog med søsterkirker i Sør. Hent inn erfaringer om handlingsmuligheter og endringspotensialet som er gjort i Den norske kirkes menigheter og organisasjoner, og kom tilbake i 1996.

Komiteens merknader

Komiteen takker for mange relevante innspill i forhold til denne saken fra menigheter, organisasjoner og enkeltpersoner. Vi har valgt å skrive vårt svar og vårt anliggende i form av et brev, der vi hilser alle menigheter og råd i Den norske kirke og alle mennesker av god vilje. Som det vil fremgå av brevet, har vi måttet foreta et utvalg av mulige tiltak.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet ønsker at nedennevnte brev blir sendt ut til alle menigheter i Den norske kirke med oppfordring til å bruke dette på tjenlige måter.
2. Kirkemøtet ber Kirkerådet utarbeide et gudstjenesteforslag, bygd på elementer fra dette brevet, og sende det ut som opptakt til pilegrimsåret 1997.
3. Kirkemøtet vil oppfordre Kirkerådet til å gjøre dette brevet kjent for kristne organisasjoner, naturvernorganisasjoner, politiske grupperinger og andre aktuelle samarbeidspartnere.

4. Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd, men også bispedømmerådene og menighetsrådene, å følge opp de utfordringene som er beskrevet i brevet. Klare målsettinger må utformes for virksomheten i forhold til de nevnte utfordringer, med regelmessige rapporteringer for å vurdere fremdriften.

KIRKEMØTET HILSER
ALLE MENIGHETER OG RÅD
I DEN NORSKE KIRKE OG
ALLE MENNESKER AV GOD VILJE!

Inngangssalme

Stjernene lyser fremdeles i mørket,
solen gjør natten til morgen og dag,
stjerner og sol senker lysende drømmer
over vår sårede, blødende jord.

Ennå er håpet en levende flamme,
lyset er tent i den mørkeste natt,
ennå kan sårene leges og heles,
vi kan forsones med jorden, vår mor.

Drømmen og håpet skal bo i vårt hjerte!
Se nå er skapelsens åttende dag!
Vi skal erkjenne i gledesfylt undring:
Alt som er skapt er vår søster og bror.

Vi skal få tro på en fremtid på jorden;
avmakt må vike og dag følge natt,
se våre søsken i skapningens mangfold
venter på handling fra hjerter som tror.

Skapningens sukk skal forvandles til lovsang,
sangen skal fylle vår jordiske dag;
alt vil vi bære i bønn til vår skaper,
vi som er barn av hans rike på jord.¹³

Inngangssord

Nåde være med dere og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.

13. Svein Ellingsen.

"Verden har nok til alles behov, men ikke til alles grådighet" (Mahatma Gandhi). I forhold til dagens virkelighet er dette et treffende ord, som fortsatt vil kunne lede oss i de endringene i livsstil vi må foreta. Endringer som vil kreve noe av oss alle.

Mange har allerede begynt. Mange har levd et liv i "Gudsfrykt med nøysomhet", mange har ved sitt levesett og sine innspill - også til dette Kirkemøtet - vist at det går an å leve anderledes enn forbrukersamfunnet oppdrar oss til.

Syndsbekjennelse og kyrie

Herre, vi bruker mer enn det som er vårt.
Derfor lider din skapning og ditt skaperverk.
Vi forbruker jordens ressurser på bekostning av de fattige og undertrykte.

Vi er fanget som forbrukere.
Vi bekjenner at vi ikke vil ut av vårt fangenskap.

Vi søker trygghet ved å eie,
og døyver uro ved å kjøpe.
Vi gir ting for tid.
Vi bekjenner at vi elsker erstatningene.

Vi stjeler fra våre barn og dem som kommer etter.
Vi vet at livet på jorden er truet,
men denne kunnskapen lammer oss.
Vi bekjenner at passiviteten passer oss
og at vi ikke vil ut av den.

Vi ser samfunn i oppløsning.
Vi ser fattigdom og urett som går på livet løs.
Vi ser fellesskapsverdier som undergraves.
Vi ser menneskeverdet bli krenket.
Vi ser forbrukerkulturen gripe dypt inn i våre liv.
Vi bekjenner at vi lukker våre hjerter til for det vi ser.

Vi bekjenner at vi ofte vet - men
vi vil ikke.
Vi vil ikke forplikte oss,
derfor mister vår forkynnelse troverdighet.
Vi vil ikke bære vår del av forandringen,
derfor bærer andre håpløsheten.
Vi vil ikke betale omkostningene ved å bryte opp,
derfor brytes andre ned.
Vi hoper opp enighet, men vi handler ikke.
Vi hyller kjærlighetsidealene, men vi følger dem ikke.

Herre, vi bekjenner at vi finner behag i å bekjenne,
uten å bryte opp fra vår synd.

"Fra dypet roper jeg til deg, Herre.
Herre, hør min røst!"

Salme 130,1

KYRIE ELEISON - HERRE, FORBARM DEG!

Gloria

Herre, hellige Gud, når alle våre tanker om vår egen storhet er falt i grus, hva annet kan vi gjøre enn å gi deg all ære. Når troen på vår verdensdels overlegenhet viskes ut, hva annet kan vi gjøre enn å lovprise deg som himmelens konge. Når velstand ikke gir oss trygghet og vår overflod ikke verner våre hjem på jorden, hva annet kan vi gjøre enn å hylle deg for din store herlighet, du allmektige Fader.¹⁴

Tekstlesning

I Salme 24,1:

Jorden og det som fyller den,
verden og de som bor i den,
alt hører Herren til.

II Matt 6, 19-33

Skatter på jorden

Dere skal ikke samle skatter på jorden, hvor møll og mark ødelegger, og hvor tyver bryter inn og stjeler. Men dere skal samle skatter i himmelen, der hverken møll eller mark ødelegger og tyver ikke bryter inn og stjeler. For hvor din skatt er, der vil også ditt hjerte være.

Det syke øye

Det er øyet som gir legemet lys. Er ditt øye friskt, blir hele ditt legeme lyst. Men er ditt øye sykt, blir hele legemet mørkt. Om nå lyset i deg er mørke, hvor dypt blir da ikke mørket!

14. Gloria. Fra utredningen "Forbrukersamfunnet som etisk utfordring", 1992.

Gud og Mammon

Ingen kan tjene to herrer. Han vil hate den ene og elske den andre, eller holde seg til den ene og forakte den andre. Dere kan ikke tjene både Gud og Mammon.

Guds omsorg

Derfor sier jeg dere: Vær ikke bekymret for mat og drikke som dere må ha for å leve, og heller ikke for klærne som kroppen trenger. Er ikke livet mer enn maten og kroppen mer enn klærne? Se på fuglene under himmelen! De sår ikke, de høster ikke og samler ikke i hus, men den Far dere har i himmelen, gir dem føde likevel. Er ikke dere mer verd enn de? Hvem av dere kan vel med all sin bekymring legge en eneste alen til sin livslengde? Og hvorfor er dere bekymret for klærne? Se på liljene på marken, hvordan de vokser! De arbeider ikke og spinner ikke, men jeg sier dere: Selv ikke Salomo i all sin prakt var kledd som en av dem. Når Gud kler gresset på marken så fint, det som står der i dag og kastes i ovnen i morgen, hvor mye mer skal han ikke da kle dere? Så lite tro dere har! Vær altså ikke bekymret og si: Hva skal vi spise? eller: Hva skal vi kle oss med? Alt dette er hedningene opptatt av; men den Far dere har i himmelen, vet at dere trenger alt dette.

Søk først Guds rike

Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg.

Forsakelse og trosbekjennelse

Vi forsaker djevelen
og alle hans gjerninger i oss
og hans umettelige vesen.

Vi tror på Gud, den allmektige Skaper, som eier hele jorden og alt som fyller den.

Vi tror på Jesus Kristus som ga sitt liv for å frelse oss og som derved setter oss i stand til å tjene andre.

Vi tror på Den Hellige Ånd som trøster oss, veileder oss og gir oss kraft til å gjøre de rette valg.

Forbønn

Evige Gud, vi takker og lovpriser deg, Herre over himmel og jord. Vi ber for den verden som du har skapt.

Hjelp oss alle til å ta vare på ditt skaperverk, så vi verner om menneskets verd og forvalter naturens gaver til beste for hverandre.

Hjelp oss å dele jordens rikdommer rett og forvalte dem til din ære og til gagn for kommende slekter.

Før verdens fattige folk ut av nød og fomedrelse og gi de undertrykte frihet. Det ber vi deg om, vår Gud og Far.¹⁵

Velsignelse

Herren Jesus sa: "Det er en større lykke å gi enn å få."

Apg 20,35 b

Utsendelse

*FRAMMOT ÅR 2000: "3 x 3 slag" for
OPPBRUDD, HANDLING OG HÅP*

Fram mot 2000 års-markeringen for Jesu fødsel vil Den norske kirke søke å vekke en oppbrudds-, handlings- og håpsdimensjon:

- Vi ønsker som kirke å gå sammen med alle mennesker og organisasjoner av god vilje for å bygge brede allianser lokalt, nasjonalt og globalt, som kan utløse personlig forpliktelse og politisk handling for redusert forbruk og økt rettferdighet. Lokalmenighetenes deltakelse i lokalt miljøvernarbeid bør ses i sammenheng med innføring av Lokal Agenda 21, hvor samarbeid er en forutsetning for å lykkes. Vi oppfordrer derfor menighetene til å gå inn i et slikt samarbeid.¹⁶
- Vi vil bruke alle anledninger (bl.a. Kirkedager og Kirkemøtet) til å fremme bevisstheten og ved konkrete tiltak inspirere til handling.
- Vi vil føre regnskap med hva som er gjort på alle nivåer for å nå nærmere oppsatte mål for hver av de ni utfordringene.

Vi må uttrykke en stor takk til vår Herre og skaper for at våre liv er sikret materielt, men samtidig ser Kirkemøtet at vi må gå foran og arbeide aktivt for oppbrudd og endringer, for å virkeliggjøre Guds vilje med skapningen og skaperverket.

15. Utdrag fra Forbønn II og III, Gudstjenestebok for Den norske kirke, del I.

16. Lokal Agenda 21 er en oppfølging av Verdens Miljøkonferanse i Rio i 1992, og innebærer en samordning av miljøtiltak på lokalt og regionalt nivå.

Bibelen lærer oss dessuten at Gud tar de undertryktes parti. Som kirke i ett av verdens rikeste land med store natur-rikdommer har Den norske kirke som et fellesskap av troende store muligheter og stort ansvar i spørsmål som angår forbruk og rettferd. Vi uttrykker stor glede og takknemlighet for den forskning som har formidlet oss kunnskap om sammenhengen mellom forbruk og rettferd, og naturens tåleevne. Det er viktig at vi stadig fornyer denne kunnskapen.

Kirkemøte-utsendingene søker selv en personlig omvendelse i forhold til forbrukerkulturen, og er villige til å redusere sitt forbruk som et ledd i en ny fordeling av goder og byrder i verden.

* *Fondsforvaltning*

Vi vil sterkt oppfordre til en alternativ plassering av kirkelig kapital i den økumeniske utviklingsbanken EDCS, etablert av Kirkenes Verdensråd. Det må i forbindelse med omorganiseringen av Opplysningsvesenets Fond arbeides aktivt for å sikre at en betydelig andel av de kirkelige fondsmidler kan plasseres i denne eller liknende banker til utviklingsfremmende tiltak. En slik plassering av kirkelig kapital skal i hovedsak komme våre søsterkirker til gode.¹⁷

* *Merkeordning for rettferdige varer*

En rekke av de varene vi kjøper i dagligvarebutikkene, er produsert under sterkt kritikkverdige økologiske og sosiale forhold. Også kirkekaffen er produsert under vilkår som ikke skaper sosial utvikling for kaffebonden. Konkurransen for å presse prisen ned og overleve på det globale markedet, fører til at menneskerettigheter, arbeidsmiljø og naturgrunnlag ofres. Bevisste valg vil presse fram endringer. Vårt økonomiske system er summen av de valg vi gjør som forbrukere. Den norske kirke må arbeide for at det blir innført en merkeordning for rettferdige varer i Norge, slik at disse blir tilgjengelige i alle dagligvarebutikker.¹⁸ Under kirkelige arrangementer bør slike varer brukes. Det er også viktig at rettferdige varer tas inn i husholdningen.

17. I forbindelse med ny lov for Opplysningsvesenets Fond fra 1. januar 1997, må Kirkerådet følge denne prosessen, for å sikre Kirkemøtets anbefalinger.

18. Det arbeides nå aktivt med å kartlegge interessen for - og drive aktiv markedsføring av rettferdige varer i Norge (kaffe, te, kakao og etter hvert flere varer). Kirkerådet må snarest gis muligheter til å delta i oppstart av en slik merkevareordning etter mønster fra andre europeiske land.

* *Ressursbevissthet*

Det må arbeides aktivt og målrettet for økt bevissthet rundt miljøvennlig kontordrift, transport og energiøkonomisering ved ulike typer kirkelige arrangementer. Vi kan ikke snakke om oppbrudd og små skritt uten at vi begynner med oss selv i arbeid og fritid. Både den enkelte og menigheten kan få stor hjelp av bøkene "Grønn Kirkebok",¹⁹ "Grønt kontor" og "Naturlig Vis", de to siste utgitt av Miljøheimevernet, et nettverk hvor Den norske kirke er med.²⁰ Vi er i en situasjon hvor vi kan velge, og dette gir oss samtidig stort ansvar; vi oppfordrer alle til å være seg sitt ansvar bevisst.

* *Bruk av tid og penger*

Aktiv givertjeneste må løftes fram og gis anerkjennelse i større grad enn i dag. Vi kan gi av vår tid, av våre tjenester og av våre penger. I møte med ett av vår tids største problemer, ensomhet, vil den tiden vi er villige til å sette av for andre, være avgjørende. Samtidig vil vi utfordre enkeltmennesket til å overveie å gi tiende. Dette er ikke uttrykk for en lovisk kristendom, men kan tvert om virke frigjørende. Gud elsker en glad giver. Rikdom kan føre oss bort fra kjernen i Bibelens budskap. Andelen av offergaver som går til menighetens egen virksomhet har økt de siste fire årene, på bekostning av bidrag utad til diakonale formål, misjon og nødhjelp. Menighetsrådene bør overveie om dette er en rettferdig forvaltning.

Reklame og mediemakt er med på å holde oppe en higen etter materielle goder, som skaper og fremmer behov som aldri kan tilfredsstilles. Et konkret uttrykk for at konsumkulturen griper om seg, finner vi i innføringen av søndagsåpne butikker, som kan gjøre det enda vanskeligere å søke stillhet, fellesskap, ettertanke og gudstjenestefeiring. Vil vil rette en sterk oppfordring til norske myndigheter om ikke å gi generell adgang til å holde søndagsåpne butikker.

* *Menneskesynet i forbrukerkulturen*

Forbrukerkulturen gir mennesket verdi ut fra sin økonomiske betydning som produsent og konsument. Slik økonomien fungerer, blir det mange som faller utenfor, og forbrukerkulturen er derfor fellesskapsfiendtlig. Vi ser en ille-

19. "Grønn Kirkebok" er en ressursbok utgitt av Kirkens U-landsinformasjon som kan fungere som inspirasjon for menigheter som ønsker å arbeide med "grønne" gudstjenester og "grønt" menighetsliv.

20. I drift av alle kirkelige kontorer må denne bevisstheten inn, og under Kirkedagene 1997 ("Her er det folk som søker Herrens ansikt") i Trondheim, må pilegrimsmotivet også knyttes til oppbruddstanken.

varslende utvikling i at menneskeverdet - gitt oss fordi vi alle er skapt i Guds bilde - er truet. Vi vil uttrykke bekymring over inngrep i menneskelige arvestoffer begrunnet i rene nyttevurderinger. Ønsket om "perfekte" barn som begrunnelse for genmanipulering er ikke etisk holdbart. Respekten for menneskeverdet og respekten for livet er også sterkt truet av dagens abortpraksis og høye antall aborter i vårt land. I denne sammenheng må det også gå ut en sterk oppfordring til menighetene om å støtte de kvinner som velger å bære fram sine barn.²¹

* *Urbefolkninger*

Nasjonalstater i alle verdensdeler øver vold mot urfolks rettigheter ved å frarøve dem råderett over livsområder og naturrikdommer. Multinasjonale selskapers virksomhet undergraver naturgrunnlaget for urbefolkningers tradisjonelle næringer; dermed undergraves livsgrunnlaget, kulturen og identiteten. Norske myndigheter må være pådrivere for en politikk som gjør slutt på denne utbygtingen.

Evangeliet er et budskap om frigjøring og frelse for alle. Forkynnelsen av dette budskapet må skje i dyp respekt for urbefolkningers spiritualitet. Deres virkelighetsoppfatning er en ressurs som må brukes for å gi oss en dypere forståelse av skapelsesteologien, og en etisk begrunnelse for forvalteransvaret.²²

* *Gjeldssanering for de fattigste land*

Det jerngrepet som fattige og gjeldstyngede land holdes i, fører til menneskelig lidelse og fornedrelse. Mennesker ofres som en konsekvens av de utbyttingsmekanismene som eksisterer innenfor den globale arbeidsdeling og det globale handelsmønster. Gjeldssanering må forhandles fram raskere enn hva de eksisterende forslag legger opp til. Midlene til en slik sletting av gjeld må hentes fra både de rikeste land og fra Verdensbanken. Det må arbeides aktivt, også fra norsk side, for at år 2000 virkelig kan bli et rettferds- og jubelår, med en total ettergivelse av gjelden til de fattigste landene. Norge må her være en pådriver i internasjonale gjeldsforhandlinger, og selv gå foran som et eksempel.²³

-
21. Kirkemøtets handlingsplan "Vern om fosteret - vern om livet" må i denne sammenhengen klart framheves og arbeidet med denne må gis økt prioritet.
22. Samisk kirkeråd må øke engasjementet for å formidle urbefolkningers spiritualitet og rop om rettferdighet.
23. Mellomkirkelig Råd er tilsluttet Aksjon Slett U-LandsGjelda (SLUG) som arbeider aktivt for å påvirke norsk gjeldspolitik; SLUG er også med i nordiske, europeiske og globale nettverk med samme mål, med kirkelige organer sentralt plassert.
-

* *Klima*

Norge har gjennom sin oljeutvinning, samferdselspolitikk og reduksjon i forskning på alternative energikilder sviktet sitt globale ansvar. Norske myndigheter må arbeide aktivt for å nå målet om en stabilisering av norske utslipp av drivhusgasser på et 1989-nivå innen år 2000, slik myndighetene har forpliktet seg på. Vi kan ikke vente på de andre statene. De rike landenes kortsiktige og egoistiske politikk, hvor det registreres en økning i utslippet av drivhusgasser, begrenser utviklingslandenes muligheter til å planlegge en utvikling på egne premisser. Enkelte stater kan forsvinne fordi havet stiger. Andre må begrense sin økonomiske virksomhet fordi naturens tåleevne for våre utslipp er i ferd med å bli sprengt.²⁴

* *Grønn skatt*

Vårt eksisterende skattesystem er utformet i en tid da det var arbeid til alle og hvor miljøskadelig forbruk og produksjon ikke var aktuelle temaer. I dag gjelder helt andre utfordringer. Svaret på disse utfordringene må bl.a. ligge i en vridning av beskatningen fra arbeidskraft til aktiviteter som innebærer økt bruk av ressurser og økt forurensning. Enkelt sagt blir utfallet at det vi har for lite av, nemlig arbeidsplasser, blir billigere, mens det vi har for mye av, nemlig forurensning, blir dyrere. Dette vil dermed ha betydelige miljøgevinster, blant annet ved å få oss til å tenke mer bevisst som forbrukere.²⁵

Utgangsort

Gå i fred! Tjen livets Gud med glede!

PLENUMSBEHANDLING 2:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Odd Bondevik

24. Klimaalliansen er et nettverk som arbeider overfor norske myndigheter, og har i særlig grad fokusert på utbyggingen av norske gasskraftverk, som vil øke de norske utslippene med ytterligere fem prosent. Også Kirkenes Verdensråd arbeider aktivt for å endre de vestlige lands klimapolitikk.

25. Kirkemøtet viser til den såkalte "Grønne Skattekommisjon". Kirkemøtet ber den nye regjeringen starte arbeidet for en reform av skattesystemet, slik at grønne skatter kan innføres uten ytterligere utsettelse.

Disse hadde ordet:

Odd Bondevik, Torleiv Austad, Ola Hunsager, Ole Harald Neergård, Hans Arne Akerø, Lars Erlend Nielsen, Kristine Sandmæl, Morten Fleischer, Otto Strand, Sigurd Osberg, Claus H. Jebsen, Ola Ersland.

Endringsforslag

Fra Otto Strand:

Følgende forslag foreslås oversendt til Kirkerådet:

Kirkerådet bes ta initiativ til å redusere papirforbruket i forbindelse med Kirkemøtet.

Fra Kristine Sandmæl:

Side 7, 2. stjernepunkt, 2. avsnitt, 2. setning: til: Endres til: Dette er ikke rettferdig forvaltning. Vi oppfordrer menighetsrådene til å arbeide for å snu denne tendensen.

Fra Hans Arne Akerø:

- 1) Henvis under slaget for "Merkeordning for rettferdige varer", i fotnote 6, til Change maker-organisasjoner.
- 2) Henvis under slaget for "Bruk av tid og penger" til Korsvei-bevegelsen.

Dette for å være i samsvar med "Ung i kirken"-målsettingen.

Fra Torleiv Austad:

Side 6-7, pkt. "Merkeordning for rettferdige varer": Jeg foreslår at uttrykket "rettferdige varer" i dette avsnittet erstattes med "alternative varer".

Fra Ole Harald Neergård:

Side 9, 1. avsnitt - tilføyelse: ... Slik myndighetene har forpliktet seg på. Norge må aktivt jobbe videre nasjonalt og internasjonalt, med å redusere utslippene, selv når forpliktelsene er innfridd. Vi kan ikke ...

Fra Nils Valde:

Side 7, 2. avsnitt - endring: ... Både den enkelte og menigheten bør aktivt bruke bøkene "Grønn kirkebok", "Grønt kontor" og "NaturligVis" til hjelp og som idékilder. De to siste bøkene ugitt av ...

Fra Morten Fleischer:

... og de som strir med smerte over et tapt liv.

Votering

Avstemningen over forslagene ga følgende resultat:

- Otto Strand:
Oversendes Kirkemøtet uten realitetsbehandling.
- Kristine Sandmæl:
Falt med 25 stemmer for.
- Hans Arne Akerø:
Allerede tatt inn.
- Torleiv Austad:
Falt med 36 stemmer for.
- Ole Harald Neergård:
Falt med 32 stemmer for.
- Nils Valde:
Falt med 15 stemmer for.
- Morten Fleischer:
Forslaget trukket.

*

KIRKEMØTET'S
VEDTAK

1. Kirkemøtet ønsker at nedennevnte brev blir sendt ut til alle menigheter i Den norske kirke med oppfordring til å bruke dette på tjenlige måter.
2. Kirkemøtet ber Kirkerådet utarbeide et gudstjenesteforslag, bygd på elementer fra dette brevet, og sende det ut som opptakt til pilegrimsåret 1997.
3. Kirkemøtet vil oppfordre Kirkerådet til å gjøre dette brevet kjent for kristne organisasjoner, naturvernorganisasjoner, politiske grupperinger og andre aktuelle samarbeidspartnere.
4. Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd, men også bispedømmerådene og menighetsrådene, å følge opp de utfordringene som er beskrevet i brevet. Klare målsettinger må utformes for virksomheten i forhold til de nevnte utfordringer, med regelmessige rapporteringer for å vurdere fremdriften.

KIRKEMØTET HILSER
ALLE MENIGHETER OG RÅD
I DEN NORSKE KIRKE OG
ALLE MENNESKER AV GOD VILJE!

Inngangssalme

Stjernene lyser fremdeles i mørket,
solen gjør natten til morgen og dag,
stjerner og sol senker lysende drømmer
over vår sårede, blødende jord.

Ennå er håpet en levende flamme,
lyset er tent i den mørkeste natt,
ennå kan sårene leges og heles,
vi kan forsones med jorden, vår mor.

Drømmen og håpet skal bo i vårt hjerte!
Se nå er skapelsens åttende dag!
Vi skal erkjenne i gledesfylt undring:
Alt som er skapt er vår søster og bror.

Vi skal få tro på en fremtid på jorden;
avmakt må vike og dag følge natt,
se våre søsken i skapningens mangfold
venter på handling fra hjerter som tror.

Skapningens sukk skal forvandles til lovsang,
sangen skal fylle vår jordiske dag;

alt vil vi bære i bønn til vår skaper,
vi som er barn av hans rike på jord.¹

Inngangssord

Nåde være med dere og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.

"Verden har nok til alles behov, men ikke til alles grådighet" (Mahatma Gandhi).. I forhold til dagens virkelighet er dette et treffende ord, som fortsatt vil kunne lede oss i de endringene i livsstil vi må foreta. Endringer som vil kreve noe av oss alle.

Mange har allerede begynt. Mange har levd et liv i "Gudsfrykt med nøysomhet", mange har ved sitt levesett og sine innspill - også til dette Kirkemøtet - vist at det går an å leve anderledes enn forbrukersamfunnet oppdrar oss til.

Synsbekjennelse og kyrie

Herre, vi bruker mer enn det som er vårt.
Derfor lider din skapning og ditt skaperverk.
Vi forbruker jordens ressurser på bekostning av de fattige og undertrykte.

Vi er fanget som forbrukere.
Vi bekjenner at vi ikke vil ut av vårt fangenskap.

Vi søker trygghet ved å eie,
og døyver uro ved å kjøpe.
Vi gir ting for tid.
Vi bekjenner at vi elsker erstatningene.

Vi stjeler fra våre barn og dem som kommer etter.
Vi vet at livet på jorden er truet,
men denne kunnskapen lammer oss.
Vi bekjenner at passiviteten passer oss
og at vi ikke vil ut av den.

1. Svein Ellingsen.

Vi ser samfunn i oppløsning.
Vi ser fattigdom og urett som går på livet løs.
Vi ser fellesskapsverdier som undergraves.
Vi ser menneskeverdet bli krenket.
Vi ser forbrukerkulturen gripe dypt inn i våre liv.
Vi bekjenner at vi lukker våre hjerter til for det vi ser.

Vi bekjenner at vi ofte vet - men
vi vil ikke.
Vi vil ikke forplikte oss,
derfor mister vår forkynnelse troverdighet.
Vi vil ikke bære vår del av forandringen,
derfor bærer andre håpløsheten.
Vi vil ikke betale omkostningene ved å bryte opp,
derfor brytes andre ned.
Vi hoper opp enighet, men vi handler ikke.
Vi hyller kjærlighetsidealene, men vi følger dem ikke.
Herre, vi bekjenner at vi finner behag i å bekjenne,
uten å bryte opp fra vår synd.

"Fra dypet roper jeg til deg, Herre.
Herre, hør min røst!"

Salme 130,1

KYRIE ELEISON - HERRE, FORBARM DEG!

Gloria

Herre, hellige Gud, når alle våre tanker om vår egen storhet er falt i grus, hva annet kan vi gjøre enn å gi deg all ære. Når troen på vår verdensdels overlegenhet viskes ut, hva annet kan vi gjøre enn å lovprise deg som himmelens konge. Når velstand ikke gir oss trygghet og vår overflod ikke verner våre hjem på jorden, hva annet kan vi gjøre enn å hylle deg for din store herlighet, du allmektige Fader.²

Tekstlesning

1 Salme 24,1:

Jorden og det som fyller den,
verden og de som bor i den,
alt hører Herren til.

2. Gloria. Fra utredningen "Forbrukersamfunnet som etisk utfordring", 1992.

II Matt 6, 19-33

Skatter på jorden

Dere skal ikke samle skatter på jorden, hvor møll og mark ødelegger, og hvor tyver bryter inn og stjeler. Men dere skal samle skatter i himmelen, der hverken møll eller mark ødelegger og tyver ikke bryter inn og stjeler. For hvor din skatt er, der vil også ditt hjerte være.

Det syke øye

Det er øyet som gir legemet lys. Er ditt øye friskt, blir hele ditt legeme lyst. Men er ditt øye sykt, blir hele legemet mørkt. Om nå lyset i deg er mørke, hvor dypt blir da ikke mørket!

Gud og Mammon

Ingen kan tjene to herrer. Han vil hate den ene og elske den andre, eller holde seg til den ene og forakte den andre. Dere kan ikke tjene både Gud og Mammon.

Guds omsorg

Derfor sier jeg dere: Vær ikke bekymret for mat og drikke som dere må ha for å leve, og heller ikke for klærne som kroppen trenger. Er ikke livet mer enn maten og kroppen mer enn klærne? Se på fuglene under himmelen! De sår ikke, de høster ikke og samler ikke i hus, men den Far dere har i himmelen, gir dem føde likevel. Er ikke dere mer verd enn de? Hvem av dere kan vel med all sin bekymring legge en eneste alen til sin livslengde? Og hvorfor er dere bekymret for klærne? Se på liljene på marken, hvordan de vokser! De arbeider ikke og spinner ikke, men jeg sier dere: Selv ikke Salomo i all sin prakt var kledd som en av dem. Når Gud kler gresset på marken så fint, det som står der i dag og kastes i ovnen i morgen, hvor mye mer skal han ikke da kle dere? Så lite tro dere har! Vær altså ikke bekymret og si: Hva skal vi spise? eller: Hva skal vi kle oss med? Alt dette er hedningene opptatt av; men den Far dere har i himmelen, vet at dere trenger alt dette.

Søk først Guds rike

Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg.

Forsakelse og trosbekjennelse

Vi forsaker djevelen
og alle hans gjerninger i oss
og hans umettelige vesen.

Vi tror på Gud, den allmektige Skaper, som eier hele jorden og alt som fyller den.

Vi tror på Jesus Kristus som ga sitt liv for å frelse oss og som derved setter oss i stand til å tjene andre.

Vi tror på Den Hellige Ånd som trøster oss, veileder oss og gir oss kraft til å gjøre de rette valg.

Forbønn

Evige Gud, vi takker og lovpriser deg, Herre over himmel og jord. Vi ber for den verden som du har skapt.

Hjelp oss alle til å ta vare på ditt skaperverk, så vi verner om menneskets verd og forvalter naturens gaver til beste for hverandre.

Hjelp oss å dele jordens rikdommer rett og forvalte dem til din ære og til gagn for kommende slekter.

Før verdens fattige folk ut av nød og fornedrelse og gi de undertrykte frihet. Det ber vi deg om, vår Gud og Far.³

Velsignelse

Herren Jesus sa: "Det er en større lykke å gi enn å få."

Apg 20,35 b

Utsendelse

*FRAMMOT ÅR 2000: "3 x 3 slag" for
OPPBRUDD, HANDLING OG HÅP*

Fram mot 2000 års-markeringen for Jesu fødsel vil Den norske kirke søke å vekke en oppbrudds-, handlings- og håpsdimensjon:

- Vi ønsker som kirke å gå sammen med alle mennesker og organisasjoner av god vilje for å bygge brede allianser lokalt, nasjonalt og globalt, som kan utløse personlig forpliktelse og politisk handling for redusert forbruk og økt rettferdighet. Lokalmenighetenes deltakelse i lokalt miljøvernarbeid bør ses i sammenheng med innføring av Lokal Agenda 21, hvor samarbeid er en forut-

3. Utdrag fra Forbønn II og III, Gudstjenestebok for Den norske kirke, del I.

setning for å lykkes. Vi oppfordrer derfor menighetene til å gå inn i et slikt samarbeid.⁴

- Vi vil bruke alle anledninger (bl.a. Kirkedager og Kirkemøtet) til å fremme bevisstheten og ved konkrete tiltak inspirere til handling.
- Vi vil føre regnskap med hva som er gjort på alle nivåer for å nå nærmere oppsatte mål for hver av de ni utfordringene.

Vi må uttrykke en stor takk til vår Herre og skaper for at våre liv er sikret materielt, men samtidig ser Kirkemøtet at vi må gå foran og arbeide aktivt for oppbrudd og endringer, for å virkeliggjøre Guds vilje med skapningen og skaperverket. Bibelen lærer oss dessuten at Gud tar de undertryktes parti. Som kirke i ett av verdens rikeste land med store natur-rikdommer har Den norske kirke som et fellesskap av troende store muligheter og stort ansvar i spørsmål som angår forbruk og rettferd. Vi uttrykker stor glede og takknemlighet for den forskning som har formidlet oss kunnskap om sammenhengen mellom forbruk og rettferd, og naturens tåleevne. Det er viktig at vi stadig fornyer denne kunnskapen.

Kirkemøte-utsendingene søker selv en personlig omvendelse i forhold til forbrukerkulturen, og er villige til å redusere sitt forbruk som et ledd i en ny fordeling av goder og byrder i verden.

* *Fondsforvaltning*

Vi vil sterkt oppfordre til en alternativ plassering av kirkelig kapital i den økumeniske utviklingsbanken EDCS, etablert av Kirkenes Verdensråd. Det må i forbindelse med omorganiseringen av Opplysningsvesenets Fond arbeides aktivt for å sikre at en betydelig andel av de kirkelige fondsmidler kan plasseres i denne eller liknende banker til utviklingsfremmende tiltak. En slik plassering av kirkelig kapital skal i hovedsak komme våre søsterkirker til gode.⁵

* *Merkeordning for rettferdige varer*

En rekke av de varene vi kjøper i dagligvarebutikkene, er produsert under sterkt kritikkverdige økologiske og sosiale forhold. Også kirkekaffen er produsert under vilkår som ikke skaper sosial utvikling for kaffebonden. Konkurransen for å presse prisen ned og overleve på det globale markedet,

4. Lokal Agenda 21 er en oppfølging av Verdens Miljøkonferanse i Rio i 1992, og innebærer en samordning av miljøtiltak på lokalt og regionalt nivå.

5. I forbindelse med ny lov for Opplysningsvesenets Fond fra 1. januar 1997, må Kirkerådet følge denne prosessen, for å sikre Kirkemøtets anbefalinger.

fører til at menneskerettigheter, arbeidsmiljø og naturgrunnlag ofres. Bevisste valg vil presse fram endringer. Vårt økonomiske system er summen av de valg vi gjør som forbrukere. Den norske kirke må arbeide for at det blir innført en merkeordning for rettferdige varer i Norge, slik at disse blir tilgjengelige i alle dagligvarebutikker.⁶ Under kirkelige arrangementer bør slike varer brukes. Det er også viktig at rettferdige varer tas inn i husholdningen.

* *Ressursbevissthet*

Det må arbeides aktivt og målrettet for økt bevissthet rundt miljøvennlig kontordrift, transport og energiøkonomisering ved ulike typer kirkelige arrangementer. Vi kan ikke snakke om oppbrudd og små skritt uten at vi begynner med oss selv i arbeid og fritid. Både den enkelte og menigheten kan få stor hjelp av bøkene "Grønn Kirkebok",⁷ "Grønt kontor" og "Naturlig Vis", de to siste utgitt av Miljøheimevernet, et nettverk hvor Den norske kirke er med.⁸ Vi er i en situasjon hvor vi kan velge, og dette gir oss samtidig stort ansvar; vi oppfordrer alle til å være seg sitt ansvar bevisst.

* *Bruk av tid og penger*

Aktiv givertjeneste må løftes fram og gis anerkjennelse i større grad enn i dag. Vi kan gi av vår tid, av våre tjenester og av våre penger. I møte med ett av vår tids største problemer, ensomhet, vil den tiden vi er villige til å sette av for andre, være avgjørende. Samtidig vil vi utfordre enkeltmennesket til å overveie å gi tiende. Dette er ikke uttrykk for en lovisk kristendom, men kan tvert om virke frigjørende. Gud elsker en glad giver. Rikdom kan føre oss bort fra kjernen i Bibelens budskap.⁹ Andelen av offergaver som går til menighetens egen virksomhet har økt de siste fire årene, på

6. Det arbeides nå aktivt med å kartlegge interessen for - og drive aktiv markedsføring av rettferdige varer i Norge (kaffe, te, kakao og etter hvert flere varer). Kirkerådet må snarest gis muligheter til å delta i oppstart av en slik merkevareordning etter mønster fra andre europeiske land. Kirkens Nødhjelps ungdomsbevegelse "Changemaker" er blant dem som søker å fremme bruk av rettferdige varer.

7. "Grønn Kirkebok" er en ressursbok utgitt av Kirkens U-landsinformasjon som kan fungere som inspirasjon for menigheter som ønsker å arbeide med "grønne" gudstjenester og "grønt" menighetsliv.

8. I drift av alle kirkelige kontorer må denne bevisstheten inn, og under Kirkedagene 1997 ("Her er det folk som søker Herrens ansikt") i Trondheim, må pilegrimsmotivet også knyttes til oppbruddstanken.

9. Den økumeniske bevegelsen "Korsvei" er blant dem som har utfordret andre kristne i Norge til å ransake sin bruk av tid og penger.⁹

bekostning av bidrag utad til diakonale formål, misjon og nødhjelp. Menighetsrådene bør overveie om dette er en rettferdig forvaltning.

Reklame og mediemakt er med på å holde oppe en higen etter materielle goder, som skaper og fremmer behov som aldri kan tilfredsstilles. Et konkret uttrykk for at konsumkulturen griper om seg, finner vi i innføringen av søndagsåpne butikker, som kan gjøre det enda vanskeligere å søke stillhet, fellesskap, ettertanke og gudstjenestefeiring. Vil vil rette en sterk oppfordring til norske myndigheter om ikke å gi generell adgang til å holde søndagsåpne butikker.

* *Menneskesynet i forbrukerkulturen*

Forbrukerkulturen gir mennesket verdi ut fra sin økonomiske betydning som produsent og konsument. Slik økonomien fungerer, blir det mange som faller utenfor, og forbrukerkulturen er derfor fellesskapsfiendtlig. Vi ser en illevarslende utvikling i at menneskeverdet - gitt oss fordi vi alle er skapt i Guds bilde - er truet. Vi vil uttrykke bekymring over inngrep i menneskelige arvestoffer begrunnet i rene nyttevurderinger. Ønsket om "perfekte" barn som begrunnelse for genmanipulering er ikke etisk holdbart. Respekten for menneskeverdet og respekten for livet er også sterkt truet av dagens abortpraksis og høye antall aborter i vårt land. I denne sammenheng må det også gå ut en sterk oppfordring til menighetene om å støtte de kvinner som velger å bære fram sine barn.¹⁰

* *Urbefolkninger*

Nasjonalstater i alle verdensdeler øver vold mot urfolks rettigheter ved å frarøve dem råderett over livsområder og naturrikdommer. Multinasjonale selskapers virksomhet undergraver naturgrunnlaget for urbefolkningers tradisjonelle næringer; dermed undergraves livsgrunnlaget, kulturen og identiteten. Norske myndigheter må være pådrivere for en politikk som gjør slutt på denne utbyttingen.

Evangeliet er et budskap om frigjøring og frelse for alle. Forkynnelsen av dette budskapet må skje i dyp respekt for urbefolkningers spiritualitet. Deres virkelighetsoppfatning er en ressurs som må brukes for å gi oss en dypere forståelse av skapelsesteologien, og en etisk begrunnelse for forvalteransvaret.¹¹

10. Kirkemøtets handlingsplan "Vern om fosteret - vern om livet" må i denne sammenheng klart framheves og arbeidet med denne må gis økt prioritet.

11. Samisk kirkeråd må øke engasjementet for å formidle urbefolkningers spiritualitet og rop om rettferdighet.

* *Gjeldssanering for de fattigste land*

Det jerngrepet som fattige og gjeldstyngede land holdes i, fører til menneskelig lidelse og fornedrelse. Mennesker ofres som en konsekvens av de utbyttingsmekanismene som eksisterer innenfor den globale arbeidsdeling og det globale handelsmønster. Gjeldssanering må forhandles fram raskere enn hva de eksisterende forslag legger opp til. Midlene til en slik sletting av gjeld må hentes fra både de rikeste land og fra Verdensbanken. Det må arbeides aktivt, også fra norsk side, for at år 2000 virkelig kan bli et rettferds- og jubelår, med en total ettergivelse av gjelden til de fattigste landene. Norge må her være en pådriver i internasjonale gjeldsforhandlinger, og selv gå foran som et eksempel.¹²

* *Klima*

Norge har gjennom sin oljeutvinning, samferdselspolitikk og reduksjon i forskning på alternative energikilder, sviktet sitt globale ansvar. Norske myndigheter må arbeide aktivt for å nå målet om en stabilisering av norske utslipp av drivhusgasser på et 1989-nivå innen år 2000, slik myndighetene har forpliktet seg på. Vi kan ikke vente på de andre statene. De rike landenes kortsiktige og egoistiske politikk, hvor det registreres en økning i utslippet av drivhusgasser, begrenser utviklingslandenes muligheter til å planlegge en utvikling på egne premisser. Enkelte stater kan forsvinne fordi havet stiger. Andre må begrense sin økonomiske virksomhet fordi naturens tåleevne for våre utslipp er i ferd med å bli sprengt.¹³

* *Grønn skatt*

Vårt eksisterende skattesystem er utformet i en tid da det var arbeid til alle og hvor miljøskadelig forbruk og produksjon ikke var aktuelle temaer. I dag gjelder helt andre utfordringer. Svaret på disse utfordringene må bl.a. ligge i en vridning av beskatningen fra arbeidskraft til aktiviteter som innebærer økt bruk av ressurser og økt forurensning. Enkelt sagt blir utfallet at det vi har for lite av, nemlig arbeidsplasser, blir billigere, mens det vi har for mye av,

12. Mellomkirkelig Råd er tilsluttet Aksjon Slett U-LandsGjelda (SLUG) som arbeider aktivt for å påvirke norsk gjeldspolitik; SLUG er også med i nordiske, europeiske og globale nettverk med samme mål, med kirkelige organer sentralt plassert.

13. Klimaalliansen er et nettverk som arbeider overfor norske myndigheter, og har i særlig grad okusert på utbyggingen av norske gasskraftverk, som vil øke de norske utslippene med ytterligere fem prosent. Også Kirkenes Verdensråd arbeider aktivt for å endre de vestlige lands klimapolitikk.

nemlig forurensning, blir dyrere. Dette vil dermed ha betydelige miljøgevinster, blant annet ved å få oss til å tenke mer bevisst som forbrukere.¹⁴

Utgangsord

Gå i fred! Tjen livets Gud med glede!

*

Vedtaket var enstemmig.

*

14. Kirkemøtet viser til den såkalte "Grønne Skattekommisjon". Kirkemøtet ber den nye regjeringen starte arbeidet for en reform av skattesystemet, slik at grønne skatter kan innføres uten ytterligere utsettelse.

Sak KM 11/96: STIFTINGA KYRKJEFORSKING

SAKSDOKUMENT:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 11.1 SAKSUTGREIING

Dokument 11.2 "KIFO - LIV LAGA?
EVALUERING AV STIFTELSEN
KIRKEFORSKNING 1993-96"
utarbeidd av styret for KIFO
1996

INNSTILLING FRÅ KOMITE B:

Bakgrunn

Kyrkjemøtet 1992 gjorde vedtak om å etablere ei sjølvstendig stifting med føremål å drive kyrkjeleg forskings-, utgreiings- og utviklingsarbeid innanfor feltet kyrkje/samfunn. Stiftinga fekk navnet Stiftinga Kyrkjeforskning (KIFO) og vart etablert som eit samarbeid mellom Kyrkjerådet, departementet og fleirtalet av dei større kyrkjelege forskningsinstitusjonane i landet (IKO, Det teologiske fakultet UiO, Det teologiske Menighetsfakultet, Diakonhjemmets Høgskolesenter, Misjonshøgskolen og Det praktisk-teologiske seminar).

Vedtaket på Kyrkjemøtet 1992 vart gjort etter at Kyrkjemøtet ved fleire høve hadde drøfta ulike modellar for å fylgje opp Kyrkjemøtet 1986 som sterkt hadde understreka at det trengst auka kyrkjeleg innsats innanfor tverrfagleg kyrkje- og samfunnsforskning.

Eit hovudspørsmål for Kyrkjemøtet 1992 var korleis dette kunne finansierast. Med Særfond II vart det mogleg for Kyrkjemøtet sjølv å gå inn med økonomiske ressursar til forskingsføremål. Prioriteringa mellom dette og andre naudsynte oppgåver i kyrkja vart med eitt ei avgjerande utfordring.

Eit anna vesentleg spørsmål var kva modell for organisering som skulle leggjast

til grunn. Etablering av ei ny forskingsstifting vart sett opp mot etablering av eit forskingsfond for å styrkje dei eksisterande forskingsinstitusjonane. Med stort fleirtal vedtok Kyrkjemøtet ein modell der ein ny institusjon skulle skipast som eit tverrfagleg og tverrinstitusjonelt tiltak. Kyrkjemøtet gjorde også vedtak om å gå inn med midlar frå Særfond II ut frå ei samla vurdering av og von om at forskning innanfor det området som her var meisla ut, ville koma heile Den norske kyrkja til gode.

Kyrkjemøtet 1992 vedtok likevel at skipinga av ei slik stifting var ei så stor avgjerd at det måtte gjerast ei evaluering av prosjektet etter nokre år. Etter 3 år ville møtet ha ei evaluering på fritt grunnlag av verksemda.

Styret for stiftinga har på eige initiativ utarbeidd ein grundig rapport om si verksemd til Kyrkjerådet. Rapporten er lagt til grunn for Kyrkjerådet si tilråding i denne saka om å føre vidare Stiftinga Kyrkjeforskning som ein permanent forskingsinstitusjon i Den norske kyrkja.

Komiteen sine merknader

Evaluering av arbeidet 1993-96

Komiteen har i sitt arbeid teke utgangspunkt i Kyrkjemøtet sitt vedtak frå 1992 der det er understreka at nyetableringa skulle evaluerast "på fritt grunnlag etter 3 år". Med ei slik formulering har Kyrkjemøtet gitt eit tydeleg signal om at ein ikkje ville la seg binde opp til eit vidare engasjement frå Kyrkjemøtet si side i stiftinga dersom intensjonane bak etableringa ikkje let seg realisere eller dersom grunnlaget for ei permanent finansiering av verksemda ikkje var til stades.

Komiteen har med interesse lest rapporten frå styret som er lagt fram for Kyrkjemøtet 1996 både når det gjeld dei prosjekt som har vore gjennomførte og dei ressursar som har gått med til verksemda. Komiteen har innkalla styreleiar og dagleg leiar i KIFO for ytterlegare informasjon. Komiteen har merka seg at det i den aktuelle perioden årleg har vore nytta omlag 1,5 mill. av utbyttet frå Særfond II til KIFO. Dette har dels kome frå Kyrkjemøtet sin del av utbyttet, dels frå departementet sin del.

Komiteen vil i hovudsak slutte seg til Kyrkjerådet si vurdering av det arbeid som er gjort av Stiftinga Kyrkjeforskning i perioden 1993-96. Komiteen meiner at KIFO i prøveperioden har utvikla seg til ein forskingsinstitusjon med potensiale til å gjennomføre fleir- og tverrfagleg forskning på feltet kirke/samfunn. Trass i den korte prøveperioden har KIFO på ein god måte utvikla seg til å verte ein institusjon i samsvar med statuttane for KIFO. Komiteen har og merka seg den positive tilbagemeldinga som er gjeve frå dei ulike forskingsmiljø og institusjonane som har tatt del i KIFO som samarbeidspartar.

Komiteen ser likevel at den overordna profileringa av forskingsverksemda ikkje har fått gode nok vilkår i den perioden stiftinga har eksistert, slik Kyrkjerådet og har understreka. Tanken om at stiftinga skulle skape eit rom for nyskaping av større tverrfaglege forskingsprosjekt har vist seg vanskeleg å realisere med dei rammer stiftinga har arbeidd innanfor.

Komiteen er og oppteken av at kvinneprofileringa av forskingsverksemda har vore svært svak i prøveperioden. Dette gjeld både profilen på prosjekta og mangelen på kvinnelege forskarar som har vore knytta til KIFO.

Komiteen vil vidare melde frå om at kjennskapen til KIFO på det lokale og regionale planet i Den norske kyrkja er liten. Dette kan sjølvstakt ha samanheng med at prøveperioden for stiftinga har vore kort og at styret for stiftinga har prioritert arbeidet for å få fram konkrete forskingsprosjekt framfor å drive meir utadretta forskingsformidling og informasjon om arbeidet. Komiteen vil minne om at ein vesentleg motivasjon for Kyrkjemøtet sitt vedtak i 1992 knytte seg til den verdi denne kyrkjeforskninga ville ha for Den norske kyrkja sitt arbeid både lokalt, regionalt og sentralt.

Ettersom konkrete forskingsresultat og rapportar no ligg føre frå KIFO hausten 1996, og det samstundes er lagt til rette for tinging av abonnement for publikasjonar frå KIFO, er det grunn til å vente at kjennskapen til KIFO vil kunne auke både i kyrkje og samfunn. Komiteen si vurdering er og at dei nyleg utgjevne rapportar og publikasjonar gjev viktige og relevante perspektiv både til kyrkje-lydar, bispedøme og sentralkyrkjelege organ. Komiteen har og merka seg KIFO sine planar for å fylgje opp til dømes arbeidet med kyrkeleg statistikk med kursverksemd for ulike brukargrupper for å sikre at materialet blir tatt i bruk i det praktiske arbeidet i Den norske kyrkja på ulike nivå.

Vidareføring av Kyrkjemøtet sitt engasjement i KIFO

Komiteen har ut frå ovanståande drøfta spørsmålet om Kyrkjemøtet sitt vidare engasjement i Stiftinga KIFO.

I dag kjem dette til uttrykk ved at Kyrkjerådet har tatt del i stiftinga som samarbeidspart og ved at Kyrkjemøtet har tatt eit vesentleg ansvar for grunnfinansieringa av stiftinga gjennom løyvingar frå utbyttet av Særfond II/Opplysningsvesenets Fond.

Komiteen har i sine drøftingar vore særleg opptatt av spørsmålet om finansiering. Det er eit faktum at særskilte løyvingar til kyrkjeforskning førebels ikkje er å finne på dei statlege kyrkjebudsjetta. Den framtidige bruken av utbyttet frå Opplysningsvesenets Fond vil difor stå sentralt i dette spørsmålet.

Den informasjon som er kome fram frå KIFO, inneber at det i eit permanent KIFO vil vere realistisk å tenkje seg ein stab på 4 forskarstillingar i tillegg til dei årsverk som samarbeidsinstitusjonane stiller til disposisjon. Grunngevinga for dette er at KIFO treng eit tverrfagleg forskarmiljø om intensjonane bak stiftinga skal verte realisert og for å kunne ta på seg nokre av dei ynskja om utgreiings- og utviklingsoppgåver som venteleg vil kome.

Den nye fondslova som vart handsama av Stortinget våren 1996, inneber at det vil bli gitt auka kyrkjeleg innverknad på disponeringa av det totale utbyttet frå fondet. Det er likevel enno ikkje utarbeidd nye retningslinjer for den framtidige forvaltninga av fondet, jf. sak KM 15/96. Grunnlaget for å fastsetje finansieringsordningar for KIFO, basert på det kyrkjelege fondsutbyttet, er difor ikkje heilt ut til stades på Kyrkjemøtet 1996.

Komiteen ser samtidig trongen for ein auke i grunnfinansieringa til stiftinga dersom ho skal realisere dei intensjonane som er peika på både frå styret for stiftinga og Kyrkjerådet, og som komiteen har sagt seg samd i. Ikkje minst heng dette saman med trongen for sterkare overordna og strategisk profilering av KIFO som tverrfagleg forskningsinstitusjon.

Etter komiteen si meining er det eit mål å kome opp på eit nivå med 4 forskarstillingar. Komiteen finn likevel ikkje at dette kan gjerast til eit absolutt vilkår for å gjera KIFO permanent. Komiteen ser det slik at ein bør byggje ut den faste staben i KIFO over ei viss tid så langt økonomien tillet.

Komiteen har ut frå dette leita etter ein modell for eit vidare engasjement frå Kyrkjemøtet si side i Stiftinga KIFO som kunne sikre eit meir stabilt grunnlag for KIFO, men utan at Kyrkjemøtet på permanent basis bind opp for mykje av utbyttet frå fondet til dette føremålet.

Komiteen har difor vurdert spørsmålet om å vidareføre KIFO for ein ny prøveperiode på 2-3 år før vedtak om permanent vidareføring blir gjort. Komiteen har kome til at dette ikkje vil vere ei tenleg løysing. Den uvissa som ein slik ny prøveperiode vil medføre, vil kunne føre til at det forskingsmiljøet som nett no er bygd opp, kan gå i oppløysing.

Komiteen har konkludert med å samle seg om framlegget frå Kyrkjerådet om at Stiftinga KIFO bør førast vidare som ein permanent kyrkjeleg institusjon. Denne konklusjonen byggjer på dei føresetnader som tidlegare er lagt av Kyrkjemøta 1986-92, og som har understreka nytten av eit tverrfagleg miljø i kyrkja for forskning i skjeringspunktet kyrkje/samfunn. Komiteen legg og til grunn dei i hovudsak gode røynsler som er gjort med KIFO-modellen i prøveperioden.

Komiteen vil i denne samanhengen vise til den utviklinga som er i gang for å få realisert KIFO som eit KIFO-Norge. Komiteen har merka seg at det no er

ytterlegare 3 institusjonar (Norsk Lærarakademi, Høgkolen i Volda og Alta) som ynskjer å gå inn som hovudsamarbeidspart frå 1.1.1997 slik at det i alt vil kunne bli 10 institusjonar knytta til KIFO. Samla sett blir KIFO med dette tilført 5 årsverk frå ymse forskings- og utgreiingsmiljø over heile landet.

Komiteen har i denne situasjonen grundig drøfta bruken av fondsmidlar til forskning opp mot andre naudsynte oppgåver i kyrkja. Komiteen har og drøfta konsekvensane av å nytte ein såvidt stor del av fondsutbyttet på meir permanent basis til eit sentralt tiltak opp mot intensjonen om auka overføring av desse midlane til arbeidet på regionalt og lokalt nivå i kyrkja.

Komiteen meiner at ei satsing på kyrkjeforskning er ei viktig oppgåve for Den norske kyrkja som heilskap. Det er viktig for kyrkja at det finst nokon som har tid og kompetanse til systematisk å reflektere og analysere kyrkjeleg praksis i vår tid og i vår kultur. Kyrkja treng meir kunnskap om seg sjølv. Komiteen meiner at dette er ei oppgåve som må takast alvorleg i kyrkja som på alle andre områder av samfunnslivet. Slik kunnskap er særleg viktig for kyrkja i arbeidet med strategi og prioritering av arbeidsoppgåver i kyrkja.

Komiteen meiner difor at Kyrkjemøtet - i den situasjonen ein no står i - bør ta eit ansvar for å sikre finansieringa til eit permanent KIFO ved bruk av utbyttet frå Opplysningsvesenets Fond. Komiteen meiner likevel at KIFO så snart som råd må finne dekning for ein vesentleg del av sine faste utgifter til løn og drift ved løyvingar over statsbudsjettet.

Den opptrappinga av staben som komiteen tidlegare har uttrykt støtte til, vil ut frå dette først kunne realiserast når ei slik finansieringsordning er sikra. Dette vil difor kunne ta tid og skje ved ei gradvis opptrapping. Omfanget av midlar frå Opplysningsvesenets Fond vil her måtte vurderast i samanheng med øvrige kyrkjelege satsingsområde.

Komiteen vil til slutt streke under at det må arbeidast vidare for å finne fram til modellar og prosedyrar som legg til rette for og stimulerer til at kyrkjelege medarbeidarar, kyrkjelydar og bispedøme melder frå til KIFO om aktuelle spørsmål som ein ynskjer å få analysert gjennom forskning. Komiteen vil be om at Kyrkerådet arbeider vidare med denne utfordringa.

Framlegg til vedtak

1. Stiftinga Kyrkjeforskning har gjennom prøveperioden 1993-96 utvikla seg til ein forskingsinstitusjon med potensiale til å gjennomføre fleir- og tverrfagleg forskning på feltet kyrkje/samfunn.

Stiftinga KIFO har med dette på ein god måte utvikla seg til å bli ein institusjon i samsvar med dei intensjonane Kyrkjemøtet hadde for sitt vedtak i 1992 om oppretting av stiftinga.

Kyrkjemøtet er særleg nøgd med at KIFO er i ferd med å utvikla seg så tydeleg i retning av eit KIFO-Norge.

2. Stiftinga KIFO bør difor førast vidare som ein fast forskingsinstitusjon. Dette bør skje i samarbeid mellom Kyrkjerådet, departementet og dei kyrkjelege forskingsmiljø med basis i dei statuttane som er fastsette for KIFO.
3. Kyrkjemøtet sluttar seg til ei vidareføring av ein finansieringsmodell som byggjer på grunnfinansiering både frå utbyttet av Opplysningsvesenets Fond, frå statlege løyvingar og frå hovudsamarbeidspartane.

Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet sjå til at dette vert teke omsyn til i arbeidet med dei nye retningslinene for forvaltinga av fondsutbyttet.

Kyrkjemøtet ber også Kyrkjerådet arbeide for at det vert løyvd midlar til kyrkjeforskning over statsbudsjettet.

4. Kyrkjemøtet ser at det er naudsynt å utvide staben i KIFO. Ei opptrapping av den faste staben vil ikkje fullt ut kunne gjennomførast før det blir gitt løyvingar til KIFO frå andre inntektskjelder enn over Opplysningsvesenets Fond.
5. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet om å utvikle vidare rutiner for å stimulere til at kyrkjelege medarbeidarar, kyrkjelydar og bispedøme melder inn aktuelle forskingsbehov som kan formidlast vidare til KIFO. Kyrkjemøtet ber vidare om at det i framtidige mål- og strategidokument blir innarbeidd framlegg til prioriterte område for aktuell kyrkjeleg forskings- og utgreiingsverksemd.
6. Kyrkjemøtet ber KIFO leggje særleg vinn på å rekruttere kvinner til forskingsarbeidet og å styrkje kvinneprofilen i forskingsprosjekta.

PLENUMSBEHANDLING 1:

Dirigent: Hans Arne Akerø
Saksordførar: Jarle Håbrekke

Desse hadde ordet:

Jarle Håbrekke, Magnar Kartveit, Anders Sæbø, Torleiv Austad, Vidar Horsfjord, Astrid Grude Eikseth, Elise Haugland Madsen, Berge Furre, Oddbjørn Evenshaug, Karl Johan Tveiten, Gunnar Stave, Ole Mathis Hetta, Kjartan Almås.

Votering:

Saka går attende til komiteen.

NY INNSTILLING FRA KOMITE B:

Bakgrunn

Kyrkjemøtet 1992 gjorde vedtak om å etablere ei sjølvstendig stifting med føremål å drive kyrkjeleg forskings-, utgreiings- og utviklingsarbeid innanfor feltet kyrkje/samfunn. Stiftinga fekk navnet Stiftinga Kyrkjeforsking (KIFO) og vart etablert som eit samarbeid mellom Kyrkjerådet, departementet og fleirtalet av dei større kyrkjelege forskningsinstitusjonane i landet (IKO, Det teologiske fakultet UiO, Det teologiske Menighetsfakultetet, Diakonhjemmets Høgskolesenter, Misjonshøgskolen og Det praktisk-teologiske seminar).

Vedtaket på Kyrkjemøtet 1992 vart gjort etter at Kyrkjemøtet ved fleire høve hadde drøfta ulike modellar for å fylgje opp Kyrkjemøtet 1986 som sterkt hadde understreka at det trengst auka kyrkjeleg innsats innanfor tverrfagleg kyrkje- og samfunnsforskning.

Eit hovudspørsmål for Kyrkjemøtet 1992 var korleis dette kunne finansierast. Med Særfond II vart det mogleg for Kyrkjemøtet sjølv å gå inn med økonomiske ressursar til forskingsføremål. Prioriteringa mellom dette og andre naudsynte oppgåver i kyrkja vart med eitt ei avgjerande utfordring.

Eit anna vesentleg spørsmål var kva modell for organisering som skulle leggjast til grunn. Etablering av ei ny forskingsstifting vart sett opp mot etablering av eit forskingsfond for å styrkje dei eksisterande forskningsinstitusjonane. Med stort fleirtal vedtok Kyrkjemøtet ein modell der ein ny institusjon skulle skipast som eit tverrfagleg og tverrinstitusjonelt tiltak. Kyrkjemøtet gjorde også vedtak om å gå inn med midlar frå Særfond II ut frå ei samla vurdering av og von om at forskning innanfor det området som her var meislå ut ville koma heile Den norske kyrkja til gode.

Kyrkjemøtet 1992 vedtok likevel at skipinga av ei slik stifting var ei så stor avgjerd at det måtte gjerast ei evaluering av prosjektet etter nokre år. Etter 3 år ville møtet ha ei evaluering på fritt grunnlag av verksemda.

Styret for stiftinga har på eige initiativ utarbeidd ein grundig rapport om si verk semd til Kyrkjerådet. Rapporten er lagt til grunn for Kyrkjerådet si tilråding i denne saka om å føre vidare Stiftinga Kyrkjeforsking som ein permanent forskingsinstitusjon i Den norske kyrkja.

Komiteen sine merknader

Evaluering av arbeidet 1993-96

Komiteen har i sitt arbeid teke utgangspunkt i Kyrkjemøtet sitt vedtak frå 1992 der det er understreka at nyetableringa skulle evaluerast "på fritt grunnlag etter 3 år". Med ei slik formulering har Kyrkjemøtet gitt eit tydeleg signal om at ein ikkje ville la seg binde opp til eit vidare engasjement frå Kyrkjemøtet si side i stiftinga dersom intensjonane bak etableringa ikkje let seg realisere eller dersom grunnlaget for ei permanent finansiering av verksemda ikkje var tilstades.

Komiteen har med interesse lest rapporten frå styret som er lagt fram for Kyrkjemøtet 1996 både når det gjeld dei prosjekt som har vore gjennomførte og dei ressursar som har gått med til verksemda. Komiteen har innkalla styreleiar og dagleg leiar i KIFO for ytterlegare informasjon. Komiteen har merka seg at det i den aktuelle perioden årleg har vore nytta omlag 1,5 mill. av utbyttet frå Særfond II til KIFO. Dette har dels kome frå Kyrkjemøtet sin del av utbyttet, dels frå departementet sin del.

Komiteen vil i hovudsak slutte seg til Kyrkjerådet si vurdering av det arbeid som er gjort av Stiftinga Kyrkjeforsking i perioden 1993-96. Komiteen meiner at KIFO i prøveperioden har utvikla seg til ein forskingsinstitusjon med potensiale til å gjennomføre fleir- og tverrfagleg forskning på feltet kyrkje/samfunn. Trass i den korte prøveperioden har KIFO på ein god måte utvikla seg til å verte ein institusjon i samsvar med statuttane for KIFO. Komiteen har og merka seg den positive tilbakemeldinga som er gjeve frå dei ulike forskingsmiljø og institusjonane som har tatt del i KIFO som samarbeidspartar.

Komiteen ser likevel at den overordna profileringa av forskingsverksemda ikkje har fått gode nok vilkår i den perioden stiftinga har eksistert, slik Kyrkjerådet og har understreka. Tanken om at stiftinga skulle skape eit rom for nyskaping av større tverrfaglege forskingsprosjekt, har vist seg vanskeleg å realisere med dei rammer stiftinga har arbeidd innanfor.

Komiteen er og oppteken av at kvinneprofileringa av forskingsverksemda har vore svært svak i prøveperioden. Dette gjeld både profilen på prosjekta og mangelen på kvinnelege forskarar som har vore knytta til KIFO.

Komiteen vil vidare melde frå om at kjennskapen til KIFO på det lokale og regionale planet i Den norske kyrkja er liten. Dette kan sjølvsagt ha samanheng med at prøveperioden for stiftinga har vore kort og at styret for stiftinga har prioritert arbeidet for å få fram konkrete forskingsprosjekt framfor å drive meir utadretta forskingsformidling og informasjon om arbeidet. Komiteen vil minne om at ein vesentleg motivasjon for Kyrkjemøtet sitt vedtak i 1992 knytte seg til den verdi denne kyrkjeforskinga ville ha for Den norske kyrkja sitt arbeid både lokalt, regionalt og sentralt.

Ettersom konkrete forskingsresultat og rapportar no ligg føre frå KIFO hausten 1996, og det samstundes er lagt til rette for tinging av abonnement for publikasjonar frå KIFO, er det grunn til å vente at kjennskapen til KIFO vil kunne auke både i kyrkje og samfunn. Komiteen si vurdering er og at dei nyleg utgjevne rapportar og publikasjonar gjev viktige og relevante perspektiv både til kyrkje-lydar, bispedøme og sentralkyrkjelege organ. Komiteen har og merka seg KIFO sine planar for å fylgje opp til dømes arbeidet med kyrkjeleg statistikk med kursverksemd for ymse brukargrupper for å sikre at materialet blir tatt i bruk i det praktiske arbeidet i Den norske kyrkja på ulike nivå.

Vidareføring av Kyrkjemøtet sitt engasjement i KIFO

Komiteen har ut frå ovanståande drøfta spørsmålet om Kyrkjemøtet sitt vidare engasjement i Stiftinga KIFO.

I dag kjem dette til uttrykk ved at Kyrkjerådet har tatt del i stiftinga som samarbeidspart og ved at Kyrkjemøtet har tatt eit vesentleg ansvar for grunnfinansieringa av stiftinga gjennom løyvingar frå utbyttet av Særfond II/Opplysningsvesenets Fond.

Komiteen har i sine drøftingar vore særleg opptatt av spørsmålet om finansiering. Det er eit faktum at særskilte løyvingar til kyrkjeforskning førebels ikkje er å finne på dei statlege kyrkjebudsjetta. Den framtidige bruken av utbyttet frå Opplysningsvesenets Fond vil difor stå sentralt i dette spørsmålet.

Den informasjon som er kome fram frå KIFO inneber at det i eit permanent KIFO vil vere realistisk å tenkje seg ein stab på 4 forskarstillingar i tillegg til dei årsverk som samarbeidsinstitusjonane stiller til disposisjon. Grunngevinga for dette er at KIFO treng eit tverrfagleg forskarmiljø om intensjonane bak stiftinga skal verte realisert og for å kunne ta på seg nokre av dei ynskja om utgreiings- og utviklingsoppgåver som venteleg vil kome.

Den nye fondslova som vart handsama av Stortinget våren 1996, inneber at det vil bli gitt auka kyrkjeleg innverknad på disponeringa av det totale utbyttet frå fondet. Det er likevel enno ikkje utarbeidd nye retningslinjer for den framtidige forvaltninga

av fondet, jf. sak KM 15/96. Grunnlaget for å fastsetje finansieringsordningar for KIFO, basert på det kyrkjelege fondsutbytet, er difor ikkje heilt ut tilstades på Kyrkjemøtet 1996.

Komiteen ser samtidig trongen for ein auke i grunnfinansieringa til stiftinga dersom ho skal realisere dei intensjonane som er peika på både frå styret for stiftinga og Kyrkjerådet, og som komiteen har sagt seg samd i. Ikkje minst heng dette saman med trongen for sterkare overordna og strategisk profilering av KIFO som tverrfagleg forskingsinstitusjon.

Etter komiteen si meining er det eit mål å kome opp på eit nivå med 4 forskarstillingar. Komiteen finn likevel ikkje at dette kan gjerast til eit absolutt vilkår for å gjere KIFO permanent. Komiteen ser det slik at ein bør byggje ut den faste staben i KIFO over ei viss tid så langt økonomien tillet.

Komiteen har ut frå dette leita etter ein modell for eit vidare engasjement frå Kyrkjemøtet si side i Stiftinga KIFO som kunne sikre eit meir stabilt grunnlag for KIFO, men utan at Kyrkjemøtet på permanent basis bind opp for mykje av utbytet frå fondet til dette føremålet.

Komiteen har difor vurdert spørsmålet om å vidareføre KIFO for ein ny prøveperiode på 2-3 år før vedtak om permanent vidareføring blir gjort. Komiteen har kome til at dette ikkje vil vere ei tenleg løysing. Den uvissa som ein slik ny prøveperiode vil medføre, vil kunne føre til at det forskingsmiljøet som nett no er bygd opp, kan gå i oppløysing.

Komiteen har konkludert med å samle seg om framlegget frå Kyrkjerådet om at Stiftinga KIFO bør førast vidare som ein permanent kyrkjeleg institusjon. Denne konklusjonen byggjer på dei føresetnader som tidlegare er lagt av Kyrkjemøta 1986-92, og som har understreka nytten av eit tverrfagleg miljø i kyrkja for forskning i skjeringspunktet kyrkje/samfunn. Komiteen legg og til grunn dei i hovudsak gode røynsler som er gjort med KIFO-modellen i prøveperioden.

Komiteen vil i denne samanhengen vise til den utviklinga som er i gang for å få realisert KIFO som eit KIFO-Norge. Komiteen har merka seg at det no er ytterlegare 3 institusjonar (Norsk Lærerakademi, Høgskolen i Volda og Alta) som ynskjer å gå inn som hovudsamarbeidspartar frå 1.1.1997 slik at det i alt vil kunne bli 10 institusjonar knytta til KIFO. Samla sett blir KIFO med dette tilført 5 årsverk frå ymse forskings- og utgreiingsmiljø over heile landet.

Komiteen har i denne situasjonen grundig drøfta bruken av fondsmidlar til forskning opp mot andre naudsynte oppgåver i kyrkja. Komiteen har og drøfta konsekvensane av å nytte ein såvidt stor del av fondsutbytet på meir permanent basis til eit sentralt tiltak opp mot intensjonen om auka overføring av desse midlane til arbeidet på regionalt og lokalt nivå i kyrkja.

Komiteen meiner at ei satsing på kyrkjeforskning er ei viktig oppgåve for Den norske kyrkja som heilskap. Det er viktig for kyrkja at det finst nokon som har tid og kompetanse til systematisk å reflektere og analysere kyrkjeleg praksis i vår tid og i vår kultur. Kyrkja treng meir kunnskap om seg sjølv. Komiteen meiner at dette er ei oppgåve som må takast alvorleg i kyrkja som på alle andre område av samfunnslivet. Slik kunnskap er særleg viktig for kyrkja i arbeidet med strategi og prioritering av arbeidsoppgåver i kyrkja.

Komiteen meiner difor at Kyrkjemøtet - i den situasjonen ein no står i - bør ta eit ansvar for å sikre finansieringa til eit permanent KIFO ved bruk av utbyttet frå Opplysningsvesenets Fond. Komiteen meiner likevel at KIFO så snart som råd må finne dekning for ein vesentleg del av sine faste utgifter til løn og drift ved løyvingar over statsbudsjettet.

Den opptrappinga av staben som komiteen tidlegare har uttrykt støtte til, vil ut frå dette først kunne realiserast når ei slik finansieringsordning er sikra. Dette vil difor kunne ta tid og skje ved ei gradvis opptrapping. Omfanget av midlar frå Opplysningsvesenets Fond vil her måtte vurderast i samanheng med øvrige kyrkjelege satsingsområde.

Komiteen vil til slutt streke under at det må arbeidast vidare for å finne fram til modellar og prosedyrar som legg til rette for og stimulerer til at kyrkjelege medarbeidarar, kyrkjelydar og bispedøme melder frå til KIFO om aktuelle spørsmål som ein ynskjer å få analysert gjennom forskning. Komiteen vil be om at Kyrkerådet arbeider vidare med denne utfordringa.

Framlegg til vedtak

1. Stiftinga Kyrkjeforskning har gjennom prøveperioden 1993-96 utvikla seg til ein forskingsinstitusjon med potensiale til å gjennomføre fleir- og tverrfagleg forskning på feltet kyrkje/samfunn.

Stiftinga KIFO har med dette på ein god måte utvikla seg til å bli ein institusjon i samsvar med dei intensjonane Kyrkjemøtet hadde for sitt vedtak i 1992 om oppretting av stiftinga.

Kyrkjemøtet er særleg nøgd med at KIFO er i ferd med å utvikle seg så tydeleg i retning av eit KIFO-Norge.

2. Stiftinga KIFO bør difor førast vidare som ein fast forskingsinstitusjon. Dette bør skje i samarbeid mellom Kyrkerådet, departementet og dei kyrkjelege forskingsmiljø med basis i dei statuttane som er fastsette for KIFO.

3. Kyrkjemøtet sluttar seg til ei vidareføring av ein finansieringsmodell som byggjer på grunnfinansiering både frå utbyttet av Opplysningsvesenets Fond, frå statlege løyvingar og frå hovudsamarbeidspartane.

Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet sjå til at dette vert teke omsyn til i arbeidet med dei nye retningslinene for forvaltinga av fondsutbyttet.

Kyrkjemøtet ber også Kyrkjerådet arbeide for at det vert løyvd midlar til kyrkjeforskning over statsbudsjettet.

4. Kyrkjemøtet ser at det er naudsynt å utvide staben i KIFO for å få eit forskingsmiljø med variert fagkompetanse. Ei opptrapping av den faste staben vil likevel ikkje fullt ut kunne gjennomførast før det blir gitt løyvingar til KIFO frå andre inntektskjelder enn over Opplysningsvesenets Fond.
5. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet om å utvikle vidare rutiner for å stimulere til at kyrkjelege medarbeidarar, kyrkjelydar og bispedøme melder inn aktuelle forskingsbehov som kan formidlast vidare til KIFO. Kyrkjemøtet ber KIFO om å leggje vekt på å setje i gang forskingsprosjekt som vil kunne vere tenlege for kyrkjelydane.

Kyrkjemøtet ber vidare om at det i framtidige mål- og strategidokument blir innarbeidd framlegg til prioriterte område for aktuell kyrkjeleg forskings- og utgreiingsverksemd.

6. Kyrkjemøtet ber KIFO leggje særleg vinn på å rekruttere kvinner til forskingsarbeidet og å styrkje kvinneprofilen i forskingsprosjekta.

PLEUNMSBEHANDLING 2:

Dirigent: Nils Valde
Saksordførar: Jarle Håbrekke

Ole D. Hagesæther og Vidar Horsfjord melde seg som inhabile og tok ikkje del i den endelige behandlinga.

Desse hadde ordet:

Jarle Håbrekke, Anne Skonhoft, Lars Erlend Nielsen, Knut Sellevold, Calus H. Jebsen, Harald Gammelsæter.

Endringsframlegg

Frå Anne Skonhoft:

- Punkt 3: Kyrkjemøtet sluttar seg til ei vidareføring av ein finansieringsmodell som byggjer på grunnfinansiering frå statlege løyvingar og frå hovudsam arbeidspartane.

Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet arbeide for at det vert løyvd midlar til kyrkje-forsking over statsbudsjettet.

- I punkt 4 blir da ordene "fullt ut" strøket.

Votering

Punkt 3 falt mot 71 stemmer, punkt 4 mot 53 stemmer.

KYRKJEMØTET SITT VEDTAK

1. Stiftinga Kyrkjeforsking har gjennom prøveperioden 1993-96 utvikla seg til ein forskingsinstitusjon med potensiale til å gjennomføre fleir- og tverrfagleg forsking på feltet kyrkje/samfunn.

Stiftinga KIFO har med dette på ein god måte utvikla seg til å bli ein institusjon i samsvar med dei intensjonane Kyrkjemøtet hadde for sitt vedtak i 1992 om oppretting av stiftinga.

Kyrkjemøtet er særleg nøgd med at KIFO er i ferd med å utvikla seg så tydeleg i retning av eit KIFO-Norge.

2. Stiftinga KIFO bør difor førast vidare som ein fast forskingsinstitusjon. Dette bør skje i samarbeid mellom Kyrkjerådet, departementet og dei kyrkjelege forskingsmiljø med basis i dei statuttane som er fastsette for KIFO.
3. Kyrkjemøtet sluttar seg til ei vidareføring av ein finansieringsmodell som byggjer på grunnfinansiering både frå utbytet av Opplysningsvesenets Fond, frå statlege løyvingar og frå hovudsamarbeidspartane.

Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet sjå til at dette vert teke omsyn til i arbeidet med dei nye retningslinene for forvaltinga av fondsutbyttet.

Kyrkjemøtet ber også Kyrkjerådet arbeide for at det vert løyvd midlar til kyrkjeforsking over statsbudsjettet.

4. Kyrkjemøtet ser at det er naudsynt å utvide staben i KIFO for å få eit forskingsmiljø med variert fagkompetanse. Ei opptrapping av den faste staben vil likevel ikkje fullt ut kunne gjenenomførast før det blir gitt løyvingar til KIFO frå andre innteksskjelder enn over Opplysningsvesenets Fond.
5. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet om å utvikle vidare rutiner for stimulere til at kyrkjelege medarbeidarar, kyrkjelydar og bispedøme melder inn aktuelle forskingsbehov som kan formidlast vidare til KIFO. Kyrkjemøtet ber KIFO om å leggje vekt på å setje i gang forskingsprosjekt som vil kunne vere tenlege for kyrkjelydane.

Kyrkjemøtet ber vidare om at i det framtidige mål- og strategidokument blir innarbeidd framlegg til prioriterte område for aktuell kyrkjeleg forskings- og utgreiingsverksemd.

6. Kyrkjemøtet ber KIFO leggje særleg vinn på å rekruttere kvinner til forskingsarbeidet å styrkje kvinneprofilen i forskingsprosjekta.

*

Vedtaket var samrøystes.

*

Sak KM 12/96: RETNINGSLINJER FOR
KATEKETENS OG DIAKONENS
GUDSTJENESTLIGE FUNKSJONER

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 12.1 SAKSORIENTERING

INNSTILLING FRA KOMITE A:

Bakgrunn

I medhold av Lov av 7. juni 1996, nr. 31, om Den norske kirke (Kirkeloven) har Kirkemøtet fått myndighet til å fastsette "kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for særskilte stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk" (§ 24, 3. ledd, bokstav c).

Under forutsetning av at ny lov om Den norske kirke ga Kirkemøtet slik myndighet, vedtok Kirkemøtet 1995 foreløpige tjenesteordninger for kateket, diakon og kantor. Disse tjenesteordningene blir lagt fram for Kirkemøtet 1996 til endelig behandling.

Alle de tre foreløpig vedtatte tjenesteordningene inneholder bestemmelser om at "Kirkemøtet gir nærmere retningslinjer for diakonens/kateketens/kantorens gudstjenestlige og liturgiske funksjoner" (§ 2, siste ledd).

Retningslinjer for de gudstjenestlige funksjoner for kateket og diakon blir med dette lagt fram for Kirkemøtet 1996. Når det gjelder kantoren, har man funnet det mest tjenlig å behandle denne tjenestegruppens gudstjenestlige funksjoner i 1997, sammen med behandlingen av "Vigsling av kantorer" (VAK).

Saksorientering

Retningslinjene for kateketens og diakonens gudstjenestlige funksjoner er utarbeidet i samsvar med og som en oppfølging av tjenesteordningenes bestemmelser

om at Kirkemøtet skal gi slike retningslinjer. Av tjenesteordningene går det fram at kateket og diakon også har oppgaver knyttet til gudstjenesten. Begrunnelsen for disse funksjonene tas ikke opp i denne sammenheng.

Erfaringen viser at det har vært ulik praksis i våre bispedømmer og fra menighet til menighet. Formålet med de foreliggende retningslinjer er å skape en mer lik praksis for tjenesten innen yrkesgruppene. Dette vil så kunne skape en trygghet i tjenesten både for stillingsinnehaver, arbeidsgiver og for dem vedkommende samarbeider med i menigheten.

Komiteens merknader

Utkast til retningslinjer ble i april 1996 sendt ut på høring. Høringsinstanser var biskopene, bispedømmerådene, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, kirkelige yrkesorganisasjoner og utdanningsinstitusjoner.

I høringsprosessen ble spørsmålet om en videre avklaring av den embetsteologiske forståelse av de gudstjenestlige funksjoner reist av noen instanser. Slike problemstillinger er ikke utredet nå. I denne omgang er det nødvendig å nå fram til et sett med praktiske retningslinjer. En bygger derfor på de prinsipper som Kirkemøtet har vedtatt i tjenesteordningene. En videre drøftelse av de embetsteologiske spørsmål vil eventuelt bli tatt opp i forbindelse med utredningen fra den arbeidsgruppen som arbeider med vigsling av kantorer (VAK).

Komiteen vil understreke betydningen av å styrke lekfolkets deltakelse med tjenesteoppgaver i gudstjenesten, slik gudstjenestebøkene legger opp til. Derfor er det i de felles innledende bestemmelsene i retningslinjene tatt inn et punkt som sammenholder på den ene side kateketens og diakonens og på den andre side ikke-ansatte leke menighetslemmers utførelse av slike tjenester.

Retningslinjene er utformet slik at de også tar med enkelte punkter som er nevnt i tjenesteordningene. Hensikten med dette er å ha en oversikt over de gudstjenestlige funksjonene for kateket og diakon. For å oppnå dette har komiteen funnet det nødvendig å føye til et nytt punkt 3.1.5 om diakonens deltakelse ved nattverd i kirken. For øvrig slutter komiteen seg i hovedsak til det fremlagte forslag til retningslinjer.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet 1996 fastsetter følgende retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestlige funksjoner:

RETNINGSLINJER FOR KATEKETENS OG DIAKONENS GUDSTJENESTLIGE FUNKSJONER

1. FELLES INNLEDENDE BESTEMMELSER

- 1.1 Utgangspunktet for kateketens gudstjenestlige funksjoner er det undervisningsoppdrag kateketen er vigslet til ifølge gjeldende vigslingsordning og den tjenesteordning som er fastsatt av Kirkemøtet, jf. sak KM 20/96.

Utgangspunktet for diakonens gudstjenestlige funksjoner er den diakonale tjeneste diakonen er vigslet til ifølge gjeldende vigslingsordning og den tjenesteordning som er fastsatt av Kirkemøtet, jf. sak KM 20/96.

- 1.2 Kateketens og diakonens deltakelse og medvirkning ved gudstjenester og kirkelige handlinger skjer under ledelse av soknepresten eller forrettende prest, jf. tjenesteordningenes § 8.

Kateketen og diakonen tar del i forberedelsen av slike gudstjenester og kirkelige handlinger.

- 1.3 Omfanget av kateketens og diakonens tjeneste knyttet til gudstjenester og kirkelige handlinger fastsettes av arbeidsgiver i instruks, jf. tjenesteordningenes § 2, nest siste ledd.
- 1.4 Kateket og diakon kan delta med tjenester som også kan ivaretas av lekfolk. Dette bør ikke fortrengte lekfolks deltakelse.
- 1.5 Ved utøvelsen av gudstjenestlige funksjoner bærer kateket og diakon liturgisk drakt.
- 1.6 Før kateket og diakon er vigslet til tjeneste, kan de inneha gudstjenestlige funksjoner etter fullmakt fra biskopen.

2. KATEKETEN

2.1 Forberedelse til og medvirkning ved høymesse og andre gudstjenester

2.1.1 Forkynnelse

Kateketen kan medvirke som predikant ved gudstjenester der undervisningsoppdraget på en særlig måte står i fokus.

2.1.2 Menighetens forbønn

Kateketen bør regelmessig ta del i forberedelsen av frie bønneemner under menighetens forbønn med særlig ansvar for å bringe fram bønneemner med tilknytning til menighetens undervisningsoppdrag.

Kateketen kan delta som forbønnsleder ved bruk av Forbønn IV og ellers der dette er naturlig.

2.1.3 Planlegge og forrette

Kateketen bør gis ansvar for å planlegge og forrette gudstjenester med særlig tilknytning til menighetens undervisning av dåpsbarn og konfirmanter. Dette gjelder ved:

- Familiegudstjenester eller andre gudstjenester i tilknytning til menighetens dåpsopplæring
- Skole- og barnehagegudstjenester
- Ungdoms- og temagudstjenester tilknyttet konfirmasjonstiden

Kateketen kan dessuten gis ansvar for å planlegge og forrette gudstjenester med særlig tilknytning til voksenundervisning. Dette gjelder tema- og prekengudstjenester.

Kateketens tjeneste omfatter ikke forvaltning av sakramentene.

2.1.4 Delta i planlegging og gjennomføring

Kateketen skal delta i planlegging og gjennomføring av disse gudstjenester i tilknytning til konfirmasjonstiden:

- Gudstjeneste med presentasjon av konfirmanter
- Samtalegudstjeneste for konfirmanter som kateketen har et særlig ansvar for
- Under konfirmasjonsgudstjenesten deltar kateketen i prosessjon og under "Bønn for den enkelte konfirmant". Kateketen deltar også med forkynnende oppgave ved preken eller sluttord. Kateketen kan forrette "Påminnelse om dåpen" og "Bønn for konfirmantene".
- I særlige tilfeller forretter kateketen konfirmasjonsgudstjenesten. Dette må avtales med biskopen.

3. DIAKONEN

3.1 Forberedelse til og medvirkning ved høymesse og andre gudstjenester

3.1.1 Generelt

Diakonen har et særlig ansvar for å se til at det er lagt til rette for fellesskap og deltakelse for alle i gudstjenesten.

3.1.2 Forkynnelse

Diakonen har et særlig ansvar for at det diakonale aspekt kommer fram i forkynnelsen.

Diakonen kan medvirke som predikant ved gudstjenester der det diakonale oppdraget på en særlig måte står i fokus.

3.1.3 Menighetens forbønn

Diakonen bør regelmessig ta del i forberedelsen av frie bønneemner under menighetens forbønn med særlig ansvar for å bringe fram diakonale bønneemner.

Diakonen kan lede Forbønn IV og medvirke ved bruk av Forbønn II, og ellers medvirke i forbønnen der dette er naturlig.

3.1.4 Delta i planlegging og gjennomføring

Diakonen bør delta i planlegging og gjennomføring av gudstjenester med særlig tilknytning til menighetens diakonale oppdrag.

Diakonen bør delta i planlegging og gjennomføring av særskilte forbønnsgudstjenester i menigheten.

3.1.5 Nattverd i kirken

I kraft av sin vigsling er diakonen autorisert som nattverdmedhjelper og kan delta ved utdelingen av nattverden.

3.2 Kirkelige handlinger

3.2.1 Soknebud

Diakonen kan gå i soknebud, jf. tjenesteordningens § 2, bokstav g. Diakonen benytter forordnet nattverdliturgi for slik anledning.

3.2.2 Båreandakt og urnenedsettelse

Diakonen kan gjøre tjeneste ved båreandakt og urnenedsettelse.

3.2.3 Gravferd

Diakonen kan forrette gravferd etter avtale mellom diakonen, soknepresten og biskopen.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Gudrun Johnsen Bolstad

Disse hadde ordet:

Gunvor Johnsen Bolstad, Odd Bondevik, Ragnar Samuelsen, Even Fougner, Sigurd Osberg, Terje Jonsson, Andreas Aarflot.

Endringsforslag

Fra Ragnar Samuelsen:

I pkt. 2.1.3, i første setning erstattes ordet bør med kan.

I pkt. 2.1.4, i første setning tilføyes bak og: kan delta i,

i tredje strekpunkt erstattes deltar også med kan også delta.

Fra Terje Jonsson:

3.2.1 Soknebud: Diakonen går i soknebud, jf. tjenesteordningens § 2

Fra Even Fougner:

Pkt. 1.4 erstattes med:

Kateket og diakon kan delta med tjenester som er lekfolkets oppgaver, slike som å delta ved utdeling av nattverd, være med som tekstleser, delta i forbønnen og samle inn offer. Men slike oppgaver bør ikke fortrenge lekfolks deltakelse.

Votering

Forslagene falt med 2 stemmer (Ragnar Samuelsen), 10 stemmer (Terje Jonsson) og 18 stemmer (Even Fougner) for.

KIRKEMØTET's VEDTAK

Kirkemøtet 1996 fastsetter følgende retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestlige funksjoner (se neste side):

RETNINGSLINJER FOR KATEKETENS OG DIAKONENS GUDSTJENESTLIGE FUNKSJONER

1. FELLES INNLEDENDE BESTEMMELSER

- 1.1 Utgangspunktet for kateketens gudstjenestlige funksjoner er det undervisningsoppdrag kateketen er vigslet til ifølge gjeldende vigslingsordning og den tjenesteordning som er fastsatt av Kirkemøtet, jf. sak KM 20/96.

Utgangspunktet for diakonens gudstjenestlige funksjoner er den diakonale tjeneste diakonen er vigslet til ifølge gjeldende vigslingsordning og den tjenesteordning som er fastsatt av Kirkemøtet, jf. sak KM 20/96.

- 1.2 Kateketens og diakonens deltakelse og medvirkning ved gudstjenester og kirkelige handlinger skjer under ledelse av soknepresten eller forrettende prest, jf. tjenesteordningens § 8.

Kateketen og diakonen tar del i forberedelsen av slike gudstjenester og kirkelige handlinger.

- 1.3 Omfanget av kateketens og diakonens tjeneste knyttet til gudstjenester og kirkelige handlinger fastsettes av arbeidsgiver i instruks, jf. tjenesteordningens § 2, nest siste ledd.
- 1.4 Kateket og diakon kan delta med tjenester som også kan ivaretas av lekfolk. Dette bør ikke fortrenge lekfolks deltakelse.
- 1.5 Ved utøvelsen av gudstjenestlige funksjoner bærer kateket og diakon liturgisk drakt.
- 1.6 Før kateket og diakon er vigslet til tjeneste, kan de inneha gudstjenestlige funksjoner etter fullmakt fra biskopen.

2. KATEKETEN

2.1 Forberedelse til og medvirkning ved høymesse og andre gudstjenester

2.1.1 Forkynnelse

Kateketen kan medvirke som predikant ved gudstjenester der undervisningsoppdraget på en særlig måte står i fokus.

2.1.2 Menighetens forbønn

Kateketen bør regelmessig ta del i forberedelsen av frie bønneemner under menighetens forbønn med særlig ansvar for å bringe fram bønneemner med tilknytning til menighetens undervisningsoppdrag.

Kateketen kan delta som forbønnsleder ved bruk av Forbønn IV og ellers der dette er naturlig.

2.1.3 Planlegge og forrette

Kateketen bør gis ansvar for å planlegge og forrette gudstjenester med særlig tilknytning til menighetens undervisning av dåpsbarn og konfirmanter. Dette gjelder ved:

- Familiegudstjenester eller andre gudstjenester i tilknytning til menighetens dåpsopplæring
- Skole- og barnehagegudstjenester
- Ungdoms- og temagudstjenester tilknyttet konfirmasjonstiden

Kateketen kan dessuten gis ansvar for å planlegge og forrette gudstjenester med særlig tilknytning til voksenundervisning. Dette gjelder tema- og prekengudstjenester.

Kateketens tjeneste omfatter ikke forvaltning av sakramentene.

2.1.4 Delta i planlegging og gjennomføring

Kateketen skal delta i planlegging og gjennomføring av disse gudstjenester i tilknytning til konfirmasjonstiden:

- Gudstjeneste med presentasjon av konfirmanter
- Samtalegudstjeneste for konfirmanter som kateketen har et særlig ansvar for
- Under konfirmasjonsgudstjenesten deltar kateketen i proesjon og under "Bønn for den enkelte konfirmant". Kateketen deltar også med forkynnende oppgave ved preken eller sluttord. Kateketen kan forrette "Påminnelse om dåpen" og "Bønn for konfirmantene".
- I særlige tilfeller forretter kateketen konfirmasjonsgudstjenesten. Dette må avtales med biskopen.

3. DIAKONEN

3.1 Forberedelse til og medvirkning ved høymesse og andre gudstjenester

3.1.1 Generelt

Diakonen har et særlig ansvar for å se til at det er lagt til rette for fellesskap og deltakelse for alle i gudstjenesten.

3.1.2 Forkynnelse

Diakonen har et særlig ansvar for at det diakonale aspekt kommer fram i forkynnelsen.

Diakonen kan medvirke som predikant ved gudstjenester der det diakonale oppdraget på en særlig måte står i fokus.

3.1.3 Menighetens forbønn

Diakonen bør regelmessig ta del i forberedelsen av frie bønneemner under menighetens forbønn med særlig ansvar for å bringe fram diakonale bønneemner.

Diakonen kan lede Forbønn IV og medvirke ved bruk av Forbønn II, og ellers medvirke i forbønnen der dette er naturlig.

3.1.4 Delta i planlegging og gjennomføring

Diakonen bør delta i planlegging og gjennomføring av gudstjenester med særlig tilknytning til menighetens diakonale oppdrag.

Diakonen bør delta i planlegging og gjennomføring av særskilte forbønns-gudstjenester i menigheten.

3.1.5 Nattverd i kirken

I kraft av sin vigsling er diakonen autorisert som nattverdmedhjelper og kan delta ved utdelingen av nattverden.

3.2 Kirkelige handlinger

3.2.1 Soknebud

Diakonen kan gå i soknebud, jf. tjenesteordningens § 2, bokstav g. Diakonen benytter forordnet nattverdliturgi for slik anledning.

3.2.2 Båreandakt og urnenedsettelse

Diakonen kan gjøre tjeneste ved båreandakt og urnenedsettelse.

3.2.3 Gravferd

Diakonen kan forrette gravferd etter avtale mellom diakonen, soknepresten og biskopen.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 13/96: PLAN FOR DÅPSOPPLÆRING
- RAPPORT FRA INNFORINGSPERIODEN

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 13.1: SAKSORIENTERING

Dokument 13.2: "INNFORING AV PLAN FOR DÅPSOPPLÆRING"
RAPPORT FRA IKO's ARBEID 1991-1996

Dokument 13.3: "... OG LÆRER DEM.
SITUASJONSRAPPORT OM DÅPSOPPLÆRINGEN
I DEN NORSKE KIRKE" - KIFO-RAPPORT 1/96

INNSTILLING FRA KOMITE B:

Saksorientering

Kirkemøtet vedtok i 1991 (sak KM 12/91) "Plan for dåpsopplæring i Den norske kirke" som retningsgivende rammeplan for dåpsopplæringen i menighetene. Kirkemøtet bad Kirkerådet legge den framlagte handlingsplanen til grunn for innføring av dåpsopplæringsplanen i løpet av en 5-års periode. Med "innføring" mente komiteen "at en har gjennomtenkt det arbeidet en har, vurdert innholdet i planen og gjort forpliktende vedtak i menighetsrådet om videre framdrift".

Kirkemøtet sa seg videre glad for den samarbeidsavtalen som var inngått mellom Kirkerådet og IKO, og bad Kirkerådet intensivere arbeidet med å øke ressursene til menighetens dåpsopplæringsarbeid.

Plan for dåpsopplæring angir mål, innhold og arbeidsmåter i dåpsopplæringen 0-15 år. Målsettingen med planen er at foreldre, menigheter og organisasjoner skal få hjelp til å gi alle dømte barn tilbud om opplæring. Arbeidsmåtene består av de avgrensede tiltakene, som en forventer at alle dømte deltar i det kontinuerlige arbeidet, barnegrupper, kor, speider etc. som bør være et tilbud til flest mulig. På grunnlag av Plan for dåpsopplæring må hver enkelt menighet utarbeide sin lokale

dåpsopplæringsplan, med de avgrensede og kontinuerlige tiltak den enkelte menighet gir tilbud om.

Kirkemøtet vedtok også i 1991 (sak KM 8/91) at Plan for dåpsopplæring skulle være hovedsatsingsområdet for tildeling fra Særfond II.

Når den 5-årige innføringsperioden nå er over, har Kirkemøtet fått seg forelagt rapport om hva som er blitt gjort og Kirkerådets vurdering av arbeidet. Viktig bakgrunn for denne vurderingen er IKOs rapport om det innføringsarbeidet instituttet har gjort som hovedoperatør på sentralt hold, oversikt over bruk av Særfond II-midler til dåpsopplæringen, KIFOs rapport om hvordan situasjonen i dåpsopplæringen er og materiale fra bispedømmene om de lokale dåpsopplæringsplanene..

Komiteens merknader

Dåpsopplæring som hovedsatsingsområde

Hovedintensjonen i Kirkemøtets vedtak i 1991 var at Plan for dåpsopplæring skulle innføres i Den norske kirke. Hensikten var at menighetene skulle vurdere sitt eget dåpsopplæringsarbeid og gjøre forpliktende vedtak i retning av å få utarbeidet lokal plan for dåpsopplæringen. Komiteen har med glede merket seg tallene fra bispedømmene som viser at en har nådd svært langt i løpet av denne 5-års perioden. 2/3 av menighetene har vedtatt sin lokale plan eller har denne under arbeid, og i noen bispedømmer har opp mot 100% av menighetene vedtatt lokal plan.

Det er komiteens inntrykk at denne 5-års perioden hvor Plan for dåpsopplæring har vært hovedsatsingsområde for kirken, har medvirket til en bevisstgjøring om dåpsopplæringen rundt om i menighetene. Komiteen vil gi honnør til de mange i kirken som har tatt denne utfordringen på alvor og tatt sin del av innføringsarbeidet. Særlig vil komiteen framheve det veilednings- og inspirasjonsarbeidet undervisningskonsulentene i bispedømmene har gjort så langt i innføringsperioden.

Samtidig viser rapportene at det fortsatt er behov for fokusering og innsats på dåpsopplæringsarbeidet før en kan si at planen i sin helhet er realisert i menighetene. Komiteen mener det nå er viktig at Kirkemøtet medvirker til ytterligere satsing på dåpsopplæringen og foreslår derfor at dåpsopplæring som hovedsatsingsområde for kirken forlenges med 5 år.

Komiteen har merket seg at hovedlinjen i veiledningen til menighetene har gått på betydningen av å utarbeide lokale planer. Etter komiteens syn er det nå viktig å inspirere menighetene til også å sette i gang tiltak slik at arbeidet med de lokale planene og utbyggingen av dåpsopplæringen for barna kan gå hånd i hånd. Komiteen vil peke på at arbeidet med lokal plan er en bevisstgjøringsprosess og at det ikke er avgjørende om planen er stor og omfattende eller liten og enkel. Det

vesentlige med planen er at den setter fokus på lokale forhold, ressurser og behov og ut fra det fastsetter lokale og realiserbare mål. Komiteen ser det også som viktig at menighetene fortsatt oppfordres til å sende sine lokale planer inn til biskopen.

Komiteen mener at det nå er behov for å sette fokus på hvordan kirken kan bidra til å gjøre dåpsopplæringen interessant og tilgjengelig, og skape økt bevissthet hos dåpsforeldre om at opplæring er en naturlig oppfølging av dåpen. Komiteen vil her peke på den muligheten som ligger i å kalle samlingene omkring de avgrensede tiltakene for kirkeskole.

Innholdet i dåpsopplæringen

KIFOs rapport kan tyde på at det i menighetenes arbeid med lokale planer ikke i tilstrekkelig grad er blitt fokusert på hvilket innhold dåpsopplæringen skal ha. Komiteen vil understreke hvor viktig det er at innholdet i opplæringen ikke blir tilfeldig, særlig på bakgrunn av at nettopp ønsket om helhetskirkelig definert innhold og progresjon var et viktig premiss da Plan for dåpsopplæring ble vedtatt i 1991.

Komiteen vil påpeke betydningen av at barna lærer sentrale bibelske fortellinger, de viktigste elementer fra katekismen, gudstjenesteleddene og salmer og sanger de kan bære med seg gjennom hele livet. Det er en fare for at den kristne kunnskapen forsvinner hvis kirken ikke legger vekt på å lære barna det sentrale i den kristne tro.

Samarbeidet med IKO

Komiteen har med interesse lest rapporten fra IKO og takker for arbeidet som er blitt gjort fra instituttets side i innføringsperioden. Komiteen er glad for at samarbeidet mellom IKO og Kirkerådet og mellom IKO og bispedømmene synes å ha fungert godt, og mener at det her er lagt et viktig grunnlag for den videre oppfølgingen av dåpsopplæringen.

I det videre arbeidet vil komiteen også understreke betydningen av å gi hjelp til dåpsopplæring i hjemmet. I den forbindelse bør Hjemmenes Dåpsring trekkes fram som et positivt tilbud til familiene. Samtidig mener komiteen at Hjemmenes Dåpsring må arbeide videre med TRIPP-TRAPPs innhold og form slik at det kan nå ut til dåpsforeldrene og treffe målgruppen. Komiteen tror også at prisen på TRIPP-TRAPP har betydning for i hvilken grad menighetene og faddere kjøper dette til dåpsbarna, og mener at dette aspektet bør vurderes videre.

Når det gjelder 4-års-fasen, synes dette å være det avgrensede tiltaket man er kommet lengst med i menighetene. I valg av materiell er det viktig å være bevisst på kvalitet, og det er behov for et differensiert materielltilbud (f.eks. CD-er, kassetter)

slik at menighetene kan velge det som synes å passe best etter de lokale forholdene. I den forbindelse vil komiteen peke på at menighetene kanskje kan overveie hvorvidt man bør gi 4-åringene barnebibel i stedet for de tradisjonelle bøkene.

Komiteen har merket seg at rapporten fra KIFO viser at også det som kommer til familiene i posten fra menigheten, har sin betydning. Dette bør etter komiteens mening få konsekvenser for hvordan vi følger opp de familiene som ikke kommer til kirken i forbindelse med 4-års-fasen.

I den videre satsingen på dåpsopplæringen vil komiteen trekke fram dåpsskolen/kirkeskolen for 6-åringer som et avgrenset tiltak det nå kan anbefales å arbeide med. Målsettingen må være at dette tiltaket på sikt blir like godt innarbeidet som 4-års-fasen.

Ressurser

Komiteen har med glede registrert at det å gjøre Plan for dåpsopplæring til hovedsatsingsområde har utløst betydelige midler fra Særfond II. Totalt har det blitt bevilget 18.3 mill. kroner til dåpsopplæringstiltak i løpet av 5-års perioden.

Komiteen har merket seg at det er stor forskjell på hvor langt bispedømmene er kommet når det gjelder utarbeidelse av lokale dåpsopplæringsplaner i menighetene. Komiteen mener at noen av disse forskjellene kan forklares med at bispedømmene er ulike når det gjelder størrelse, geografi og disponible økonomiske og menneskelige ressurser.

Når det gjelder den videre satsingen, er det grunn til å tro at det største behovet for midler til dåpsopplæringen vil være lokalt og regionalt. Komiteen vil derfor foreslå at tiltak på lokalt og regionalt nivå nå må tildeles en større andel av ressursene. Også bispedømmene må være seg bevisst det store behovet for ressurser i menighetene, og søke å kanalisere en størst mulig del av midlene til det lokale arbeidet.

Komiteen har merket seg at KIFOs rapport viser at dåpsopplæringsarbeidet ser ut til å nå lenger ut i de små menighetene enn i de store. Komiteen vil gi en honnør til de mange små menigheter som med få ressurser har satset mye på dåpsopplæringsarbeidet. Samtidig er det grunn til å peke på at det er et stort behov for flere katekestillinger. Store og folkerike menigheter trenger kateketer som kan lede og koordinere arbeidet i dåpsopplæringen.

Rapportene viser også at det nå er viktig å satse mer på rekruttering av frivillige medarbeidere. Komiteen har merket seg at i mange menigheter er det nettopp her vanskelighetene ligger. Erfaringen viser samtidig at det i noen områder ikke har vært vanskelig å motivere folk til å gå inn i det lokale dåpsopplæringsarbeidet. Komiteen vil anbefale at det inngås definerte og avgrensede avtaler med frivillige for å unngå å belaste enkelte medarbeidere for mye.

Komiteen vil i denne sammenheng særlig framheve hvor viktig det nå er å prioritere barne- og ungdomsarbeidet. Ny satsing på medarbeiderfostring henger sammen med et rikt og godt barne- og ungdomsarbeid. Det er viktig å motivere og støtte ungdom til å gå inn i barnearbeidet og ta medansvar. Komiteen vil særlig peke på betydningen av en bedre kommunikasjon lokalt mellom menighet og organisasjoner. Selv om kommunikasjonslinjene mellom menigheten og organisasjonene enkelte steder ikke er så gode som ønskelig, er det likevel mange fra organisasjonene som frivillig tar aktivt del i menighetens dåpsopplæring. Komiteen vil understreke betydningen av å støtte opp under organisasjonene og hjelpe dem til å se sitt arbeid som en del av kirkens dåpsopplæring.

Komiteen vil understreke at både de avgrensede og de kontinuerlige tiltakene i dåpsopplæringen er viktige. De avgrensede når bredt ut - i mange tilfeller til hele årskullet, og gjennom de kontinuerlige kan menigheten følge opp grupper av barn gjennom flere år og ta vare på kjernen. Dette har stor betydning for framtidig rekruttering av medarbeidere.

Komiteen vil anbefale at det settes søkelys på spørsmål som angår arbeidsfordelingen mellom ansatte og frivillige. I den forbindelse henvises det til KIFOs rapport som antyder at når en menighet får kateket, kan det føre til at arbeidsfordelingen endres slik at kateketen overtar både organiseringen av dåpsopplæringen og ansvaret for å gjennomføre de enkelte tiltakene. Det kan medføre at de frivillige forsvinner ut av arbeidet. Komiteen vil understreke at det ikke vil være en ønskelig utvikling. Det er viktig at ansatte og frivillige står sammen i arbeidet for å skape levende fellesskap i kirken, og at barna får oppleve å være med i dette fellesskapet.

Komiteen vil videre understreke betydningen av at Kirkerådet fortsetter og intensiverer arbeidet med å få lovfestet retten til dåps- og konfirmasjonsopplæring. Lovfestingen må også følges opp med ressurser slik at kirken settes i stand til å drive en forsvarlig pedagogisk opplæring.

Dåpsopplæring på samisk

Komiteen har merket seg at det ikke er solgt noen "Plan for dåpsopplæring" på samisk. En grunn til det kan være at de nye planene ikke har vært til fordel for menigheter som har beholdt den gamle liturgien med det gamle Fadervår, og at det i konservative menigheter generelt er en viss motvilje mot å bruke planer og materiell man ikke har tillit til. Komiteen vil understreke betydningen av at arbeidet med å skaffe det grunnleggende materiellet til samisk dåpsopplæring videreføres.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet tar rapporten fra IKO, forskningsrapporten fra KIFO og Kirkerådets rapport om arbeidet med innføringen av Plan for dåpsopplæring til orientering.
2. Kirkemøtet vil takke IKO for arbeidet som har vært gjort i innføringsperioden. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å arbeide for en ny 5-årig samarbeidsavtale med IKO tilpasset de utfordringer som Kirkemøtet har definert som særlig viktige.
3. Kirkemøtet ber bispedømmerådene om å bidra til at alle menigheter får vedtatt og igangsatt lokale planer for dåpsopplæringen i løpet av kommende 2-års periode. Det er viktig at planene er realiserbare og at de inspirerer til lokal satsing.
4. Kirkemøtet ber Kirkerådet og bispedømmerådene om i sitt veilednings- og inspirasjonsarbeid overfor menighetene å spesielt fokusere på dåpsopplæringen i hjemmet, bl.a. gjennom Hjemmenes Dåpsring, på oppbyggingen av dåpsskoler for 6-åringer, på nødvendigheten av planmessig arbeid med rekruttering og oppfølging av frivillige medarbeidere i dåpsopplæringsarbeidet, samt på forholdet til skole og barnehage i samsvar med de nye planene.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å arbeide videre for å få lovfestet retten til dåps- og konfirmasjonsopplæring.
6. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å følge opp arbeidet overfor bevilgende myndigheter for å sikre de økonomiske rammebetingelser for den kirkelige dåpsopplæring. Kirkemøtet legger til grunn at det lokale arbeid med dåpsopplæring forutsetter hel- eller deltidslønnnet undervisningspersonell i alle menigheter.
7. Kirkemøtet definerer dåpsopplæring som et fortsatt kirkelig hovedsatsingsområde for bruk av avkastningen fra Opplysningsvesenets Fond, med vekt på lokal og regional satsing på bekostning av det sentrale. Dette gjøres gjeldende for perioden 1997-2001.
8. Kirkemøtet vil understreke dåpsopplæringens betydning for barne- og ungdomsarbeidet i menighetene og vil peke på at det er viktig at både de frivillige kristelige organisasjonene og menighetene ser organisasjonenes barne- og ungdomsarbeid som en del av dåpsopplæringen i kirken.
9. Kirkemøtet ber Samisk kirkeråd om å følge opp dåpsopplæringsplanen, med vekt på utvikling av materiell, gjerne egne samiske produksjoner.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Hans Arne Akerø
Saksordfører: Ingrid Raustøl Tellsgård

Disse hadde ordet:

Ingrid Raustøl Tellsgård, Oddbjørn Evenshaug, Odd Bondevik, Berit Helgøy Kloster, Terje Jonsson, Elise Haugland Madsen, Øystein I. Larsen, Olav Holten, Sigurd Osberg, Ola Ersland, Harald Lindemann, Anne Skonhøft, Kjartan Almås, Berit Pihl Johansen.

Endringsforslag

Fra Elise Haugland Madsen:

Punkt 8:

Kirkemøtet vil understreke dåpsopplæringens betydning for barne- og ungdomsarbeidet i menighetene og vil peke på at det er viktig at menighetene ser på de frivillige kristelige organisasjoners barne- og ungdomsarbeid som en del av dåpsopplæringen i Den norske kirke.

Fra Ola Ersland:

Tillegg til komitemerknader:

“Komiteen er glad for den kristendomskunnskap som fortsatt vil bli gitt i grunnskolen i det nye kristendomsfaget, og vil understreke betydningen av det arbeid som lærerne i faget gjør.”

Komiteen innarbeider Elise Haugland Madsen's forslag i sitt forslag.

Ola Ersland's ble ikke tatt inn, da det gjaldt premissene.

KIRKEMØTET's VEDTAK

1. Kirkemøtet tar rapporten fra IKO, forskningsrapporten fra KIFO og Kirkerådets rapport om arbeidet med innføringen av Plan for dåpsopplæring til orientering.

2. Kirkemøtet vil takke IKO for arbeidet som har vært gjort i innføringsperioden. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å arbeide for en ny 5-årig samarbeidsavtale med IKO tilpasset de utfordringer som Kirkemøtet har definert som særlig viktige.
3. Kirkemøtet ber bispedømmerådene om å bidra til at alle menigheter får vedtatt og igangsatt lokale planer for dåpsopplæringen i løpet av kommende 2-års periode. Det er viktig at planene er realiserbare og at de inspirerer til lokal satsing.
4. Kirkemøtet ber Kirkerådet og bispedømmerådene om i sitt veilednings- og inspirasjonsarbeid overfor menighetene å spesielt fokusere på dåpsopplæringen i hjemmet, bl.a. gjennom Hjemmenes Dåpsring, på oppbyggingen av dåpsskoler for 6-åringer, på nødvendigheten av planmessig arbeid med rekruttering og oppfølging av frivillige medarbeidere i dåpsopplæringsarbeidet, samt på forholdet til skole og barnehage i samsvar med de nye planene.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å arbeide videre for å få lovfestet retten til dåps- og konfirmasjonsopplæring.
6. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å følge opp arbeidet overfor bevilgende myndigheter for å sikre de økonomiske rammebetingelser for den kirkelige dåpsopplæring. Kirkemøtet legger til grunn at det lokale arbeid med dåpsopplæring forutsetter hel- eller deltidslønnnet undervisningspersonell i alle menigheter.
7. Kirkemøtet definerer dåpsopplæring som et fortsatt kirkelig hovedsatsingsområde for bruk av avkastningen fra Opplysningsvesenets Fond, med vekt på lokal og regional satsing på bekostning av det sentrale. Dette gjøres gjeldende for perioden 1997-2001.
8. Kirkemøtet vil understreke dåpsopplæringens betydning for barne- og ungdomsarbeidet i menighetene og vil peke på at det er viktig at menighetene ser på de frivillige organisasjoners barne- og ungdomsarbeid som en del av dåpsopplæringen i Den norske kirke.
9. Kirkemøtet ber Samisk Kirkeråd om å følge opp dåpsopplæringsplanen, med vekt på utvikling av materiell, gjerne egne samiske produksjoner.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 14/96: DET ØKUMENISKE TIÅRET 1988-1998
- KYRKJER I SOLIDARITET MED KVINNER
RAPPORT OM PERIODEN 1994-1996

SAKSDOKUMENT:

Kyrkjemøtedokument

Dokument 14.1 SAKSORIENTERING

Dokument 14.2 FRAMDRIFTSPLAN FOR
DET ØKUMENISKE TIÅRET

Dokument 14.3 DET ØKUMENISKE TIÅRET 1988-98
- KIRKER I SOLIDARITET MED KVINNER
RAPPORT OM PERIODEN (1991) 1994 - 1996
(MED KIRKENES VERDENSRAÐ's MIDT-TIÅRS
TEAM BESØK - RAPPORT)

Andre dokument

- Rapport frå prosjektet leiarutvikling for
kvinner i Den norske kyrkja 1991-1995
- Kvinner's erfaringer fra kirkelig styring,
en kvalitativ spørreundersøkelse (førebeles versjon)

INNSTILLING FRÅ KOMITE F:

Saksorientering

Kyrkjemøtet 1988 vedtok å slutta seg til initiativet frå Kyrkjeeverdsrådet om eit økumenisk tiår 1988-1998, - "kyrkjer i solidaritet med kvinner" (sak KM 19/88 - "Kyrkjer i solidaritet med kvinner - Det økumeniske tiåret 1988-1998"). Kyrkjemøtet bad samtidig om at det så snart som mogleg, seinast i 1990, skulle bli lagt fram ein framdriftsplan for gjennomføringa av Det økumeniske tiåret.

Kyrkjemøtet handsama denne framdriftsplanen i 1990 (KM-dokument nr. 17.2/90 Kirker i solidaritet med kvinner. Det økumeniske tiåret 1988-98. Framdriftsplan). Kyrkjemøtet vedtok i det høvet dette:

1. *I alle råd og utval på kyrkjelyds-, bispedome- og Kyrkjerådsplan skal det arbeidast for at ikkje noko kjonn er representert med mindre enn 40%.*
2. *Det er viktig å motivere og skolere kvinner til å ta på seg leiaroppgåver på eigne premissar. I dette arbeidet må det leggjast vekt på kvinnespesifikk kompetanse. Arbeidsform og leiarstil i kyrkjelege organ må difor vurderast kritisk.*
3. *Det er viktig at omsorgsarbeidet i heimane blir synleggjort og oppvurdert - eit ansvar både for kvinner og menn.*
4. *Når det gjeld kyrkjelege stillingar, er det eit mål å sikre jamnare kjønnsfordeling på alle plan.*
5. *Kvinner bør oppfordrast til å søkje sokneprest- og prostestillingar.*
6. *Det ville vere ein rikdom for Den norske kyrkja om den også fekk kvinnelege biskopar. Det er samstundes viktig at einkvar biskop blir utnevnt med eit klårt kyrkjeleg votum.*
7. *Kyrkjemøtet oppmodar dei teologiske utdanningsinstitusjonane til å setja i verk tiltak for å styrka rekrutteringa av kvinner til stillingar i undervisning og forskning.*
8. *Kyrkjemøtet rår Kyrkjerådet til under arbeidet med Det økumeniske tiåret å prioritera viktige prosjekt frå Framdriftsplanen. Kyrkjemøtet meiner desse prosjekta bør prioriterast:*

Nr. 1	"Lederutvikling for kvinner"
Nr. 11	"Videreføring av kirkens engasjement mot kvinnemishandling"
Nr. 18	"Økumenisk arbeid i forbindelse med tiåret"
Nr. 13	"Arbeid med mannsrollen"
Nr. 20	"Arbeid med kvinnenes internasjonale bønnedag"
Nr. 22	"Inkluderande språkbruk"
Nr. 15	"Markering av den internasjonale kvinnetdagen med særleg vekt på å utarbeide liturgiar som kan nyttast 8. mars"

9. *Til å følgje opp arbeidet med Det økumeniske tiåret ber Kyrkjemøtet Kyrkjerådet setje ned eit særskilt utval. Kyrkjerådet utarbeider mandat og arbeidsopplegg for utvalet.*
10. *Kyrkjemøtet ber om å få rapport frå Kyrkjerådet om arbeidet med Det økumeniske tiåret to gonger, ein gong i denne Kyrkjemøteperioden, i 1993, og ein gong i neste periode, i 1996.*

I tråd med dette siste punktet i Kyrkjemøtet sitt vedtak i 1990 vart det lagt fram ein rapport til Kirkemøtet i 1993 om perioden 1991 - 1993. Kyrkjemøtet gjorde dette vedtaket (sak KM 15/93):

1. *Kyrkjemøtet tek rapporten frå Det økumeniske tiåret 1991-1993 til orienteing, og ber dei sentralkyrkjelege råda om å fylgja opp arbeidet for resten av perioden i tråd med vedtaket på Kyrkjemøtet i 1990.*

Dessutan vil ein framheve fylgjande punkt:

2. *Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet leggja til rette for at kvinner sine erfaringar frå arbeid i kyrkja sine råd og utval vert samla, analyserte og drøfta.*
3. *Kyrkjemøtet oppmodar bispedømeråda til å setje i gang eigne kurs for dei nyvalde kvinnene i alle bispedømeråd og sokneråd.*
4. *For å sikre ei oppfølging av Det økumeniske tiåret på bispedømeplan, bed Kyrkjemøtet bispedømeråda utarbeide ein tempoplan for dette arbeidet dei komande fem åra. Arbeid med å utforme prosjekt med tanke på Særfond II-midlar må prioriterast.*
5. *Kyrkjemøtet bed bispedømeråda arbeide medvite for å få opp talet på kvinner i faglege og leiande stillingar på bispedømeplan.*
6. *Kyrkjemøtet ber om at det ligg føre ei oversikt over alle kyrkjelege tilsetjingar i perioden 1989-94 til neste Kyrkjemøte.*
7. *Kyrkjemøtet vil be Kyrkjerådet setje i gang eit arbeid omkring kjønnsroller, teologi og kyrkje. Både kvinner og menn må involverast i dette arbeidet.*
8. *Prosjektet "Leiarutvikling for kvinner" må sikrast økonomi slik at ein så snart som råd er kan setje i gang ein ny kursrunde med ny deltakargruppe.*
9. *Kyrkja sitt arbeid mot kvinnemishandling må sikrast ein solid økonomisk basis i tida framover. Biskopar og bispedømekontora vert oppmoda om å samarbeide med Kyrkjerådet om oppfølging av denne saka.*

10. *Kyrkjemøtet bed Mellomkyrkjeleg Råd føre vidare dei økumeniske tiltaka og arbeidet for solidaritet og samarbeid med kvinner i andre delar av verda i ramma av tiåret. Særleg vil ei peike på Kvinnernes internasjonale bønnedag.*
11. *Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet fortsetje arbeidet med høvelege liturgiar og idestoff til bruk på den internasjonale kvinnekdagen, 8.mars.*
12. *I fyrste halvdel av Det økumeniske tiåret har Den norske kyrkja i stor grad konsentrert seg om kyrkjelege spørsmål. Men tida er no komen til å rette blikket vidare ut. Utvalet for Det økumeniske tiåret vert beden om å arbeide for eit styrka kyrkjeleg engasjement i høve til kvinner si stilling generelt i samfunnet.*

Komiteen sine merknader

Komite F vil gje uttrykk for glede over ein informativ rapport om Det økumeniske tiåret 1994-96. Rapporten dokumenterer eit omfattande arbeid og viser at ein har nådd resultat på fleire område. Komiteen vil særleg peika på:

- At eit ressurscenter for mishandla kvinner endeleg har kome i drift (vedteke av Kyrkjemøtet 1986);
- At to kursprogram for kyrkjeleg personell om problemet kvinnemishandling er gjennomført med positive verknader;
- At arbeidet mot seksuelle overgrep i kyrkja har kome eit godt steg vidare, særleg ved at Bispemøtet har vedteke prosedyrar og retningslinjer når det kjem klage over kyrkjeleg vigsla personar i slike saker;
- At kvinners deltaking i Mellomkyrkjeleg Råd og i verv i internasjonale økumeniske organisasjonar har auka monaleg,;
- At talet kvinnelege prestar i stillingar i Den norske kyrkja er jamt aukande;
- At det sentrale leiarutviklingsprosjektet for kvinner er gjennomført med positive ringverknader;
- At Den internasjonale kvinnekdagen 8. mars etter kvart engasjerer fleire kyrkjelydar og at det no ligg føre eit godt materiale med liturgiar for guds-tenester for denne dagen og for andre høve med kvinne- og inkluderande perspektiv ;

- At Kyrkjerådet søker medlemskap i FOKUS (Forum for kvinner og utviklingsspørsmål) og støttemedlemskap i Fellesaksjonen mot pornografi og prostitusjon;
- At nokre av bispedømeråda og andre rådsorgan har arbeidd systematisk med desse spørsmåla (Kvinneutvalet under Bjørgvin bispedømeråd fekk såleis Bergen kommunes likestillingspris 1995);
- At medvetet og forståinga for likestillingsspørsmål er aukande i kyrkja.

Det er grunn til å uttrykka glede over at vi har ein kvinneleg biskop og at vi har fått to nye prostar det siste året.

Rapporten viser såleis at ein god del er oppnådd når det gjeld likestilling innanfor ramma av Det økumeniske tiåret. Likevel står mykje att før likestillingsarbeid har fått gjennomslag i alle deler av kyrkjelivet, og før kvinneperspektivet inngår som ein naturleg og sjølvsgd del i all kyrkjeleg verksemd.

Vår kyrkje er bygd på samvirket mellom ordinerte og leke, mellom råd og embete. Dette er ein umissande del av vår forståing av kyrkja. I dag sit leke kvinner i sentrale leiarstillingar på alle plan i kyrkja. Det er viktig at dei får den respekt som gjer at dei kan framstå med mynde og bli meir synlege både i det interne kyrkjebiletet og i mediebildet. Det siste er særleg viktig for den profil kyrkja teiknar av seg sjølv i samfunnet.

Dei kvinnelege prestane har ein særleg funksjon som symbolberarar for likeverd og likestilling. Denne gruppa har måtta bera ei særleg tung bør i oppbrotet frå rådande tradisjonar og tankemåtar og strevet for at nye haldningar og praksis skulle få gjennomslag.

Kyrkja skuldar både dei leke og dei ordinerte kvinnene som har gått i brodden stor takk. Kvinner med ulik bakgrunn og i ulike stillingar treng kvarandre for å byggja opp gjensidig støtte og gjera seg nytte av ulike erfaringar.

Komiteen har fått sjå ein rapport i ein førebels versjon om kvinners røynsler frå arbeid i kyrkjelege råd og utval som syner stor breidde i korleis dette har blitt opplevd og vurdert. Saman med rapporten frå leiarutviklingprosjektet for kvinner i Den norske kyrkja vil denne bli eit viktig ressursmateriale når begge dokument snart blir tilgjengelege.

Den norske kyrkja gjev rom for ulike syn på kvinners presteteneste og kyrkja legg vekt på å respektera mindretal i teologiske og etiske spørsmål. Sjølv om det lenge har vore rom og støtte for kvinnelege prestar i den norske kyrkja, har det forhold at dette har vore og er ei omstridt sak medført at kvinnelege prestar likevel kan ha

opplevd at dei vart sett på som eit "problem" i kyrkja. På denne bakgrunn er det særleg viktig å understreka at Den norske kyrkja ved sine leiande organ ser dei kvinnelege prestane som ein stor og nødvendig ressurs for å bera evangeliet fram i folket.

Kvinnelege prestar og andre kvinner i kyrkja må spela ei viktig rolle for å føra evangeliet ut til dagens menneske og til nye grupper, og såleis fortolka den kristne budskapen i vår kultur og vår kontekst.

Det er viktig at kyrkja reflekterer den store breidda av kvinnerøynsler frå ulike samfunnslag, aldersgrupper, utdannings- og yrkesbakgrunn. For å oppnå dette må kvinner få den fridom, støtte og oppmuntring dei treng for å fortolka den bibelske budskapen, reflektera teologisk og verka til at kyrkja sin liturgi og forkynning vert fornya.

Kvinnene har tradisjonelt bore oppe både heim og kyrkje gjennom trufast innsats som i stor mon har blitt gjort usynleg eller ikkje fått den merksemd det i høg grad fortener. Særleg viktig ansvar og oppgåve har kvinner bore når det gjeld oppseding av born og arbeid med born.

Ei kyrkje med likestilling føreset at mennene tek ansvar der kvinner har bore eine-ansvar før. Born treng både kvinner og menn - i oppsedinga og når dei møter kyrkja.

Kvart arbeidsfelt i dei sentralkyrkjelege råd skal spegla av intensjonane i Det økumeniske tiåret. Dette må få nedslag i aktuelle arbeidsoppgåver og konkretiserast når prosjekt skal planleggjast og gjennomførast. Ved oppnemningar må det takast omsyn til at det på alle arbeidsfelt er trong for personar med innsikt i kjøns- og likestillingsperspektiv. Dette gjeld både kvinner og menn.

Likestilling er ikkje så mykje eit spørsmål om kvantitet som mentalitet - at full jamstelling er sjølvstøtt og naturleg i kyrkjelivet. Det er såleis ikkje likestilling om kvinnene gjennomgåande er representerte med 40% i leiande organ når mennene gjennomgåande har 60%. Om kvinnene i eitt organ utgjer 40% av medlemene må det vera like naturleg og vanleg at dei i andre organ utgjer 60%

Det er såleis kyrkja sitt mål å gjennomføra intensjonane i likestillingslova fullt ut. Kyrkja må heile tida ansvarleggjera seg i forhold til slike mål, at det blir ført statistikk og analysar som set fokus på dette. Det er viktig at Kyrkjerådet arbeider med dei spørsmåla likestillingslova reiser for kyrkja.

Kvinnedelen av dei representative organa må naturleg auka ut over 40% som var eit førebels mål. Representasjonen av kvinnelege prestar i rådsorgana regionalt og sentralt utgjer eit særleg problem. Sjølv om det framleis er langt færre kvinnelege prestar enn mannlege, er det likevel uakseptabelt at det i dag ikkje sit ein einaste

kvinnleg prest i bispedømeråda - om vi ser bort frå den eine biskopen. Det må vera ein førsetnad at denne situasjonen blir endra ved valet på nye bispedømeråd 1998.

Det internasjonale tiåret "Kyrkjer i solidaritet med kvinner" er eit internasjonalt prosjekt på initiativ frå Kyrkjeverdsrådet som har engasjert kyrkjer, kvinner og menn i mange land. Den urettferdige økonomiske og sosiale verdsordning råkar kvinnene særleg sterkt: Kvinner har verda over gjennomgåande mindre tilgang til økonomiske ressursar og har mindre makt og innverknad i samfunn og kyrkje. Det er viktig at Den norske kyrkja arbeider med slike spørsmål i solidaritet med kyrkjer og andre rørsler i vårt land og internasjonalt. Medlemskap i FOKUS vil gje betre høve til å realisera meir av dette.

Framlegg til vedtak

Kyrkjemøtet tek rapporten om Det økumeniske tiåret 1994-1996 til orientering og ber dei sentralkyrkjelege råda fylgja opp arbeidet for resten av perioden i tråd med vedtak på Kyrkjemøta 1990 og 1993. Kyrkjemøtet vil særleg peika på desse oppgåvene:

1. Ein samla rapport om gjennomføringa av Det økumeniske tiåret bør leggjast fram for Kyrkjemøtet i 1999 saman med ein strategiplan for å styrkja og utvikla vidare kyrkja sitt arbeid med kvinne- og likestillingsspørsmål i framtida.
2. Kyrkjemøtet 1990 vedtok at det er eit mål at ikkje noko kjønn skal vera representert med mindre enn 40% av medlemene i utval og råd på alle plan i kyrkja. Dette må oppfyllest i 1997 når det gjeld sokneråd/fellesråd og i 1998 når det gjeld bispedømeråda og dei sentralkyrkjelege råd og nemnder og komiteer som dei nemner opp.
3. Det er viktig at kvinnelege prestar blir valde inn i bispedømeråd og sentralkyrkjelege råd.
4. Bispedømeråda har eit særleg ansvar for å sikra ei balansert kjønnsfordeling i leiande stillingar og faglege stillingar på bispedømeplan.
5. Det må leggjast vekt på at kvinner ikkje blir underrepresenterte i dei nye stillingane som daglege leiarar av dei kyrkjelege fellesråda i kommunane. Det må arbeidast medvete for å rekruttera kvinner til kyrkjeverjeutdanninga og kvinner må stimulerast til å søkja desse stillingane.
6. Arbeidet med leiarutvikling for kvinner i kyrkja må førast vidare, særleg på det regionale og lokale planet.

7. Det må gjevast særleg høg prioritet å sikra at Kyrkjeleg ressurscenter for mis-handla kvinner får økonomiske ressursar for vokster og vidare utvikling.
8. Bispemøtet har vedteke at det skal koma istand eit apparat i bispedøma for å ta hand om klager om seksuelle overgrep og gje støtte til offera. Bispedøma må sjå til at dette apparatet kjem på plass snarast råd og at det vert sett i verk tiltak for å auka kompetansen på dette området.
9. Arbeidet med den internasjonale kvinnedagen 8. mars og Kvinnerenes inter-nasjonale bønnedag blir ført vidare.
10. Arbeidet for inkluderande språk i kyrkja må førast vidare blant anna ved at den planlagde konferansen om dette vert realisert i 1997 og ved at dette perspek-tivet kjem sterkare inn i arbeidet med liturgi og gudstenesteliv.
11. Dei sentrale kyrkjelege råd må sjå til at kvinner kjem med i dialogen mellom ulike religionar i Noreg og at spørsmål som særleg gjeld kvinner blir, teke opp.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Gunvor Kongsvik
Saksordførar: Berge Furre

Desse hadde ordet:

Berge Furre, Tone Borkamo, Tore Kopperud, Magnar Kartveit, Odd Einar Dørum, Astrid Grude Eikseth, Jorunn Moe, Finn Wagle, Rosemarie Køhn, Sigurd Osberg, Ola Kaldestad, Anne Louise Tveter, Harald Gammelsæter.

Endringsframlegg

Frå Tore Kopperud:

Nytt pkt. 12:

“Kyrkjerådet tar initiativ så den frå før vedtekne dialogen mellom ulike grupperingar i synet på kvinneleg presteteneste kan haldast så snart som mogeleg i 1997.”

Begrunnelse: Se Årsmeldingen, s. 60/øverst.

Frå Tone Borkamo:

Nytt punkt 9, de påfølgende punkter blir henholdsvis 10, 11 og 12.

Ordlyd for nytt pkt. 9:

Kyrkjemøtet bed MKR arbeide vidare med økumeniske tiltak, og arbeide for solidaritet og samarbeid med kyrkjer i andre deler av verda i ramma av tiåret.

Votering

Framlegga vert vedtekne samrøystes.

KYRKJEMØTET SITT VEDTAK

Kyrkjemøtet tek rapporten om Det økumeniske tiåret 1994-1996 til orientering og ber dei sentralkyrkjelege råda fylgja opp arbeidet for resten av perioden i tråd med vedtak på Kyrkjemøta 1990 og 1993. Kyrkjemøtet vil særleg peika på desse oppgåvene:

1. Ein samla rapport om gjennomføringa av Det økumeniske tiåret bør leggjast fram for Kyrkjemøtet i 1999 saman med ein strategiplan for å styrkja og utvikla vidare kyrkja sitt arbeid med kvinne- og likestillingsspørsmål i framtida.
2. Kyrkjemøtet 1990 vedtok at det er eit mål at ikkje noko kjønn skal vera representert med mindre enn 40% av medlemene i utval og råd på alle plan i kyrkja. Dette må oppfyllest i 1997 når det gjeld sokneråd/fellesråd og i 1998 når det gjeld bispedømeråda og dei sentralkyrkjelege råd og nemnder og komiteer som dei nemner opp.
3. Det er viktig at kvinnelege prestar blir valde inn i bispedømeråd og sentral kyrkjelege råd.
4. Bispedømeråda har eit særleg ansvar for å sikra ei balansert kjønnsfordeling i leiande stillingar og faglege stillingar på bispedømeplan.
5. Det må leggjast vekt på at kvinner ikkje blir underrepresenterte i dei nye stillingane som daglege leiarar av dei kyrkjelege fellesråda i kommunane. Det må arbeidast medvete for å rekruttera kvinner til kyrkjeverjeutdanninga og kvinner må stimulerast til å søkja desse stillingane.

6. Arbeidet med leiarutvikling for kvinner i kyrkja må førast vidare, særleg på det regionale og lokale planet.
7. Det må gjevast særleg høg prioritet å sikra at Kyrkjeleg ressurscenter for mis-handla kvinner får økonomiske ressursar for vokster og vidare utvikling.
8. Bispemøtet har vedteke at det skal koma istand eit apparat i bispedøma for å ta hand om klager om seksuelle overgrep og gje støtte til offera. Bispedøma må sjå til at dette apparatet kjem på plass snarast råd og at det vert sett i verk tiltak for å auka kompetansen på dette området.
9. Kyrkjemøtet bed MKR arbeide vidare med økumeniske tiltak, og arbeide for solidaritet og samarbeid med kyrkjer i andre deler av verda i ramma av tiåret.
10. Arbeidet med den internasjonale kvinnedagen 8. mars og Kvinnerenes internasjonale bønndag blir ført vidare.
11. Arbeidet for inkluderande språk i kyrkja må førast vidare blant anna ved at den planlagde konferansen om dette vert realisert i 1997 og ved at dette perspektivet kjem sterkare inn i arbeidet med liturgi og gudstenesteliv.
12. Dei sentrale kyrkjelege råd må sjå til at kvinner kjem med i dialogen mellom ulike religionar i Noreg og at spørsmål som særleg gjeld kvinner blir teke opp.
13. Kyrkjerådet tar initiativ så den frå før vedtekne dialogen mellom ulike grupperingar i synet på kvinneleg presteteneste kan haldast så snart som mogeleg i 1997.

*

Vedteke mot 1 røyst.

*

Sak KM 15/96: NY LOV OM
OPPLYSNINGSVESENETS FOND

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 15.1 SAKSORIENTERING

INNSTILLING FRA KOMITE F:

Bakgrunn

Kirkerådet har mottatt brev fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet av 11. september 1996 vedrørende ny lov om Opplysningsvesenets Fond.

Ny lov om Opplysningsvesenets Fond innebærer bl.a. at det til fondet ikke lenger vil være knyttet ulike kapitalfond (Særfond, Særfond II og Kapitalfondet). Disse vil ved lovens ikrafttreden samles i ett kapitalfond.

Etter § 4 forvaltes fondet av Kongen, og departementet legger til grunn at dette er til hinder for at det opprettes et eget styre for fondet.

For å sikre representative kirkelige organers medinnflytelse i forvaltningen av Opplysningsvesenets Fond, foreslår departementet at dette best kan gjøres ved regelmessige kontaktmøter mellom departementet og representanter som Kirkemøtet/Kirkerådet utpeker.

I lovens § 6 er det bestemt at fondets avkastning (eiendoms- og kapitalinntekter) først skal nyttes til å dekke fondets utgifter. § 6 fastsetter samtidig at avkastning utover dette kan legges til kapitalen (inflasjonssikring) og gis til kirkelige formål etter nærmere bestemmelse av Kongen.

Departementet ønsker at Kirkemøtet for fremtiden gis større råderett over de bevilgningene som skal gis til kirkelige formål og at disse i sin helhet bør disponeres av Kirkemøtet/Kirkerådet med fradrag av en del av midlene som departementet ønsker å disponere selv.

I Innst.O.nr. 45 (1995-96) har Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen i Stortinget fremholdt at fondets avkastning som går til kirkelige formål, ikke må bli redusert som følge av ny lov.

Den nye fondsloven gjør det bl.a. nødvendig å trekke opp nye retningslinjer for disponeringen av den avkastningen som skal nyttes til kirkelige formål. De midlertidige retningslinjer som har vært gjeldende til nå vil opphøre fra 1. januar 1997.

Det vil ligge til Kirkemøtet å fastsette de nye retningslinjene, bl.a. om hvilke formål som skal gis prioritet.

Tilskudd til kirkelige formål bør etter departementets oppfatning disponeres til klart definerte og tidsavgrensede prosjekter og med større konsentrasjon mot enkelt-prosjekter eller enkelt-tiltak enn tidligere.

Et viktig motiv for omleggingen er å etablere en klar sammenheng mellom ansvaret for å tildele midler på den ene side, og oppfølgingsansvaret overfor tilskuddsmottaker (regnskapskontroll, rapportering og evaluering) på den annen side. Kirkemøtet/Kirkerådet vil etter dette være ansvarlig overfor departementet for hvorledes midlene blir anvendt, og vil ha et selvstendig ansvar for oppfølging i forhold til tilskuddsmottakerne.

Departementet skriver videre at Kirkemøtet/Kirkerådet kan gis fullmakt til å fordele mellom og viderestille midler til disposisjon for bispedømmerådene. Bispedømmerådene vil i tilfelle ha rapporteringsansvar overfor Kirkemøtet/Kirkerådet, og dessuten - som nå - oppfølgingsansvar overfor tilskuddsmottakere i vedkommende bispedømme.

Departementet presiserer at de administrative kostnadene som er knyttet til disponeringen av midlene, skal dekkes av det tilskuddsbeløp som stilles til rådighet fra fondet. Etter Kirkerådets vurdering medfører dette arbeidet behov for 1 stillingshjemmel.

Kirkerådets vurdering

NY LOV OM OPPLYSNINGSVESENETS FOND I FORHOLD TIL DE MIDLERTIDIGE RETNINGSLINJER FOR FONDET

Det er fastsatt midlertidige retningslinjer for Særfond II. De sentrale elementene kan sammenfattes slik:

- Kirkedepartementet forvalter fondskapitalen - men en investeringskomite med 2 medlemmer fra styret for Særfond II deltar i de løpende vurderinger.

- Styret skal overfor departementet anbefale hvor stor del av avkastningen som skal legges til fondskapitalen (fondet skal inflasjonssikres).
- Styret skal overfor departementet anbefale hvor stor del av avkastningen som skal fordeles til kirkelige formål.
- Avkastningen skal fordeles med 1/3 på Kirkemøtet, 1/3 Kirkedepartementet, 1/3 bispedømmerådene.
- Kirkemøtet skal fastsette satsingsområder for å sikre en mest mulig strategisk bruk av midlene.
- Styret skal på grunnlag av søknader avgjøre fordelingen av midler mellom de enkelte bispedømmeråd.
- Styret - supplert med Kirkerådets formann og Kirkedepartementets ekspedisjonssjef - skal gi anbefaling til Kirkerådet og Kirkedepartementet om hvilke søknader som bør innvilges for å sikre en mest mulig strategisk bruk av midlene.
- Tildeling av midler avgjøres av Kirkerådet og Kirkedepartementet.

Ny lov om Opplysningsvesenets Fond innebærer forbedringer på en rekke punkter i forhold til gjeldende retningslinjer:

1. Ansvar og oppgaver knyttes til færre instanser
2. Søknadsprosedyrer og beslutningsprosesser forenkles
3. Bestemmelsene som knytter seg til den strategiske bruk, forbedres
4. Ordningene for regnskap og rapport forenkles og forbedres

På flere punkter innebærer ny lov om Opplysningsvesenets Fond også forbedringer m.h.t. den strategiske bruk av midler:

1. Den innebærer et større formelt samarbeid mellom Kirkedepartementet og Kirkerådet ved utarbeidelse av måldelen i statsbudsjettet.
2. Videre får Kirkemøtet ett plandokument for Den norske kirke - dvs. at "Mål- og strategidokument" og "Satsingsområder for Særfond II" samordnes til ett dokument. Konkret betyr dette at "Mål- og strategidokument" legges til grunn også for bruk av midler til kirkelige formål fra Opplysningsvesenets Fond.

3. Rapporteringen kan skje både i samsvar med departementets rutiner i forbindelse med statsbudsjettet og som en egen årlig melding til Kirkemøtet i form av en "Årsrapport for Den norske kirke".

Strategiske vurderinger

De strategiske mål for bruken av Særfond II-midlene fastsettes i dag av Kirkemøtet som tidsavgrensede satsingsområder.

Fastsetting av strategiområdene vil heretter inngå i en helhetlig vurdering av en samlet målsetting for Den norske kirke, Kirkemøtets måldokument. Her kan mål og delmål relateres til bruk av midler.

Etter Kirkerådets oppfatning bør dette fortsatt omfatte tidsavgrensede prosjekter. Kirkerådet forutsetter derfor at det etter en overgangsperiode blir gitt støtte til Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) over statsbudsjettet.

Etter Kirkerådets mening er det en klar forbedring at ansvar og oppgaver knyttes til færre instanser, og at søknadsprosedyrer, beslutningsprosessene og ordninger for regnskap, rapport og evaluering forenkles. Situasjonen i dag er ikke tilfredsstillende når det gjelder regnskapskontroll, rapportering og evaluering.

Kirkerådet vil etter denne nye ordningen få en god mulighet til å samle all oversikt sentralt, både for kontroll og statistikkføring. Det bekreftes av departementet at de administrative kostnader knyttet til disponeringen av midlene, skal dekkes av tilskuddsbeløpet som stilles til rådighet fra fondet. Kirkerådet forutsetter at én stillingshjemmel tilføres, men ønsker at stillingen skal dekkes over statsbudsjettet.

Departementet antar at ny forvaltningsordning kan gjennomføres allerede fra 1997, og at Kirkemøtet/Kirkerådet forestår den endelige tildeling av fondsmidler til kirkelige formål i 1997 innenfor rammen av det beløp som er meddelt for 1997. Departementet antar videre at tildeling av fondsmidler til kirkelige formål i 1997 må skje med bakgrunn i de retningslinjer som allerede er fastsatt med hensyn til innsatsområder, fordelingen mellom bispedømmene o.l.

Med bakgrunn i at samtlige søknader for 1997 er innlevert på gjeldende retningslinjers premisser, og at bispedømmene ikke har hatt anledning til å behandle saken p.g.a. den korte tidsfrist, vil Kirkerådet foreslå følgende prosedyre:

Kirkerådets anbefaling

1. Styret for Særfond II ivaretar sin rolle i forhold til fondet ut 1996, og avvikles fra 1.1.1997 i tråd med departementets forslag. Antall aktører reduseres slik departementet foreslår.

2. Kirkerådet må påse at bispedømmene får den del de har vært stilt i utsikt ut fra fordelingen mellom bispedømmene.
3. Forslag til permanente retningslinjer utarbeides av Kirkerådet og sendes på høring i bispedømmene med svarfrist 15. april 1997.
4. Permanente retningslinjer vedtas av Kirkemøtet 1997.
5. Delegasjon av ansvar til Kirkerådet for forvaltning av avkastning fra Opplysningsvesenets Fond til kirkelige formål medfører behov for 1 stillingshjemmel til Kirkerådet.

Komiteens merknader

Komiteen tar til etterretning at ny lov om Opplysningsvesenets Fond gjelder fra 1.1.1997.

Dette gjør det nødvendig å utarbeide nye og permanente retningslinjer for disponeringen av den avkastningen som skal nyttes til kirkelige formål.

Komiteen er enig i at forslag til slike retningslinjer utarbeides av Kirkerådet og sendes på høring i bispedømmene med svarfrist 15. april 1997. Etter dette kan permanente retningslinjer vedtas av Kirkemøtet 1997.

Komiteen forutsetter at innkomne søknader for 1997 behandles av Kirkerådet etter de midlertidige retningslinjer for Særfond II og at bispedømmene får den del de har vært stilt i utsikt ut fra fordelingen mellom bispedømmene.

Komiteen ser at et viktig motiv for omleggingen er å etablere en klar sammenheng mellom tildeling av midlene og oppfølgingsansvaret overfor tilskuddsmottaker.

Komiteen tar til etterretning departementets tolkning av § 4 i ny lov om Opplysningsvesenets Fond, som konkluderer med at det ikke kan opprettes styre for fondet.

For å sikre representative kirkelige organers medinnflytelse i forvaltningen av fondet, mener komiteen at regelmessige kontaktmøter mellom departementet og representanter for Kirkemøtet/Kirkerådet er en tjenlig ordning.

Departementet ber om at avkastningen til kirkelige formål bør gå til klart definerte og tidsavgrensede prosjekter. Kirkerådet støtter dette.

Komiteen er i hovedsak enig i at dette er en riktig strategi, men anbefaler at en i tillegg åpner for at en begrenset del av avkastningen kan gis som tilskudd til formål

på mer permanent/ langvarig basis og ikke bare tidsavgrensede prosjekter. Dette vil etter komiteens mening være avgjørende for en fortsatt satsing på KIFO.

Komiteen tar til etterretning at Kirkerådets administrative kostnader som er knyttet til fondsforvaltningen og administrasjon av avkastningen dekkes av avkastningsmidlene.

Forbruk og rettferd

Med bakgrunn i sak KM 10/96 vil komiteen anføre:

Komiteen er kjent med at departementet har fastsatt regler for de aksjeinvesteringer som gjøres av kirkelige fondsmidler.

Disse regler inneholder også bestemmelser om formål det ikke åpnes opp for kirkelige investeringer i. Konkret gjelder dette våpenindustri og virksomhet knyttet til alkohol og tobakksindustrien.

Videre sies det at det skal tas "hensyn til sosiale og etiske forhold, og at det skal legges vekt på å unngå investeringer som kan antas å bli misbilliget av en betydelig del av en kirkelig opinion".

På bakgrunn av den økende erkjennelse både i kirke og samfunn av de globale miljøproblem og nødvendigheten av å fremme en økologisk bærekraftig samfunnsutvikling, vil komiteen fremme forslag om at det i disse regler også fanges opp det etiske alvor de globale miljøproblemer representerer.

Konkret foreslås derfor at reglene får med en bestemmelse om at de kirkelige fondsmidler skal investeres i de mest miljøvennlige bedrifter innen de ulike bransjer. Komiteen henstiller til Kirkerådet å ta dette opp med departementet.

Komiteen er kjent med at det i regi av Kirkenes Verdensråd er etablert en økumenisk utviklingsbank EDCS (Ecumenical Development Cooperative Society) som låner ut penger til utviklingsprosjekter til lavere rente enn markedsrente.

Komiteen anbefaler at det blir igangsatt et utredningsarbeid i samarbeid med departementet for å klargjøre hvorvidt investeringer av en del av kapitalen fra Opplysningsvesenets Fond kunne kanaliseres inn i en slik sammenheng.

Som en start kunne komiteen tenke seg at 5 millioner av fondskapitalen ble lånt ut til EDCS til gjeldende rente (2%). Komiteen er innforstått med at dette vil redusere den avkastningen som skal fordeles til støtte for kirkelige formål.

Komiteen vil videre med bakgrunn i sak KM 10/96 synliggjøre tiendetanken i egen drift og går inn for at 10% av avkastningen av Opplysningsvesenets Fond som

Kirkemøtets organer disponerer, skal brukes til arbeidet for gjensidig utvikling i fellesskap med våre søsterkirker. Det må utarbeides retningslinjer for hvordan dette beløpet skal disponeres.

Forslag til vedtak

1. Styret for Særfond II ivaretar sin rolle i forhold til fondet ut 1996, og avvikles fra 1.1.1997 i tråd med departementets forslag. Antall aktører reduseres slik departementet foreslår.
2. Kirkerådet må påse at bispedømmene får den del de har vært stilt i utsikt ut fra fordelingen mellom bispedømmene.
3. Forslag til permanente retningslinjer utarbeides av Kirkerådet og sendes på høring i bispedømmene med svarfrist 15. april 1997.
4. Permanente retningslinjer vedtas av Kirkemøtet 1997.
5. Delegasjon av ansvar til Kirkerådet for forvaltning av avkastning fra Opplysningsvesenets Fond til kirkelige formål medfører betydelig mer arbeid for Kirkerådet. Kirkemøtet er innforstått med at Kirkerådet får tilført nødvendige ressurser til dette arbeid av fondets midler.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Morten Fleischer

Disse hadde ordet:

Morten Fleischer, Ole Harald Neergård, Anders Sæbø, Kjartan Almås.

Endringsforslag

Fra Ole Haarald Neergård:

Tilføyelse: s. 7, avsnitt 4:

... utvikling i fellesskap med våre søsterkirker i u-land. Det må ...

Votering

Forslaget ble trukket.

**KIRKEMØTET's
VEDTAK**

1. Styret for Særfond II ivaretar sin rolle i forhold til fondet ut 1996, og avvikles fra 1.1.1997 i tråd med departementets forslag. Antall aktører reduseres slik departementet foreslår.
2. Kirkerådet må påse at bispedømmene får den del de har vært stilt i utsikt ut fra fordelingen mellom bispedømmene.
3. Forslag til permanente retningslinjer utarbeides av Kirkerådet og sendes på høring i bispedømmene med svarfrist 15. april 1997.
4. Permanente retningslinjer vedtas av Kirkemøtet 1997.
5. Delegasjon av ansvar til Kirkerådet for forvaltning av avkastning fra Opplysningsvesenets Fond til kirkelige formål medfører betydelig merarbeid for Kirkerådet. Kirkemøtet er innforstått med at Kirkerådet får tilført nødvendige ressurser til dette arbeid av fondets midler.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 16/96: TJENESTEORDNING OG
NOMINASJONSORDNING
FOR BISKOP

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 16.1 SAKSORIENTERING

Dokument 16.2 KIRKE-, UTDANNINGS- OG
FORSKNINGSDEPARTEMENTET:
HØRINGSUTKAST TIL
"TJENESTEORDNING OG
NOMINASJONSORDNING FOR BISKOP",
24.9.1996

Dokument 16.3: HØRINGSUTTALELSER
AVGITT TIL 1. UTKAST TIL
"TJENESTEORDNING OG
NOMINASJONSORDNING FOR BISKOP",
29.6.1996 (Bare til komiteens medlemmer)

INNSTILLING FRA KOMITE E:

Bakgrunn

Hensikten med en tjenesteordning og nominasjonsordning for biskop er å samle de bestemmelser som regulerer tjenesten i ett oversiktelig regelverk. Dette innebærer også at en ved fastsettelse av tjenesteordning og nominasjonsordning får en sanering av eldre lov- og regelverk. Opphevelsen av all lovgivning som er eldre enn 1814 kan med dette gjøres gjeldende for samtlige kirkelige lover, med unntak av paragrafen om kirkens bekjennelsesgrunnlag i Norske Lov (2-1).

Departementet sikter mot at regelverket skal fastsettes av Kongen innen utgangen av året, slik at det kan tre i kraft samtidig med de nye kirkelover ved årsskiftet.

Saksorientering

Departementets utkast til tjenesteordning og nominasjonsordning for biskop gjør rede for formålet med tjenesteordning og nominasjonsordning på en fyldestgjørende måte. Det gis også en kort skisse av den historiske utvikling av bispeembetet i vår kirke fra reformasjonen av, samt en oversikt over gjeldende bestemmelser om bispeembetet og biskopens tjeneste, samt gjeldende nominasjonsordning.

Utkastet til tjenesteordning for biskop må sees i sammenheng med tjenesteordninger for menighetsprest og prost, som Kirkemøtet gav sin uttalelse til i henholdsvis 1989 og 1992. Når Kirkemøtet 1996 gjør endelig vedtak om tjenesteordninger for diakon, kateket og kantor, vil mye av regelverket som omhandler kirkelige tjenester være på plass.

Forslaget til tjenesteordning og nominasjonsordning for biskop må også sees på bakgrunn av de drøftinger omkring biskopen og forståelsen av bispeembetet Kirkemøtet har deltatt i de siste årene. Disse drøftinger har dels vært på bakgrunn av økumeniske samtaler og avtaler, blant annet med de anglikanske kirker, og dels på bakgrunn av vår kirkes egen behandling av biskopenes og Bispemøtets plass i Den norske kirkes struktur.

Sammenlignet med det utkastet som ble sendt på høring, har departementet i det framlagte forslaget kun foretatt enkelte mindre justeringer. Høringsinstansene har i hovedsak vært tilfreds med forslaget til tjenesteordning, og med den fordeling av myndighet som er foretatt mellom biskop og bispedømmeråd. Samtidig har de fleste av høringsinstansene innvendinger og konkrete forslag til endringer av utkastet. I noen grad har departementet tatt disse til følge, og når det gjelder noen av endringsforslagene, har departementet gitt uttrykk for at det ønsker å avvente Kirkemøtets behandling. Dette gjelder §§ 1, 4 og 10 samt utkastet til nominasjonsordning hvor de fleste høringsinstanser har endringsforslag.

Komiteens merknader til utkast til tjenesteordning

Utkastet til tjenesteordning omfatter hovedområdene biskopens ansvar og myndighet, biskopens tjenestefunksjoner, biskopens tjenestevilkår.

Departementets forslag til tjenesteordning kan langt på vei sies å være i tråd med det syn på bispeembetet som Kirkemøtet tidligere har gitt uttrykk for. Det er likevel enkelte konkrete og prinsipielle sider ved forslaget som det er grunn til å knytte kommentarer og endringsforslag til.

§ 1:

§ 1 i forslaget til tjenesteordning sammenfatter biskopens tilsynsansvar og myndighet i forhold til bispedømmets menigheter, tilsatte og øvrige medarbeidere. Ved denne paragraf tydeliggjøres biskopens åndelige lederfunksjon i bispedømmet. Biskopens rolle som enhetssymbol er imidlertid ikke berørt i denne grunnleggende forståelsen av biskopens ansvar. Ved Kirkemøtets behandling av "Bispeembetet og Bispemøtets plass" i 1994 understreket komiteen at "å fremme og bevare enhet i Guds kirke, fremstår som en sentral rolle for biskopen ifølge Den norske kirkes vigslingsliturgier". Selv om det i vår kirke ikke utelukkende er biskopen som representerer ansvaret for kirkens enhet, idet også den synodale struktur ved rådene har dette ansvaret, er det likevel viktig at også denne siden av biskopens tjeneste reflekteres i tjenesteordningen. Dette er også et synspunkt som flere av høringsinstansene har gitt uttrykk for.

Komiteen vil understreke at når det i § 1, 1. ledd, sies at biskopen skal rettlede kirkelig ansatte og øvrige medarbeidere, omfatter denne rettleiding også livsførsel. Presters og andre kirkelige tilsattes livsførsel må også kunne trekkes inn i biskopens vurdering av disse medarbeidernes tjenesteutøvelse.

I § 1, 1. ledd, 2. punktum, i forslaget til tjenesteordning gis biskopen rettslig basis for å gi "bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelig tilsattes tjenesteutøvelse".

Med hensyn til prester og proster er biskopens tilsynsforhold hjemlet som et rettslig forpliktende forhold i deres respektive tjenesteordninger, og biskopen er gitt myndighet på avgrensede områder til å regulere deres tjenesteforhold. I de foreløpige tjenesteordninger for kateket og diakon er forholdet til biskopens tilsyn hjemlet på tilsvarende måte, men uten nærmere konkretiseringer. Hvilke konkrete konsekvenser tilsynet kan få i form av bindende pålegg fra biskopen, utover de som er gitt i tjenesteordningene for menighetsprest og prost, og i forhold til kateket og diakon, må avklares nærmere. Til denne avklaringen hører også forholdet mellom disse konsekvenser, tjenestens selvstendighet og arbeidsgivers styringsrett.

På bakgrunn av den gjennomførte høringsrunden har departementet omformulert kommentaren til dette ledd i § 1 med henblikk på å klargjøre at de pålegg dette leddet kan omfatte, er de som "knytter seg nært til biskopens ansvar for å ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse". Samtidig har departementet gitt uttrykk for at biskopen ikke er gitt noen juridisk rettslige sanksjonsmidler i tilknytning til dette. Det kirkerettslige innhold i bestemmelsen om at biskopen har myndighet til å gi pålegg fremstår dermed fortsatt som uklart. Når det gjelder de tjenestegrupper hvor vigsling er en forutsetning, bør dette derfor sees i sammenheng med forståelsen av hvilken myndighet biskopen gis i forbindelse med utstedelse av tjenestebrev.

Når utkastet til tjenesteordning for biskop fastsetter at også andre kirkelig tilsatte kan bindes i sin tjenesteutøvelse av biskopen, er dette en formulering som ytterligere bidrar til klarhet omkring det reelle innhold i denne formuleringen. For disse vil tilsynsforholdet og de konkrete konsekvenser dette kan få, også måtte hjemles i tjenestebrev fra deres arbeidsgiver.

Det må være et vesentlig anliggende å styrke den reelle myndighet som ligger i biskopens tilsyn i forhold til forvaltningen av Guds ord og vår kirkes bekjennelse, og biskopen må derfor ha anledning til å gi bindende pålegg overfor kirkelig tilsatte i forhold som omfattes av dette tilsynet. Samtidig må det være vesentlig både for den enkelte kirkelige arbeidstaker og for kirkelige arbeidsgiverinstanser at det er avklart hvilke pålegg biskopen kan gi og innenfor hvilke rammer. En naturlig oppfølging av iverksettelse av tjenesteordningen vil derfor være at det tas initiativ fra Kirkerådets side til en avklaring med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon om på hvilken måte tilsynsforholdet må nedfelles i den enkeltes tilsettingsbrev, og hvilke prosedyrer biskop og kirkelig arbeidsgiver skal forholde seg til i slike saker.

Forslaget til tjenesteordning fastslår i § 1, 3. ledd, at biskopen fører tilsyn med at de kirkelige råd i bispedømmet utfører sitt arbeid i lojalitet med den evangelisk-lutherske lære. Kravet om lojalitet er fastsatt i Kirkeloven (§ 28). Tjenesteordningen pålegger biskopen å føre tilsyn med rådene, men verken tjenesteordningen eller loven gir nærmere regler om hvordan biskopen skal kunne gripe inn overfor demokratisk valgte råd eller enkelte rådsmedlemmers eventuelle illojalitet i lærespørsmål. Kirkemøtet har på eget initiativ nedfelt i sin forretningsorden hvilken prosedyre som skal følges hvis Bispedømmet får Kirkemøtets flertall mot seg i en læresak. Lignende prosedyrer bør vurderes for bispedømmeråds og menighetsråds vedkommende.

§ 2:

En viktig funksjon ved tjenesteordning for biskop er å klargjøre forholdet mellom biskopens og bispedømmerådets ansvar. Klare ansvarslinjer og praktisk samvirke er her av vesentlig betydning. Komiteen vil understreke at det må tilstrebes åpenhet og innsyn i prosedyre, ledelse og saksbehandling i alle saker der dette er personalmessig forsvarlig. Biskopen bør således legge fram for bispedømmerådet de planer og disposisjoner som legges ut fra biskopens overordnede lederansvar.

Komiteen ønsker å tydeliggjøre de forvaltningsmessige konsekvenser av biskopens tilsynsansvar overfor de vigslede medarbeidere i kirkelig tjeneste. Framfor alt må biskopen tydelig framstå som den faglige leder for prestatetjenesten.

Det er biskopens ansvar å sørge for at tjenesten med Ord og sakrament alltid dekkes opp. Derfor må biskopen også tillegges den strategiske myndighet til å gjøre de nødvendige disponeringer for at både menighetenes behov for betjening og

prestenes behov for ferie, tjenestefrihet, arbeidsveiledning og etterutdanning skal kunne imøtekommes på en pastoralt forsvarlig måte.

Komiteen har også drøftet hvordan det styringsprinsipp som tilligger biskopen bør utøves i forhold til andre vigslede medarbeidere. På dette grunnlag har en i forhold til departementets utkast utvidet biskopens ansvar for arbeidsveiledning og etterutdanning til å omfatte alle vigslede medarbeidere i kirken, ikke bare prester.

Komiteen har ført en inngående samtale om hvordan det ansvar som bispedømmerådet har som arbeidsgiver, bør balanseres mot de styringsprinsipper som ligger i embetsstrukturen. En finner at departementets utkast til tjenesteordning for biskop ivaretar biskopens nødvendige mulighet til oversyn og ledelse på en tilfredsstillende måte.

§ 8:

Tjenesteordningen nedfeller biskopens ansvar for vigsling til kirkelig tjeneste, både til tjeneste som prest, kateket og diakon.

Bestemmelsen om gjennomført vigslingssamtale før vigslingen kan finne sted, fastsetter den minimumsordning for prøving av kandidatene som er gjeldende ordning. Det bør være opp til biskopen å bestemme hvor omfattende denne prøvingen skal gjøres i det enkelte tilfelle, og paragrafen bør omformuleres for å ikke sette for snevre rammer for biskopens mulighet til å prøve kandidatenes skikkethet.

§ 9:

Forslaget til tjenesteordning fastsetter at biskopen skal gi tjenestebrev i forbindelse med tilsetting av vigslede medarbeidere. I departementets første høringsutkast var tjenestebrevet definert som "bekreftelse på vigslingens gyldighet, markering av biskopens tilsyn og anbefaling av den tilsatte som rett kalt tjener i menigheten". Mange av høringsinstansene har uttalt seg om denne paragraf ut fra de forutsetninger at biskopen i gitte tilfeller kan la være å utstede tjenestebrev, og at ingen kan inneha en slik tjeneste uten biskopens tjenestebrev.

I det foreliggende forslag er forståelsen av hva et tjenestebrev er, svekket, da en nå nytter formuleringen: "... som bekreftelse på at vedkommende er vigslet, markering av biskopens tilsyn og formaning av menigheten om å ta imot den tilsatte som rett kalt tjener". Det gis eksplisitt uttrykk for at en ikke ønsker å innføre en ordning som innebærer at biskopens utstedelse av tjenestebrev settes som en forutsetning for gyldig tilsetningsvedtak. Utkastet til tjenesteordning vil på dette punkt være å forstå slik at det er biskopens tjenesteplikt å gi tjenestebrev når en vigslet person tilsettes i en kirkelig stilling.

I mandatet til Lærenemnda, § 10, framgår det at hvis det "i en tilsettingssak under den forberedende saksbehandling eller i tilsettingsorganet framkommer læremessig ankemål mot en søker som ellers ville være aktuell kandidat, går saken til vedkommende biskop til vurdering av om læresak bør reises. Hvis læresak blir reist, utsettes tilsettingssaken".

I tilsettingssaker hvor biskopen er inne i prosedyren, vil dette være den naturlige saksgang. Med den nye kirkeloven vil imidlertid biskopen ikke ha en plass i prosedyren, idet det vil være kirkelig fellesråd som alene har ansvaret for tilsettinger. Dette vil også omfatte tjenestegrupper hvor vigsling er en forutsetning. I forbindelse med slike tilsettinger vil biskopen ikke ha mulighet til å ta opp spørsmål som angår søkerens lære eller liv før han/hun får melding om tilsettingen med anmodning om tjenestebrev.

Det vil være vesentlig for forståelsen av tilsynsemetets ansvar at biskopen i prinsippet kan unnlate å utstede eller holde tilbake tjenestebrev til en som biskopen ikke kan anbefale overfor menigheten til tross for at vedkommende er tilsatt av et kirkelig tilsettingsorgan. Dette må forstås som en konsekvens av det tilsyn biskopen er tillagt overfor bispedømmeråd, kirkelig fellesråd og menighetsråd i Kirkelovens § 28 og i Tjenesteordningens § 1. Det kan derfor ikke aksepteres at denne myndighet fratas biskopen i tjenesteordningen. Kirken bør fastholde sitt syn på at biskopens tilsynsmyndighet må ha forrang framfor tilsettingsorganets myndighet i slike situasjoner.

Samtidig vil det være viktig at det blir fastsatt prosedyrer for i hvilke tilfeller og etter hvilke rutiner biskopen kan unnlate å utstede tjenestebrev eller holde dette tilbake. Av hensyn til kirkens vigslende tjenesteinnehavere bør biskopens adgang til å holde tjenestebrev tilbake reguleres etter nøye foreskrevne ordninger. Slike prosedyrer bør omfatte en tidsbegrensning for hvor lenge tjenestebrevet kan holdes tilbake før det må reises læresak, eller tas initiativ for at vedkommende fratas de fullmakter vigslingen har gitt. Prosedyrene bør også ha regler for informasjonsplikt fra biskop til vedkommende tjenesteinnehaver, innsynsrett og rett til å få prøvet sin sak på nytt. Det vil være naturlig at Kirkerådet tar initiativ til å utarbeide slike prosedyrer i samråd med Bispemøtet, og at de vedtas av Kirkemøtet.

§ 10:

Komiteen har hatt oppe til debatt forholdet mellom gjeldende praksisordninger i presteutdanningen og sakramentsforvaltning. Komiteen tolker det slik at studenter i presteutdanning omfattes av departementets betegnelse "egnede lekfolk" i følgende formulering under § 10 i utkast til tjenesteorning for biskoper: "Biskopen kan gi egnede lekfolk som på ansvar og under tilsyn av prest utfører assisterende tjeneste under tjenestefrihet eller ledighet i en prestestilling, fullmakt til å forrette forordnede gudstjenester, dåp, nattverd og gravferd."

Komiteen mener følgelig at et vesentlig anliggende som har kommet fram i den kirkelige høringsprosess når det gjelder § 10 i utkastet til tjenesteordning for biskop, er forsvarlig ivaretatt i departementets tekst. Komiteen har derfor ikke endringsforslag til den foreliggende tekst på dette punkt.

§ 28:

Forslaget til Tjenesteordning for biskop kommer ikke helt til rette med biskopens forhold til og lojalitet overfor Kirkemøtet og dets vedtak. § 28 i utkastet fastslår at biskopen utfører oppgaver som til enhver tid er pålagt ved lov, i medhold av lov eller ved bestemmelse av Kongen og departementet. I kommentarene til de enkelte paragrafer er det eksplisitt gitt uttrykk for at Kirkemøtets myndighet begrenser seg til dets normgivningsmyndighet tillagt av Kongen eller i Kirkeloven. Kirkerådet reiste i sin høringsuttalelse spørsmål om ikke Kirkemøtet med rimelighet burde kunne forvente en viss grad av lojalitet fra biskopene i forhold til Kirkemøtets vedtak generelt, også når disse ikke er gjort i medhold av lov. I det foreliggende utkast forstår departementet en bestemmelse om lojalitet fra biskop i forhold til Kirkemøtet som "en rettslig regulering av biskopens tjeneste som plasserer dem i et underordnet forhold til Kirkemøtet" og har derfor ikke ønsket å ta dette til følge.

Med dette er det satt søkelys på to viktige prinsipper etter vår kirkeordning: Kirkemøtet kan ikke uten videre instruere biskopen i hans/hennes tjenesteutøvelse. Samtidig har Kirkemøtet, som vår kirkes øverste demokratiske og kirkelige valgte organ, hvor også biskopene sitter, rett til å forvente lojalitet i forhold til sine vedtak fra biskopenes side.

Det vil være viktig å slå fast at formuleringen "... ved lov, i medhold av lov ..." i § 28 omfatter de vedtak Kirkemøtet gjør i kraft av den myndighet Kirkemøtet er gitt både i medhold av lov og delegert fra Kongen/departementet. Når Kirkemøtet i medhold av Kirkeloven eksempelvis fastsetter retningsgivende planer og programmer for den kirkelige undervisning, diakoni, kirkemusikk og økumenisk virksomhet, må disse i den grad de har betydning for biskopens tjeneste være å forstå som pålegg i henhold til § 28. Dette må tydeliggjøres i merknadene til tjenesteordningen.

Ny § 19:

Komiteen finner det naturlig at det i tjenesteordning for biskop også eksplisitt kommer inn en paragraf om taushetsplikt, slik som dette også foreligger i tjenesteordningen for prester.

Komiteens merknader til
utkastet til nominasjonsordning

Generelle merknader

Kirkemøtet/Kirkerådet har ved flere anledninger gitt uttrykk for at utnevning av biskop bør overlates til kirkelige organer i tråd med den gradvise selvstendiggjøring av Den norske kirke. Svært mange av høringsinstansene har også gitt uttrykk for dette syn i sine uttalelser til forslaget til nominasjonsordning.

I påvente av denne nødvendige og naturlige reform vil det være av vesentlig betydning å få nedfelt i nominasjonsordningen at en ved utnevning søker å ta hensyn til det kirkelige votum ved at det i § 6 tas inn en bestemmelse om at Kongen utnevner en av de tre kandidater som har fått sterkest kirkelig votum.

Høringen har avdekket at det er en rekke forhold vedrørende nominasjon av biskop som trenger nærmere gjennomtenkning. Herunder kan bl.a. nevnes behovet for en avveining av forholdet mellom sentralkirkelige og regionalkirkelige hensyn og spørsmålet om vektning av ulike grupper og organers stemmer. Komiteen understreker derfor betydningen av at departementet gjør ordningen som helhet til gjenstand for en ny gjennomtenkning.

Departementets forslag til nominasjonsordning viderefører i hovedsak det som i dag er gjeldende ordning. Til tross for at både Kirkerådet og de fleste andre høringsinstanser har gitt uttrykk for at det i det foreliggende utkast ikke i tilstrekkelig grad er tatt hensyn til de reformer som har skjedd i kirken, særlig når det gjelder stillingsstruktur og kirkelig selvstendighet, har departementet ikke foretatt noen endringer i utkastet, men henviser til at man avventer Kirkemøtets råd i saken.

På denne bakgrunn anser komiteen det for nødvendig at Kirkemøtet går inn og gir konkrete synspunkter til den foreslåtte ordning, selv om en ser at grunnlaget for enkelte av de råd som gis, kan være mangelfullt inntil resultatet av en nærmere utredning og gjennomtenkning av alle relevante forhold foreligger.

Komiteen mener at bispedømmerådene bør tilstrebe at personer av begge kjønn blir nominert.

Bispemøtet påpeker i sin høringsuttalelse at "De som skal avgi stemme, må få tilstrekkelige opplysninger om kandidatene til å kunne treffe et begrunnet valg. Det bør derfor utarbeides et spørreskjema som den enkelte kandidat selv kan fylle ut, og hvor hun eller han gis anledning til å profilere seg". Komiteen støtter dette, og ber departementet følge opp Bispemøtets anliggende.

Merknader til de enkelte punkter i utkastet

§ 1:

Bispedømmerådene er i den senere tid gitt vesentlige ansvarsoppgaver som regionalt kirkelig styringsorgan. På den bakgrunn synes det urimelig at bispedømmerådet skal kunne avstå fra å nominere kandidater til den viktige tjeneste som biskop i eget bispedømme. Bispedømmerådet bør derfor tilpliktes å foreta nominasjon av kandidater.

§ 2:

Det er viktig at bispedømmerådenes nominasjon ivaretar en viss bredde i oppslutningen, ved at det kreves minst 2 stemmer for at en kandidat kan nomineres. Der- som 2 stemmer ikke oppnås for et tilstrekkelig antall kandidater kan det avholdes supplerende avstemming.

§ 3:

De fleste høringsinstansene gir uttrykk for at bestemmelsen om hvem som er stemmeberettiget bør endres for å være mer i samsvar med den aktuelle kirkevirkelighet. Forslaget fra departementet er i hovedsak identisk med gjeldende ordning. Denne ordningen er utviklet over en lang periode og må forstås ut fra sine historiske forutsetninger. Som uttrykk for dagens kirkelige situasjon, kan den imidlertid ikke sies å være en naturlig nominasjonsordning.

De tjenestegrupper som er vigslet av biskopen, og dermed på en spesiell måte hører inn under biskopens tilsyn i det enkelte bispedømme, bør delta i avstemmingen. Samtidig er det viktig at ikke ansatte får vesentlig større innflytelse gjennom avstemmingen enn menighetsrådene.

Feltprester i fast stilling og prester tilsatt i Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet bør gis stemmerett ved valg av biskop til henholdsvis Oslo og Bjørgvin.

Begrunnelsen for å gi stemmerett til alle professorene ved de teologiske fakulteter må sies å være historisk betinget og ikke lenger relevant. Det spesielle læreansvar som tilligger biskopene, tilsier imidlertid at de teologiske fakulteter fortsatt bør gis en plass ved avstemmingen. Dette foreslås ivaretatt ved at dekanus gis stemmerett. Tilsvarende bør gjelde rektor ved de praktisk-teologiske seminarer.

Majoriteten av høringsinstanser mener at prostene, eventuelt med unntak av domprostene, ikke lenger naturlig bør ha stemmerett ved bispevalg. Komiteen vil imidlertid påpeke at det er viktig at nominasjonsordningen ivaretar en rimelig balanse mellom et sentralkirkelig og et regionalkirkelig anliggende. Bl.a. på bakgrunn av at

ovenfornevnte forslag til endringer i vesentlig grad forrykker balansen i regional-kirkelig retning, ønsker komiteen i denne omgang å beholde prostene blant gruppene av stemmeberettigede.

§ 6:

Bispedømmerådet bør komme inn igjen i prosessen etter avstemmingen og gi sin uttalelse på bakgrunn av stemmetallene, i likhet med Kirkerådet og biskopene. Slik kan bispedømmerådet forholde seg til den avstemmingsrunde som er gjennomført, og vurdere kandidatene på bakgrunn av menighetenes og ansattes synspunkter.

Kirkerådet gav i sin høringsuttalelse uttrykk for at en vanskelig kunne se hvordan et kollegium på 15 personer skal kunne gi sin stemme med begrunnelse. Kirkerådet vurderte det som tilstrekkelig at biskopene grunngir sin uttalelse, mens bispedømmerådet og Kirkerådet i den avsluttende fase bare tilkjennegir sin mening gjennom stemmegivning.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet anbefaler at Tjenesteordning for biskop blir fastsatt slik den foreligger med følgende endringer og tilføyelser:

- a) § 1, 1. ledd, endres til nytt 1. og 2. ledd:

Biskopen skal gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse. Biskopen har et særlig ansvar for å fremme og bevare enheten i Guds kirke.

Biskopen skal rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere. For å ivareta dette tilsynsansvar kan biskopen gi råd og veiledning, og også gi bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse.

- b) § 2, 4. ledd, endres til:

Biskopen har ansvar for den arbeidsveiledning og etterutdanningsvirksomhet som er organisert for vigslede medarbeidere i bispedømmet innenfor de budsjetttrammer og regelverk som blir fastsatt.

- c) § 8, 1. ledd, endres til:

Biskopen beslutter om vigsling til prestatjeneste og andre kirkelige tjenester som forutsetter vigsling, etter å ha prøvet og i samtale funnet

kandidatene skikket for tjenesten, og forretter så vigslingshandlingen etter forordnet liturgi.

d) § 9 endres til:

Biskopen gir kallsbrev/tjenestebrev ved tilsetting av vigslet person i kirkelig stilling, som bekreftelse på at vedkommende er vigslet, markering av biskopens tilsyn og anbefaling av den tilsatte som rett kalt tjener i menigheten. Ingen kan inneha slik stilling uten biskopens tjenestebrev. Kirkemøtet gir nærmere retningslinjer om tjenestebrev.

e) Ny § 19 innføres og nummereringen av de følgende paragrafer forskyves ett nummer. Ny § 19 lyder:

Biskopen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

2. Kirkemøtet anbefaler at Nominasjonsordning for biskop blir fastsatt slik den foreligger med følgende endringer:

a) § 1 endres til:

Når et bispeembete i Den norske kirke er blitt ledig, skal departementet underrette vedkommende bispedømmeråd om at det innen en nærmere fastsatt frist skal peke på inntil fem personer som fyller de lovbestemte vilkår for å kunne bli utnevnt til biskop - som bispedømmerådet anser skikket til å komme i betraktning ved den nedenfor fastsatte avstemming. Gyldig forslag skal omfatte minst tre personer.

b) § 2, 3. ledd endres til:

Nominasjonen foregår på den måte at de enkelte medlemmer, etter at rådslagningen har funnet sted, avgir stemme på 3 kandidater. De 5 kandidater som har fått flest stemmer, er nominert. For å være nominert må kandidaten ha minst 2 stemmer. Ved stemmelikhet for 5. kandidat avgjøres nominasjonen av denne kandidat ved ny stemmegivning. Dersom det er avgitt stemme på til sammen 3 eller 4 kandidater, blir disse nominert. Det er mulig å holde supplerende avstemming dersom bispedømmerådet ønsker flere kandidater enn dem som i første omgang fikk det nødvendige antall stemmer.

§ 2, 5. ledd, utgår.

c) § 3, 1. ledd, endres til:

Forslaget skal av departementet sendes de stemmeberettigede sammen med oppfordringen om å avgi stemme.

§ 3, 4. ledd, endres til:

Nedenfor nevnte grupper av stemmeberettigede skal oppfordres til innen en bestemt frist å sende inn til departementet erklæring om hvilke tre personer de anser mest skikket til å bli utnevnt til det ledige bispe-embetet:

- a) Prester og vigslede kateketer og diakoner i fast offentlig kirkelig stilling i vedkommende bispedømme
- b) Samtlige menighetsråd i bispedømmet
- c) Prostene i de øvrige bispedømmer
- d) Dekanene ved de anerkjente fakulteter og rektorene ved de anerkjente praktisk-teologiske seminarer

Ved avstemming på biskop til Oslo og Bjørgvin har henholdsvis felt-prester i fast stilling og prester tilsatt av Den norske Sjømannsmis-sjon/Norsk kirke i utlandet stemmerett.

Spørsmål om stemmerett avgjøres i tvilstilfeller av departementet.

d) § 6 endres til:

Når opptellingen er foretatt, sender departementet melding om utfallet av avstemmingen til vedkommende bispedømmeråd, Kirkerådet og biskopene med anmodning om innen en nærmere fastsatt frist å uttale seg om hvilke tre blant dem som har fått stemmer, de anser mest skik-ket. Biskopene grunngir sine uttalelser.

Kongen besetter deretter embetet med en av de tre kandidater som har fått sterkest kirkelig votum og i samsvar med bestemmelsene i Grunn-loven, §§ 21 og 92.

PLENUMSBEHANDLING 1:

Dirigent: Gunvor Kongsvik
Saksordfører: Jann Sahl

Disse hadde ordet:

Jann Sahl, Ole D. Hagesæther, Even Fougner, Tore Kopperud, Torleiv Austad, Anders Sæbø, Berit Pihl Johansen, Astrid Grude Eikseth, Berge Furre, Knut Sellevold, Andreas Aarflot, Harald Lindemann, Kjartan Almmås.

Endringsforslag

Fra Astrid Grude Eikseth:

Nominasjon - bokstav b, § 2, 3. ledd - etter 1. setning: Begge kjønn bør om mulig være representert.

Fra Tore Kopperud (1):

Til Tjenesteordning for biskop, § 8, 3. ledd: Innledningen omformuleres til:
“Biskopen kan likevel vigsle kandidater ...”

Begrunnelse: Det virker “sært” at det skal være så “særskilt “å vigsle til feltpresttjeneste, tjeneste i kirkelige organisasjoner osv.

Fra Tore Kopperud (2):

Til Tjenesteordning for biskop:

- A. § 1, 1. ledd: Følgende hentes inn som avslutning på nytt 1. ledd:
“Vigslingsliturgiens formaning og løfte er bestemmende for biskopens tjeneste og livssførsel”.

Begrunnelse: Ordene, som svarer til KR's forslag, løftes frem fra § 22, hvor de virker både bortgjemte og påhengte.

- B. § 1: Følgende tilføyes sist i nytt ledd 2: “... tilsattes tjenesteutøvelse og livssførsel”.

Begrunnelse: Dette er en helt naturlig konsekvens av innholdet i denne kommentar komiteen selv har gitt til denne paragrafen.

Fra Tore Kopperud (3):

Til Nominasjonsordning for biskop:

§ 5 som nytt ledd 2 innplasseres: “Opptellingen skjer ved at de avgitte stemmer vektet slik at 1. stemmene teller 1, 2. stemmene teller ½ og 3. stemmene teller 1/3”.

Begrunnelse: For å få et mest mulig entydig avstemningsresultat, bør det gjøres som i Sverige, eller i en norsk variant ved at summen av 1. stemmene vektes med 3, 2. stemmene vektes med 2, mens 3. stemmene teller som vanlig. (Komiteen står fritt til å endre det anførte forslag i denne retning.)

Bispemøtet har også i sin uttalelse pekt på dette med vekting av stemmene som en vurderingssak. Saken bør uansett annet utfall reflekteres i komiteens merknader.

Fra Gunvor Kongsvik:

Komiteen pkt. § 2, 4. ledd: - og etterutdanningsvirksomhet - strykes.

Votering

Forslagene oversendes komiteen.

NY INNSTILLING FRA KOMITE E:

Med bakgrunn i 1. gangs behandling av saken, har komiteen tatt noen av endringsforslagene inn som sine forslag. De er innarbeidet i teksten og markert med strek under.

Bakgrunn

Hensikten med en tjenesteordning og nominasjonsordning for biskop er å samle de bestemmelser som regulerer tjenesten i ett oversiktlig regelverk. Dette innebærer også at en ved fastsettelse av tjenesteordning og nominasjonsordning får en sanering av eldre lov- og regelverk. Opphevelsen av all lovgivning som er eldre enn 1814 kan med dette gjøres gjeldende for samtlige kirkelige lover, med unntak av paragrafen om kirkens bekjennelsesgrunnlag i Norske Lov (2-1).

Departementet sikter mot at regelverket skal fastsettes av Kongen innen utgangen av året, slik at det kan tre i kraft samtidig med de nye kirkelover ved årsskiftet.

Saksorientering

Departementets utkast til tjenesteordning og nominasjonsordning for biskop gjør rede for formålet med tjenesteordning og nominasjonsordning på en fyldestgjørende måte. Det gis også en kort skisse av den historiske utvikling av bispeembetet i vår kirke fra reformasjonen av, samt en oversikt over gjeldende bestemmelser om bispeembetet og biskopens tjeneste, samt gjeldende nominasjonsordning.

Utkastet til tjenesteordning for biskop må sees i sammenheng med tjenesteordninger for menighetsprest og prost, som Kirkemøtet gav sin uttalelse til i henholdsvis 1989 og 1992. Når Kirkemøtet 1996 gjør endelig vedtak om tjenesteordninger for diakon, kateket og kantor, vil mye av regelverket som omhandler kirkelige tjenester være på plass.

Forslaget til tjenesteordning og nominasjonsordning for biskop må også sees på bakgrunn av de drøftinger omkring biskopen og forståelsen av bispeembetet Kirkemøtet har deltatt i de siste årene. Disse drøftinger har dels vært på bakgrunn av økumeniske samtaler og avtaler, blant annet med de anglikanske kirker, og dels på bakgrunn av vår kirkes egen behandling av biskopenes og Bispemøtets plass i Den norske kirkes struktur.

Sammenlignet med det utkastet som ble sendt på høring, har departementet i det framlagte forslaget kun foretatt enkelte mindre justeringer. Høringsinstansene har i hovedsak vært tilfreds med forslaget til tjenesteordning, og med den fordeling av myndighet som er foretatt mellom biskop og bispedømmeråd. Samtidig har de fleste av høringsinstansene innvendinger og konkrete forslag til endringer av utkastet. I noen grad har departementet tatt disse til følge, og når det gjelder noen av endringsforslagene, har departementet gitt uttrykk for at det ønsker å avvente Kirkemøtets behandling. Dette gjelder §§ 1, 4 og 10, samt utkastet til nominasjonsordning hvor de fleste høringsinstanser har endringsforslag.

Komiteens merknader til utkast til tjenesteordning

Utkastet til tjenesteordning omfatter hovedområdene biskopens ansvar og myndighet, biskopens tjenestefunksjoner, biskopens tjenestevilkår.

Departementets forslag til tjenesteordning kan langt på vei sies å være i tråd med det syn på bispeembetet som Kirkemøtet tidligere har gitt uttrykk for. Det er likevel enkelte konkrete og prinsipielle sider ved forslaget som det er grunn til å knytte kommentarer og endringsforslag til.

§ 1:

§ 1 i forslaget til tjenesteordning sammenfatter biskopens tilsynsansvar og -myndighet i forhold til bispedømmets menigheter, tilsatte og øvrige medarbeidere. Ved denne paragraf tydeliggjøres biskopens åndelige lederfunksjon i bispedømmet. Biskopens rolle som enhetssymbol er imidlertid ikke berørt i denne grunnleggende forståelsen av biskopens ansvar. Ved Kirkemøtets behandling av "Bispeembetet og Bispemøtets plass" i 1994 understreket komiteen at "å fremme og bevare enhet i Guds kirke, fremstår som en sentral rolle for biskopen i følge Den norske kirkes vigslingsliturgier". Selv om det i vår kirke ikke utelukkende er biskopen som representerer ansvaret for kirkens enhet, idet også den synodale struktur ved rådene

har dette ansvaret, er det likevel viktig at også denne siden av biskopens tjeneste reflekteres i tjenesteordningen. Dette er også et synspunkt som flere av høringsinstansene har gitt uttrykk for.

Komiteen vil understreke at når det i § 1, 1. ledd, sies at biskopen skal rettlede kirkelig ansatte og øvrige medarbeidere, omfatter denne rettleiding også livsførsel. Presters og andre kirkelig tilsattes livsførsel må også kunne trekkes inn i biskopens vurdering av disse medarbeidernes tjenesteutøvelse.

I § 1, 1. ledd, 2. punktum, i forslaget til tjenesteordning gis biskopen rettslig basis for å gi "bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelig tilsattes tjenesteutøvelse".

Med hensyn til prester og proster er biskopens tilsynsforhold hjemlet som et rettslig forpliktende forhold i deres respektive tjenesteordninger, og biskopen er gitt myndighet på avgrensede områder til å regulere deres tjenesteforhold. I de foreløpige tjenesteordninger for kateket og diakon er forholdet til biskopens tilsyn hjemlet på tilsvarende måte, men uten nærmere konkretiseringer. Hvilke konkrete konsekvenser tilsynet kan få i form av bindende pålegg fra biskopen, utover de som er gitt i tjenesteordningene for menighetsprest og prost, og i forhold til kateket og diakon, må avklares nærmere. Til denne avklaringen hører også forholdet mellom disse konsekvenser, tjenestenes selvstendighet og arbeidsgivers styringsrett.

På bakgrunn av den gjennomførte høringsrunden har departementet omformulert kommentaren til dette ledd i § 1, med henblikk på å klargjøre at de pålegg dette leddet kan omfatte, er de som "knytter seg nært til biskopens ansvar for å ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse". Samtidig har departementet gitt uttrykk for at biskopen ikke er gitt noen juridisk rettslige sanksjonsmidler i tilknytning til dette. Det kirkerettslige innhold i bestemmelsen om at biskopen har myndighet til å gi pålegg fremstår dermed fortsatt som uklart. Når det gjelder de tjenestegrupper hvor vigsling er en forutsetning, bør dette derfor sees i sammenheng med forståelsen av hvilken myndighet biskopen gis i forbindelse med utstedelse av tjenestebrev.

Når utkastet til tjenesteordning for biskop fastsetter at også andre kirkelig tilsatte kan bindes i sin tjenesteutøvelse av biskopen, er dette en formulering som ytterligere bidrar til klarhet omkring det reelle innhold i denne formuleringen. For disse vil tilsynsforholdet og de konkrete konsekvenser dette kan få, også måtte hjemles i tjenestebrev fra deres arbeidsgiver.

Det må være et vesentlig anliggende å styrke den reelle myndighet som ligger i biskopens tilsyn i forhold til forvaltningen av Guds ord og vår kirkes bekjennelse, og biskopen må derfor ha anledning til å gi bindende pålegg overfor kirkelig tilsatte i forhold som omfattes av dette tilsynet. Samtidig må det være vesentlig både for den enkelte kirkelige arbeidstaker og for kirkelige arbeidsgiverinstanser at det er

avklart hvilke pålegg biskopen kan gi og innenfor hvilke rammer. En naturlig oppfølging av iverksettelse av tjenesteordningen vil derfor være at det tas initiativ fra Kirkerådets side til en avklaring med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon om på hvilken måte tilsynsforholdet må nedfelles i den enkeltes tilsettingsbrev, og hvilke prosedyrer biskop og kirkelig arbeidsgiver skal forholde seg til i slike saker.

Forslaget til tjenesteordning fastslår i § 1, 3. ledd, at biskopen fører tilsyn med at de kirkelige råd i bispedømmet utfører sitt arbeid i lojalitet med den evangelisk-lutherske lære. Kravet om lojalitet er fastsatt i Kirkeloven (§ 28). Tjenesteordningen pålegger biskopen å føre tilsyn med rådene, men verken tjenesteordningen eller loven gir nærmere regler om hvordan biskopen skal kunne gripe inn overfor demokratisk valgte råd eller enkelte rådsmedlemmers eventuelle illojalitet i lærespørsmål. Kirkemøtet har på eget initiativ nedfelt i sin forretningsorden hvilken prosedyre som skal følges hvis Bispemøtet får Kirkemøtets flertall mot seg i en læresak. Lignende prosedyrer bør vurderes for bispedømmeråds og menighetsråds vedkommende.

Henvisningen til vigslingsliturgiens formaning og løfte som bestemmende for biskopens tjeneste og livsførsel (Tjenesteordningens § 22), er så grunnleggende for biskopens tjeneste at den bør komme tidlig i tjenesteordningen. Komiteen ønsker derfor å ta inn denne bestemmelsen i § 1 i stedet for § 22.

§ 2:

En viktig funksjon ved tjenesteordning for biskop er å klargjøre forholdet mellom biskopens og bispedømmerådets ansvar. Klare ansvarslinjer og praktisk samvirke er her av vesentlig betydning. Komiteen vil understreke at det må tilstrebes åpenhet og innsyn i prosedyre, ledelse og saksbehandling i alle saker der dette er personalmessig forsvarlig. Biskopen bør således legge fram for bispedømmerådet de planer og disposisjoner som legges ut fra biskopens overordnede lederansvar.

Komiteen ønsker å tydeliggjøre de forvaltningsmessige konsekvenser av biskopens tilsynsansvar overfor de vigslede medarbeidere i kirkelig tjeneste. Framfor alt må biskopen tydelig framstå som den faglige leder for prestedtjenesten.

Det er biskopens ansvar å sørge for at tjenesten med Ord og sakrament alltid dekkes opp. Derfor må biskopen også tillegges den strategiske myndighet til å gjøre de nødvendige disponeringer for at både menighetenes behov for betjening og prestenes behov for ferie, tjenestefrihet, arbeidsveiledning og etterutdanning skal kunne imøtekommes på en pastoralt forsvarlig måte.

Komiteen har også drøftet hvordan det ledelsesansvar som tilligger biskopen bør utøves i forhold til andre vigslede medarbeidere. I forhold til departementets utkast ønsker komiteen å utvide biskopens ledelse av arbeidsveiledning og etterutdanning til å omfatte alle vigslede medarbeidere i kirken, ikke bare prester. Slik vil

en kunne skape helhet i et kollegium av medarbeidere. Med dette unngår en at etterutdanningen fragmenteres når hver arbeidstaker har sin arbeidsgiver (fellesrådet).

Komiteen har ført en inngående samtale om hvordan det ansvar som bispedømmerådet har som arbeidsgiver bør balanseres mot de styringsprinsipper som ligger i embetsstrukturen. En finner at departementets utkast til tjenesteordning for biskop ivaretar biskopens nødvendige mulighet til oversyn og ledelse på en tilfredsstillende måte.

§ 8:

Tjenesteordningen nedfeller biskopens ansvar for vigsling til kirkelig tjeneste, både til tjeneste som prest, kateket og diakon.

Bestemmelsen om gjennomført vigslingssamtale før vigslingen kan finne sted, fastsetter den minimumsordning for prøving av kandidatene som er gjeldende ordning. Det bør være opp til biskopen å bestemme hvor omfattende denne prøvingen skal gjøres i det enkelte tilfelle, og paragrafen bør omformuleres for å ikke sette for snevre rammer for biskopens mulighet til å prøve kandidatenes skikkethet.

Komiteen finner grunn til å forandre ordlyden i departementets utkast til tjenesteordning § 8, 3. ledd, i lys av gjeldende praksis. Det er naturlig å betrakte feltprest-tjeneste, tjeneste i kristelige organisasjoner, utdanningsinstitusjoner o.l. som så integrert i det samlede kirkelige oppdrag at vigsling til slike tjenester ikke kan betraktes som særskilte tilfeller. Ansvar for å vurdere tjenestens art vil uansett påhvile biskopen.

§ 9:

Forslaget til tjenesteordning fastsetter at biskopen skal gi tjenestebrev i forbindelse med tilsetting av vigslede medarbeidere. I departementets første høringsutkast var tjenestebrevet definert som "bekreftelse på vigslingens gyldighet, markering av biskopens tilsyn og anbefaling av den tilsatte som rett kalt tjener i menigheten". Mange av høringsinstansene har uttalt seg om denne paragraf ut fra de forutsetninger at biskopen i gitte tilfeller kan la være å utstede tjenestebrev, og at ingen kan inneha en slik tjeneste uten biskopens tjenestebrev.

I det foreliggende forslag er forståelsen av hva et tjenestebrev er, svekket, da en nå nytter formuleringen: "... som bekreftelse på at vedkommende er vigslet, markering av biskopens tilsyn og formaning av menigheten om å ta imot den tilsatte som rett kalt tjener". Det gis eksplisitt uttrykk for at en ikke ønsker å innføre en ordning som innebærer at biskopens utstedelse av tjenestebrev settes som en forutsetning for gyldig tilsettingsvedtak. Utkastet til tjenesteordning vil på dette punkt

være å forstå slik at det er biskopens tjenesteplikt å gi tjenestebrev når en vigslet person tilsettes i en kirkelig stilling.

I mandatet til Lærenemnda, § 10, framgår det at hvis det "i en tilsettingssak under den forberedende saksbehandling eller i tilsettingsorganet framkommer læremessig ankemål mot en søker som ellers ville være aktuell kandidat, går saken til vedkommende biskop til vurdering av om læresak bør reises. Hvis læresak blir reist, utsettes tilsettingssaken".

I tilsettingssaker hvor biskopen er inne i prosedyren, vil dette være den naturlige saksgang. Med den nye kirkeloven vil imidlertid biskopen ikke ha en plass i prosedyren, idet det vil være kirkelig fellesråd som alene har ansvaret for tilsettinger. Dette vil også omfatte tjenestegrupper hvor vigsling er en forutsetning. I forbindelse med slike tilsettinger vil biskopen ikke ha mulighet til å ta opp spørsmål som angår søkerens lære eller liv før han/hun får melding om tilsettingen med anmodning om tjenestebrev.

Det vil være vesentlig for forståelsen av tilsynsemetets ansvar at biskopen i prinsippet kan unnlate å utstede eller holde tilbake tjenestebrev til en som biskopen ikke kan anbefale overfor menigheten til tross for at vedkommende er tilsatt av et kirkelig tilsettingsorgan. Dette må forstås som en konsekvens av det tilsyn biskopen er tillagt overfor bispedømmeråd, kirkelig fellesråd og menighetsråd i Kirkelovens § 28 og i Tjenesteordningens § 1. Det kan derfor ikke aksepteres at denne myndighet fratas biskopen i tjenesteordningen. Kirken bør fastholde sitt syn på at biskopens tilsynsmyndighet må ha forrang framfor tilsettingsorganets myndighet i slike situasjoner.

Samtidig vil det være viktig at det blir fastsatt prosedyrer for i hvilke tilfeller og etter hvilke rutiner biskopen kan unnlate å utstede tjenestebrev eller holde dette tilbake. Av hensyn til kirkens vigslede tjenesteinnehavere bør biskopens adgang til å holde tjenestebrev tilbake reguleres etter nøye foreskrevne ordninger. Slike prosedyrer bør omfatte en tidsbegrensning for hvor lenge tjenestebrevet kan holdes tilbake før det må reises læresak, eller tas initiativ for at vedkommende fratas de fullmakter vigslingen har gitt. Prosedyrene bør også ha regler for informasjonsplikt fra biskop til vedkommende tjenesteinnehaver, innsynsrett og rett til å få prøvet sin sak på nytt. Det vil være naturlig at Kirkerådet tar initiativ til å utarbeide slike prosedyrer i samråd med Bispemøtet, og at de vedtas av Kirkemøtet.

§ 10:

Komiteen har hatt oppe til debatt forholdet mellom gjeldende praksisordninger i presteutdanningen og sakramentsforvaltning. Komiteen tolker det slik at studenter i presteutdanning omfattes av departementets betegnelse "egnede lekfolk" i følgende formulering under § 10 i utkast til Tjenesteordning for biskoper: "Biskopen kan gi egnede lekfolk som på ansvar og under tilsyn av prest utfører assisterende

tjeneste under tjenestefrihet eller ledighet i en prestestilling, fullmakt til å forrette forordnede gudstjenester, dåp, nattverd og gravferd."

Komiteen mener følgelig at et vesentlig anliggende som har kommet fram i den kirkelige høringsprosess når det gjelder § 10 i utkastet til Tjenesteordning for biskop, er forsvarlig ivaretatt i departementets tekst. Komiteen har derfor ikke endringsforslag til den foreliggende tekst på dette punkt.

§ 28:

Forslaget til Tjenesteordning for biskop kommer ikke helt til rette med biskopens forhold til og lojalitet overfor Kirkemøtet og dets vedtak. § 28 i utkastet fastslår at biskopen utfører oppgaver som til enhver tid er pålagt ved lov, i medhold av lov eller ved bestemmelse av Kongen og departementet. I kommentarene til de enkelte paragrafer er det eksplisitt gitt uttrykk for at Kirkemøtets myndighet begrenser seg til dets normgivningsmyndighet tillagt av Kongen eller i Kirkeloven. Kirkerådet reiste i sin høringsuttalelse spørsmål om ikke Kirkemøtet med rimelighet burde kunne forvente en viss grad av lojalitet fra biskopene i forhold til Kirkemøtets vedtak generelt, også når disse ikke er gjort i medhold av lov. I det foreliggende utkast forstår departementet en bestemmelse om lojalitet fra biskop i forhold til Kirkemøtet som "en rettslig regulering av biskopens tjeneste som plasserer dem i et underordnet forhold til Kirkemøtet" og har derfor ikke ønsket å ta dette til følge.

Med dette er det satt søkelys på to viktige prinsipper etter vår kirkeordning: Kirkemøtet kan ikke uten videre instruere biskopen i hans/hennes tjenesteutøvelse. Samtidig har Kirkemøtet, som vår kirkes øverste demokratiske og kirkelige valgte organ, hvor også biskopene sitter, rett til å forvente lojalitet i forhold til sine vedtak fra biskopenes side.

Det vil være viktig å slå fast at formuleringen "... ved lov, i medhold av lov ..." i § 28 omfatter de vedtak Kirkemøtet gjør i kraft av den myndighet Kirkemøtet er gitt både i medhold av lov og delegert fra Kongen/departementet. Når Kirkemøtet i medhold av Kirkeloven eksempelvis fastsetter retningsgivende planer og programmer for den kirkelige undervisning, diakoni, kirkemusikk og økumenisk virksomhet, må disse i den grad de har betydning for biskopens tjeneste være å forstå som pålegg i henhold til § 28. Dette må tydeliggjøres i merknadene til Tjenesteordningen.

Ny § 19:

Komiteen finner det naturlig at det i tjenesteordning for biskop også eksplisitt kommer inn en paragraf om taushetsplikt, slik som dette også foreligger i Tjenesteordningen for prester.

Komiteens merknader til
utkastet til nominasjonsordning

Generelle merknader

Kirkemøtet/Kirkerådet har ved flere anledninger gitt uttrykk for at utnevning av biskop bør overlates til kirkelige organer i tråd med den gradvise selvstendiggjøring av Den norske kirke. Svært mange av høringsinstansene har også gitt uttrykk for dette syn i sine uttalelser til forslaget til nominasjonsordning.

I påvente av denne nødvendige og naturlige reform vil det være av vesentlig betydning å få nedfelt i nominasjonsordningen at en ved utnevning søker å ta hensyn til det kirkelige votum ved at det i § 6 tas inn en bestemmelse om at Kongen utnevner en av de tre kandidater som har fått sterkest kirkelig votum.

Høringen har avdekket at det er en rekke forhold vedrørende nominasjon av biskop som trenger nærmere gjennomtenkning. Herunder kan bl.a. nevnes behovet for en avveining av forholdet mellom helhetskirkelige og regionalkirkelige hensyn og spørsmålet om vekting av ulike grupper og organers stemmer. Komiteen understreker derfor betydningen av at departementet gjør ordningen som helhet til gjennstand for en ny gjennomtenkning.

Departementets forslag til nominasjonsordning viderefører i hovedsak det som i dag er gjeldende ordning. Til tross for at både Kirkerådet og de fleste andre høringsinstanser har gitt uttrykk for at det i det foreliggende utkast ikke i tilstrekkelig grad er tatt hensyn til de reformer som har skjedd i kirken, særlig når det gjelder stillingsstruktur og kirkelig selvstendighet, har departementet ikke foretatt noen endringer i utkastet, men henviser til at man avventer Kirkemøtets råd i saken.

Det er derfor nødvendig at Kirkemøtet går inn og gir konkrete synspunkter til den foreslåtte ordning.

Komiteen mener at bispedømmerådene bør tilstrebe at både kvinner og menn blir nominert. Dette er en naturlig konsekvens av Kirkemøtets vedtak i 1990, sak 15, pkt. 6: "Det ville vere ein rikdom for Den norske kyrkja om den også fekk kvinnelege biskopar. Det er samstundes viktig at einkvar biskop blir utnevnt med eit klårt kyrkjeleg votum". Det vil være i tråd med bispedømmerådets særlige ansvar for å sikre balansert kjønnsfordeling i ledende stillinger.

Det er viktig at kirken har reell styring i hele nominasjonsprosessen og selv legger premissene for utnevningsmyndighetenes avgjørelse. Komiteen vil derfor understreke at den endelige utnevning må bindes til de 3 kandidater som har fått det sterkeste kirkelige votum.

Bispemøtet påpeker i sin høringsuttalelse at "De som skal avgi stemme, må få tilstrekkelige opplysninger om kandidatene til å kunne treffe et begrunnet valg. Det bør derfor utarbeides et spørreskjema som den enkelte kandidat selv kan fylle ut, og hvor hun eller han gis anledning til å profilere seg." Komiteen støtter dette, og ber departementet følge opp Bispemøtets anliggende.

Merknader til de enkelte punkter i utkastet

§ 1:

Bispedømmerådene er i den senere tid gitt vesentlige ansvarsoppgaver som regionalt kirkelig styringsorgan. På den bakgrunn synes det urimelig at bispedømmerådet skal kunne avstå fra å nominere kandidater til den viktige tjeneste som biskop i eget bispedømme. Bispedømmerådet bør derfor tilpliktes å foreta nominasjon av kandidater.

§ 2:

Det er viktig at bispedømmerådenes nominasjon ivaretar en viss bredde i oppslutningen, ved at det kreves minst 2 stemmer for at en kandidat kan nomineres. Dersom 2 stemmer ikke oppnås for et tilstrekkelig antall kandidater, kan det avholdes supplerende avstemming.

§ 3:

De fleste høringsinstansene gir uttrykk for at bestemmelsen om hvem som er stemmeberettiget, bør endres for å være mer i samsvar med den aktuelle kirkevirkelighet. Forslaget fra departementet er i hovedsak identisk med gjeldende ordning. Denne ordningen er utviklet over en lang periode og må forstås ut fra sine historiske forutsetninger. Som uttrykk for dagens kirkelige situasjon, kan den imidlertid ikke sies å være en naturlig nominasjonsordning.

De tjenestegrupper som er vigslet av biskopen, og dermed på en spesiell måte hører inn under biskopens tilsyn i det enkelte bispedømme, bør delta i avstemmingen. Samtidig er det viktig at ikke ansatte får vesentlig større innflytelse gjennom avstemmingen enn menighetsrådene.

Feltprester i fast stilling og prester tilsatt i Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet bør gis stemmerett ved valg av biskop til henholdsvis Oslo og Bjørgvin.

Begrunnelsen for å gi stemmerett til alle professorene ved de teologiske fakulteter må sies å være historisk betinget og ikke lenger relevant. Det spesielle læreansvar som tilligger biskopene tilsier imidlertid at de teologiske fakulteter fortsatt bør gis

en plass ved avstemmingen. Dette foreslås ivaretatt ved at dekanus gis stemmerett. Tilsvarende bør gjelde rektor ved de praktisk-teologiske seminarer.

Majoriteten av høringsinstanser mener at prostene, eventuelt med unntak av domprostene, ikke lenger naturlig bør ha stemmerett ved bispevalg. Komiteen vil imidlertid påpeke at det er viktig at nominasjonsordningen ivaretar en rimelig balanse mellom et helhetskirkelig og et regionalkirkelig anliggende. Bl.a. på bakgrunn av at ovenfornevnte forslag til endringer i vesentlig grad forrykker balansen i regionalkirkelig retning, ønsker komiteen i denne omgang å beholde prostene blant gruppene av stemmeberettigede.

§ 6:

Bispedømmerådet bør komme inn igjen i prosessen etter avstemmingen, og gi sin uttalelse på bakgrunn av stemmetallene, i likhet med Kirkerådet og biskopene. Slik kan bispedømmerådet forholde seg til den avstemmingsrunde som er gjennomført, og vurdere kandidatene på bakgrunn av menighetenes og ansattes synspunkter.

Kirkerådet gav i sin høringsuttalelse uttrykk for at en vanskelig kunne se hvordan et kollegium på 15 personer skal kunne gi sin stemme med begrunnelse. Kirkerådet vurderte det som tilstrekkelig at biskopene grunngir sin uttalelse, mens bispedømmerådet og Kirkerådet i den avsluttende fase bare tilkjennegir sin mening gjennom stemmegivning.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet anbefaler at Tjenesteordning for biskop blir fastsatt slik den foreligger med følgende endringer og tilføyelser:

- a) § 1, 1. ledd, endres til nytt 1. og 2. ledd:

Biskopen skal gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse. Biskopen har et særlig ansvar for å fremme og bevare enheten i Guds rike.

Vigslingsliturgiens formaning og løfte er bestemmende for biskopens tjeneste og livsførsel.

Biskopen skal rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere. For å ivareta dette tilsynsansvar kan biskopen gi råd og veiledning, og også gi bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelig tilsattes tjenesteutøvelse.

- b) § 2, 4. ledd, endres til:

Biskopen leder den arbeidsveiledning og etterutdanningsvirksomhet som er organisert for vigslede medarbeidere i bispedømmet innenfor de budsjetttrammer og regelverk som blir fastsatt.

- c) § 8, 1. ledd, endres til:

Biskopen beslutter om vigsling til prestatjeneste og andre kirkelige tjenester som forutsetter vigsling, etter å ha prøvet og i samtale funnet kandidatene skikket for tjenesten, og forretter så vigslingshandlingen etter forordnet liturgi.

§ 8, 3. ledd, endres til:

Biskopen kan likevel vigsle kandidater som fyller vilkårene for tilsetting som menighetsprest, til feltpresttjeneste, tjeneste i kristelige organisasjoner, utdanningsinstitusjoner o.l. etter nærmere regler fastsatt av Bispemøtet.

- d) § 9 endres til:

Biskopen gir kallsbrev/tjenestebrev ved tilsetting av vigslet person i kirkelig stilling, som bekreftelse på at vedkommende er vigslet, markering av biskopens tilsyn og anbefaling av den tilsatte som rett kalt tjener i menigheten. Ingen kan inneha slik stilling uten biskopens tjenestebrev. Kirkemøtet gir nærmere retningslinjer om tjenestebrev.

- e) Ny § 19 innføres og nummereringen av de følgende paragrafer forskyves ett nummer. Ny § 19 lyder:

Biskopen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

- f) § 22, 2. punktum, utgår her og er tatt inn under § 1, nytt 1. ledd, slik at § 22 blir som følger:

Biskopen vigsles i vedkommende bispedømmes domkirke etter forordnet liturgi forrettet av Bispemøtets preses.

2. Kirkemøtet anbefaler at Nominasjonsordning for biskop blir fastsatt slik den foreligger med følgende endringer:

a) § 1 endres til:

Når et bispeembete i Den norske kirke er blitt ledig, skal departementet underrette vedkommende bispedømmeråd om at det innen en nærmere fastsatt frist skal peke på inntil fem personer som fyller de lovbestemte vilkår for å kunne bli utnevnt til biskop - som bispedømmerådet anser skikket til å komme i betraktning ved den nedenfor fastsatte avstemning. Det tilstrebes at både kvinner og menn blir nominert. Gyldig forslag skal omfatte minst tre personer.

b) § 2, 3. ledd, endres til:

Nominasjonen foregår på den måte at de enkelte medlemmer, etter at rådslagningen har funnet sted, avgir stemme på 3 kandidater. De 5 kandidater som har fått flest stemmer, er nominert. For å være nominert må kandidaten ha minst 2 stemmer. Ved stemmelikhet for 5. kandidat avgjøres nominasjonen av denne kandidat ved ny stemmegivning. Dersom det er avgitt stemme på til sammen 3 eller 4 kandidater, blir disse nominert. Det er mulig å holde supplerende avstemning dersom bispedømmerådet ønsker flere kandidater enn dem som i første omgang fikk det nødvendige antall stemmer.

§ 2, 5. ledd, utgår.

c) § 3, 1. ledd, endres til:

Forslaget skal av departementet sendes de stemmeberettigede sammen med oppfordringen om å avgi stemme.

§ 3, 4. ledd, endres til:

Nedenfor nevnte grupper av stemmeberettigede skal oppfordres til innen en bestemt frist å sende inn til departementet erklæring om hvilke tre personer de anser mest skikket til å bli utnevnt til det ledige bispeembetet:

- a) Prester og vigslede kateketer og diakoner i fast offentlig kirkelig stilling i vedkommende bispedømme
- b) Samtlige menighetsråd i bispedømmet
- c) Prostene i de øvrige bispedømmer
- d) Dekanene ved de anerkjente teologiske fakulteter og rektorene ved de anerkjente praktisk-teologiske seminarer

Ved avstemming på biskop til Oslo og Bjørgvin har henholdsvis feltprester i fast stilling og prester tilsatt av Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet stemmerett.

Spørsmål om stemmerett avgjøres i tvilstilfeller av departementet.

d) § 6 endres til:

Når opptellingen er foretatt, sender departementet melding om utfallet av avstemmingen til vedkommende bispedømmeråd, Kirkerådet og biskopene med anmodning om innen en nærmere fastsatt frist å uttale seg om hvilke tre blant dem som har fått stemmer, de anser mest skikket. Biskopene grunngir sine uttalelser.

Kongen besetter deretter embetet med en av de tre kandidater som har fått sterkest kirkelig votum og i samsvar med bestemmelsene i Grunnloven, §§ 21 og 92.

PLENUMSBEHANDLING 2:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Jann Sahl

Disse hadde ordet:

Jann Sahl, Bjørn Bue, Ola Ersland, Elise Haugland Madsen, Anders Sæbø, Jens Damsgaard, Astrid Grude Eikseth, Ole Mathis Hetta, Gunvor Kongsvik, Andreas Aarflot, Knut Lein, Finn Wagle, Sigurd Osberg, Even Fougner, Harald Lindeman, Ragnar Samuelsen, Knut Sellevold.

Endringsforslag

Fra Anders Sæbø:

Vedtak 1b, ang. § 2, 4. ledd: Etterutdanning strykes.

Fra Ragnar Samuelsen:

Komiteens tilleggsforslag til Nominasjonsordning, § 1: "Det tilstrebes at både kvinner og menn blir nominert" - sløyfes.

Votering

Forslagene falt med henholdsvis 23 stemmer (Anders Sæbø) for og 2 stemmer (Ragnar Samuelsen) for.

KIRKEMØTET's VEDTAK

1. Kirkemøtet anbefaler at Tjenesteordning for biskop blir fastsatt slik den foreligger med følgende endringer og tilføyelser:

- a) § 1, 1. ledd, endres til nytt 1. og 2. ledd:

Biskopen skal gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse. Biskopen har et særlig ansvar for å fremme og bevare enheten i Guds rike.

Vigslingsliturgiens formaning og løfte er bestemmende for biskopens tjeneste og livsførsel.

Biskopen skal rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere. For å ivareta dette tilsynsansvar kan biskopen gi råd og veiledning, og også gi bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelig tilsattes tjenesteutøvelse.

- b) § 2, 4. ledd, endres til:

Biskopen leder den arbeidsveiledning og etterutdanningsvirksomhet som er organisert for vigslende medarbeidere i bispedømmet innenfor de budsjetttrammer og regelverk som blir fastsatt.

- c) § 8, 1. ledd, endres til:

Biskopen beslutter om vigsling til prestatjeneste og andre kirkelige tjenester som forutsetter vigsling, etter å ha prøvet og i samtale funnet kandidatene skikket for tjenesten, og forretter så vigslingshandlingen etter forordnet liturgi.

§ 8, 3. ledd, endres til:

Biskopen kan likevel vigsle kandidater som fyller vilkårene for tilsetting som menighetsprest, til feltpresttjeneste, tjeneste i kristelige organisasjoner, utdanningsinstitusjoner o.l. etter nærmere regler fastsatt av Bispemøtet.

d) § 9 endres til:

Biskopen gir kallsbrev/tjenestebrev ved tilsetting av vigslet person i kirkelig stilling, som bekreftelse på at vedkommende er vigslet, markering av biskopens tilsyn og anbefaling av den tilsatte som rett kalt tjener i menigheten. Ingen kan inneha slik stilling uten biskopens tjenestebrev. Kirkemøtet gir nærmere retningslinjer om tjenestebrev.

e) Ny § 19 innføres og nummereringen av de følgende paragrafer forskyves ett nummer. Ny § 19 lyder:

Biskopen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

f) § 22, 2. punktum, utgår her og er tatt inn under § 1, nytt 1. ledd, slik at § 22 blir som følger:

Biskopen vigsles i vedkommende bispedømmes domkirke etter forordnet liturgi forrettet av Bispemøtets preses.

2. Kirkemøtet anbefaler at Nominasjonsordning for biskop blir fastsatt slik den foreligger med følgende endringer:

a) § 1 endres til:

Når et bispeembete i Den norske kirke er blitt ledig, skal departementet underrette vedkommende bispedømmeråd om at det innen en nærmere fastsatt frist skal peke på inntil fem personer som fyller de lovbestemte vilkår for å kunne bli utnevnt til biskop - som bispedømmerådet anser skikket til å komme i betraktning ved den nedenfor fastsatte avstemming. Det tilstrebes at både kvinner og menn blir nominert. Gyldig forslag skal omfatte minst tre personer.

b) § 2, 3. ledd, endres til:

Nominasjonen foregår på den måte at de enkelte medlemmer, etter at rådslagningen har funnet sted, avgir stemme på 3 kandidater. De 5 kandidater som har fått flest stemmer, er nominert. For å være nominert må kandidaten ha minst 2 stemmer. Ved stemmelikhet for

5. kandidat avgjøres nominasjonen av denne kandidat ved ny stemmegivning. Dersom det er avgitt stemme på tilsammen 3 eller 4 kandidater, blir disse nominert. Det er mulig å holde supplerende avstemming dersom bispedømmerådet ønsker flere kandidater enn dem som i første omgang fikk det nødvendige antall stemmer.

§ 2, 5. ledd, utgår.

c) § 3, 1. ledd, endres til:

Forslaget skal av departementet sendes de stemmeberettigede sammen med oppfordringen om å avgi stemme.

§ 3, 4. ledd, endres til:

Nedenfor nevnte grupper av stemmeberettigede skal oppfordres til innen en bestemt frist å sende inn til departementet erklæring om hvilke tre personer de anser mest skikket til å bli utnevnt til det ledige bispe-embetet:

- a) Prester og vigslede kateketer og diakoner i fast offentlig kirkelig stilling i vedkommende bispedømme
- b) Samtlige menighetsråd i bispedømmet
- c) Prostene i de øvrige bispedømmer
- d) Dekanene ved de anerkjente teologiske fakulteter og rektorene ved de anerkjente praktisk-teologiske seminarer

Ved avstemming på biskop til Oslo og Bjørgvin har henholdsvis feltprester i fast stilling og prester tilsatt av Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet stemmerett.

Spørsmål om stemmerett avgjøres i tvilstilfeller av departementet.

d) § 6 endres til:

Når opptellingen er foretatt, sender departementet melding om utfallet av avstemmingen til vedkommende bispedømmeråd, Kirkerådet og biskopene med anmodning om innen en nærmere fastsatt frist å uttale seg om hvilke tre blant dem som har fått stemmer, de anser mest skikket. Biskopene grunngir sine uttalelser.

Kongen besetter deretter embetet med en av de tre kandidater som har fått sterkest kirkelig votum og i samsvar med bestemmelsene i Grunnloven, §§ 21 og 92.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 17/96: STATUTTER FOR
MELLOMKIRKELIG RÅD OG
SAMISK KIRKERÅD

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 17.1 SAKSORIENTERING

INNSTILLING FRA KOMITE E:

Saksorientering

Kirkeloven innfører nye bestemmelser når det gjelder sammensetningen av Kirkemøtet. § 24, 1. ledd, gir bestemmelse om at de medlemmer som velges utenom bispedømmerådene økes i antall fra 3 til 5.

Kirkerådet vedtok på sitt møte i mai 1996 at det skulle forberedes nominasjon av kandidater til valg på de to nye medlemmer av Kirkemøtet som skal velges utenom bispedømmerådene. Valg på disse to vil bli foretatt av Kirkemøtet 1996.

Kirkerådets vedtak inneholder også den forutsetning at intensjonen i Kirkemøtets vedtak i sak KM 9/94 - "Lov om Den norske kirke", om at lederne av Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd velges blant Kirkemøtets medlemmer, blir ivaretatt. Kirkemøtet henstilte om at dette måtte følges opp ved "at det i regler for valg av Kirkeråd fastsettes at 3 av de fritt valgte skal være medlemmer av Kirkerådet og at det i Mellomkirkelig Råds og Samisk kirkeråds statutter stilles krav om at lederen skal være medlem av Kirkemøtet".

Det legges derfor frem for Kirkemøtet 1996 forslag om tilføyelser i statuttene for Mellomkirkelig Råd og Samisk kirkeråd som ivaretar Kirkemøtets tidligere intensjon.

Mellomkirkelig Råds statutter, § 6, bestemmer at "Kirkemøtet oppnevner blant Rådets medlemmer leder for en periode på 2 år", mens regler for valg av Kirkeråd og statutter for Samisk kirkeråd bestemmer at leder velges. For at reglene om valg av

leder for alle 3 rådene skal samsvare, vil forslaget om endring av § 6 i Mellomkirkelig Råds statutter også inneholde endringsforslag som ivaretar dette.

Komiteens merknader

Komiteen er av den oppfatning at KR's forslag til vedtak ivaretar KM's tidligere uttrykte anliggende om at lederne av SKR og MKR skal være medlemmer av KM.

I en normalsituasjon vil det foreslåtte regelverk være et tilstrekkelig verktøy. Komiteen vil imidlertid understreke at det er viktig at regelverk, så langt det er mulig, også ivaretar uforutsette situasjoner på en god måte.

Komiteen vil i den forbindelse peke på en del problemstillinger:

- Det er i gjeldende regelverk ikke overensstemmelse mellom valgperiode for KM (4 år) og valgperiode for leder av SKR og MKR (2 år).
- Dersom leder av SKR/MKR av ulike grunner finner å måtte tre ut av sine lederverv i løpet av valgperioden - og ikke samtidig trer ut av KM - vil det foreslåtte regelverk innebære at valg av ny leder for rådene er begrenset til personer som allerede er medlem av KM gjennom bispedømmerådene. Dette vil begrense valgfriheten til disse ledervervene i betydelig grad.
- Kirkelovens bestemmelse i § 24, 1. ledd, synes å forutsette at det alltid skal velges 5 medlemmer av KM utenfor bispedømmerådene. Dersom KM velger leder av SKR/MKR som er medlem av KM gjennom bispedømmerådene, reiser det et spørsmål om kriteriene for valg av de 2 utenom Kirkerådet som skal velges på fritt grunnlag.

Komiteen forutsetter at bl.a. disse problemstillingene vurderes i forbindelse med forberedelsen av sak om regler for valg av de sentralkirkelige råd, som skal fremmes på KM 1997.

På denne bakgrunn slutter komiteen seg til det av KR framsatte forslag til vedtak.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet vedtar at § 6 i Mellomkirkelig Råds statutter nå skal lyde:

- Kirkemøtet velger leder blant rådets medlemmer for en periode på to år. Leder kan gjenvelges. Rådet velger selv nestleder for en periode på to år. Lederen skal være medlem av Kirkemøtet.

Kirkemøtet vedtar at § 6 i Samisk kirkeråds statutter nå skal lyde:

- Kirkemøtet velger leder blant rådets medlemmer for en periode på to år.
Leder kan gjenvelges. Rådet velger selv nestleder for en periode på to år.
Lederen skal være medlem av Kirkemøtet.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Gunvor Kongsvik
Saksordfører: Karl Johan Tveiten

Disse hadde ordet:

Karl Johan Tveiten.

KIRKEMØTET's VEDTAK

Kirkemøtet vedtar at § 6 i Mellomkirkelig Råds statutter nå skal lyde:

- Kirkemøtet velger leder blant rådets medlemmer for en periode på to år.
Leder kan gjenvelges. Rådet velger selv nestleder for en periode på to år.
Lederen skal være medlem av Kirkemøtet.

Kirkemøtet vedtar at § 6 i Samisk kirkeråds statutter nå skal lyde:

- Kirkemøtet velger leder blant rådets medlemmer for en periode på to år.
Leder kan gjenvelges. Rådet velger selv nestleder for en periode på to år.
Lederen skal være medlem av Kirkemøtet.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 18A/96: REGLER FOR VALG AV
MENIGHETSRÅD

SAKSDOKUMENT:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 18A.1 SAKSORIENTERING

INNSTILLING FRA KOMITE D:

Saksorientering

Kirkemøtet har i medhold av lov av 7. juni 1996, nr. 31, om Den norske kirke (Kirkeloven), § 6, første ledd, fått myndighet til å fastsette regler for valg av menighetsråd.

Reglene må være fastsatt i god tid før neste valg. De grunnleggende bestemmelser om valg av menighetsråd er fastsatt i Kirkelovens § 6. Regler om stemmerett er fastsatt i Kirkelovens § 4.

Tidligere fantes regler om valg av menighetsråd dels i Kirkeordningsloven, §§ 6 - 14, og dels i forskrifter fastsatt av departementet i medhold av loven. Utfyllende veiledning har vært gitt av Kirkerådet.

Når Kirkemøtet nå har fått myndighet til å fastsette slike regler, har departementet forutsatt at "reglene som gis av Kirkemøtet i det vesentlige vil være i samsvar med bestemmelsene om valg av kommunestyre, og at det med sikte på å oppnå representativitet og størst mulig valgdeltakelse stimuleres til forholdstallsvalg" (Ot.prp. nr. 64 (1994-95)).

Også Stortingskomiteen har i sin innstilling til den nye kirkeloven (Inns.O. nr. 46 (1995-96)) enkelte merknader vedr. menighetsrådsvalget. Komiteen er spesielt opptatt av å øke valgdeltakelse og styrke representativiteten. Komiteen peker særlig på muligheten til å legge valget over to dager, der den ene ikke er knyttet til søndagen, bekjentgjøring, informasjon, forhåndsstemmegivning og få en nomina-

sjonsprosess som fanger opp bredden i kirkens medlemsmasse, og peker i den sammenheng på muligheten for forholdstallsvalg.

Kirkemøtet behandlet menighetsrådsvalget på sitt møte 9.-10. mai d.å., og mente det ikke var grunnlag for omfattende endringer i valgreglene i forbindelse med valget i 1997. Betydelige endringer vil måtte kreve en grundigere utredning enn det det er mulig å få til før Kirkemøtet 1996. Det ble derfor foreslått at en mer omfattende gjennomgang av menighetsrådsvalget med sikte på å styrke representativiteten og deltakelsen ved valget, først bør igangsettes etter valget i 1997 og ut fra de erfaringer som da foreligger. Dette vil være i samsvar med Stortingskomiteens innstilling, som ba "departementet i samarbeid med Kirkemøtet å utrede tiltak for å øke valgdeltakelsen".

Et **utkast til regler for valg av menighetsråd** ble utarbeidet med utgangspunkt i de regler som departementet tidligere har gitt, samtidig som aktuelle bestemmelser i Valgloven særlig m.h.t. kommunestyrevalg, ble trukket inn. Dessuten var det tatt hensyn til vedtak og uttalelser som Kirkemøtet tidligere har gjort vedrørende valg av menighetsråd (sak KM 9/88, sak KM 14/92, sak KM 9/94). I utkastet ble ønsket om representativitet og økt valgdeltakelse vektlagt.

Utkastet ble våren 1996 sendt ut på høring til samtlige menighetsråd og kirkelige fellesråd m.fl. De aller fleste høringsinstanser som har avgitt uttalelse, gir i hovedsak sin tilslutning til forslaget, men det foreligger også en lang rekke merknader og endringsforslag. I det bearbeidede utkastet som er lagt frem for Kirkemøtet, har Kirkerådet vurdert endringsforslagene og foreslått noen endringer.

Komiteens merknader

Komiteen har særlig vært opptatt av hva som kan gjøres for å øke valgdeltakelsen og styrke representativiteten ved menighetsrådsvalget.

Komiteen foreslår i den forbindelse følgende tiltak:

- Antall valgdager bør utvides. Menighetsrådene bør selv kunne bestemme at det også skal holdes valg på en eller flere dager i uken mellom valgdagene, 2. og 3. søndag i oktober, fortrinnsvis i tilknytning til et arrangement i kirken/menigheten.

Samtidig bør samtlige menigheter så langt det er mulig, avholde valg begge søndagene. Ved siste valg var det bare 13% som avholdt valg på begge søndagene.

- Menighetsrådet bør gis et særskilt ansvar for å sørge for at nominasjonsarbeidet igangsettes. Valget bør drøftes på menighetens årsmøte, samme år som valget avholdes. Her kan man drøfte nominasjonsarbeidet, ideer for økt

valgoppslutning, antall valgdager, spørsmålet om forholdstallsvalg/flertallsvalg, oppsett av kandidatlistor, ordninger for forhåndsstemmegeving, hva som kan gjøres for å få fram representative kandidatlistor m.v. Ulike informasjonsmøter bør kunne avholdes med sikte på å få bredden av kirkens medlemmer engasjert i nominasjonsprosessen og i valgoppslutningen.

- Komiteen mener ulike informasjonstiltak, kunngjøringer, annonser, plakater, lokalaviser, menighetsblad osv. bør tas i bruk for å øke valgdeltakelsen. Dette vil være en særlig oppgave for menighetene lokalt og dessuten for bispedømmeråd og Kirkeråd. Men uten at staten bevilger midler til slike informasjonstiltak, mener komiteen det er lite sannsynlig å forvente særlig økt valgoppslutning.

Komiteen mener likevel at et aktivt engasjement fra menighetens side ved hjelp av lokalt utarbeidede informasjonsbrosjyrer og personlig henvendelser overfor kirkens medlemmer, vil være en god måte for å få økt valgdeltakelsen.

- På grunnlag av det kirkelige medlemsregisteret bør samtlige stemmeberettigede få tilsendt valgkort med informasjon om tid og sted for valget, slik det er vanlig ved andre offentlige valg. Et slikt opplegg, som dessuten ville ivareta flere anliggender, synes imidlertid ikke mulig å gjennomføre uten en særskilt bevilgning.
- Det bør i større grad enn det som har vært vanlig legges til rette for bruk av forhåndsstemmegeving og at valg kan avholdes på flere steder i soknet. Ved siste valg var det 9% forhåndsstemmer, mens 21% av soknene avholdt valget på 2 eller flere steder. Menighetene bør også oppfordres til forholds- tallsvalg, særlig i menigheter der dette kan bidra til å øke valgoppslutningen. Det kan være et middel og en mulighet for å skape interesse og debatt om menighetsprogram og menighetsutvikling og således økt oppmerksomhet og økt valgoppslutning.

Komiteen har også vurdert andre tiltak, bl.a. muligheten for å legge valget til samme tid og sted eller i tilknytning til kommunevalget, slik bl.a. Stortingskomiteen og enkelte av høringsinstanser har foreslått eller antydnet som en mulighet. Komiteen har i denne sammenheng også vurdert muligheten for å legge til rette for en prøveordning i noen kommuner.

Komiteen finner ikke å ville foreslå en slik ordning, selv om valgdeltakelsen sannsynligvis ville øke. For det første mener komiteen menighetsrådsvalget bør opprettholdes som et kirkelig valg og at valget således primært bør knyttes til kirken og foregå i tilknytning til en gudstjeneste. Menighetsrådsvalget bør således ikke utvikles til eller bli oppfattet å være et politisk valg. En for nær kobling til kommunevalget vil dessuten kunne resultere i at oppmerksomheten om menighets-

rådssvalget kan forsvinne i kommunevalget. Konsekvensene på sikt ved å integrere menighetsrådssvalget mer eller mindre i tilknytning til kommunevalget er dessuten ikke utredet. Det gjelder bl.a. enkelte formelle sider f.eks. hvorvidt det er mulig å få tillatelse til å gjøre dette. Videre er valgkretsene for kommunevalg og soknegrensene, som er utgangspunktet for menighetsrådssvalget, mange steder ikke identiske. I forhold til andre trossamfunn kan en også stille spørsmål om det vil være ønskelig og riktig å legge menighetsrådssvalget til et annet offentlig valg.

Komiteen har derfor kommet til at valget bør opprettholdes som et særskilt kirkelig valg. Høringsmaterialet gjør det heller ikke aktuelt å foreslå en nærmere kobling til kommunestyrevalget. Enkelte har pekt på denne muligheten og noen har anbefalt en slik løsning, men den har ikke fått noe markant tilslutning.

Til valget i 1997 bør det være et mål å få langt flere av kirkens medlemmer til å være med og stemme og således ta konsekvensene av sitt medlemskap. Dette bør være en utfordring for menighetsrådet og en oppfordring til alle medlemmer av kirken.

Komiteen mener Kirkerådet bør vurdere å foreta en evaluering av menighetsrådssvalget 1997 bl.a. med sikte på å finne fram til faktorer som bidrar til økt valgdeltakelse. I denne sammenheng bør en også se nærmere på om det er grunnlag for å foreslå utprøving av menighetsrådssvalg i enkelte sokn/kommuner i tilknytning til kommunevalget i 1999.

Komiteen mener at den største utfordringen ved menighetsrådssvalget i 1997 antagelig blir å få medlemmer til å stille til valg. Ved siste valg var det flere menigheter som ikke maktet å få det antall kandidater som bestemmelsene krever. 75% av medlemmene var nye, bl.a. fordi mange ikke orket å påta seg en ny periode, siden arbeidsforholdene og de administrative ordninger som menighetsrådet måtte forholde seg til, ikke var tilfredsstillende. Med ny kirkelov og nye oppgaver og et større ansvar for menighetsråd og kirkelig fellesråd, uten at forholdene mange steder ser ut til å bli vesentlig bedret, kan konsekvensene bli at mange vil vegre seg for å si ja til å stå på en kandidatliste.

Andre momenter som komiteen vil fremheve:

Kandidatlistene

Komiteen foreslår en tilføyelse i § 7.1, bokstav e, slik at kandidatene på en kandidatliste, foruten å være "oppført med for-, eventuelt mellomnavn, og etternavn ..." også skal oppføres med alder. Skal velgerne ha mulighet til f.eks. å stemme på ungdom under 30 år, vil alder være en nødvendig informasjon.

Den overordnede hensikt må være at velgerne vet en god del om hvem de stemmer på. Etter komiteens mening bør alle menighetsråd utarbeide en presentasjon av

kandidatene, slik at velgerne vet tilstrekkelig om kandidatene og således kan vite hvem man faktisk stemmer på. Det gjelder informasjon om stilling/yrke/utdannelse og alder for å sikre yrkesmessig og aldermessig bredde.

Videre bør en slik presentasjon fortelle velgerne om kandidatenes erfaring fra kirkelig og annen relevant virksomhet/verv, hva kandidatene særlig vil arbeide for dersom de blir valgt. Også bilde av kandidatene vil kunne bidra til at velgerne i større grad vet hvem de vil stemme på.

En presentasjon av kandidatene bør foreligge til valgtinget og bør om mulig også trykkes på forhånd f.eks. i menighetsbladet. En slik presentasjonsbrosjyre vil forhåpentligvis også kunne bidra til en bredere interesse for valget og økt valgoppslutning.

Komiteen mener videre at kjønnsrepresentasjon bør ivaretas i samsvar med Kirkemøtets uttrykte målsetting. Med hensyn til menighetsrådsvalg har dette ikke vært noe problem. Ved valget i 1993 ble det valgt inn 56% kvinner. Prosenten i bispedømmene varierte fra 48% til 58%. Flere av høringsinstansene gir imidlertid uttrykk for at det vil være uheldig å gi bastante bestemmelser om dette, som bl.a. vil kunne resultere i at en kandidatliste som ikke oppfyller kravet ikke vil kunne bli godkjent. Flere høringsinstanser nevner at deres problem er å få nok menn til å stille til valg.

Komiteen finner derfor ikke å ville anbefale at det skal stilles krav om at hvert kjønn skal være representert med minst 40%, men mener det må være en viktig målsetting i alle menigheter og få frem kandidatlistene med minst 40% representasjon av hvert kjønn. Dette anliggende bør derfor understrekes i veiledningsmaterialet.

Tilsvarende bestemmelse mener komiteen også bør benyttes med hensyn til ungdomsrepresentasjon, selv om det er et mål at 20% av kandidatene på nominasjonslisten skal være under 30 år. Ved menighetsrådsvalget i 1993 var 6,5% av de valgte medlemmene under 30 år. Her var det store variasjoner mellom bispedømmene, fra 3,3% til 13%. Denne prosenten bør økes i samsvar med Kirkemøtets vedtak: "Kirkemøtet ønsker at 20% av tillitsvalgte i kirkens rådsstruktur lokalt, regionalt og sentralt skal være under 30 år" (sak KM 11/93). En god del av høringsinstansene nevner imidlertid at dersom det blir stilt krav om at 20% av kandidatene skal være under 30 år, vil et slikt krav mange steder bli svært vanskelig å oppfylle. Komiteen finner det derfor ikke realistisk å stille absolutte krav om 20% ungdomsrepresentasjon, men at dette bør tilstrebes.

I forslaget er det foreslått at kandidatene som hovedregel skal settes opp i prioritert rekkefølge. Komiteen har merket seg de kommentarer som enkelte av høringsinstansene har kommet med, bl.a. ønsket om fortsatt å kunne benytte seg av alfabetiske lister, men mener tiden nå er inne til å kreve prioriterte lister. Ved siste

valg var 89% av listene satt opp i prioritert rekkefølge. Komiteen legger vekt på de dårlige erfaringene mange menigheter har hatt med bruk av alfabetiske lister, bl.a. ved at personer som står nederst på listen har liten sjanse til å bli valgt. Komiteen foreslår derfor at bestemmelsen i utkastet, § 7.1, bokstav g, bør endres fra "skal som hovedregel settes opp i prioritert rekkefølge" til "skal settes opp i prioritert rekkefølge".

Det foreslås videre en tilføyelse i § 12.5, siste ledd. Komiteen mener at melding om utfallet av valget også bør sendes i kopi til soknepresten foruten kirkelig fellesråd og prost.

Komiteen slutter seg for øvrig til de merknader som er anført i saksdokumentet.

Komiteen vil i tilknytning til menighetsrådsvalget påpeke to momenter.

- * Svært mange av høringsinstansene er misfornøyde med at det i selve loven ikke er gitt anledning til at kirkelig tilsatte kan stemme i det sokn der vedkommende gjør tjeneste. Det er urovekkende, hevdes det, at ansatte og særlig prestene, som tidligere hadde stemmerett i det soknet de var tilsatt, og som er så sterkt knyttet opp til menighetens liv og de beslutninger som tas, ikke har stemmerett i sin egen menighet, og at de ikke, uten særskilt innkalling, har møte- og talerett på menighetsmøter i den menigheten hvor de gjør tjeneste.

Komiteen beklager at denne bestemmelse ikke kom med i loven.

- * Selv om Kirkeloven ikke er til hinder for at ansatte er valgbare, jf. Kirkeloven, § 6, tredje og fjerde ledd, mener komiteen at det er uheldig at ansatte nomineres og velges inn i menighetsrådet med mindre de fratrer stillingen før menighetsrådet trer i funksjon, jf. også reglene om valgbarhet i Kommune-loven, § 14, nr. 1, bokstav b, og nr. 3.

Endringer som komiteen ellers har foreslått er understreket i selve regelverket.

*

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 6, første ledd, følgende

REGLER FOR VALG AV MENIGHETSRÅD

1. Valgstyre

- § 1.1 Menighetsrådet gjør tjeneste som **valgstyre** og forbereder og leder som sådant valget.
- § 1.2 Menighetsrådet informerer om valget, ulike valgformer, hvilke krav som stilles til kandidatliste m.v. og sørger for at nominasjonsarbeidet igangsettes.

§ 2. Fastsetting av valgdager/valgsteder

- § 2.1 Valget skal foregå på **annen og/eller tredje søndag i oktober** i alle landets menigheter, og så langt som mulig i tilknytning til en gudstjeneste eller et gudstjenestlig møte. Menighetsrådet fastsetter i god tid om valget skal holdes begge dagene eller kun den ene dagen. På prekensteder i soknet som ikke har gudstjeneste disse søndagene, kan stemmegivningen foregå på en av de derpå følgende to søndager. Menighetsrådet kan bestemme at det også skal holdes valg på en eller flere av dagene mellom annen og tredje søndag i oktober, primært knyttet til et arrangement i kirken
- § 2.2 Dersom menighetsrådet finner at det er vesentlige ulemper ved å avholde valg de fastsatte dagene etter bestemmelsen i § 2.1, kan bispedømmerådet samtykke i at valget holdes senere, dog senest siste søndag i november.
- § 2.3 Valget holdes **i kirken** eller i annet høvelig lokale som menighetsrådet bestemmer.
- § 2.4 Menighetsrådet kan bestemme at **stemmegivningen skal foregå på flere steder i soknet**. På hvert stemmested foregår stemmegivningen for en viss del av manntallet. Til å lede valgtinget på hvert enkelt stemmested oppnevner menighetsrådet for hvert sted et **stemmestyre** på minst 3 medlemmer, fortrinnsvis blant sine egne medlemmer og for øvrig blant andre personer som har stemmerett ved valget.

§ 2.5 Hvert stemmestyre skal føre en **valgbok** over forhold som angår valget, jf. § 11.3. Når valgtinget avsluttes, underskrives valgboken av stemmestyret og oppbevares så av menighetsrådet, jf. også § 12.5.

§ 2.6 Menighetsrådet **kunngjør valgdagen(e) minst tre uker i forveien** i kirken og i lokalavis eller menighetsblad og for øvrig på den måte menighetsrådet bestemmer. I kunngjøringen skal det gjøres rede for når og hvor valgtinget skal holdes, når stemmegivningen skal være avsluttet, hvor og når forhåndsstemmegivning vil foregå og hvor mange medlemmer og varamedlemmer som skal velges. Når stemmegivning skal foregå på flere steder, skal det i kunngjøringen dessuten gjøres rede for hvem som skal stemme på de forskjellige steder og når valget skal holdes på hvert sted.

§ 3. Stemmerett og valgbarhet

§ 3.1 Stemmerett ved valget har **hvert medlem av Den norske kirke som bor i soknet og som senest i det år det stemmes vil ha fylt 18 år** og ikke er fradømt stemmerett i offentlige anliggender, jf. Kirkeloven, § 4, første ledd.

§ 3.2 I særlige tilfelle kan biskopen etter søknad fra vedkommende menighetsråd samtykke i at en person for et begrenset tidsrom gis **stemmerett i et annet sokn** enn det vedkommende er bosatt i, jf. Kirkeloven, § 4, annet ledd.

§ 3.3 **Ingen kan ha stemmerett i mer enn ett sokn**, jf. Kirkeloven, § 4, tredje ledd.

§ 3.4 **Utenlandsk statsborger** som har meldt seg inn i Den norske kirke, har kirkelig stemmerett dersom vedkommende for øvrig oppfyller betingelsene i § 3.1.

§ 3.5 **Valgbar til menighetsrådet og pliktig til å ta imot valg** er enhver som har rett til å stemme ved valget. **Rett til å kreve seg fritatt for valg** har den som har fylt 65 år før valgperioden tar til, den som har gjort tjeneste som medlem av menighetsrådet de siste 4 år, og den som påberoper seg hindring som menighetsrådet godkjenner, jf. Kirkeloven, § 6, tredje og fjerde ledd.

§ 4. Manntall

§ 4.1 I anledning av valget benyttes et eget kirkelig manntall utarbeidet på grunnlag av **det kirkelige medlemsregisteret**. Departementet gir

regler om kirkelig manntall og om innføring i dette, jf. Kirkeloven, § 4, siste ledd.

§ 4.2 **Personer som ikke er medlemmer av Den norske kirke**, skal i den utstrekning det er mulig, utelates fra det kirkelige manntall.

§ 4.3 **Personer som ikke står oppført i det kirkelige manntall**, men som mener seg stemmeberettiget ved menighetsrådsvalget, skal på den måte som finnes tjenlig, oppfordres til å melde seg til menighetsrådets leder innen 1. september.

På dette grunnlag utarbeider menighetsrådet et kirkelig manntall over personer som antas å ha stemmerett ved valget.

Også personer som er flyttet til menigheten etter 1. september og fram til valgdagen, kan avgi stemme, jf. § 11.4, fjerde ledd.

§ 4.4 Det utarbeidede manntall blir gjeldende for valgperioden. I denne tid skal dog personer føres inn i manntallet når de overfor menighetsrådets leder godtgjør at de har fått stemmerett i soknet og eventuelt strykes hvis det godtgjøres at de ikke lenger har slik stemmerett.

§ 5. **Utlegging av manntall og kunngjøring om utlegging**

§ 5.1 Det kirkelige manntall skal senest **en måned før valget** legges ut til alminnelig ettersyn på et offentlig kunngjort sted.

§ 5.2 **Klage** over at en selv eller noen annen med urette er innført i eller utelatt fra manntallet må være kommet inn til menighetsrådet senest **tre uker** før valget. Klagene skal være skriftlige og begrunnet.

Menighetsrådet skal snarest mulig deretter avholde møte for å avgjøre klager. Den hvis stemmerett det er reist innsigelse mot, og den som har klaget, skal varsles om møtet og at de har rett til å møte og uttale seg.

Når menighetsrådet har truffet sin avgjørelse (kjennelse), skal de samme personer underrettes om avgjørelsen og om mulighetene for klage, jf. § 13.

§ 5.3 **Kunngjøring om utlegging av manntall og klagefrist** skjer på den måten som menighetsrådet i samsvar med stedlig praksis finner nødvendig og tilstrekkelig.

§ 6. Valgform

§ 6.1 Valget foregår som **flertallsvalg** dersom ikke menighetsrådet bestemmer at valget skal foregå som **forholdstallsvalg** eller dersom det ikke innen 1. september kl. 20:00 er kommet inn til menighetsrådet skriftlig krav fra minst 10 stemmeberettigede om forholdstallsvalg. Denne fristen kunngjøres offentlig.

§ 6.2 **Forholdstallsvalg** forutsetter at det blir mer enn én godkjent kandidatliste ved valget. Foreligger det bare en godkjent kandidatliste, gjennomføres valget som flertallsvalg. Ved **forholdstallsvalg** vil menighetsrådet bli sammensatt av representanter fra de forskjellige listene, etter det forholdsmessige antall stemmer hver liste får, jf. Valgloven, § 64. Ved kumulering/strykning og oppføring av navn fra andre lister vil velgerne også kunne endre rekkefølgen på den enkelte liste, og slik påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer fra listene som får flest stemmer og dermed velges, jf. samme lov, § 65.

§ 6.3 Det kan også ved **flertallsvalg** være en eller flere kandidatlistes. Ved **flertallsvalg** vil menighetsrådet bli sammensatt i rekkefølge ut fra det antall stemmer den enkelte kandidat får, uansett hvilken kandidatliste vedkommende opprinnelig er oppført på. Ved kummulering/strykning og oppføring av navn fra andre lister eller nye navn, vil velgerne også ved flertallsvalg kunne påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer som får flest stemmer og dermed velges.

§ 7. Kandidatlistes (valglistes)

§ 7.1 Forslag til kandidatlistes:

- a) Skal være kommet inn til menighetsrådets leder senest en måned før valget,
- b) skal være egenhending underskrevet av 10 stemmeberettigede,
- c) skal tydelig angi hvilket valg det gjelder (navn på sokn, gruppe og valgdato) og som overskrift (foran navnene på kandidatene) ha navnene på underskriverne,
- d) skal angi en tillitsmann blant underskriverne som menighetsrådet kan henvende seg til ved forhandlinger om listeforslaget,
- e) skal ha kandidater oppført med for-, eventuelt mellomnavn, etternavn og alder, og - i den grad det er ønskelig eller nødvendig for å unngå forveksling - med adresse og yrke/stilling,
- f) bør ha minst 40% representasjon av hvert kjønn blant de foreslåtte kandidatene på den enkelte liste,
- g) skal settes opp i prioritert rekkefølge,
- h) bør ha minst 20% representasjon av ungdom under 30 år.

Som vedlegg til kandidatlisten skal følge en fortegnelse over kandidatens fødselsdato. Dersom en kandidat ikke er innført i manntallet som bosatt i soknet, må det ligge ved en erklæring fra vedkommende om at så vil være tilfelle innen valgdagen.

En forslagsstiller kan også stå som kandidat på den samme listen.

Fristen for innlevering av forslag til kandidatlister kunngjøres offentlig.

Ved **flertallsvalg** må kandidatlisten minst ha så mange forskjellige kandidater som det skal velges medlemmer og varamedlemmer tilsammen, jf. Kirkeloven, § 6, første ledd. Listen kan imidlertid ikke inneholde mer enn det dobbelte antall navn. Forhåndskumulering er ikke tillatt.

Ved **forholdstallsvalg** skal forslaget være utfylt i tydelig rekkefølge med så mange forskjellige eller inntil en gang gjentatte navn (forhåndskumulering) som det skal velges faste medlemmer. Gjentatte navn skal stå først på listen, og gjentakelsen skal skje på plassen nærmest etter. Forslaget skal dessuten i fortsatt rekkefølge utfylles med fem andre forskjellige navn.

§ 7.2 Et forslag til kandidatliste ved **forholdstallsvalg** må ikke ha underskriver eller kandidat felles med andre forslag.

Står underskriver på flere lister, skal menighetsrådet pålegge underskriveren innen en bestemt frist å si fra hvilken kandidatliste vedkommende vil stå på. Svarer underskriveren ikke, strykes navnet av samtlige lister. Står en kandidat på flere forskjellige lister, skal kandidaten gis et tilsvarende pålegg. Svarer kandidaten ikke, blir navnet stående på den listen som først er kommet inn til menighetsrådet, men strykes av de andre. Tillitsmannen bestemmer da hvilket navn som skal settes i stedet.

Dersom det er krevd **forholdstallsvalg**, jf. § 6.1, men ingen eller bare ett forslag til kandidatliste er innkommet, avholdes valget som flertallsvalg. Underskriverene kan i så fall foreta de endringer i listen som følger av at det skal holdes flertallsvalg istedenfor forholdstallsvalg.

Et innlevert forslag til kandidatliste kan ikke tilbakekalles.

§ 7.3 Menighetsrådet avgjør om **forslagene til kandidatlister skal godkjennes**, og undersøker om kandidatene og forslagsstillerne/underskriverne oppfyller de lovbestemte vilkår. Menighetsrådet skal da ved

forhandlinger med den utpekte tillitsmann søke å bringe forslag i foreskrevet stand.

Hvis det på en liste er oppført en kandidat som kan kreve seg fritatt for valg etter bestemmelsene i Kirkeloven, § 6, fjerde ledd, skal kandidaten av menighetsrådet oppfordres til innen en bestemt frist å si fra om han mottar valg. Svarer kandidaten ikke, er retten til å kreve fritak gått tapt.

Dersom en kandidat blir fritatt, strykes navnet og tillitsmannen bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet.

§ 7.4 Enhver kan ved henvendelse til menighetsrådet kreve å få gjøre seg kjent med et forslag til kandidatliste fra det tidspunkt listen har kommet inn til rådet.

§ 7.5 Menighetsrådet skal **kunngjøre** de godkjente kandidatlistene snarest mulig og minst to uker før valget. Listene kunngjøres samlet og på den måten rådet bestemmer. Kandidatene presenteres for øvrig på den måten menighetsrådet finner tjenlig.

§ 8. Stemmesedler og stemmeseddelkonvolutter

§ 8.1 Menighetsrådet sørger for at det blir trykt et tilstrekkelig antall **stemmesedler** av alle godkjente kandidatlister til bruk for velgerne i valglokalene.

§ 8.2 Stemmesedlene skal være av alminnelig hvitt papir.

§ 8.3 Stemmeseddelen skal ved flertallsvalg og forholdstallsvalg ha en **overskrift** som viser hvilken kandidatliste den gjelder, men navnene på forslagsstillerne behøver ikke være tatt med.

§ 8.4 Menighetsrådet/stemmestyret sørger for at det til forhåndsstemming og i valglokale ved valgting er trykte stemmesedler av alle godkjente kandidatlister. Disse stemmesedlene skal være lagt frem på et bord i valglokalet.

Andre trykte eller på annen måte mangfoldiggjorte stemmesedler må ikke brukes.

§ 8.5 Menighetsrådet/stemmestyret sørger også for at det til forhåndsstemmegivning og i valglokale er **stemmeseddelkonvolutter**.

Stemmeseddelkonvoluttene skal være ensartede og ugjennomsiktige. Det sørges også for omslagskonvolutter av annen størrelse, jf. § 10.9 og 11.4.

§ 9. Kunngjøring av valget

§ 9.1 Tid og sted for stemmegivningen kunngjøres **minst tre uker før valget** og i samsvar med reglene i § 2.6. Valget bør kunngjøres flere ganger.

§ 9.2 Dersom det i samsvar med reglene i § 6.1 er bestemt eller kommet inn krav om forholdstallsvalg og det foreligger mer enn én kandidatliste, kunngjør menighetsrådet at valget blir fremmet som forholdstallsvalg.

§ 10. Forhåndsstemmegivning

§ 10.1 En velger kan avgi stemme på forhånd hos en stemmemottaker i soknet når velgeren gir erklæring om at han/hun vil være forhindret fra å møte personlig til valgtinget.

§ 10.2 Forhåndsstemmegivning kan foregå i tiden **fra menighetsrådet har kunngjort kandidatlistene til og med siste dag før første valgdag** i vedkommende sokn.

§ 10.3 Menighetsrådet kunngjør på en formålstjenlig måte all forhåndsstemmegivning med tid og sted.

§ 10.4 Velgeren må avgi sin stemme ved personlig fremmøte på sted(er) som er fastsatt av menighetsrådet. Menighetsrådet kan bestemme at det for det enkelte sted kun skal være adgang til å avgi forhåndsstemme en viss tid på en eller flere bestemte dager. Det bør legges til rette for at forhåndsstemmegivning kan foregå både på dag- og kveldstid og på de institusjoner som geografisk sokner til det enkelte sokn.

§ 10.5 Som stemmemottaker tjenestegjør en eller flere av menighetsrådets medlemmer eller andre som menighetsrådet utpeker.

§ 10.6 Menighetsrådet skal sørge for at stemmemottakerne har et tilstrekkelig antall stemmesedler som legges ut på stemmestedet, til bruk for velgerne.

§ 10.7 Før stemmegivningen skal stemmemottakeren gjøre velgeren kjent med reglene for stemmegivningen, og, om det ønskes, skaffe de nødvendige skrivesaker.

§ 10.8 Stemmemottakeren gir velgeren en konvolutt til å legge stemmeseddelen i. Velgeren legger selv stemmeseddelen i konvolutten.

§ 10.9 Stemmemottakeren gir deretter velgeren en omslagskonvolutt. I denne legger velgeren selv konvolutten med stemmeseddelen, og velgeren kleber deretter selv igjen omslagskonvolutten.

Stemmemottakeren påfører omslagskonvolutten velgerens fulle navn og adresse, sammen med tid og sted for stemmegivningen og opplysninger om hvorvidt stemmemottakeren er sikker på at velgeren er den vedkommende gir seg ut for å være. Stemmemottakeren skriver så under på det som er påført omslagskonvolutten.

Velgeren bekrefter deretter egenhendig ved sin underskrift, riktigheten av de opplysningene som er påført omslagskonvolutten, og erklærer derved samtidig at han/hun vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget.

§10.10 Stemmemottakeren fører liste over de velgere som avgir stemme hos stemmemottakeren, og sender omslagskonvoluttene på betryggende måte direkte til menighetsrådets leder.

§10.11 Menighetsrådets leder fører inn i en valgbok de mottatte forhåndsstemmer i en nummerrekke med angivelse av tiden når vedkommende mottok dem. Det samme nummer settes på omslagskonvolutten. Når menighetsrådet skal begynne å åpne og behandle disse forhåndsstemmer, skal lederen legge frem den forannevnte bok og alle de forhåndsstemmer som er innført før valgtinget.

§10.12 Velgere som på grunn av funksjonshemning ikke fullt ut kan følge fremgangsmåten som er nevnt i §§ 10.8 og 10.9, kan få den nødvendige hjelp av en person som vedkommende selv utpeker, og som har fylt 14 år. Denne personen kan også skrive under på omslagskonvolutten med sitt eget navn på vegne av velgeren.

§10.13 Valgagitasjon er ikke tillatt i det rom der stemmegivningen foregår og i tilstøtende rom.

§ 11. Stemmegivning på valgtinget

§ 11.1 Valgtinget åpnes ved at menighetsrådet/stemmestyret orienterer om reglene for stemmegivning og erklærer at stemmegivningen kan ta til.

§ 11.2 På valgtinget kan det ikke reises tvist om stemmerett. Avstemningen er hemmelig og foregår ved personlig fremmøte.

Valgagitasjon er ikke tillatt i valglokalet og i tilstøtende rom.

- § 11.3 Menighetsrådets/valgstyrets leder fører inn i **valgboken** alt som behandles og avgjøres på valgtinget. I valgboken innføres uttrykkelig datoene for kunngjøring om utlegging av manntall og valgting.

Foregår stemmegivningen på flere steder i soknet bokfører stemmestyrets leder alt som behandles i anledning valgtinget i en egen valg bok.

Blir det **innsigelse** mot at valget fremmes, bokføres innsigelse og grunnen. Valgstyret/stemmestyret avgjør hver innsigelse så snart den er reist og gir opplysninger om klageadgang etter § 13.

Lederen i valgstyret eller stemmestyret leser opp det som er bokført, og samtlige medlemmer skriver under. Dette gjøres hver dag, dersom valgtinget foregår over flere dager.

- § 11.4 Når valget er åpnet, får de velgerne som er innført i manntallet, anledning til å stemme etterhvert som de møter frem. Også velgere som har stemt på forhånd, kan avgi stemme. Fremgangsmåten er slik: Først settes et kryss i manntallet ved velgerens navn. Så får velgeren utlevert en konvolutt og blir vist til en del av valglokalet, hvor vedkommende usett kan legge stemmeseddelen i konvolutten. Konvolutten legger velgeren så i en låst urne.

Valgstyret kan forlange at en ukjent velger godtgjør at han er den han gir seg ut for å være.

Foregår stemmegivningen på flere steder i soknet, skal **også velgere som ikke står i vedkommende del av manntallet få adgang til å avgi stemme**. Disse skal imidlertid ikke legge konvolutten ned i valgurnen, men gi den til stemmestyret. Dette skal legge konvolutten i et særskilt omslag, klebe det til, skrive velgerens navn, adresse og fødselsdato utenpå og gi det til menighetsrådet etter at stemmegivningen er avsluttet.

Også den som er nektet stemmerett etter menighetsrådets avgjørelse eller av andre grunner ikke er innført i manntallet, skal få adgang til å avgi stemme. Vedkommende skal ikke legge konvolutten ned i valgurnen, men gi den til stemmestyret. Dette skal legge konvolutten i særskilt omslag, klebe det til, skrive velgerens navn, adresse og fødselsdato utenpå og oppbevare det ubrutt.

§ 11.5 Ved flertallsvalg kan velgeren:

- **Kumulere navn**, det vil si, føre opp navn som står på en godkjent valgliste en gang til ved å sette et kryss, eller ved å skrive kum ved navnet, eller ved å skrive navnet en gang.
- **Tilføye navn** på valglisten og tydelig angi hvor på listen navnet skal stå.
- **Stryke navn** på valgliste ved å sette strek over navnet.
- **Endre rekkefølgen på navn** ved å endre nummer foran navnene eller endre plassen på stemmeseddelen.

Ved forholdstallsvalg kan velgeren:

- **Kumulere navn**, det vil si, føre opp navn som står på valglisten (en eller to ganger), en gang til. Er et navn ført opp flere ganger enn tillatt, gjelder bare det/de første sted(er) i rekkefølgen mens de følgende strykes.
- **Føre opp navn fra andre valglister en gang.**
- **Stryke navn** fra valglisten.

Påførte navn som ikke tidligere står på noen godkjent valgliste ved forholdstallsvalg ut av betraktning.

§ 11.6 Når den tid som er fastsatt for stemmegivningen er utløpt, og de velgere som da er til stede i valglokalet, har fått adgang til å avgi stemme, erklærer menighetsrådet/stemmestyret stemmegivningen for avsluttet. Foregår stemmegivningen over to valgdager, fortsetter den til fastsatt tid neste valgdag. Urnene med stemmesedler og det øvrige valgmateriell skal oppbevares på sikkert sted og under beskyttende forsegling frem til stemmegivningen tar til neste valgdag.

Med mindre menighetsrådet har bestemt noe annet, skal urnene etter avsluttet stemmegivning siste valgdag forsegles og sammen med det øvrige valgmateriell bringes til menighetsrådet til videre behandling.

§ 12. **Opptelling, innberetning og kunngjøring**

§ 12.1 Opptellingen skal ikke begynne før stemmegivningen er avsluttet i hele soknet. Med mindre menighetsrådet har bestemt noe annet, skjer opptellingen samlet for hele soknet.

- § 12.2 Menighetsrådet undersøker først om de **velgere som har stemt utenfor den valgkrets de hører hjemme i**, har adgang til å stemme. Hvis dette er i orden, settes et kryss ved navnet i manntallet og stemmeseddelkonvolutten legges ned i valgurnen for vedkommende krets. I motsatt fall vrakes stemmegivningen og omslaget forvares uåpnet.

Deretter behandles **forhåndsstemmene** på tilsvarende måte. En forhåndsstemmegivning godkjennes ikke hvis velgeren har stemt på valgtinget.

Opptellingen foretas av de personer menighetsrådet har bestemt, og under menighetsrådets tilsyn.

- § 12.3 Ved **flertallsvalg** skjer opptellingen ved at valgurnen(e) åpnes og alle konvolutter blandes godt. Konvoluttene åpnes og stemmesedlene ordnes i grupper for urettede og rettede stemmesedler. Et medlem av opptellingsnemnda leser opp navnene på stemmesedlene etter hvert og leverer stemmeseddelen til et annet medlem som kontrollerer navnene og merker seddelen som er lest opp. Noteringen av navnene skjer ved at minst to personer fører hver sin liste. Disse listene sammenlignes med jevne mellomrom.

En stemmeseddel skal vrakes dersom den er merket slik at det går frem hvem velgeren er.

Ved **flertallsvalg** kan en stemmeseddel inneholde færre eller flere navn enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges til menighetsrådet. Velgeren har likevel ikke flere stemmer til rådighet enn antallet medlemmer og varamedlemmer til sammen. Dersom en stemmeseddel inneholder flere navn (forskjellige eller gjentatte) enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges, settes de overskytende navn som står sist i rekkefølgen ut av betraktning. Rekkefølgen regnes slik velgeren har angitt den ved plassen på stemmeseddelen eller ved nummer.

Dette innebærer at navn som står nederst på listen kan bli å anse som uskrevne med mindre velgeren på sin stemmeseddel har flyttet kandidaten/e høyt nok opp eller strøket tilstrekkelig mange foranstående kandidater. Det samme vil gjøre seg gjeldende ved kumulering av kandidater langt nede på listen. Velgeren må for at kumuleringen skal få virkning, enten ha flyttet kandidaten(e) høyt nok opp eller strøket tilstrekkelig mange foranstående kandidater. Dersom velgeren ikke har gjort dette, vil vedkommende kumulerte kandidat(er) bli stående uten stemmer fra denne velgeren.

Ved valgoppgjøret teller en de stemmer som er avgitt på den enkelte kandidat. De kandidater som har fått flest stemmer, blir medlemmer av menighetsrådet, og de kandidater som kommer deretter i stemmetall, blir varamedlemmer. Hvis flere kandidater har fått like mange stemmer, avgjør rekkefølgen på den offisielle listen utfallet. Hvis det er to eller flere lister og flere kandidater har fått like mange stemmer, avgjøres utfallet ved loddtrekning.

- § 12.4 Ved **forholdstallsvalg** blir plassene i menighetsrådet fordelt mellom de forskjellige kandidatlister i forhold til listenes stemmetall. Ved opptellingen nytter opptellingsnemnda samme fremgangsmåte som ved kommunestyrevalg, se lov av 1. mars 1985 om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg (Valgloven), § 48, sjette ledd, og §§ 64-66. (Paragrafene vedlegges.)

En stemmeseddel skal vrakes dersom den

- a) er merket slik at det går frem hvem velgeren er, eller
- b) ikke har en overskrift som viser hvilken kandidatliste den gjelder.

- § 12.5 Utfallet av valget skal føres inn i menighetsrådets **møtebok** sammen med angivelse av det samlede antall stemmeberettigede som har avgitt stemme ved valget. **Valgboken** tas inn som vedlegg til møteboken.

Møteboken underskrives av samtlige tilstedeværende medlemmer av menighetsrådet.

Menighetsrådets leder sender uten opphold melding til dem som er valgt, og **innberetning om valg på menighetsråd** på fastsatt skjema, til bispedømmerrådet med kopi til kirkelig fellesråd, soknepresten og prosten.

- § 12.6 Menighetsrådet orienterer menigheten så snart som mulig om **resultatet av valget** ved kunngjøring og oppslag i kirken og for øvrig på den måten menighetsrådet finner tjenlig.

- § 12.7 Når det nyvalgte menighetsrådet har konstituert seg, **fremstilles medlemmene for menigheten** på en av de nærmest følgende søndager.

- § 12.8 Stemmesedlene skal oppbevares på et trygt sted under sikker forvaring til valgperioden er utløpet.

§ 13. Klage over valget

Valgstyrets kjennelser om stemmerett og om adgang til å avgi stemme kan påklages til bispedømmerådet. Klagerett har den som kjennelsen går imot, og enhver annen som står innført i manntallet i vedkommende sokn.

Klager i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av valget kan inngis til bispedømmerådet av enhver som er stemmeberettiget ved valget og av biskopen.

Anken eller klagen må være fremført muntlig i valgstyrets møter eller skriftlig være kommet inn til lederen i valgstyret innen kl. 20 den 30. dagen etter valgdagen. Lederen sender snarest mulig klagen til bispedømmerådet, sammen med de dokumenter som kan antas å ha betydning for saken.

Bispedømmerådet kan påby **nytt valgoppgjør eller omvalg**.

§ 14. Nytt valgoppgjør evt. utfyllingsvalg

§ 14.1 Blir en plass i menighetsrådet ubesatt etter at varamedlemmene i tilfelle er rykket opp, skal lederen i menighetsrådet underrette bispedømmerådet, som i så fall kan påby **nytt valgoppgjør**.

§ 14.2 Dersom det i valgperioden trer endelig ut av menighetsrådet så mange medlemmer og varamedlemmer at menighetsrådet ikke kan bli vedtaksført og forholdet ikke kan avhjelpes ved nytt valgoppgjør, kan bispedømmerådet samtykke i at det holdes **utfyllingsvalg** etter nærmere bestemmelser som det fastsetter.

Utgifter ved menighetsrådsvalg

Utgiftene ved menighetsrådsvalg dekkes av kommunen i henhold til Kirkeloven, § 15, bokstav d.

*

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.

Fra samme tid oppheves "Regler om forhåndsstemmegivning ved menighetsrådsvalg" (sak KM 18/84) og "Fastsetting av valgdager (sak KM 9/88).

3. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

4. Kirkemøtet ber Kirkerådet i samarbeid med departementet utrede og vurdere nærmere tiltak som kan styrke representativiteten og øke valgdeltakelsen i forbindelse med menighetsrådsvalg. Dette arbeidet bør skje på bakgrunn av erfaringene med menighetsrådsvalget 1997.
5. Kirkemøtet ber om at det settes av nødvendige midler i statsbudsjettet for 1997 til allmenn informasjon og opplysning om menighetsrådetsvalg med sikte på økt valgdeltakelse.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Anders Sæbø

Disse hadde ordet:

Anders Sæbø, Eiliv Grue, Tore Kopperud, Rosemarie Køhn, Finn Wagle, Harald Gammelsæter, Knut Lein, Berge Furre, Odd Einar Dørum, Ola Ersland, Sigurd Osberg.

Endringsforslag

Fra Eiliv Grue:

Det åpnes for prøveordninger slik at valg til menighetsråd kan knyttes til samme tid og sted som for kommunevalg/stortingsvalg.

Votering

Forslaget falt med 41 stemmer mot.

*

KIRKEMØTET's
VEDTAK

1. Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 6, første ledd, følgende

REGLER FOR VALG AV MENIGHETSRÅD

1. Valgstyre

§ 1.1 Menighetsrådet gjør tjeneste som **valgstyre** og forbereder og leder som sådant valget.

§ 1.2 Menighetsrådet informerer om valget, ulike valgformer, hvilke krav som stilles til kandidatliste m.v. og sørger for at nominasjonsarbeidet igangsettes.

§ 2. Fastsetting av valgdager/valgsteder

§ 2.1 Valget skal foregå på **annen og/eller tredje søndag i oktober** i alle landets menigheter, og så langt som mulig i tilknytning til en gudstjeneste eller et gudstjenestelig møte. Menighetsrådet fastsetter i god tid om valget skal holdes begge dagene eller kun den ene dagen. På prekensteder i soknet som ikke har gudstjeneste disse søndagene, kan stemmegivningen foregå på en av de derpå følgende to søndager. Menighetsrådet kan bestemme at det også skal holdes valg på **en eller flere av dagene mellom annen og tredje søndag i oktober, primært knyttet til et arrangement i kirken**

§ 2.2 Dersom menighetsrådet finner at det er vesentlige ulemper ved å avholde valg de fastsatte dagene etter bestemmelsen i § 2.1, kan bispedømmerrådet samtykke i at valget holdes senere, dog senest siste søndag i november.

§ 2.3 Valget holdes i **kirken** eller i annet høvelig lokale som menighetsrådet bestemmer.

§ 2.4 Menighetsrådet kan bestemme at **stemmegivningen skal foregå på flere steder i soknet**. På hvert stemmested foregår stemmegivningen for en viss del av manntallet. Til å lede valgtinget på hvert enkelt stem-

mested oppnevner menighetsrådet for hvert sted et **stemmestyre** på minst 3 medlemmer, fortrinnsvis blant sine egne medlemmer og for øvrig blant andre personer som har stemmerett ved valget.

- § 2.5 Hvert stemmestyre skal føre en **valgbok** over forhold som angår valget, jf. § 11.3. Når valgtinget avsluttes, underskrives valgboken av stemmestyret og oppbevares så av menighetsrådet, jf. også § 12.5.
- § 2.6 Menighetsrådet **kunngjør valgdagen(e) minst tre uker i forveien** i kirken og i lokalavis eller menighetsblad og for øvrig på den måte menighetsrådet bestemmer. I kunngjøringen skal det gjøres rede for når og hvor valgtinget skal holdes, når stemmegivningen skal være avsluttet, hvor og når forhåndsstemmegivning vil foregå og hvor mange medlemmer og varamedlemmer som skal velges. Når stemmegivning skal foregå på flere steder, skal det i kunngjøringen dessuten gjøres rede for hvem som skal stemme på de forskjellige steder og når valget skal holdes på hvert sted.
- § 3. Stemmerett og valgbarhet**
- § 3.1 Stemmerett ved valget har **hvert medlem av Den norske kirke som bor i soknet og som senest i det år det stemmes vil ha fylt 18 år** og ikke er fradømt stemmerett i offentlige anliggender, jf. Kirkeloven, § 4, første ledd.
- § 3.2 I særlige tilfelle kan biskopen etter søknad fra vedkommende menighetsråd samtykke i at en person for et begrenset tidsrom gis **stemmerett i et annet sokn** enn det vedkommende er bosatt i, jf. Kirkeloven, § 4, annet ledd.
- § 3.3 **Ingen kan ha stemmerett i mer enn ett sokn**, jf. Kirkeloven, § 4, tredje ledd.
- § 3.4 **Utenlandsk statsborger** som har meldt seg inn i Den norske kirke, har kirkelig stemmerett dersom vedkommende for øvrig oppfyller betingelsene i § 3.1.
- § 3.5 **Valgbar til menighetsrådet og pliktig til å ta imot valg er enhver** som har rett til å stemme ved valget. **Rett til å kreve seg fritatt for valg** har den som har fylt 65 år før valgperioden tar til, den som har gjort tjeneste som medlem av menighetsrådet de siste 4 år, og den som påberoper seg hindring som menighetsrådet godkjenner, jf. Kirkeloven, § 6, tredje og fjerde ledd.

§ 4. Manntall

§ 4.1 I anledning av valget benyttes et eget kirkelig manntall utarbeidet på grunnlag av **det kirkelige medlemsregisteret**. Departementet gir regler om kirkelig manntall og om innføring i dette, jf. Kirkeloven, § 4, siste ledd.

§ 4.2 **Personer som ikke er medlemmer av Den norske kirke**, skal i den utstrekning det er mulig, utelates fra det kirkelige manntall.

§ 4.3 **Personer som ikke står oppført i det kirkelige manntall**, men som mener seg stemmeberettiget ved menighetsrådsvalget, skal på den måte som finnes tjenlig, oppfordres til å melde seg til menighetsrådets leder innen 1. september.

På dette grunnlag utarbeider menighetsrådet et kirkelig manntall over personer som antas å ha stemmerett ved valget.

Også personer som er flyttet til menigheten etter 1. september og frem til valgdagen, kan avgi stemme, jf. § 11.4, fjerde ledd.

§ 4.4 Det utarbeidede manntall blir gjeldende for valgperioden. I denne tid skal dog personer føres inn i manntallet når de overfor menighetsrådets leder godtgjør at de har fått stemmerett i soknet og eventuelt strykes hvis det godtgjøres at de ikke lenger har slik stemmerett.

§ 5. Utlegging av manntall og kunngjøring om utlegging

§ 5.1 Det kirkelige manntall skal senest **en måned før valget** legges ut til alminnelig ettersyn på et offentlig kunngjort sted.

§ 5.2 **Klage** over at en selv eller noen annen med urette er innført i eller utelatt fra manntallet må være kommet inn til menighetsrådet senest **tre uker** før valget. Klagen skal være skriftlige og begrunnet.

Menighetsrådet skal snarest mulig deretter avholde møte for å avgjøre klager. Den hvis stemmerett det er reist innsigelse mot, og den som har klaget, skal varsles om møtet og at de har rett til å møte og uttale seg.

Når menighetsrådet har truffet sin avgjørelse (kjennelse) skal de samme personer underrettes om avgjørelsen og om mulighetene for klage, jf. § 13.

§ 5.3 **Kunngjøring om utlegging av manntall og klagefrist** skjer på den måten som menighetsrådet i samsvar med stedlig praksis finner nødvendig og tilstrekkelig.

§ 6. Valgform

§ 6.1 Valget foregår som **flertallsvalg** dersom ikke menighetsrådet bestemmer at valget skal foregå som **forholdstallsvalg** eller dersom det ikke innen 1. september kl. 20:00 er kommet inn til menighetsrådet skriftlig krav fra minst 10 stemmeberettigede om forholdstallsvalg. Denne fristen kunngjøres offentlig.

§ 6.2 **Forholdstallsvalg** forutsetter at det blir mer enn én godkjent kandidatliste ved valget. Foreligger det bare en godkjent kandidatliste gjennomføres valget som flertallsvalg. Ved **forholdstallsvalg** vil menighetsrådet bli sammensatt av representanter fra de forskjellige listene, etter det forholdsmessige antall stemmer hver liste får, jf. Valgloven, § 64. Ved kumulering/strykning og oppføring av navn fra andre lister vil velgerne også kunne endre rekkefølgen på den enkelte liste, og slik påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer fra listene som får flest stemmer og dermed velges, jf. samme lov, § 65.

§ 6.3 Det kan også ved **flertallsvalg** være en eller flere kandidatlister. Ved **flertallsvalg** vil menighetsrådet bli sammensatt i rekkefølge ut fra det antall stemmer den enkelte kandidat får, uansett hvilken kandidatliste vedkommende opprinnelig er oppført på. Ved kummulering/strykning og oppføring av navn fra andre lister eller nye navn, vil velgerne også ved flertallsvalg kunne påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer som får flest stemmer og dermed velges.

§ 7. Kandidatlister (valglistene)

§ 7.1 Forslag til kandidatlister:

- a) Skal være kommet inn til menighetsrådets leder senest en måned før valget,
- b) skal være egenhending underskrevet av 10 stemmeberettigede,
- c) skal tydelig angi hvilket valg det gjelder (navn på sokn, gruppe og valgdato) og som overskrift (foran navnene på kandidatene) ha navnene på underskriverne,
- d) skal angi en tillitsmann blant underskriverne som menighetsrådet kan henvende seg til ved forhandlinger om listeforslaget,
- e) skal ha kandidater oppført med for-, eventuelt mellomnavn, etternavn og alder, og - i den grad det er ønskelig eller nødvendig for å unngå forveksling - med adresse og yrke/stilling,

- f) bør ha minst 40% representasjon av hvert kjønn blant de foreslåtte kandidatene på den enkelte liste,
- g) skal settes opp i prioritert rekkefølge,
- h) bør ha minst 20% representasjon av ungdom under 30 år.

Som vedlegg til kandidatlisten skal følge en fortegnelse over kandidatenes fødselsdato. Dersom en kandidat ikke er innført i manntallet som bosatt i soknet, må det ligge ved en erklæring fra vedkommende om at så vil være tilfelle innen valgdagen.

En forslagsstiller kan også stå som kandidat på den samme listen.

Fristen for innlevering av forslag til kandidatlister kunngjøres offentlig.

Ved **flertallsvalg** må kandidatlisten minst ha så mange forskjellige kandidater som det skal velges medlemmer og varamedlemmer tilsammen, jf. Kirkeloven, § 6, første ledd. Listen kan imidlertid ikke inneholde mer enn det dobbelte antall navn. Forhåndskumulering er ikke tillatt.

Ved **forholdstallsvalg** skal forslaget være utfylt i tydelig rekkefølge med så mange forskjellige eller inntil en gang gjentatte navn (forhåndskumulering) som det skal velges faste medlemmer. Gjentatte navn skal stå først på listen, og gjentakelsen skal skje på plassen nærmest etter. Forslaget skal dessuten i fortsatt rekkefølge utfylles med fem andre forskjellige navn.

§ 7.2 Et forslag til kandidatliste ved **forholdstallsvalg** må ikke ha underskriver eller kandidat felles med andre forslag.

Står underskriver på flere lister, skal menighetsrådet pålegge underskriveren innen en bestemt frist å si fra hvilken kandidatliste vedkommende vil stå på. Svarer underskriveren ikke, strykes navnet av samtlige lister. Står en kandidat på flere forskjellige lister, skal kandidaten gis et tilsvarende pålegg. Svarer kandidaten ikke, blir navnet stående på den listen som først er kommet inn til menighetsrådet, men strykes av de andre. Tillitsmannen bestemmer da hvilket navn som skal settes i stedet.

Dersom det er krevd **forholdstallsvalg**, jf. § 6.1, men ingen eller bare ett forslag til kandidatliste er innkommet, avholdes valget som flertallsvalg. Underskriverene kan i så fall foreta de endringer i listen som følger av at det skal holdes flertallsvalg istedenfor forholdstallsvalg.

Et innlevert forslag til kandidatliste kan ikke tilbakekalles.

- § 7.3 Menighetsrådet avgjør om **forslagene til kandidatlister skal godkjennes**, og undersøker om kandidatene og forslagsstillerne/underskriverne oppfyller de lovbestemte vilkår. Menighetsrådet skal da ved forhandlinger med den utpekte tillitsmann søke å bringe forslag i foreskrevet stand.

Hvis det på en liste er oppført en kandidat som kan kreve seg fritatt for valg etter bestemmelsene i Kirkeloven, § 6, fjerde ledd, skal kandidaten av menighetsrådet oppfordres til innen en bestemt frist å si fra om han mottar valg. Svarer kandidaten ikke, er retten til å kreve fritak gått tapt.

Dersom en kandidat blir fritatt, strykes navnet og tillitsmannen bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet.

- § 7.4 Enhver kan ved henvendelse til menighetsrådet kreve å få gjøre seg kjent med et forslag til kandidatliste fra det tidspunkt listen har kommet inn til rådet.

- § 7.5 Menighetsrådet skal **kunngjøre** de godkjente kandidatlistene snarest mulig og minst to uker før valget. Listene kunngjøres samlet og på den måten rådet bestemmer. Kandidatene presenteres for øvrig på den måten menighetsrådet finner tjenlig.

§ 8. Stemmesedler og stemmeseddelkonvolutter

- § 8.1 Menighetsrådet sørger for at det blir trykt et tilstrekkelig antall **stemmesedler** av alle godkjente kandidatlister til bruk for velgerne i valglokalene.

- § 8.2 Stemmesedlene skal være av alminnelig hvitt papir.

- § 8.3 Stemmeseddelen skal ved flertallsvalg og forholdstallsvalg ha en **overskrift** som viser hvilken kandidatliste den gjelder, men navnene på forslagsstillerne behøver ikke være tatt med

- § 8.4 Menighetsrådet/stemmestyret sørger for at det til forhåndsstemming og i valglokale ved valgting er trykte stemmesedler av alle godkjente kandidatlister. Disse stemmesedlene skal være lagt frem på et bord i valglokalet.

Andre trykte eller på annen måte mangfoldiggjorte stemmesedler må ikke brukes.

- § 8.5 Menighetsrådet/stemmestyret sørger også for at det til forhåndsstemmegivning og i valglokale er **stemmeseddelkonvolutter**.

Stemmeseddelkonvoluttene skal være ensartede og ugjennomsiktige. Det sørges også for **omslagskonvolutter** av annen størrelse, jf. § 10.9 og 11.4.

§ 9. Kunngjøring av valget

- § 9.1 Tid og sted for stemmegivningen kunngjøres **minst tre uker før valget** og i samsvar med reglene i § 2.6. Valget bør kunngjøres flere ganger.

- § 9.2 Dersom det i samsvar med reglene i § 6.1 er bestemt eller kommet inn krav om forholdstallsvalg og det foreligger mer enn én kandidatliste, kunngjør menighetsrådet at valget blir fremmet som forholdstallsvalg.

§ 10. Forhåndsstemmegivning

- § 10.1 En velger kan avgi stemme på forhånd hos en stemmemottaker i soknet når velgeren gir erklæring om at han/hun vil være forhindret fra å møte personlig til valgtinget.

- § 10.2 Forhåndsstemmegivning kan foregå i tiden **fra menighetsrådet har kunngjort kandidatlistene til og med siste dag før første valgdag** i vedkommende sokn.

- § 10.3 Menighetsrådet kunngjør på en formålstjenlig måte all forhåndsstemmegivning med tid og sted.

- § 10.4 Velgeren må avgi sin stemme ved personlig fremmøte på sted(er) som er fastsatt av menighetsrådet. Menighetsrådet kan bestemme at det for det enkelte sted kun skal være adgang til å avgi forhåndsstemme en viss tid på en eller flere bestemte dager. Det bør legges til rette for at forhåndsstemmegivning kan foregå både på dag- og kveldstid og på de institusjoner som geografisk sokner til det enkelte sokn.

- § 10.5 Som stemmemottaker tjenestegjør en eller flere av menighetsrådets medlemmer eller andre som menighetsrådet utpeker.

- § 10.6 Menighetsrådet skal sørge for at stemmemottakerne har et tilstrekkelig antall stemmesedler som legges ut på stemmestedet, til bruk for velgerne.

- § 10.7 Før stemmegivningen skal stemmemottakeren gjøre velgeren kjent med reglene for stemmegivningen, og, om det ønskes, skaffe de nødvendige skrivesaker.
- § 10.8 Stemmemottakeren gir velgeren en konvolutt til å legge stemmeseddelen i. Velgeren legger selv stemmeseddelen i konvolutten.
- § 10.9 Stemmemottakeren gir deretter velgeren en omslagskonvolutt. I denne legger velgeren selv konvolutten med stemmeseddelen, og velgeren kleber deretter selv igjen omslagskonvolutten.

Stemmemottakeren påfører omslagskonvolutten velgerens fulle navn og adresse, sammen med tid og sted for stemmegivningen og opplysninger om hvorvidt stemmemottakeren er sikker på at velgeren er den vedkommende gir seg ut for å være. Stemmemottakeren skriver så under på det som er påført omslagskonvolutten.

Velgeren bekrefter deretter egenhendig ved sin underskrift, riktigheten av de opplysningene som er påført omslagskonvolutten, og erklærer derved samtidig at han/hun vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget.

- §10.10 Stemmemottakeren fører liste over de velgere som avgir stemme hos stemmemottakeren, og sender omslagskonvoluttene på betryggende måte direkte til menighetsrådets leder.
- §10.11 Menighetsrådets leder fører inn i en valgbok de mottatte forhåndsstemmer i en nummerrekke med angivelse av tiden når vedkommende mottok dem. Det samme nummer settes på omslagskonvolutten. Når menighetsrådet skal begynne å åpne og behandle disse forhåndsstemmer, skal lederen legge frem den forannevnte bok og alle de forhåndsstemmer som er innført før valgtinget.
- §10.12 Velgere som på grunn av funksjonshemning ikke fullt ut kan følge fremgangsmåten som er nevnt i §§ 10.8 og 10.9, kan få den nødvendige hjelp av en person som vedkommende selv utpeker, og som har fylt 14 år. Denne personen kan også skrive under på omslagskonvolutten med sitt eget navn på vegne av velgeren.
- §10.13 Valgagitasjon er ikke tillatt i det rom der stemmegivningen foregår og i tilstøtende rom.

§ 11. Stemmegivning på valgtinget

§ 11.1 Valgtinget åpnes ved at menighetsrådet/stemmestyret orienterer om reglene for stemmegivning og erklærer at stemmegivningen kan ta til.

§ 11.2 På valgtinget kan det ikke reises tvist om stemmerett. Avstemningen er hemmelig og foregår ved personlig fremmøte.

Valgagitasjon er ikke tillatt i valglokalet og i tilstøtende rom.

§ 11.3 Menighetsrådets/valgstyrets leder fører inn i **valgboken** alt som behandles og avgjøres på valgtinget. I valgboken innføres uttrykkelig datoene for kunngjøring om utlegging av manntall og valgting.

Foregår stemmegivningen på flere steder i soknet bokfører stemmestyrets leder alt som behandles i anledning valgtinget i en egen valg bok.

Blir det **innsigelse** mot at valget fremmes, bokføres innsigelse og grunnen. Valgstyret/stemmestyret avgjør hver innsigelse så snart den er reist og gir opplysninger om klageadgang etter § 13.

Lederen i valgstyret eller stemmestyret leser opp det som er bokført, og samtlige medlemmer skriver under. Dette gjøres hver dag, dersom valgtinget foregår over flere dager.

§ 11.4 Når valget er åpnet får de velgerne som er innført i manntallet, anledning til å stemme etterhvert som de møter frem. Også velgere som har stemt på forhånd, kan avgi stemme. Fremgangsmåten er slik: Først settes et kryss i manntallet ved velgerens navn. Så får velgeren utlevert en konvolutt og blir vist til en del av valglokalet, hvor vedkommende usett kan legge stemmeseddelen i konvolutten. Konvolutten legger velgeren så i en låst urne.

Valgstyret kan forlange at en ukjent velger godtgjør at han er den han gir seg ut for å være.

Foregår stemmegivningen på flere steder i soknet, skal **også velgere som ikke står i vedkommende del av manntallet få adgang til å avgi stemme**. Disse skal imidlertid ikke legge konvolutten ned i valgurnen, men gi den til stemmestyret. Dette skal legge konvolutten i et særskilt omslag, klebe det til, skrive velgerens navn, adresse og fødselsdato utenpå og gi det til menighetsrådet etter at stemmegivningen er avsluttet.

Også den som er nektet stemmerett etter menighetsrådets avgjørelse eller av andre grunner ikke er innført i manntallet, skal få adgang til å avgi stemme. Vedkommende skal ikke legge konvolutten ned i valgurnen, men gi den til stemmestyret. Dette skal legges konvotten i særskilt omslag, klebe det til, skrive velgerens navn, adresse og fødselsdato utenpå og oppbevare det ubrutt.

§ 11.5 Ved flertallsvalg kan velgeren:

- **Kumulere navn**, det vil si, føre opp navn som står på en godkjent valgliste en gang til ved å sette et kryss, eller ved å skrive kum ved navnet, eller ved å skrive navnet en gang.
- **Tilføye navn** på valglisten og tydelig angi hvor på listen navnet skal stå.
- **Stryke navn** på valgliste ved å sette strek over navnet.
- **Endre rekkefølgen på navn** ved å endre nummer foran navnene eller endre plassen på stemmeseddelen.

Ved forholdstallsvalg kan velgeren:

- **Kumulere navn**, det vil si, føre opp navn som står på valglisten (en eller to ganger), en gang til. Er et navn ført opp flere ganger enn tillatt gjelder bare det/de første sted(er) i rekkefølgen mens de følgende strykes.
- **Føre opp navn fra andre valglister en gang.**
- **Stryke navn** fra valglisten.

Påførte navn som ikke tidligere står på noen godkjent valgliste settes ved forholdstallsvalg ut av betraktning.

§ 11.6 Når den tid som er fastsatt for stemmegivningen er utløpt, og de velgere som da er til stede i valglokalet, har fått adgang til å avgi stemme, erklærer menighetsrådet/stemmestyret stemmegivningen for avsluttet. Foregår stemmegivningen over to valgdager, fortsetter den til fastsatt tid neste valgdag. Urnene med stemmesedler og det øvrige valgmateriell skal oppbevares på sikkert sted og under betryggende forsegling frem til stemmegivningen tar til neste valgdag.

Med mindre menighetsrådet har bestemt noe annet, skal urnene etter avsluttet stemmegivning siste valgdag forsegles og sammen med det øvrige valgmateriell bringes til menighetsrådet til videre behandling.

§ 12. Opptelling, innberetning og kunngjøring

§ 12.1 Opptellingen skal ikke begynne før stemmegivningen er avsluttet i hele soknet. Med mindre menighetsrådet har bestemt noe annet, skjer opptellingen samlet for hele soknet.

§ 12.2 Menighetsrådet undersøker først om de **velgere som har stemt utenfor den valgkrets de hører hjemme i**, har adgang til å stemme. Hvis dette er i orden, settes et kryss ved navnet i manntallet og stemmeseddelkonvolutten legges ned i valgurnen for vedkommende krets. I motsatt fall vrakes stemmegivningen og omslaget forvares uåpnet.

Deretter behandles **forhåndsstemmene** på tilsvarende måte. En for håndsstemmegivning godkjennes ikke hvis velgeren har stemt på valgtinget.

Opptellingen foretas av de personer menighetsrådet har bestemt, og under menighetsrådets tilsyn.

§ 12.3 Ved **flertallsvalg** skjer opptellingen ved at valgurnen(e) åpnes og alle konvolutter blandes godt. Konvoluttene åpnes og stemmesedlene ordnes i grupper for urettede og rettede stemmesedler. Et medlem av opptellingsnemnda leser opp navnene på stemmesedlene etter hvert og leverer stemmeseddelen til et annet medlem som kontrollerer navnene og merker seddelen som er lest opp. Noteringen av navnene skjer ved at minst to personer fører hver sin liste. Disse listene sammenlignes med jevne mellomrom.

En stemmeseddel skal vrakes dersom den er merket slik at det går frem hvem velgeren er.

Ved **flertallsvalg** kan en stemmeseddel inneholde færre eller flere navn enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges til menighetsrådet. Velgeren har likevel ikke flere stemmer til rådighet enn antallet medlemmer og varamedlemmer til sammen. Dersom en stemmeseddel inneholder flere navn (forskjellige eller gjentatte) enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges, settes de overskytende navn som står sist i rekkefølgen ut av betraktning. Rekkefølgen regnes slik velgeren har angitt den ved plassen på stemmeseddelen eller ved nummer.

Dette innebærer at navn som står nederst på listen kan bli å anse som uskrevne med mindre velgeren på sin stemmeseddel har flyttet kandidaten/e høyt nok opp eller strøket tilstrekkelig mange foranstående kandidater. Det samme vil gjøre seg gjeldende ved kumulering av kandidater langt nede på listen. Velgeren må for at kumuleringen skal få virkning, enten ha flyttet kandidaten(e) høyt nok opp eller strøket tilstrekkelig mange foranstående kandidater. Dersom velgeren ikke har gjort dette, vil vedkommende kumulerte kandidat(er) bli stående uten stemmer fra denne velgeren.

Ved valgoppgjøret teller en de stemmer som er avgitt på den enkelte kandidat. De kandidater som har fått flest stemmer, blir medlemmer av menighetsrådet, og de kandidater som kommer deretter i stemmetall, blir varamedlemmer. Hvis flere kandidater har fått like mange stemmer, avgjør rekkefølgen på den offisielle listen utfallet. Hvis det er to eller flere lister og flere kandidater har fått like mange stemmer, avgjøres utfallet ved loddtrekning.

§ 12.4 Ved **forholdstallsvalg** blir plassene i menighetsrådet fordelt mellom de forskjellige kandidatlistene i forhold til listenes stemmetall. Ved opptellingen nytter opptellingsnemnda samme fremgangsmåte som ved kommunestyrevalg, se lov av 1. mars 1985 om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg (Valgloven), § 48, sjette ledd, og §§ 64-66. (Paragrafene vedlegges.)

En stemmeseddel skal vrakes dersom den

- a) er merket slik at det går frem hvem velgeren er, eller
- b) ikke har en overskrift som viser hvilken kandidatliste den gjelder.

§ 12.5 Utfallet av valget skal føres inn i menighetsrådets **møtebok** sammen med angivelse av det samlede antall stemmeberettigede som har avgitt stemme ved valget. **Valgboken** tas inn som vedlegg til møteboken.

Møteboken underskrives av samtlige tilstedeværende medlemmer av menighetsrådet.

Menighetsrådets leder sender uten opphold melding til dem som er valgt, og **innberetning om valg på menighetsråd** på fastsatt skjema, til bispedømmerrådet med kopi til kirkelig fellesråd, soknepresten og prostens.

- § 12.6 Menighetsrådet orienterer menigheten så snart som mulig om **resultatet av valget** ved kunngjøring og oppslag i kirken og for øvrig på den måten menighetsrådet finner tjenlig.
- § 12.7 Når det nyvalgte menighetsrådet har konstituert seg, **fremstilles medlemmene for menigheten** på en av de nærmest følgende søndager.
- § 12.8 Stemmesedlene skal oppbevares på et trygt sted under sikker forvaring til valgperioden er utløpet.

§ 13. Klage over valget

Valgstyrets kjennelser om stemmerett og om adgang til å avgi stemme kan påklages til bispedømmerrådet. Klagerett har den som kjennelsen går imot, og enhver annen som står innført i manntallet i vedkommende sokn.

Klager i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av valget kan inngis til bispedømmerrådet av enhver som er stemmeberettiget ved valget og av biskopen.

Anken eller klagen må være fremført muntlig i valgstyrets møter eller skriftlig være kommet inn til lederen i valgstyret innen kl. 20 den 30.dagen etter valgdagen. Lederen sender snarest mulig klagen til bispedømmerrådet, sammen med de dokumenter som kan antas å ha betydning for saken.

Bispedømmerrådet kan påby **nytt valgoppgjør eller omvalg**.

§ 14. Nytt valgoppgjør evt. utfyllingsvalg

- § 14.1 Blir en plass i menighetsrådet ubesatt etter at varamedlemmene i tilfelle er rykket opp, skal lederen i menighetsrådet underrette bispedømmerrådet, som i så fall kan påby **nytt valgoppgjør**.
- § 14.2 Dersom det i valgperioden trer endelig ut av menighetsrådet så mange medlemmer og varamedlemmer at menighetsrådet ikke kan bli vedtaksført og forholdet ikke kan avhjelpes ved nytt valgoppgjør, kan bispedømmerrådet samtykke i at det holdes **utfyllingsvalg** etter nærmere bestemmelser som det fastsetter.

Utgifter ved menighetsrådsvalg

Utgiftene ved menighetsrådsvalg dekkes av kommunen i henhold til Kirkeloven, § 15, bokstav d.

*

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.

Fra samme tid oppheves "Regler om forhåndsstemmegivning ved menighetsrådsvalg" (sak KM 18/84) og "Fastsetting av valgdager (sak KM 9/88).

3. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.
4. Kirkemøtet ber Kirkerådet i samarbeid med departementet utrede og vurdere nærmere tiltak som kan styrke representativiteten og øke valgdeltakelsen i forbindelse med menighetsrådsvalg. Dette arbeidet bør skje på bakgrunn av erfaringene med menighetsrådsvalget 1997.
5. Kirkemøtet ber om at det settes av nødvendige midler i statsbudsjettet for 1997 til allmenn informasjon og opplysning om menighetsrådsvalget med sikte på økt valgdeltakelse.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 18B/96: REGLER OM VALG AV
KIRKELIG FELLESRÅD

SAKSDOKUMENT:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 18B.1 SAKSORIENTERING

INNSTILLING FRA KOMITE D:

Saksorientering

Kirkemøtet har i følge lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke (Kirkeloven), § 12 , fjerde ledd, fått myndighet til å fastsette nærmere regler om valg av kirkelig fellesråd. Reglene må være fastsatt i god tid før neste valg.

Sammensetningen av kirkelig fellesråd er fastsatt i Kirkeloven, § 12.

Kirkemøtet 1995 fastsatte **foreløpige regler** om valg av kirkelig fellesråd.

De bestemmelser i Kirkeloven som gir Kirkemøtet myndighet til å fastsette regler, trådte i kraft 1. juli 1996 og det er videre "lagt lovmessig til rette for at man i løpet av inneværende år lokalt gjør de forberedelser som er nødvendige for at ny kirke- lov og ny gravferdslov kan virke fra 1. januar 1997".

Etablering av kirkelig fellesråd i alle kommuner vil dermed finne sted i løpet av høsten 1996 uten at regler om dette formelt er fastsatt av Kirkemøtet.

I samsvar med Kirkemøtets anbefaling ble de foreløpige regler for valg av kirkelig fellesråd sendt ut på høring bl.a. til samtlige menighetsråd, kirkelig fellesråd, biskopene, bispedømmerådene, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, Kommunenes Sentralforbund og de kirkelige yrkesorganisasjoner. De fleste har sluttet seg til forslaget, men det foreligger en del merknader og endringsforslag. Kirkerådet har vurdert disse og lagt frem for Kirkemøtet et bearbeidet forslag til regler.

Komiteens merknader

Komiteen anser at de foreliggende regler i hovedsak er tilfredsstillende. Enkelte merknader som høringsinstansene har vært opptatt av, er tatt inn i bestemmelsene.

Komiteen mener det er viktig å legge forholdene til rette for at kirkelig fellesråd får en allsidig sammensetning, ikke minst at begge kjønn er representert med minst 40% så langt det er mulig, jf. Kirkemøtekomiteens merknader til denne saken (sak KM 17/95). Komiteen har merket seg at Norsk Kvinnelig Teologforening (NKTF) mener "det vil være en fordel å prøve å sikre seg kjønnsrepresentasjon blant de geistlige som biskopene oppnevner i fellesrådet". Selv om det pr. i dag i enkelte bispedømmer er forholdsvis få kvinnelige prester, mener komiteen dette anliggende bør imøtekommes der det er mulig. Det foreslås derfor en tilføyelse i § 6.

Videre foreslår komiteen en endring i § 1, siste ledd, ved at de siste ordene i setningen "Kjønns- og aldersmessig fordeling bør tilstrebes der det er mulig" sløyfes.

Komiteen mener videre det er grunn til å understreke de merknader som komiteen anførte til denne saken i 1995:

- "At det i denne sammenheng foretas visse sonderinger mellom menighetsrådene med sikte på å få en best mulig kjønnsmessig og aldersmessig sammensetning kan være nyttig.

Det vil likevel være opp til de enkelte menighetsråd å velge sin(e) representant(er) ut fra en helhetsvurdering.

- Komiteen forstår lovforslaget, § 12, slik at det kun er menighetsrådsmedlemmer og ikke varamedlemmer som kan velges til kirkelig fellesråd.
- Når det i lovforslaget heter at biskopen kan unnlate å utpeke ytterligere en geistlig representant etter bokstav c, dersom fellesrådet har geistlig representasjon etter reglene i bokstav a, vil komiteen anse det uheldig dersom den geistlige representanten skal representere sin menighet og samtidig være "biskopens representant".
- Selv om menighetsrådene kan velge geistlig representant, vil komiteen mene at det normale vil være at menighetsrådet primært velger leke representanter."

Også Stortingskomiteen har i sine merknader til Kirkeloven, § 12 (Innst.O.nr.46 (1995-96)), bl.a. uttalt:

"Med den mynda som no blir lagd til kyrkjeleg fellelsråd, vil komiteen peike på det naudsynte i at fellelsrådet blir eit reelt folkevald styringsorgan. Dette inneber etter komiteen si oppfatning at det normale er at presten si deltaking er uttømmende regulert i den oppnemninga som biskopen førete."

Komiteen anser at de merknader som både Kirkemøtekomiteen og Stortingskomiteen har kommet med, samsvarer godt med de synspunkter som høringsinstansene har gitt uttrykk for og er særlig opptatt av. Dette gjelder også Stortingskomiteens merknader i Innst.O. nr. 46 (1995-96) som "meiner det normale bør vera at kommunestyret oppnemner ein representant frå kommunestyret eller formannskapet som sitt medlem av det kyrkjelege fellelsrådet". Det kommunalt oppnevnte medlem må vidare være medlem av Den norske kirke, jf. Kirkeloven, § 29.

Forslag til vedtak

1. I medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 12 , fjerde ledd, fastsetter Kirkemøtet følgende:

REGLER FOR VALG AV KIRKELIG FELLELSRÅD

- § 1. Valg av menighetsrådsmedlemmer til kirkelig fellelsråd avholdes av det enkelte menighetsråd i samsvar med bestemmelsene i Kirkeloven, § 12, første ledd, bokstav a, og annet og tredje ledd, innen den dato som kirkelig fellelsråd bestemmer. Kjønnss- og aldersmessig fordeling bør til strebes.

Kirkelig fellelsråd sender i god tid før valget brev til menighetsrådene om å velge representant(er) og vararepresentant(er).

- § 2. Valget holdes som flertallsvalg. Den eller de er valgt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning. Ved denne er den eller de valgt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres valget ved loddtrekning. Den eller de som kommer deretter i stemmetall, blir vararepresentanter.

Dersom menighetsrådet er valgt ved forholdsvalg, velges medlemmene etter bestemmelsene om forholdsvalg i Kommuneloven, §§ 36 og 37, så langt de passer.

Dersom et valgt medlem til kirkelig fellelsråd trer ut av menighetsrådet, avgjør menighetsrådet om det skal holdes nytt valg eller om vara-

representanten skal gå inn som fast medlem. I så fall velges ny vararepresentant.

§ 3. Valget foregår skriftlig

Valget gjennomføres for øvrig i samsvar med bestemmelsene om avstemning i Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet, fastsatt av Kirkemøtet.

§ 4. Menighetsrådets leder sender uten opphold melding til kirkelig fellesråd om hvem som er valgt til medlem(mer) og varamedlem(mer) til kirkelig fellesråd. Resultatet av valget føres inn i møteboken.

§ 5. Kirkelig fellesråd anmoder kommunen om å foreta valg av kommunal representant og vararepresentant til kirkelig fellesråd i henhold til Kirkeloven, § 12, første ledd, bokstav b. Representantene velges for samme periode som kommunestyret.

§ 6. Kirkelig fellesråd sender melding til biskopen om hvem som er valgt inn i fellesrådet med anmodning om at biskopen oppnevner en geistlig representant og vararepresentant, om mulig en av hvert kjønn, til kirkelig fellesråd i henhold til Kirkeloven, § 12, første ledd, bokstav c.

§ 7. Kirkelig fellesråd sender melding til bispedømmerådet og kommunen og andre som fellesrådet bestemmer, om hvem som er valgt inn som medlemmer og varamedlemmer av kirkelig fellesråd og hvem som er valgt til leder/nestleder.

*

Der hvor departementet i samsvar med Kirkelovens § 5 har foretatt tilpasninger i bestemmelsene om kirkelig fellesråd, kan valg foregå etter regler som er tilpasset særordningen.

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.
3. Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Hans Arne Akerø
Saksbehandler: Tone Borkamo

Disse hadde ordet:

Tone Borkamo.

KIRKEMØTET's
VEDTAK

1. I medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 12 , fjerde ledd, fastsetter Kirkemøtet følgende:

REGLER FOR VALG AV
KIRKELIG FELLESRÅD

- § 1. Valg av menighetsrådsmedlemmer til kirkelig fellesråd avholdes av det enkelte menighetsråd i samsvar med bestemmelsene i Kirkeloven, § 12, første ledd, bokstav a, og annet og tredje ledd, innen den dato som kirkelig fellesråd bestemmer. Kjønnss- og aldersmessig fordeling bør tilstrebes.

Kirkelig fellesråd sender i god tid før valget brev til menighetsrådene om å velge representant(er) og vararepresentant(er).

- § 2. Valget holdes som flertallsvalg. Den eller de er valgt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning. Ved denne er den eller de valgt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres valget ved loddtrekning. Den eller de som kommer deretter i stemmetall, blir vararepresentanter.

Dersom menighetsrådet er valgt ved forholdsvalg, velges medlemmene etter bestemmelsene om forholdsvalg i Kommuneloven, §§ 36 og 37, så langt de passer.

Dersom et valgt medlem til kirkelig fellesråd trer ut av menighetsrådet, avgjør menighetsrådet om det skal holdes nytt valg eller om vararepresentanten skal gå inn som fast medlem. I så fall velges ny vararepresentant.

§ 3. Valget foregår skriftlig

Valget gjennomføres for øvrig i samsvar med bestemmelsene om avstemning i Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet, fastsatt av Kirkemøtet.

§ 4. Menighetsrådets leder sender uten opphold melding til kirkelig fellesråd om hvem som er valgt til medlem(mer) og varamedlem(mer) til kirkelig fellesråd. Resultatet av valget føres inn i møteboken.

§ 5. Kirkelig fellesråd anmoder kommunen om å foreta valg av kommunal representant og vararepresentant til kirkelig fellesråd i henhold til Kirkeloven, § 12, første ledd, bokstav b. Representantene velges for samme periode som kommunestyret.

§ 6. Kirkelig fellesråd sender melding til biskopen om hvem som er valgt inn i fellesrådet med anmodning om at biskopen oppnevner en geistlig representant og vararepresentant, om mulig en av hvert kjønn, til kirkelig fellesråd i henhold til Kirkeloven, § 12, første ledd, bokstav c.

§ 7. Kirkelig fellesråd sender melding til bispedømmerådet og kommunen og andre som fellesrådet bestemmer, om hvem som er valgt inn som medlemmer og varamedlemmer av kirkelig fellesråd og hvem som er valgt til leder/nestleder.

*

Der hvor departementet i samsvar med Kirkelovens § 5 har foretatt tilpasninger i bestemmelsene om kirkelig fellesråd, kan valg foregå etter regler som er tilpasset særordningen.

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.

3. Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 18C/96: REGLER FOR VALG AV
PROSTIRÅD OG FORMENE FOR
DETS VIRKSOMHET

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 18C.1 SAKSORIENTERING

INNSTILLING FRA KOMITE D:

Saksorientering

Kirkemøtet er i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 22, gitt myndighet til å fastsette regler for sammensetning og valg av prostiråd og regler om prostirådets virksomhet.

Reglene om valg må være fastsatt i god tid før neste valg, og virksomhetsreglene må være fastsatt innen 1. januar 1997.

Bestemmelser om prostiråd er gitt i Kirkeloven, § 22. Prostirådet er ikke et lov-pålagt organ, men kan opprettes dersom et flertall av menighetsrådene i prostiet ønsker det.

Bestemmelsen i den nye kirkeloven svarer i hovedsak til Kirkeordningsloven, § 36. Tidligere het det at "prosten innbyr i tilfelle til møte i prostirådet, og rådet konstituerer seg selv". Ifølge den nye kirkeloven skal Kirkemøtet fastsette slike regler.

I en omfattende høringsrunde som ble gjennomført av Kirkerådet våren 1992 for å hente inn erfaringer med de kirkelige lovendringer fra 1984, kom det også inn en god del synspunkter på ordningen med prostiråd. (Jf. "Erfaringer med de kirkelige lovendringer fra 1984", KM-rapport 1992).

Høringsrunden viste at mange ønsket å lovfeste prostirådene, en god del ønsket at de fortsatt skulle være frivillige og en del ønsket at de skulle nedlegges. Noen steder opplevde menighetsrådene dem som viktige og pådrivende samordnings-,

inspirasjons-, tiltaks- og strategiorganer. Andre steder opplevdes de som unødvendige, ressurskrevende og byråkratiske.

I Kirkeordningsrådets oppsummering heter det:

"Ordningen med frivillige prostiråd foreslås opprettholdt som frivillig ordning i de prostier hvor menighetene finner dette hensiktsmessig".

Det foreliggende utkastet til "Regler for valg av prostiråd og formene for dets virksomhet" har ikke vært ute til høring.

Komiteens merknader

I sine vurderinger av utkastet til "Regler for valg av prostiråd og formene for dets virksomhet" har komiteen bl.a. lagt vekt på at Kirkeloven ikke har etablert prostirådene som obligatoriske organer. Prostirådene har ikke formell myndighet, kan ikke binde menighetsråd eller andre organer og er ikke sikret budsjett til sin virksomhet.

Ut fra dette mener komiteen at regelverket det her gjelder, ikke bør være omfattende, det bør ikke detaljstyre og det bør legges til rette for fleksible løsninger. Fellesmøtet av menighetsrådene bør selv kunne fastsette mer detaljerte regler, jf. forslag til § 4 i regelverket. Prostirådet bør også i løpet av sin periode kunne kalle fellesmøtet sammen om det f.eks. oppstår behov for å endre på reglene. Kirkeloven, § 22, antas ikke å være til hinder for dette.

Komiteen har drøftet den foreslåtte valgordningen for prostirådet. Komiteen har særlig vært inne på at det organet som skal foreta valget (fellesmøtet) består bare av menighetsrådsmedlemmer, mens det organet som skal velges (prostirådet) skal bestå både av leke menighetsrådsmedlemmer, lek(e) tilsatt(e) og prest(er) foruten prosten. Komiteen har konkludert med at en ikke ville foreslå mer detaljerte valgeregler, både ut fra at en bør stå fritt til å organisere dette i hvert prosti og at reglene bør være på et overordnet og lite detaljert nivå.

Komiteen vil ellers understreke at i prostirådet er det selvsagt at prosten må være med, videre at både leke menighetsrådsmedlemmer, prest(er) og lek(e) tilsatt(e) er med slik utkastet legger opp til. Det bør unngås at prostirådene blir for store, slik Kirkeordningsloven flere steder inntil nå har ført til.

Reglene for prostiråd bør gjelde fra samme tidspunkt som hoveddelen av Kirkeloven trer i kraft. Komiteen mener også det vil være hensiktsmessig å gi Kirkerådet myndighet til å gjøre mindre endringer i disse reglene, f.eks. ut fra evt. behov for tilpasninger til andre regelverk gitt i medhold av Kirkeloven.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 22, følgende

**REGLER FOR VALG OG
VIRKSOMHETSREGLER FOR PROSTIRÅD**

- § 1. Prosten skal i løpet av første året i menighetsrådets valgperiode be menighetsrådene i prostiet uttale seg om de ønsker å etablere/vi-
dereføre ordningen med prostiråd.
 - § 2. Dersom et flertall av menighetsrådene ønsker det, innkaller prosten
samtlige menighetsråd til et fellesmøte.
 - § 3. På dette fellesmøtet velges et prostiråd med det antall medlemmer som
møtet bestemmer. Rådet skal bestå av leke menighetsrådsmedlemmer,
prest(er) og lek(e) kirkelig tilsatt(e) foruten prosten. Leke menighets-
rådsmedlemmer skal utgjøre flertallet.
- Valget foregår skriftlig.
- § 4. Fellesmøtet fastsetter nærmere regler for valg av og virksomhetsregler
for prostirådet.
 - § 5. Prostirådets regler (statuttene) oversendes de kirkelige fellesråd i
prostiet og bispedømmerådet til orientering.

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.
3. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Hans Arne Akerø
Saksordfører: Gunvor Leknes Frøyland

Disse hadde ordet:

Gunvor Leknes Frøyland, Terje Jonsson.

Endringsforslag

Fra Terje Jonsson:

§ 5 - menighetsrådene i stedet.

Votering

Forslaget falt med 14 stemmer.

KIRKEMØTET's
VEDTAK

1. Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 22, følgende

REGLER FOR VALG OG
VIRKSOMHETSREGLER FOR PROSTIRÅD

- § 1. Prosten skal i løpet av første året i menighetsrådets valgperiode be menighetsrådene i prostiet uttale seg om de ønsker å etablere/vi-dereføre ordningen med prostiråd.
- § 2. Dersom et flertall av menighetsrådene ønsker det, innkaller prosten samtlige menighetsråd til et fellesmøte.
- § 3. På dette fellesmøtet velges et prostiråd med det antall medlemmer som møtet bestemmer. Rådet skal bestå av leke menighetsrådsmedlemmer, prest(er) og lek(e) kirkelig tilsatt(e) foruten prosten. Leke menighets-rådsmedlemmer skal utgjøre flertallet.

Valget foregår skriftlig.
- § 4. Fellesmøtet fastsetter nærmere regler for valg av og virksomhetsregler for prostirådet.
- § 5. Prostirådets regler (statuttene) oversendes de kirkelige fellesråd i prostiet og bispedømmerådet til orientering.

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.
3. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 18D/96: REGLER FOR VALG AV
BISPEDØMMERÅD

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokument

Dokument 18D.1: SAKSORIENTERING

INNSTILLING FRA KOMITE D:

Saksorientering

Kirkemøtet har i medhold av lov av 7. juni 1996, nr. 31, om Den norske kirke (Kirkeloven), § 23, annet ledd, fått myndighet til å fastsette nærmere regler for valg av bispedømmeråd.

Ifølge brev fra departementet til Kirkerådet av 11. juli 1996 må "reglene være fastsatt i god tid før neste valg". Neste valg av bispedømmeråd vil finne sted våren 1998.

Kirkeloven, § 23, inneholder bestemmelse om bispedømmerådets sammensetning:

Bispedømmerådet består av:

- a) Biskopen
- b) En prest valgt av prestene i bispedømmet
- c) En lek kirkelig tilsatt valgt av de leke kirkelige tilsatte i bispedømmet og
- d) fire andre leke valgt av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet
- e) En nord-samisk representant i Nord-Hålogaland bispedømmeråd, en lule-samisk representant i Sør-Hålogaland bispedømmeråd, og en sør-samisk representant i Nidaros bispedømmeråd

Presten og de fem leke medlemmene velges sammen med et tilsvarende antall varamedlemmer for 4 år. Kirkemøtet gir nærmere regler om valget, herunder

regler som presiserer hvem som er stemmeberettiget og valgbar etter første ledd, bokstavene b, c, d og e.

I departementets merknader til denne paragraf i Ot.prp. nr. 64 (1994-95) heter det at "disse reglene forutsettes også å inneholde en bestemmelse om når nyvalgt bispedømmeråd skal tre i funksjon".

Kirkerådet utarbeidet våren 1996 et utkast til nye regler for valg av bispedømmeråd. Utkastet ble utarbeidet på bakgrunn av lovforslaget i Ot.prp. nr. 64 (1994-95). Kirkerådet anmodet om at bispedømmemøtene 1996 skulle få anledning til å uttale seg om regler for valg av bispedømmeråd i og med valg av leke medlemmer siden 1984 er foretatt på bispedømmemøtene. Utkastet ble videre oversendt en rekke andre organer til uttalelse, bl.a. bispedømmerådene, biskopene, de kirkelige yrkesorganisasjonene, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Kommunenes Sentralforbund.

I høringsutkastet var ikke bestemmelsen om en samisk representant i hvert av de tre nordligste bispedømmene tatt med, da det var usikkert om denne bestemmelsen ville bli tatt med i loven. Bestemmelser om dette ble gitt av Stortinget i den avsluttende lovbehandling.

De tre nordligste bispedømmerådene ble av Samisk kirkeråd bedt om å komme med forslag til nominasjon og valg av samiske representanter. På bakgrunn av foreløpige innspill fra de tre nordligste bispedømmerådene utarbeidet Samisk kirkeråd et forslag som ble oversendt bispedømmerådene. Høringsfristen ble satt til 5. august 1996, slik at Samisk kirkeråd kunne avgi sitt endelige forslag før Kirkerådets møte i september 1996.

På bakgrunn av den samlede høringsprosessen har Kirkerådet utarbeidet et samlet regelverk for valg til bispedømmeråd og har lagt dette frem for Kirkemøtet. Regler om valg av samisk representant er innarbeidet i dette regelverket.

Komiteens merknader

Komiteen vil vise til Kirkerådets saksdokument til Kirkemøtet når det gjelder gjennomgang av tidligere ordninger for valg av bispedømmeråd og konkret gjennomgang av høringsuttalelsene.

Valg av samisk representant

Komiteen vil uttrykke glede over at Kirkeloven har bestemmelser som sikrer samisk representasjon i de tre nordligste bispedømmerådene. Disse representantene vil bidra med verdifull kompetanse og være en ressurs for disse bispedømmerådernes arbeid.

Samisk kirkeråds anbefalinger om valgordninger for nord-, sør- og lule-samisk representasjon bør i hovedsak få tilslutning av Kirkemøtet. Samisk kirkeråd har særlige forutsetninger for å kunne gi råd i denne forbindelse og kjenner det samisk-kirkelige miljø. Komiteen deler derfor Samisk kirkeråds anbefaling om at stemmerett og valgbarhet for de samiske representantene skal bygge på bosted i de tradisjonelle språk- og bosetningsområder for de tre samiske befolkningsgruppene. Disse områdene er ikke sammenfallende med bispedømmegrensene, men må imidlertid legges til grunn ved fastsetting av regler om stemmegivning og valgbarhet.

Dette innebærer følgende inndeling:

Nordsame er same med nord-samisk språkbakgrunn. Bosetning er tradisjonelt knyttet til Finnmark, Troms (og nord i Nordland) fylker.

Lulesame er same med lule-samisk språkbakgrunn. Bosetning i deler av Nordland fylke.

Sørsame er same med sør-samisk språkbakgrunn. Bosetning i Nordland (Rana og Rødøy kommune og sørover), Nord- og Sør-Trøndelag og Engerdal kommune i Hedmark.

Komiteen vil understreke den forståelse at valgbarhet opphører når valgt samisk representant flytter ut av det tradisjonelle bosetningsområdet.

Forslaget om å oppnevne elektorer, som skal velge samiske representanter til bispedømmerådene, anses ikke å være i strid med demokratiske prinsipper. Bruk av elektorer er heller ikke en ny kirkelig valgordning. Komiteen vil peke på at elektorer på bispedømmemøter siden 1984 har valgt de leke representantene til bispedømmerådet.

Komiteen slutter seg til det prinsipp at bestemmelsene om valg av samiske representanter innarbeides i det generelle regelverket Kirkemøtet skal fastsette.

Overordnede prinsipper for regelverket

Komiteen slutter seg til de hovedprinsipper som var lagt til grunn ved utarbeidelsen av valgreglene.

Representativitet og bredde

Komiteen er opptatt av at både menn og kvinner gis reell mulighet til å bli valgt til de organer som forbereder valget, bli oppført som kandidater og endelig å kunne bli valgt til bispedømmerådet. Komiteen vil understreke verdien av en balansert kjønnsfordeling i kirkelige organer. Komiteen har derfor søkt å endre utkastet til regler slik at disse anliggender blir forsterket. Det overordnede hensyn er at

velgerne selv skal bestemme hvem som blir valgt. Komiteen vil derfor være varsom med å foreslå valgordninger som kan styre valgresultatet i bestemte retninger, men vil at alle uansett kjønn skal ha lik mulighet til å bli valgt.

Ungdomsrepresentasjon er et viktig anliggende. Kirkens rådsorganer får slik en bredde og erfaring. Derfor støtter komiteen føringer i regelverket som innebærer at yngre personer kan bli valgt.

De ulike kandidatene må gis anledning til å profilere sitt kirkelige ståsted. Derfor må det legges arbeid i å utarbeide en oversikt som gir menighetsrådets medlemmer en reell mulighet til å ha kunnskap om kandidatene og deres kirkelige program. Slik vil ulike synspunkter ha mulighet for å bli representert i bispedømmerådene.

Nyvalgt bispedømmeråd i funksjon

I henhold til Ot.prp. nr. 64 (1994-95) utfordres Kirkemøtet til å ta standpunkt til når nyvalgte bispedømmeråd skal tre i funksjon. Siden 1984 har nyvalgt bispedømmeråd trådt i funksjon pr. 1. mai året etter at menighetsrådet er blitt valgt. Dette har ført til at prosessen med valg av bispedømmeråd måtte avvikles raskt i løpet av våren. Komiteen støtter den tidsplan som forslag til regelverk legger opp til.

1. juni synes som en god dato. Rådet vil ha mulighet for et møte før sommeren og vil kunne forberede seg på oppgaver og funksjoner i løpet av høsten.

Merknader til de enkelte paragrafer

§ 1

Stillingsbetegnelse kontorsjef foreslås endret til daglig leder som er det begrepet Kirkeloven nytter, jf. Kirkeloven, § 23, nest siste ledd.

§ 2-2

Komiteen foreslår et tillegg til § 2-2 hentet fra § 2-3 som gir adgang for nominasjonskomiteens medlemmer til selv å lansere en kandidat hver i tillegg til de innkomne kandidatforslag.

Tilsvarende formulering foreslås i § 3-2, første ledd, og § 4-2, første ledd, med den følge at § 3-3 og § 4-3 endres.

§ 2-3

Kandidatlisten som nominasjonskomiteen setter opp, bør i tillegg til angivelse av navn, stilling og menighet også ha med opplysning om kandidatens **alder**.

§ 2-5

Komiteen har vurdert spørsmålet om det er grunnlag for å ha en bestemmelse som nekter menighetsrådsmedlemmer å stemme på færre enn fire kandidater. Det er hevdet at dette er en form for negativ kumulering og at dette kommer i strid med

bestemmelsen som ikke tillater kumulering av kandidatene. Komiteen er kommet til at menighetsrådsmedlemmene bør gis en frihet til å kunne stemme på færre enn fire kandidater. En avvisning av dette ville innebære en risiko for at en rekke stemmesedler ville komme til å bli forkastet. Komiteen finner for øvrig ikke å ville støtte en bestemmelse som tillater kumulering.

§ 3-1

Med begrepet "prostiets prester" forstår komiteen enhver ordinert prest som tjenestegjør i fast offentlig kirkelige pretestilling i prostiet.

Komiteen ønsker å legge opp til et regelverk som legger til rette for at begge kjønn kan bli representert i de aktuelle organer som har oppgaver i nominasjonsprosessen. Bestemmelsen "Begge kjønn bør være representert" foreslås endret til **"Det bør tilstrebes at begge kjønn er representert"**. I prostiene må det derfor foretas en aktiv bestrebelse på å få begge kjønn representert i nominasjonskomiteen.

Tilsvarende formulering foreslås i § 4-1.

§ 3-3

I andre ledd, første setning, endres "Begge kjønn bør være rimelig representert" til **"Begge kjønn skal være representert"**. Komiteen finner at det er viktig at den geistlige kandidatlisten har medlemmer av begge kjønn.

I andre ledd, andre setning, endres "Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og om mulig sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år" til "Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og bør sørge for at listen inneholder **yngre kandidater**". Begrunnelsen for denne endringen har sammenheng med at det trolig vil være få prester i fast kirkelig stilling under 30 år. Endringen ivaretar intensjonen om at yngre prester, forstått som personer under 35 år, ønskes som kandidater ved valget.

§ 5-1

Komiteen forutsetter at bestemmelsen innebærer at gruppen prester som er valg-
bare og har forslags- og stemmerett inkluderer institusjonsprester, sykehusprester, feltprester samt menighetsprester tilsatt av et kirkelig fellesråd eller menighetsråd.

§ 5-2

Komiteen finner at 15 timer i uken er et rimelig anslag for en stillingsstørrelse som gir vedkommende stemmerett. En lek kirkelig tilsatt med en slik stillingsstørrelse vil trolig ha en identifikasjon som kirkelig tilsatt. Vedkommendes arbeidsengasjement har et omfang som innebærer at det kan være en yrkesmessig hovedbeskjef-
tigelse. Komiteen ønsker ikke å sette denne grensen lavere.

Øvrige forslag

Reglene for valg av bispedømmerådet bør gjelde fra samme tidspunkt som ikrafttredelsen av hoveddelen av Kirkeloven, 1. januar 1997. Komiteen finner det også hensiktsmessig at Kirkerådet gis fullmakt til å foreta mindre endringer i dette regelverket.

Komiteen finner det fornuftig at det etter valget i 1998 foretas en evaluering av regler for valg av bispedømmeråd. Det må gjennomgås for å analysere om det har virket etter Kirkemøtets intensjoner både når det gjelder de praktiske sider og det resultat valget førte til. Komiteen fremmer derfor forslag om at reglene for valg av bispedømmeråd evalueres i 1998 og forutsetter at eventuelle vesentlige endringer kan fremmes for behandling i Kirkemøtet i god tid før valget i 2002.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 23, annet ledd, følgende:

REGLER FOR VALG AV BISPEDØMMERÅD

I medhold av lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke, § 23, annet ledd, har Kirkemøtet 1996 fastsatt følgende regler for valg av bispedømmeråd:

1. VALGRÅD

- § 1 Til å styre valgene oppnevner bispedømmerådet i god tid før valget et valgråd på 5 personer. Daglig leder eller den vedkommende utpeker, er sekretær for valgrådet.

2. NOMINASJON OG VALG AV LEKE MEDLEMMER

- § 2-1 Nominasjonskomiteen for leke medlemmer består av et lekt medlem fra hvert prosti som velges av lederne eller et medlem fra hvert menighetsråd innen prostiet på et møte som prosten innkaller til. I tillegg oppnevner bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene en samisk representant hver til nominasjonskomiteen etter forslag fra Samisk kirkeråd. Begge kjønn skal være representert. Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder.

§ 2-2 Bispedømmerrådet skal i god tid før bispedømmerrådsvalget holdes, sende en oppfordring til menighetsrådene om innen 15. februar å fremme forslag til inntil 4 leke medlemmer av bispedømmerrådet. Menighetsrådet kan foreslå leke medlemmer fra hele bispedømmet. Bispedømmerrådene i de tre nordligste bispedømmene skal i tillegg sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i de respektive samiske språkområder om å fremme forslag på henholdsvis 3 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 2 leke. Samisk kirkeråd fastsetter nærmere hvilke sokn som faller inn under de respektive samiske språkområder. **I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.**

§ 2-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til møte der den setter opp en liste på 20 leke kandidater. I tillegg skal nominasjonskomiteen i de tre nordligste bispedømmene sette opp en liste på henholdsvis 5 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 3 leke. Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvoting. () Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk orden med angivelse av fullstendig navn, stilling, () menighet og alder.

Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år.

Bare personer som er valgbare, kan oppføres på kandidatlisten. De samiske kandidatene må stå i samemantallet eller oppfylle kriteriene for å kunne bli registrert, og være bosatt i det respektive samiske språkområdet. Den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerrådet i to sammenhengende valgperioder, kan ikke velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.

Nominasjonskomiteen utarbeider en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten, jf. § 2-3, første ledd, siste punktum, **tas** det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og evt. andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme, evt. kan kandidatene også presenteres med bilde.

§ 2-4 Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 20 navnene til valgrådet, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene. Nominasjonskomiteen i de tre nordligste bispedømmene sender samtidig kandidatlisten med forslag til 5 samiske kandidater til valgrådet.

Valgrådet sørger for at kandidatlisten for leke medlemmer blir mangfoldiggjort på alminnelig hvitt papir og oversendt menighetsrådene innen 1. april sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 2-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. mai), jf. § 7-2. Kandidatlisten for samiske representanter oversendes samtidig til de 15 elektorene som er oppnevnt av Samisk kirkeråd til å foreta valget av de samiske representantene.

§ 2-5 Avstemningen på kandidater til bispedømmerådet foregår på et menighetsrådsmøte og skal være skriftlig. Stemmesedlene skal være umerkede og uten underskrift. Hvert enkelt lekt menighetsrådsmedlem avgir stemme på 4 forskjellige kandidater. Det er anledning til å stemme blankt. Det er anledning til å stemme på andre kandidater enn de nominerte kandidatene, men kumulering er ikke tillatt. Soknepresten eller den prest som har sete i menighetsrådet og evt. lek kirkelig tilsatt etter § 5-2, første ledd, som er medlem av menighetsrådet, kan ikke avgi stemme på valg av leke medlemmer. Valget på samiske representanter skjer som post valg. Hver elektor avgir stemme på to kandidater på hver av de tre listene.

§ 2-6 Stemmesedlene legges i tilsendt konvolutt som lukkes i møtet og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. mai.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på menighetsrådet, b) hvor mange stemmeberettigede som var til stede, c) hvor mange stemmer som ble avgitt, d) underskrift.

§ 2-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder færre navn enn 4. Dersom den inneholder flere navn, skal de siste navn på listen ansees som uskrevet.

De 4 kandidater som har fått flest stemmer, er valgt til medlemmer, og de som deretter har fått flest stemmer, er valgt til varamedlemmer. I tilfelle av stemmelikhet avgjøres utfallet ved loddtrekning.

3. NOMINASJON OG VALG AV PREST

- § 3-1 Nominasjonskomiteen for prestene består av en prest fra hvert prosti som velges av prostiets prester på et møte som prosten innkaller til. **Det bør tilstrebes at begge kjønn er representert.** Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder.
- § 3-2 Bispedømmerådet skal i god tid før bispedømmerådvalget holdes, sende en oppfordring til prestene i offentlig kirkelig pretestilling i bispedømmet om innen 15. februar å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet. **I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.**
- § 3-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til møte der den setter opp en liste på 5 kandidater. Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvotering. (). Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk orden med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.
- Begge kjønn **skal** være () representert. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og om mulig sørge for at listen inneholder **yngre** kandidater ().
- Bare personer som er valgbare, kan oppføres på kandidatlisten. Den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, kan ikke velges igjen for den derpå følgende valgperiode.
- Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.
- Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.
- Nominasjonskomiteen utarbeider en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten, jf. § 3-3, første ledd, siste punktum, **tas** det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og evt. andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme, evt. kan kandidatene også presenteres med bilde.
- § 3-4 Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

Valgrådet sørger for at listen blir mangfoldiggjort på alminnelig hvitt papir og sendt prestene i offentlig kirkelig pretestilling i bispedømmet i innen 1. april sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 3-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. mai).

§ 3-5 Stemmesedlene skal være umerkede og uten underskrift. Den skal inneholde navn på to valgbare personer uten merknad om hvem som ønskes som medlem og som varamedlem. En slik anførsel blir i tilfelle å anse som uskrevet. Det er anledning til å stemme på andre kandidater enn de kandidater som er oppført på kandidatlisten, men kumulering er ikke tillatt.

§ 3-6 Stemmeseddelen legges i tilsendt konvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. mai.

§ 3-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder færre navn enn 2. Dersom den inneholder flere navn enn 2, skal de siste navn på listen ansees som uskrevet.

Den kandidat som har fått flest stemmer er valgt til medlem, og den som deretter har fått flest stemmer er valgt til varamedlem. I tilfelle av stemmelikhet avgjøres utfallet ved loddtrekning.

4. NOMINASJON OG VALG AV LEK KIRKELIG TILSATT

§ 4-1 Nominasjonskomiteen for kirkelig tilsatte består av en kirkelig tilsatt fra hvert prosti som velges av de kirkelig tilsatte i prostiet på et møte som prosten innkaller til. **Det bør tilstrebes at begge kjønn er representert.** Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder.

§ 4-2 Bispedømmerådet skal i god tid før bispedømmerådsvalget holdes, sende en oppfordring til de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet om innen 15. februar å fremme forslag til lek kirkelig tilsatt medlem av bispedømmerådet. **I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.**

§ 4-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til møte der den setter opp en liste på 5 kandidater. Nominasjonen foregår ved vanlig

flertallsvotering. (). Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk orden med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

Begge kjønn skal være rimelig representert. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og tjenestekategorier, og sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år.

Bare personer som er valgbare kan oppføres på kandidatlisten. Den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, kan ikke velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.

Nominasjonskomiteen utarbeider en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten, jf. § 4-3, første ledd, siste punktum, tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og evt. andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme, evt. kan kandidatene også presenteres med bilde.

- § 4-4 Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

Valgrådet sørger for at listen blir mangfoldiggjort på alminnelig hvitt papir og sendt samtlige leke kirkelig tilsatte i bispedømmet innen 1. april sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 4-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. mai).

- § 4-5 Stemmeseddelen skal være umerket og uten underskrift. Den skal inneholde navn på to valgbare personer uten merknad om hvem som ønskes som medlem og som varamedlem. En slik anførsel blir i tilfelle å anse som uskrevet. Det er anledning til å stemme på andre kandidater enn de kandidater som er oppført på kandidatlisten, men kumulering er ikke tillatt.

- § 4-6 Stemmeseddelen legges i tilsendt konvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. mai.

§ 4-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder færre navn enn 2. Dersom den inneholder flere navn enn 2, skal de siste navn på listen ansees som uskrevet.

Den kandidat som har fått flest stemmer er valgt til medlem, og den som deretter har fått flest stemmer er valgt til varamedlem. I tilfelle av stemmelikhet avgjøres utfallet ved loddtrekning.

5. OM STEMMERETT OG VALGBARHET

§ 5-1 Enhver ordinert prest som tjenestegjør i en fast offentlig kirkelig prekestilling i bispedømmet er valgbar og har forslags- og stemmerett på det geistlige medlem av bispedømmerådet. Ordinert prest ved bispedømmekontoret er ikke valgbar, men har forslags- og stemmerett.

§ 5-2 Med "lek kirkelig tilsatt" menes i disse regler enhver person som er tilsatt av kirkelig fellesråd, menighetsråd eller bispedømmeråd i en lek kirkelig stilling på minst 15 timer i uken".

Daglig leder av bispedømmerådet og andre leke kirkelig tilsatte ved bispedømmekontoret er ikke valgbar, men har forslags- og stemmerett.

§ 5-3 Med "leke" menes i disse regler personer med stemmerett i bispedømmet som ikke ansees som prest eller lek kirkelig tilsatt etter §§ 5-1 og 5-2.

§ 5-4 Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett eller er valgbar.

6. FORSKJELLIGE BESTEMMELSER

§ 6-1 Bispedømmerådet sørger for trykking og utsendelse av valgkonvolutter til de stemmeberettigede prester, leke kirkelig tilsatte og til menighetsådene.

§ 6-2 Valgrådet meddeler utfallet av stemmegivningen til bispedømmerådet, som fører resultatet inn i bispedømmerådets møtebok.

Bispedømmerådet sender uten opphold melding om valget til dem som er valgt, og utskrift av møteboken til Kirkerådet.

Stemmesedlene skal oppbevares på et trygt sted under sikker forvaring til valgperioden er utløpet.

§ 6-3 For uttreden av bispedømmeråd gjelder reglene i Kirkeloven, § 7, tilsvarende.

§ 6-4 Klager i anledning av valget og forberedelsen av det kan gis inn av enhver som er stemmeberettiget ved valget og av biskopen. Klagen må være kommet inn til valgrådet innen 30 dager etter valget. Klagen sendes Kirkerådet som kan påby nytt valgoppgjør eller omvalg.

7. FRISTER FOR NOMINASJON OG VALG

§ 7-1 Bispedømmerådet ber henholdsvis menighetsrådene, prestene og leke kirkelig tilsatte om å foreslå kandidater innen 15. februar i valgåret.

§ 7-2 Valgrådet sender kandidatlistene direkte til henholdsvis menighetsrådene, prestene og de leke kirkelig tilsatte innen 1. april med beskjed om at stemmesedlene må være innsendt valgrådet innen 1. mai. Kandidatlistene for de samiske representanter sendes samtlige samiske elektorer innen de samme tidsfrister.

§ 7-3 Det nyvalgte bispedømmerådet trer i funksjon 1. juni i det året valget finner sted.

*

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.

3. Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i valgreglene.

4. Kirkemøtet ber om at regler for valg av bispedømmeråd blir evaluert etter bispedømmerådsvalget i 1998.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Anne Louise Tveter

Disse hadde ordet:

Anne Louise Tveter, Morten Fleischer, Gunvor Kongsvik, Hans Arne Akerø, Odd Einar Dørum, Harald Gammelsæter, Ole Mathis Hetta, Kristine Sandmæl, Andreas Aarflot, Astrid Grude Eikseth, Tore Kopperud, Olav Øygard.

Endringsforslag

Fra Odd Einar Dørum:

§ 2-5, 6. linje, følgende utgår: "og å angi stemme på færre enn 4 kandidater."

Fra Tore Kopperud:

§ 3-3 - "Begge kjønn skal være representert" endres til "Det bør tilstrebes at begge kjønn er representert".

Fra Gunvor Kongsvik:

Nytt punkt 5:

Reglene for valg av samisk representant i de 3 nordligste bispedømmeråd fastsettes midlertidig for valget i 1998.

Kirkemøtet ber Kirkerådet i samarbeid med Samisk kirkeråd å arbeide videre med de prinsipielle og praktiske spørsmålene rundt valget, sende saken på høring til bl.a. Sametinget, samiske organisasjoner og menighetsråd i berørte områder og legge fram forslag til permanente regler for Kirkemøtet senest år 2000.

Fra Morten Fleischer:

§ 2-3, 1. avsnitt: Ordet 'alfabetisk orden' byttes ut med 'prioritert rekkefølge'.

Setningen: "Kandidatene føres opp ..." flyttes opp som setning 2.

Setningen: ... hvorav minst 3 leke - får tillegg: , i alfabetisk orden.

Fra Hans Arne Akerø:

Pkt. 3: Nominasjon og valg av prest til bispedømmeråd:

§ 3-5 foreslås slik:

- 1) Stemmesedlen skal være umerkete og uten underskrift. Den skal inneholde navn på valgbare personer, en av hvert kjønn, eller navn på kun én person. På stemmeseddelen anføres ingen merknad om hvem som ønskes som medlem og som varamedlem. En slik anførsel blir i tilfelle å anse som uskrevet.

Det er anledning til å stemme på andre kandidater enn de kandidater som er oppført på kandidatlisten, men kumulering er ikke tillatt.

§ 3-7, andre avsnitt, foreslås slik:

- 2) Den kandidat som har fått flest stemmer, er valgt til medlem. Varamedlem er den person av motsatt kjønn som har fått flest stemmer.

Votering

Odd Einar Dørums forslag tas inn i komiteens forslag.

Tore Kopperuds forslag falt med 17 stemmer for; Gunvor Kongsviks falt med 8 stemmer for; Morten Fleischers falt med 16 stemmer for.

Hans Arne Akerøs forslag 1 falt med 3 stemmer for og forslag 2 falt med 4 stemmer for.

KIRKEMØTET's VEDTAK

1. Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 23, annet ledd, følgende:

REGLER FOR VALG AV BISPEDØMMERÅD

I medhold av lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke, § 23, annet ledd, har Kirkemøtet 1996 fastsatt følgende regler for valg av bispedømmeråd:

1. VALGRÅD

- § 1 Til å styre valgene oppnevner bispedømmerådet i god tid før valget et valgråd på 5 personer. Daglig leder eller den vedkommende utpeker, er sekretær for valgrådet.

2. NOMINASJON OG VALG AV LEKE MEDLEMMER

§ 2-1 Nominasjonskomiteen for leke medlemmer består av et lekt medlem fra hvert prosti som velges av lederne eller et medlem fra hvert menighetsråd innen prostiet på et møte som prosten innkaller til. I tillegg oppnevner bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene en samisk representant hver til nominasjonskomiteen etter forslag fra Samisk kirkeråd. Begge kjønn skal være representert. Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder.

§ 2-2 Bispedømmerådet skal i god tid før bispedømmerådvalget holdes, sende en oppfordring til menighetsrådene om innen 15. februar å fremme forslag til inntil 4 leke medlemmer av bispedømmerådet. Menighetsrådet kan foreslå leke medlemmer fra hele bispedømmet. Bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene skal i tillegg sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i de respektive samiske språkområder om å fremme forslag på henholdsvis 3 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 2 leke. Samisk kirkeråd fastsetter nærmere hvilke sokn som faller inn under de respektive samiske språkområder. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

§ 2-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til møte der den setter opp en liste på 20 leke kandidater. I tillegg skal nominasjonskomiteen i de tre nordligste bispedømmene, sette opp en liste på henholdsvis 5 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 3 leke. Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvoting. () Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk orden med angivelse av fullstendig navn, stilling, () menighet og alder.

Begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40 prosent. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år.

Bare personer som er valgbare, kan oppføres på kandidatlisten. De samiske kandidatene må stå i samemanntallet eller oppfylle kriteriene for å kunne bli registrert, og være bosatt i det respektive samiske språkområdet. Den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, kan ikke velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.

Nominasjonskomiteen utarbeider en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten, jf. § 2-3, første ledd, siste punktum, tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og evt. andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme, evt. kan kandidatene også presenteres med bilde.

- § 2-4 Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 20 navnene til valgrådet, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene. Nominasjonskomiteen i de tre nordligste bispedømmene sender samtidig kandidatlisten med forslag til 5 samiske kandidater til valgrådet.

Valgrådet sørger for at kandidatlisten for leke medlemmer blir mangoldiggjort på alminnelig hvitt papir og oversendt menighetsrådene innen 1. april sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 2-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. mai), jf. § 7-2. Kandidatlisten for samiske representanter oversendes samtidig til de 15 elektorene som er oppnevnt av Samisk kirkeråd til å foreta valget av de samiske representantene.

- § 2-5 Avstemningen på kandidater til bispedømmerrådet foregår på et menighetsrådsmøte og skal være skriftlig. Stemmesedlene skal være umerkede og uten underskrift. Hvert enkelt lekt menighetsrådsmedlem avgir stemme på 4 forskjellige kandidater. Det er anledning til å stemme blankt. Det er anledning til å stemme på andre kandidater enn de nominerte kandidatene, men kumulering er ikke tillatt. Soknepresten eller den prest som har sete i menighetsrådet og evt. lek kirkelig tilsatt etter § 5-2, første ledd, som er medlem av menighetsrådet, kan ikke avgi stemme på valg av leke medlemmer. Valget på samiske representanter skjer som post valg. Hver elektor avgir stemme på to kandidater på hver av de tre listene.

- § 2-6 Stemmesedlene legges i tilsendt konvolutt som lukkes i møtet og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. mai.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på menighetsrådet, b) hvor mange stemmeberettigede som var tilstede, c) hvor mange stemmer som ble avgitt, d) underskrift.

§ 2-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder færre navn enn 4. Dersom den inneholder flere navn, skal de siste navn på listen ansees som uskrevet.

De 4 kandidater som har fått flest stemmer er valgt til medlemmer, og de som deretter har fått flest stemmer er valgt til varamedlemmer. I tilfelle av stemmelikhet avgjøres utfallet ved loddtrekning.

3. NOMINASJON OG VALG AV PREST

§ 3-1 Nominasjonskomiteen for prestene består av en prest fra hvert prosti som velges av prostiets prester på et møte som prosten innkaller til. Det bør tilstrebes at begge kjønn er representert. Medlemmer av bispedømmerrådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder.

§ 3-2 Bispedømmerrådet skal i god tid før bispedømmerrådsvalget holdes, sende en oppfordring til prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet om innen 15. februar å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerrådet. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

§ 3-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til møte der den setter opp en liste på 5 kandidater. Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvotering. (). Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk orden med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

Begge kjønn skal være () representert. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og om mulig sørge for at listen inneholder yngre kandidater ().

Bare personer som er valgbare kan oppføres på kandidatlisten. Den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerrådet i to sammenhengende valgperioder, kan ikke velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.

Nominasjonskomiteen utarbeider en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten, jf. § 3-3, første ledd, siste punktum, tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og evt. andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme, evt. kan kandidatene også presenteres med bilde.

- § 3-4 Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

Valgrådet sørger for at listen blir mangfoldiggjort på alminnelig hvitt papir og sendt prestene i offentlig kirkelig pretestilling i bispedømmet i innen 1. april sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 3-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. mai).

- § 3-5 Stemmesedlene skal være umerkede og uten underskrift. Den skal inneholde navn på to valgbare personer uten merknad om hvem som ønskes som medlem og som varamedlem. En slik anførsel blir i tilfelle å anse som uskrevet. Det er anledning til å stemme på andre kandidater enn de kandidater som er oppført på kandidatlisten, men kumulering er ikke tillatt.

- § 3-6 Stemmeseddelen legges i tilsendt konvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. mai.

- § 3-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder færre navn enn 2. Dersom den inneholder flere navn enn 2, skal de siste navn på listen ansees som uskrevet.

Den kandidat som har fått flest stemmer er valgt til medlem, og den som deretter har fått flest stemmer er valgt til varamedlem. I tilfelle av stemmelikhet avgjøres utfallet ved loddtrekning.

4. NOMINASJON OG VALG AV LEK KIRKELIG TILSATT

- § 4-1 Nominasjonskomiteen for kirkelig tilsatte består av en kirkelig tilsatt fra hvert prosti som velges av de kirkelig tilsatte i prostiet på et møte som prosten innkaller til. Det bør tilstrebes at begge kjønn er representert. Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomiteen. Komiteen velger selv sin leder.

§ 4-2 Bispedømmerådet skal i god tid før bispedømmerådsvalget holdes, sende en oppfordring til de leke kirkelig tilsatte i bispedømmet om innen 15. februar å fremme forslag til lek kirkelig tilsatt medlem av bispedømmerådet. I tillegg til de innkomne forslag kan nominasjonskomiteens medlemmer dessuten fremme forslag om en kandidat hver.

§ 4-3 Etter utløpet av fristen innkalles nominasjonskomiteen til møte der den setter opp en liste på 5 kandidater. Nominasjonen foregår ved vanlig flertallsvoting. (). Kandidatene føres opp på listen i alfabetisk orden med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet og alder.

Begge kjønn skal være rimelig representert. Nominasjonskomiteen skal dessuten ta med kandidater fra forskjellige distrikter og tjenestekategorier, og sørge for at listen inneholder kandidater som er under 30 år.

Bare personer som er valgbare kan oppføres på kandidatlisten. Den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, kan ikke velges igjen for den derpå følgende valgperiode.

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Kandidatene spørres på forhånd om de er villige til å stå på kandidatlisten.

Nominasjonskomiteen utarbeider en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert. Foruten de opplysninger som finnes på kandidatlisten, jf. § 4-3, første ledd, siste punktum, tas det her med opplysninger om utdanning/yrke, verv i offisiell og kirkelig sammenheng og evt. andre opplysninger som vil være av betydning for de som skal avgi stemme, evt. kan kandidatene også presenteres med bilde.

§ 4-4 Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

Valgrådet sørger for at listen blir mangfoldiggjort på alminnelig hvitt papir og sendt samtlige leke kirkelig tilsatte i bispedømmet innen 1. april sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 4-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. mai).

§ 4-5 Stemmeseddelen skal være umerket og uten underskrift. Den skal inneholde navn på to valgbare personer uten merknad om hvem som ønskes som medlem og som varamedlem. En slik anførsel blir i tilfelle å anse som uskrevet. Det er anledning til å stemme på andre kandidater enn de kandidater som er oppført på kandidatlisten, men kumulering er ikke tillatt.

§ 4-6 Stemmeseddelen legges i tilsendt konvolutt som lukkes og sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 1. mai.

§ 4-7 Valgrådet foretar prøving og opptelling av stemmene. En stemmeseddel skal godkjennes om den inneholder færre navn enn 2. Dersom den inneholder flere navn enn 2, skal de siste navn på listen ansees som uskrevet.

Den kandidat som har fått flest stemmer er valgt til medlem, og den som deretter har fått flest stemmer er valgt til varamedlem. I tilfelle av stemmelikhet avgjøres utfallet ved loddtrekning.

5. OM STEMMERETT OG VALGBARHET

§ 5-1 Enhver ordinert prest som tjenestegjør i en fast offentlig kirkelig prekestilling i bispedømmet er valgbar og har forslags- og stemmerett på det geistlige medlem av bispedømmerådet. Ordinert prest ved bispedømmekontoret er ikke valgbar, men har forslags- og stemmerett.

§ 5-2 Med "lek kirkelig tilsatt" menes i disse regler enhver person som er tilsatt av kirkelig fellesråd, menighetsråd eller bispedømmeråd i en lek kirkelig stilling på minst 15 timer i uken".

Daglig leder av bispedømmerådet og andre leke kirkelig tilsatte ved bispedømmekontoret er ikke valgbare, men har forslags- og stemmerett.

§ 5-3 Med "leke" menes i disse regler personer med stemmerett i bispedømmet som ikke ansees som prest eller lek kirkelig tilsatt etter §§ 5-1 og 5-2.

§ 5-4 Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om og hvor en person har stemmerett eller er valgbar.

6. FORSKJELLIGE BESTEMMELSER

§ 6-1 Bispedømmerrådet sørger for trykking og utsendelse av valgkonvolutter til de stemmeberettigede prester, leke kirkelig tilsatte og til menighetsrådene.

§ 6-2 Valgrådet meddeler utfallet av stemmegivningen til bispedømmerrådet, som fører resultatet inn i bispedømmerrådets møtebok.

Bispedømmerrådet sender uten opphold melding om valget til dem som er valgt, og utskrift av møteboken til Kirkerådet.

Stemmesedlene skal oppbevares på et trygt sted under sikker forvaring til valgperioden er utløpet.

§ 6-3 For uttredden av bispedømmerråd gjelder reglene i Kirkeloven, § 7, tilsvarende.

§ 6-4 Klager i anledning av valget og forberedelsen av det kan gis inn av enhver som er stemmeberettiget ved valget og av biskopen. Klagen må være kommet inn til valgrådet innen 30 dager etter valget. Klagen sendes Kirkerådet som kan påby nytt valgoppgjør eller omvalg.

7. FRISTER FOR NOMINASJON OG VALG

§ 7-1 Bispedømmerrådet ber henholdsvis menighetsrådene, prestene og leke kirkelig tilsatte om å foreslå kandidater innen 15. februar i valgåret.

§ 7-2 Valgrådet sender kandidatlistene direkte til henholdsvis menighetsrådene, prestene og de leke kirkelig tilsatte innen 1. april med beskjed om at stemmesedlene må være innsendt valgrådet innen 1. mai. Kandidatlistene for de samiske representanter sendes samtlige samiske elektorer innen de samme tidsfrister.

§ 7-3 Det nyvalgte bispedømmerrådet trer i funksjon 1. juni i det året valget finner sted.

*

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.

3. Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i valgreglene.

4. Kirkemøtet ber om at regler for valg av bispedømmeråd blir evaluert etter bispedømmerådsvalet i 1998.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 19A/96: REGLER OM FORMENE FOR
MENIGHETSRÅDETS OG
KIRKELIG FELLESRÅDS VIRKSOMHET

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 19A.1 SAKSORIENTERING

INNSTILLING FRA KOMITE D:

Saksorientering

Kirkemøtet har i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 8, tredje ledd, fått myndighet til å fastsette nærmere regler om formene for menighetsrådets virksomhet. I medhold av samme lov, § 13, tredje ledd, har Kirkemøtet fått myndighet til å fastsette nærmere regler om formene for kirkelig fellesråds virksomhet.

Departementet har i brev av 17.7.1996 lagt til grunn at reglene må være fastsatt innen 1.1.1997 og at Kirkemøtet søker å harmonisere reglene med saksbehandlingsreglene i Kommune-lovens § 6.

Det er dessuten tatt utgangspunkt i Kirkeordningsloven §§ 16, 17 og 19 som inneholder utførlige regler om formene for menighetsrådets virksomhet.

Et foreløpig utkast til regler ble våren 1995 sendt på høring bl.a. til bispedømmene, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og de kirkelige yrkesorganisasjonene.

På bakgrunn av dette arbeidet vedtok Kirkemøtet 1995 **foreløpige** regler om formene for kirkelig fellesråds virksomhet, jf. sak KM 18/95. Komiteen sa da i sine merknader til saken bl.a. at de foreløpige reglene burde sendes ut på en bred høring, og at det burde arbeides for en samordning av regler for kirkelig fellesråd og for menighetsråd i et felles regelverk.

De foreløpige reglene har siden vært ute på høring. Forslag til regler om formene for menighetsrådets virksomhet var også innarbeidet i disse. Bestemmelser om

ledere/delegasjon til ledere av menighetsråd og fellesråd var dessuten foreslått tatt ut da slike bør vedtas lokalt.

Høringsinstansene har berørt mange forhold i det utsendte materialet, bl.a. har mange vært opptatt av samordningen av reglene for fellesråd og menighetsråd. Videre har vært tatt opp om rådene burde velges samme år som kommunestyrene, om møteoffentlighet, avstemningsregler, representasjon av begge kjønn og om rapportering/informasjon mellom fellesråd og menighetsråd.

Komiteens merknader

Komiteen mener at reglene det her gjelder vil gi menighetsrådene og fellesrådene et godt grunnlag for sitt viktige arbeid i menighetene i vår kirke.

Komiteen ser det som en god løsning at regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet nå samles i et felles regelverk. Harmoniseringen med kommunelovens bestemmelser om saksbehandling bidrar til kvalitetssikring av reglene.

Komiteen har få merknader til de enkelte paragrafene i utkastet, men vil framholde:

Reglene har ikke bestemmelser som er til hinder for at geistlig representant i rådene kan velges som leder for disse. Komiteen vil ikke foreslå at dette endres, men vil likevel påpeke at det normale bør være at prest ikke velges til leder av menighetsråd eller fellesråd.

Det gjøres nå til en normalordning at det skal være åpne møter i menighetsråd og fellesråd. Komiteen vil i forlengelsen av dette understreke at rådene må forholde seg bevisst og ryddig til Offentlighetslovens og Forvaltningslovens bestemmelser når det gjelder dokumentene til møtene.

Komiteen har hatt inngående drøftelser omkring rådsmedlemmers mulighet til å bestemme at sak skal tas opp på neste rådsmøte dersom møteleder eller 1/3 av medlemmene avviser å sette ny sak på dagsorden under et møte. Komiteen mener at den foreslåtte formuleringen i § 4.1 fullt og helt sikrer at sak som etter § 6.1 blir avvist kan tas opp i neste eller nytt møte. Dette vil være slik selv om bare 1/3 av medlemmene krever det. Komiteen viser i denne sammenhengen til Kommuneoven, § 32, som er helt analog med § 4 i reglene her. I kommentar til Kommuneloven, § 32, heter det:

Har kommunestyre, fylkesting eller minst 1/3 av organets medlemmer forlangt ekstraordinært møte til behandling av en konkret sak, må denne selvsagt føres opp på dagsorden. Av dette må også følge at kommunestyret,

fylkestinget eller minst 1/3 av medlemmene i stedet kan forlange en bestemt sak oppført på dagsordenen på neste ordinære møte.

(Overå/Bernt: Lov om kommuner og fylkeskommuner med kommentarer, side 214)

På denne bakgrunn finner komiteen det helt nødvendig å foreslå tillegg eller endringer for å ivareta dette anliggendet.

Komiteen har videre drøftet spørsmålet om hvem som bør få menighetsrådets årsrapport. Komiteen ser det som naturlig at ikke bare fellesrådet nevnes særskilt, men også prosten og bispedømmerrådet. Komiteen foreslår at dette tas inn.

Det er viktig at det er god kommunikasjon mellom fellesråd og menighetsråd og at menighetsrådenes representanter holder sine råd godt orientert om fellesrådets saker og vedtak. Fellesrådet må likevel følge opp sin informasjonsplikt på en mer formell måte. Komiteen vil derfor foreslå at det tas inn i reglene at fellesrådets protokoller sendes til menighetsrådene.

Møteinnkallinger skal etter reglene sendes ut senest en uke på forhånd. Når denne minimumsfristen brukes, vil det i praksis være vanskelig å få drøftet fellesrådssaker i menighetsrådene før fellesrådets møte. Komiteen innser dette dilemmaet, men vil likevel ikke foreslå endringer. Fristen på minst en uke er å forstå som en "skal"-bestemmelse, formuleringen om å gi tilstrekkelig tid til forhåndsdrøftinger er å forstå som en "bør"-bestemmelse. En regner med at forsvarlig forvaltning kan ivaretas innenfor dette.

Utkastet til regler har med et ledd om fastsetting av delegasjonsreglement til arbeidsutvalg, daglig leder m.v. Komiteen vil foreslå at partssammensatt utvalg også nevnes i samme leddet.

Komiteen er enig i at §§ 11 og 12 i de foreløpige reglene som Kirkemøtet vedtok i 1995, går ut. Bestemmelser om fullmakter til leder av fellesråd og til daglig leder bør heller tas inn i lokale delegasjonsreglement.

Komiteen vil generelt bemerke at navn på kirkelig fellesråd bør følge kommunens navn.

Reglene bør gjelde fra det samme tidspunkt som hoveddelen av Kirkeloven trer i kraft. Komiteen mener også det vil være hensiktsmessig å gi Kirkerådet myndighet til å gjøre mindre endringer i disse reglene, f.eks. ut fra evt. behov for tilpasninger til andre regelverk gitt i medhold av Kirkeloven.

Forslag til vedtak

1. I medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 8, tredje ledd, og § 13, tredje ledd, fastsetter Kirkemøtet følgende

REGLER OM FORMENE FOR MENIGHETSRÅDETS OG KIRKELIG FELLESRÅDS VIRKSOMHET

Reglene gjelder for menighetsråd og kirkelig fellesråd opprettet i henhold til lov om Den norske kirke, § 5. Med mindre noe annet følger av de enkelte bestemmelser, gjelder reglene både for menighetsråd og kirkelig fellesråd. Bestemmelser som kun gjelder et av rådene er understreket i teksten.

§ 1. Konstituering

1. Konstituerende møte i det nyvalgte menighetsrådet avholdes innen utgangen av november i valgåret for menighetsråd. Konstituerende møte i det nyvalgte kirkelig fellesråd avholdes innen utgangen av desember i valgåret for menighetsråd. Møtet kalles sammen av lederen av rådet med minst 14 dagers varsel. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.
2. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd trer i funksjon 1. januar i valgperioden.
3. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd velger i det konstituerende møtet og senere hvert år blant sine medlemmer, leder og nestleder. Valget foregår skriftlig. Den som ett år har vært leder, kan unnslå seg valg for det følgende år.
4. Trer lederen midlertidig eller endelig ut av funksjon i løpet av den tid vedkommende er valgt for, rykker nestlederen opp til leder, og rådet velger midlertidig eller endelig en ny nestleder.

§ 2. Møteprinsippet

1. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd treffer sine vedtak i møte.
2. Når et vedtak endelig avgjøres av et annet organ enn rådet, kan lederen beslutte saken tatt opp i fjernmøte eller ved skriftlig saksbehandling. Dette kan likevel bare gjøres når det er påkrevd å treffe vedtak i saken før neste møte, og det enten ikke er tid til å kalle sammen til ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at dette må anses nødvendig. Ved behandling av personalsaker og saker med opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, kan fjernmøte ikke benyttes.
3. Det skal føres møtebok over forhandlingene i menighetsrådet/kirkelig fellesråd. Møteboken skal enten underskrives av de

tilstede værende medlemmer etter møtet eller godkjennes av medlemmene så snart møteboken foreligger. Rådet fastsetter selv nærmere regler om føring og godkjenning av møtebok. Det enkelte medlem kan gjøre tilføyelser om mulige dissenser.

§ 3. Åpne eller lukkede møter

Møter i menighetsrådet/kirkelig fellesråd holdes for åpne dører, dersom ikke rådet selv har bestemt noe annet. Personalsaker og saker hvor lovbestemt taushetsplikt tilsier det, skal behandles for lukkede dører. Debatt om en sak skal behandles for åpne eller lukkede dører foregår for lukkede dører.

§ 4. Fastsetting av møter, saksliste, innkalling, møteledelse

1. Møter i menighetsrådet/kirkelig fellesråd skal holdes på de tidspunkter som er vedtatt av rådet selv og ellers når rådets leder finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det.
2. Rådets leder har ansvar for å sette opp saksliste for det enkelte møte. Innkalling til møtet skal sendes ut i god tid og senest en uke før møtet, og skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles og nødvendige saksdokumenter.
3. Har et medlem forfall til et møte, innkalles vararepresentanten. Er medlemmene valgt ved forholdsvalg, innkalles varamedlemmene fra den gruppe hvor det er forfall.
4. Møte i rådet ledes av rådets leder eller nestleder. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg.

§ 5. Vedtaksførhet

Menighetsrådet/kirkelig fellesråd kan bare treffe vedtak når minst halvparten av medlemmene er tilstede på møtet.

§ 6. Endring av saksliste. Forespørsel

1. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd kan med alminnelig flertall vedta å utsette realitetsbehandlingen av en sak på den utsendte sakslisten. Det kan også treffe vedtak i sak som ikke er oppført på sakslisten, hvis ikke møteleder eller 1/3 av de fremmøtte medlemmene motsetter seg dette.

2. Ethvert medlem av rådet kan rette forespørsler til lederen i møtet, også om saker som ikke står på sakslisten.

§ 7. Om avstemninger

1. Vedtak i menighetsrådet/kirkelig fellesråd treffes med alminnelig flertall av de stemmene som avgis, hvis ikke annet følger av lov. Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende.
2. Ved behandling av årsbudsjett stemmes det ved den endelige avstemning over forslag til årsbudsjett som helhet. Er det frem satt alternative forslag, og ingen av disse får flertall ved første gangs avstemning, stemmes det deretter alternativt mellom de to forslag som fikk flest stemmer ved denne.
3. Valg av leder og nestleder av menighetsrådet/kirkelig fellesråd holdes som flertallsvalg.
4. Valg av medlemmer til utvalg holdes som flertallsvalg.
5. Ved valg og ansettelse kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning.
6. Ved valg og ansettelser er den eller de valgt eller ansatt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning. Ved denne er den eller de valgt eller ansatt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres ansettelse av møtelederen, mens valg av gjøres ved loddtrekning.

§ 8. Utvalg

1. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd kan oppnevne utvalg til forbedende behandling av saker som hører inn under rådet, til å utføre særskilte verv, til å lede grener av rådets virksomhet og til å utføre særskilt angitte oppgaver innen rådets ansvarsområde. Til slike utvalg kan det velges også andre enn rådets medlemmer. Begge kjønn skal om mulig være representert.
2. Slike utvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker som er lagt inn under utvalgets mandat hvor ikke annet er bestemt eller følger av lov.

§ 9. Rapportering

Menighetsrådet utarbeider innen utgangen av første kvartal hvert år, en årsrapport over rådets virksomhet i siste kalenderår. Rapporten legges fram for årsmøtet/menighetsmøtet og oversendes kirkelig fellesråd, **prosten, bispedømmerrådet** og andre som menighetsrådet bestemmer.

Kirkelig fellesråd utarbeider innen utgangen av første kvartal hvert år en årsrapport over rådets virksomhet i siste kalenderår. Rapporten over sendes menighetsrådene, bispedømmerrådet, kommunen, prostene og andre som fellesrådet bestemmer.

Menighetsrådet oversender fortløpende sine møteprotokoller til kirkelig fellesråd.

Kirkelig fellesråd oversender fortløpende sine møteprotokoller til menighetsrådene.

§ 10. Nærmere regler

Nærmere saksbehandlingsregler for menighetsrådets/kirkelig fellesråds virksomhet fastsettes av rådet selv innenfor de regler som Kirkemøtet har fastsatt. Menighetsrådet oversender reglene til kirkelig fellesråd til orientering.

Menighetsrådet/kirkelig fellesråd fastsetter i særskilt delegasjonsreglement hvilken myndighet som er tildelt rådets leder, daglig leder, arbeidsutvalget og **partssammensatt utvalg**.

§ 11. Forholdet mellom kirkelig fellesråd og menighetsrådene

1. Kirkelig fellesråd sørger for best mulig kommunikasjon og informasjon til menighetsrådet. Saker til fellesrådet bør så vidt mulig utsendes medlemmene i så god tid at medlemmene får anledning til å drøfte aktuelle saker i menighetsrådet på forhånd.
2. Fellesrådet innkaller samtlige menighetsråd til et fellesmøte en gang pr. år for å drøfte saker av felles interesse og for å fremme det kristelige arbeidet innen kommunen. I kommuner med flere enn 5 sokn kan fellesrådet bestemme at fellesmøtet får en annen sammensetning. Fellesmøtet kalles for øvrig sammen av kirkelig fellesråd dersom minst 1/3 av menighetsrådene krever det.

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.
3. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Nils Valde
Salsordfører: Egil Moen

Disse hadde ordet:

Egil Moen, Terje Jonsson.

KIRKEMØTET's
VEDTAK

1. I medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 8, tredje ledd, og § 13, tredje ledd, fastsetter Kirkemøtet følgende

REGLER OM FORMENE FOR
MENIGHETSRÅDETS OG
KIRKELIG FELLESRÅDS VIRKSOMHET

Reglene gjelder for menighetsråd og kirkelig fellesråd opprettet i henhold til lov om Den norske kirke, § 5. Med mindre noe annet følger av de enkelte bestemmelser, gjelder reglene både for menighetsråd og kirkelig fellesråd. Bestemmelser som kun gjelder et av rådene er understreket i teksten.

§ 1. Konstituering

1. Konstituerende møte i det nyvalgte menighetsrådet avholdes innen utgangen av november i valgåret for menighetsråd. Konstituerende møte i det nyvalgte kirkelig fellesråd avholdes innen utgangen av desember i valgåret for menighetsråd. Møtet kalles sammen av lederen av rådet med minst 14 dagers varsel. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.
2. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd trer i funksjon 1. januar i valgperioden.

3. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd velger i det konstituerende møtet og senere hvert år blant sine medlemmer, leder og nestleder. Valget foregår skriftlig. Den som ett år har vært leder, kan unnslå seg valg for det følgende år.
4. Trer lederen midlertidig eller endelig ut av funksjon i løpet av den tid vedkommende er valgt for, rykker nestlederen opp til leder, og rådet velger midlertidig eller endelig en ny nestleder.

§ 2. Møteprinsippet

1. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd treffer sine vedtak i møte.
2. Når et vedtak endelig avgjøres av et annet organ enn rådet, kan lederen beslutte saken tatt opp i fjernmøte eller ved skriftlig saksbehandling. Dette kan likevel bare gjøres når det er påkrevd å treffe vedtak i saken før neste møte, og det enten ikke er tid til å kalle sammen til ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at dette må anses nødvendig. Ved behandling av personalsaker og saker med opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, kan fjernmøte ikke benyttes.
3. Det skal føres møtebok over forhandlingene i menighetsrådet/kirkelig fellesråd. Møteboken skal enten underskrives av de tilstede værende medlemmer etter møtet eller godkjennes av medlemmene så snart møteboken foreligger. Rådet fastsetter selv nærmere regler om føring og godkjenning av møtebok. Det enkelte medlem kan gjøre tilføyelser om mulige dissenser.

§ 3. Åpne eller lukkede møter

Møter i menighetsrådet/kirkelig fellesråd holdes for åpne dører, dersom ikke rådet selv har bestemt noe annet. Personalsaker og saker hvor lovbestemt taushetsplikt tilsier det, skal behandles for lukkede dører. Debatt om en sak skal behandles for åpne eller lukkede dører foregår for lukkede dører.

§ 4. Fastsetting av møter, saksliste, innkalling, møteledelse

1. Møter i menighetsrådet/kirkelig fellesråd skal holdes på de tidspunkter som er vedtatt av rådet selv og ellers når rådets leder finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det.

2. Rådets leder har ansvar for å sette opp saksliste for det enkelte møte. Innkalling til møtet skal sendes ut i god tid og senest en uke før møtet, og skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles og nødvendige saksdokumenter.
3. Har et medlem forfall til et møte, innkalles vararepresentanten. Er medlemmene valgt ved forholdsvalg, innkalles varamedlemmene fra den gruppe hvor det er forfall.
4. Møte i rådet ledes av rådets leder eller nestleder. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg.

§ 5. Vedtaksførhet

Menighetsrådet/kirkelig fellesråd kan bare treffe vedtak når minst halvparten av medlemmene er tilstede på møtet.

§ 6. Endring av saksliste. Forespørsel

1. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd kan med alminnelig flertall vedta å utsette realitetsbehandlingen av en sak på den utsendte sakslisten. Det kan også treffe vedtak i sak som ikke er oppført på sakslisten, hvis ikke møteleder eller 1/3 av de fremmøtte medlemmene motsetter seg dette.
2. Ethvert medlem av rådet kan rette forespørsler til lederen i møtet, også om saker som ikke står på sakslisten.

§ 7. Om avstemninger

1. Vedtak i menighetsrådet/kirkelig fellesråd treffes med alminnelig flertall av de stemmene som avgis, hvis ikke annet følger av lov. Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende.
2. Ved behandling av årsbudsjett stemmes det ved den endelige avstemning over forslag til årsbudsjett som helhet. Er det fremsatt alternative forslag, og ingen av disse får flertall ved første gangs avstemning, stemmes det deretter alternativt mellom de to forslag som fikk flest stemmer ved denne.
3. Valg av leder og nestleder av menighetsrådet/kirkelig fellesråd holdes som flertallsvalg.

4. Valg av medlemmer til utvalg holdes som flertallsvalg.
5. Ved valg og ansettelse kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning.
6. Ved valg og ansettelser er den eller de valgt eller ansatt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning. Ved denne er den eller de valgt eller ansatt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres ansettelse av møtelederen, mens valg av gjøres ved loddtrekning.

§ 8. Utvalg

1. Menighetsrådet/kirkelig fellesråd kan oppnevne utvalg til forbedrende behandling av saker som hører inn under rådet, til å utføre særskilte verv, til å lede grener av rådets virksomhet og til å utføre særskilt angitte oppgaver innen rådets ansvarsområde. Til slike utvalg kan det velges også andre enn rådets medlemmer. Begge kjønn skal om mulig være representert.
2. Slike utvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker som er lagt inn under utvalgets mandat hvor ikke annet er bestemt eller følger av lov.

§ 9. Rapportering

Menighetsrådet utarbeider innen utgangen av første kvartal hvert år, en årsrapport over rådets virksomhet i siste kalenderår. Rapporten legges frem for årsmøtet/menighetsmøtet og oversendes kirkelig fellesråd, prosten, bispedømmerådet og andre som menighetsrådet bestemmer.

Kirkelig fellesråd utarbeider innen utgangen av første kvartal hvert år en årsrapport over rådets virksomhet i siste kalenderår. Rapporten oversendes menighetsrådene, bispedømmerådet, kommunen, prosten og andre som fellesrådet bestemmer.

Menighetsrådet oversender fortløpende sine møteprotokoller til kirkelig fellesråd.

Kirkelig fellesråd oversender fortløpende sine møteprotokoller til menighetsrådene.

§ 10. Nærmere regler

Nærmere saksbehandlingsregler for menighetsrådets/kirkelig fellesråds virksomhet fastsettes av rådet selv innenfor de regler som Kirkemøtet har fastsatt. Menighetsrådet oversender reglene til kirkelig fellesråd til orientering.

Menighetsrådet/kirkelig fellesråd fastsetter i særskilt delegasjonsreglement hvilken myndighet som er tildelt rådets leder, daglig leder, arbeidsutvalget og partssammensatt utvalg.

§ 11. Forholdet mellom kirkelig fellesråd og menighetsrådene

1. Kirkelig fellesråd sørger for best mulig kommunikasjon og informasjon til menighetsrådet. Saker til fellesrådet bør så vidt mulig utsendes medlemmene i så god tid at medlemmene får anledning til å drøfte aktuelle saker i menighetsrådet på forhånd.
2. Fellesrådet innkaller samtlige menighetsråd til et fellesmøte en gang pr. år for å drøfte saker av felles interesse og for å fremme det kristelige arbeidet innen kommunen. I kommuner med flere enn 5 sokn kan fellesrådet bestemme at fellesmøtet får en annen sammensetning. Fellesmøtet kalles for øvrig sammen av kirkelig fellesråd dersom minst 1/3 av menighetsrådene krever det.
2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.
3. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 19B/96: REGLER OM FORMENE FOR
MENIGHETSMØTETS VIRKSOMHET

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 19B.1 SAKSORIENTERING

INNSTILLING FRA KOMITE D:

Saksorientering

Kirkemøtet har i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 10, tredje ledd, fått myndighet til å fastsette regler om formene for menighetsmøtets virksomhet.

I brev av 11.7.1996 til Kirkerådet fastsetter Kirkedepartementet at reglene må være ferdige innen 1. januar 1997.

I Kirkeloven, §§ 9 og 10, er menighetsmøtets oppgaver fastsatt. Det er også tatt inn noen grunnleggende bestemmelser om formene for møtets virksomhet. Her nevnes:

- Hvem som kan delta og hvem som kan stemme på menighetsmøtet (§ 10, første ledd)
- Hvem som kan sammenkalle til menighetsmøte (§ 10, andre ledd)
- Hvilke saker som menighetsmøtet avgjør (§ 11, første ledd, og § 6, første ledd, siste punktum)
- Hvilke saker som menighetsmøtet skal gis anledning til å uttale seg om (§ 11, annet og tredje ledd)
- Hvilke saker som menighetsmøtet skal orienteres om (§ 9, åttende ledd)

- Hvem som forbereder og gir innstilling til avgjørelser i alle saker som legges frem for menighetsmøtet, jf. § 10, eller som menighetsmøtet selv tar opp (§ 9, syvende ledd).

I forhold til Kirkeordningslovens bestemmelser har Kirkeloven i liten grad endret på menighetsmøtets oppgaver og myndighet.

Utkast til regler om formene for menighetsmøtets virksomhet har vært sendt på høring til menighetsråd, fellesråd, bispedømmeråd, biskopene, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, Kommunenes Sentralforbund og de kirkelige yrkesorganisasjonene.

De fleste høringsinstanser hadde ikke merknader til utkastet. De innkomne merknader har særlig gått på det forhold at menighetsrådet ikke lenger vil være forpliktet til å legge fram revidert regnskap for årsmøtet. Videre har merknadene gått på kunngjøringsmåte, adgang for andre enn stemmeberettigede til å delta med talerett og om saksforberedelse i menighetsrådet i forkant av menighetsmøtet.

Komiteens merknader

Komiteen vil peke på at menighetsmøter er en innarbeidet ordning som ble etablert i 1873. Ved siden av at møtene har hatt bestemte lovpålagte oppgaver, har de også gitt mulighet til drøfting av lokale initiativ og saker. Komiteen vil holde fram at menighetsmøtene i større grad bør sees som mulighet for å fremme deltakelse og engasjement i lokalmenighetene.

Komiteen ser det som viktig å fastholde at menighetsrådet er saksforberedende organ for menighetsmøtet. At reglene på dette punktet særskilt viser til de aktuelle lovparagrafene understreker dette, - og øker sikkerheten for gjennomtenkte og forsvarlige vedtak i menighetsmøtet.

Det bør være den normale ordning at menighetsrådets leder eller nestleder leder menighetsmøtet. Dette er med og synliggjør linjen fra menighetsråd til menighetsmøte. Komiteen ser det likevel som tjenlig at menighetsrådet også har mulighet til å utpeke en annen leder av menighetsmøtet. F.eks. kan da menighetsrådslederen bedre ivareta andre forhold enn møteledelse i komplekse saker.

Komiteen mener videre at bestemmelsen om at personalsaker ikke kan tas opp på menighetsmøtet, er både god og nødvendig.

Komiteen vil også understreke at menighetsrådet har full mulighet til å legge fram til orientering for menighetsmøtet regnskap for innsamlede midler - selv om loven ikke tillegger møtet å godkjenne slikt regnskap. Menighetsrådene må ellers her forholde seg til departementets regler om budsjett og regnskapsføring.

Reglene gir menighetsrådet mulighet til å la andre enn stemmeberettigede ta del i møtet med talerett. Komiteen ser dette som en stor fordel, f.eks. ved at særskilt kompetanse kan hentes inn for å orientere om aktuelle saksforhold.

Reglene for menighetsmøtet bør gjelde fra samme tidspunkt som hoveddelen av Kirkeloven trer i kraft. Komiteen mener også det vil være hensiktsmessig å gi Kirkerådet myndighet til å gjøre mindre endringer i disse reglene, f.eks. ut fra evt. behov for tilpasninger til andre regelverk gitt i medhold av Kirkeloven.

Komiteen vil bare foreslå en endring i det framlagte utkastet: I § 6 står at "vedkommende myndigheter" skal ha melding om vedtak som er gjort. Det kan hende at vedtak som er fattet i saker som ikke er typiske forvaltningssaker, skal gå til organer eller personer som det ikke er naturlig å kalle "myndigheter." Komiteen vil derfor foreslå denne formuleringen: "Lederen skal gi vedkommende myndigheter/instanser melding om de vedtak menighetsmøtet har gjort."

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 10, tredje ledd, følgende

REGLER OM FORMENE FOR MENIGHETSMØTETS VIRKSOMHET

- § 1: Menighetsmøtet innkalles av menighetsrådet med minst 14 dagers varsel. Møtet skal kunngjøres offentlig i kirken og i lokalavis eller menighetsbladet og for øvrig på den måten som menighetsrådet bestemmer. Kunngjøringen skal inneholde tid og sted for møtet og oversikt over hvilke saker som skal behandles.

Møtet holdes i kirken eller i annet høvelig lokale.

- § 2: Menighetsmøtet ledes av menighetsrådets leder eller nestleder eller av møteleder som menighetsrådet bestemmer.
- § 3: Kirkelige ansatte som ikke er bosatt i soknet og som dermed ikke er stemmeberettiget, kan innkalles av menighetsrådet til å ta del i møtet, men uten stemmerett.

Menighetsrådet kan også gi andre uten stemmerett anledning til å delta i drøftingen av enkeltsaker på menighetsmøtet.

- § 4: Menighetsmøtet kan ikke fatte vedtak i saker som ikke er forberedt av menighetsrådet, jf. Kirkeloven, § 9, syvende ledd, og § 11, tredje ledd.

Personalsaker kan ikke tas opp på menighetsmøtet.

- § 5: Menighetsmøtet treffer sine vedtak i møte med alminnelig flertall. I tilfelle av stemmelikhet er møtelederens stemme utslagsgivende.

Menighetsrådet kan beslutte at en sak skal tas opp til skriftlig votering. Dersom menighetsrådet ikke har vedtatt skriftlig votering, kan menighetsmøtet selv vedta det med alminnelig flertall.

- § 6: Menighetsmøtets vedtak føres inn i menighetsrådets møtebok. Til å underskrive møteboken oppnevner menighetsmøtet to personer ved begynnelsen av møtet. Lederen skal gi vedkommende myndigheter/instanser melding om de vedtak menighetsmøtet har gjort.

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.
3. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Anne Skonhoft

Disse hadde ordet:

Anne Skonhoft.

KIRKEMØTET's VEDTAK

1. Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 10, tredje ledd, følgende

REGLER OM FORMENE FOR MENIGHETSMØTETS VIRKSOMHET

- § 1: Menighetsmøtet innkalles av menighetsrådet med minst 14 dagers varsel. Møtet skal kunngjøres offentlig i kirken og i lokalavis eller menighetsbladet og for øvrig på den måten som menighetsrådet

bestemmer. Kunngjøringen skal inneholde tid og sted for møtet og oversikt over hvilke saker som skal behandles.

Møtet holdes i kirken eller i annet høvelig lokale.

- § 2: Menighetsmøtet ledes av menighetsrådets leder eller nestleder eller av en møteleder som menighetsrådet bestemmer.
- § 3: Kirkelige ansatte som ikke er bosatt i soknet og som dermed ikke er stemmeberettiget, kan innkalles av menighetsrådet til å ta del i møtet, men uten stemmerett.

Menighetsrådet kan også gi andre uten stemmerett anledning til å delta i drøftingen av enkeltsaker på menighetsmøtet.

- § 4: Menighetsmøtet kan ikke fatte vedtak i saker som ikke er forberedt av menighetsrådet, jf. Kirkeloven, § 9, syvende ledd, og § 11, tredje ledd.

Personalsaker kan ikke tas opp på menighetsmøtet.

- § 5: Menighetsmøtet treffer sine vedtak i møte med alminnelig flertall. I tilfelle av stemmelikhet er møtelederens stemme utslagsgivende.

Menighetsrådet kan beslutte at en sak skal tas opp til skriftlig votering. Dersom menighetsrådet ikke har vedtatt skriftlig votering, kan menighetsmøtet selv vedta det med alminnelig flertall.

- § 6: Menighetsmøtets vedtak føres inn i menighetsrådets møtebok. Til å underskrive møteboken oppnevner menighetsmøtet to personer ved begynnelsen av møtet. Lederen skal gi vedkommende myndigheter/instanser melding om de vedtak menighetsmøtet har gjort.

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.
3. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 19C/96: REGLER FOR
BISPEDØMMERÅDETS VIRKSOMHET

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokument

Dokument 19C.1 SAKSORIENTERING

INNSTILLING FRA KOMITE D:

Saksorientering

Kirkemøtet har i medhold av lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (Kirkeloven) § 23 siste ledd, fått myndighet til fastsette nærmere regler om formene for bispedømmerådets virksomhet.

Kirkedepartementet skriver i brev av 11. juli 1996 til Kirkerådet at "reglene må være fastsatt innen 1. januar 1997".

I Kirkeloven er noen grunnleggende regler for bispedømmerådet fastsatt, bl.a. i § 23 , åttende ledd, der det heter at "For bispedømmerådet gjelder reglene i § 7 og § 8, første ledd tilsvarende". Disse reglene gjelder uttreden av rådet og at bispedømmerådet "kan gi lederen eller denne og minst to av rådets medlemmer (arbeidsutvalg) fullmakt til på saklig begrensede områder å treffe avgjørelser i saker som skulle ha vært avgjort av rådet ...". Videre foreligger det en rekke andre bestemmelser i Kirkeloven som angår bispedømmerådets virksomhet. Det gjelder bl.a. § 28 om retningslinjer for arbeid i møter og råd, § 29 om krav til medlemskap, § 30 om møte- og stemmeplikt og § 38 om saksbehandlingsregler og ugildhet.

Tidligere forelå regler om formene for bispedømmerådets virksomhet i Kirkeordningsloven av 1953, § 40-44. Det var i disse bestemmelser også henvist til andre paragrafer i Kirkeordningsloven. Disse er i hovedsak videreført i den nye kirke-loven.

Det er hensiktsmessig å ta utgangspunkt i bestemmelsene i Kirkeordningsloven når nye regler skal fastsettes. Samtidig må en søke å tilpasse disse til regler om for-
mene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet, som Kirkemøtet også skal fastsette i år, jf. sak KM 19A/96.

På bakgrunn av drøftelser med en del av kontorsjefene ved bispedømmekontorene har Kirkerådet utarbeidet et utkast til regler for bispedømmerådets virksomhet. Kirkerådets utkast til regler har for øvrig ikke vært ute til høring.

Komiteens merknader

Det vil ikke være aktuelt å foreslå omfattende endringer i forhold til tidligere be-
stemmelser. Komiteen anbefaler at Kirkemøtet fastsetter bestemmelser som i
hovedsak viderefører de regler som gjelder og den praksis som de siste årene har
utviklet seg for bispedømmerådets virksomhet.

Komiteen har særlig drøftet følgende forhold:

§ 1 Konstituering

I Kirkeordningsloven, § 40, første ledd, heter det at bispedømmerådet velger hvert
år blant sine medlemmer formann og varaformann. Denne bestemmelsen foreslås
nå endret slik at valg på leder og nestleder foretas hvert annet år. Komiteen støtter
dette forslaget idet komiteen viser til at vervet som leder av rådet er et krevende
ombud. Dette ivaretas best ved lengre funksjonsperioder. To-års perioder vil sikre
en viktig kontinuitet i bispedømmerådets arbeid og i forhold til staben ved bise-
pedømmekontoret. Likeledes viser komiteen til at det ikke er uvanlig med noe lengre
funksjonsperioder for ledere i rådsstrukturen, jf. Kirkerådets leder som velges for
to år av gangen.

§ 3 Åpne eller lukkede møter

Det fremmes forslag om at møtene i bispedømmerådet skal som hovedregel være
åpne for allmennheten. Dette prinsippet er søkt gjennomført for andre kirkelige
organer som Kirkemøtet fastsetter regler for, jf. regler for menighetsrådets og
fellesrådets virksomhet. Selv om åpne møter stiller strengere krav til kunn-
gjøringen av bispedømmerådets møteplan og kan medføre behov for andre møte-
lokaler, er dette underordnet i forhold til det generelle hensynet til innsyn og
åpenhet i bispedømmerådets virksomhet, vurderinger og saksbehandling. Åpne
møter er et vanlig prinsipp i offentlig forvaltning og bør med fordel også gjennom-
føres på bispedømmenivå.

§ 5 Vedtaksførhet

I henhold til Kirkeordningsloven, § 43, første ledd, har bispedømmerådet vært vedtaksført når biskopen (fungerende biskop) og minst 3 andre medlemmer er til stede og gir stemme i saken

Flertallet (11) i komiteen støtter at denne bestemmelsen tas med i det regelverk Kirkemøtet skal fastsette. Det vises til at denne bestemmelsen ble tatt inn i loven da bispedømmerådet ble opprettet som lovbestemt organ i 1933. Det at biskopen har fast sete i rådet i kraft av sin stilling, har i liten grad vært problematisert. Begrunnelsen for dette er at biskopen har en særskilt funksjon i bispedømmerådet. Biskopen ivaretar det kirkelige tilsynet i rådet. Det vil være klokt å opprettholde bestemmelsen da biskopen er tillagt et selvstendig ansvar for personalforvaltningen og ansvaret for kompetanseutviklingen for den geistlige tjeneste, jf. utkastet til Tjenesteordning for biskoper som dette Kirkemøtet skal avgi høringuttaelse til (sak KM 16/96).

Mindretallet (3) anser bestemmelsen om biskopens obligatoriske tilstedeværelse som en foreldet bestemmelse. Det foreligger ikke en tilsvarende bestemmelse om at embetet ved soknepresten, må være til stede for at gyldig vedtak kan fattes i menighetsrådet. Heller ikke for virksomheten i Kirkerådet foreligger en slik bestemmelse. Det vil kunne forekomme saker hvor biskopen er inhabil. I enkelt-saker kan det da være upraktisk å måtte innkalle "settebiskop". Domprosten vil i slike tilfeller ikke kunne være fungerende biskop grunnet inhabilitet som direkte underordnet, jf. Forvaltningsloven, § 6, tredje ledd.

Mindretallet foreslår derfor følgende formulering til § 5:

Bispedømmerådet kan bare gjøre gyldig vedtak når fire medlemmer er til stede og gir stemme i saken.

Reglene for bispedømmerådets virksomhet bør gjelde fra samme tidspunkt som ikrafttreddelsen av hoveddelen av Kirkeloven, 1. januar 1997. Komiteen finner det også hensiktsmessig at Kirkerådet gis fullmakt til å foreta mindre endringer i dette regelverket.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 23, siste ledd, følgende:

REGLER OM FORMENE FOR BISPEDØMMERÅDETS VIRKSOMHET

Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 23, siste ledd, følgende regler om formene for bispedømmerådets virksomhet:

§ 1. Konstituering

1. Bispedømmerådet velger i det konstituerende møtet og senere hvert annet år blant sine medlemmer, leder og nestleder. Valget foregår skriftlig. Den som har gjort tjeneste som leder i en periode, kan unnslå seg valg for de følgende to år.
2. Trer lederen midlertidig eller endelig ut av funksjon i løpet av den tid vedkommende er valgt for, rykker nestlederen opp til leder, og rådet velger midlertidig eller endelig en ny nestleder.

§ 2. Møteprinsippet

1. Bispedømmerådet treffer sine vedtak i møte.
2. Når et vedtak endelig avgjøres av et annet organ enn bispedømme rådet, kan lederen beslutte saken tatt opp i fjernmøte eller ved skriftlig saksbehandling. Dette kan likevel bare gjøres når det er påkrevd å treffe vedtak i saken før neste møte, og det enten ikke er tid til å kalle sammen til ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at dette må anses nødvendig. Ved behandling av personalsaker og saker med opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, kan fjernmøte ikke benyttes.
3. Det skal føres møtebok over forhandlingene i bispedømmerådet. Møteboken skal enten underskrives av de tilstedeværende medlemmer etter møtet eller godkjennes av medlemmene så snart møteboken foreligger. Rådet fastsetter selv nærmere regler om føring og godkjenning av møtebok. Det enkelte medlem kan gjøre tilføyelser om mulige dissenser.

§ 3. Åpne eller lukkede møter

Møter i bispedømmerådet holdes for åpne dører, dersom ikke rådet selv har bestemt noe annet. Personalsaker og saker hvor lovbestemt taushetsplikt tilsier det, skal behandles for lukkede dører. Debatt om en sak skal behandles for åpne eller lukkede dører, foregår for lukkede dører.

§ 4. Fastsetting av møter, Saksliste, Innkalling, Møteledelse

1. Møter i bispedømmerådet skal holdes på de tidspunkter som er vedtatt av rådet selv og ellers når rådets leder finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det.
2. Rådets leder har ansvar for å sette opp saksliste for det enkelte møte. Innkalling til møtet skal sendes ut i god tid og senest en uke før møtet, og skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles og nødvendige saksdokumenter.
3. Har et medlem forfall til et møte, innkalles vararepresentanten.
4. Møte i bispedømmerådet ledes av rådets leder eller nestleder. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg

§ 5. Vedtaksførhet

Bispedømmerådet kan bare gjøre gyldig vedtak når biskopen (fungerende biskop) og minst 3 andre medlemmer er til stede og gir stemme i saken.

§ 6. Endring av saksliste. Forespørsel

1. Bispedømmerådet kan med alminnelig flertall vedta å utsette realitetsbehandlingen av en sak på den utsendte sakslisten. Det kan også treffe vedtak i sak som ikke er oppført på sakslisten, hvis ikke møteleder eller 1/3 av de fremmøtte medlemmene motsetter seg dette.
2. Ethvert medlem av rådet kan rette forespørsler til lederen i møtet, også om saker som ikke står på sakslisten.

§ 7. Om avstemninger

1. Vedtak i bispedømmerådet treffes med alminnelig flertall av de stemmene som avgis, hvis ikke annet følger av lov. Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende.
2. Ved behandling av årsbudsjett stemmes det ved den endelige avstemning over forslag til årsbudsjett som helhet. Er det fremsatt alternative forslag, og ingen av disse får flertall ved første gangs

avstemning, stemmes det deretter alternativt mellom de to forslag som fikk flest stemmer ved denne.

3. Valg av leder og nestleder holdes som flertallsvalg.
4. Valg av medlemmer til utvalg holdes som flertallsvalg.
5. Ved valg og ansettelse kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning.
6. Ved valg og ansettelse er den eller de valgt eller ansatt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning. Ved denne er den eller de valgt eller ansatt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres ansettelse av møtelederen, mens valg avgjøres ved loddtrekning.

§ 8. Utvalg

1. Bispedømmerådet kan oppnevne utvalg til forberedende behandling av saker som hører inn under rådet, til å utføre særskilte verv, til å lede grener av rådets virksomhet og til å utføre særskilt angitte oppgaver innen bispedømmerådets ansvarsområde. Til slike utvalg kan det velges også andre enn rådets medlemmer. Begge kjønn skal om mulig være representert.
2. Slike utvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker som er lagt inn under utvalgets mandat hvor ikke annet er bestemt eller følger av lov.

§ 9. Rapportering

Bispedømmerådet utarbeider innen utgangen av første kvartal hvert år en årsrapport over rådets virksomhet i siste kalenderår. Rapporten oversendes Kirkerådet og andre som bispedømmerådet bestemmer.

Bispedømmerådet oversender fortløpende sine møteprotokoller til Kirkerådet.

§ 10. Nærmere regler

Nærmere saksbehandlingsregler for bispedømmerådets virksomhet fastsettes av rådet selv innenfor de regler som Kirkemøtet har fastsatt.

Bispedømmerådet fastsetter i særskilt delegasjonsreglement hvilken myndighet som er tildelt rådets leder, arbeidsutvalget og daglig leder av rådet.

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.
3. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Ole Harald Neergård

Disse hadde ordet:

Ole Harald Neergård, Ole D. Hagesæther, Jorunn Moe, Karl Johan Tveiten, Tore Kopperud.

Endringsforslag

Fra Jorunn Moe:

§ 6, punkt 1: 1/3 av medlemmene kan kreve saken tatt opp på neste møte.

Votering

Jorunn Moe's forslag falt med 17 stemmer.

KIRKEMØTET's VEDTAK

1. Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke, § 23, siste ledd, følgende:

REGLER OM FORMENE FOR BISPEDØMMERÅDETS VIRKSOMHET

Kirkemøtet fastsetter i medhold av lov av 7. juni 1996 om Den norske kirke,

§ 23, siste ledd, følgende regler om formene for bispedømmerådets virksomhet:

§ 1. Konstituering

1. Bispedømmerådet velger i det konstituerende møtet og senere hvert annet år blant sine medlemmer, leder og nestleder. Valget foregår skriftlig. Den som har gjort tjeneste som leder i en periode, kan unnslå seg valg for de følgende to år.
2. Trer lederen midlertidig eller endelig ut av funksjon i løpet av den tid vedkommende er valgt for, rykker nestlederen opp til leder, og rådet velger midlertidig eller endelig en ny nestleder.

§ 2. Møteprinsippet

1. Bispedømmerådet treffer sine vedtak i møte.
2. Når et vedtak endelig avgjøres av et annet organ enn bispedømme rådet, kan lederen beslutte saken tatt opp i fjernmøte eller ved skriftlig saksbehandling. Dette kan likevel bare gjøres når det er påkrevd å treffe vedtak i saken før neste møte, og det enten ikke er tid til å kalle sammen til ekstraordinært møte, eller saken ikke er så viktig at dette må anses nødvendig. Ved behandling av personalsaker og saker med opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, kan fjernmøte ikke benyttes.
3. Det skal føres møtebok over forhandlingene i bispedømmerådet. Møteboken skal enten underskrives av de tilstedeværende medlemmer etter møtet eller godkjennes av medlemmene så snart møteboken foreligger. Rådet fastsetter selv nærmere regler om føring og godkjenning av møtebok. Det enkelte medlem kan gjøre tilføyelser om mulige dissenser.

§ 3. Åpne eller lukkede møter

Møter i bispedømmerådet holdes for åpne dører, dersom ikke rådet selv har bestemt noe annet. Personalsaker og saker hvor lovbestemt taushetsplikt tilsier det, skal behandles for lukkede dører. Debatt om en sak skal behandles for åpne eller lukkede dører, foregår for lukkede dører.

§ 4. Fastsetting av møter, Saksliste, Innkalling, Møteledelse

1. Møter i bispedømmerådet skal holdes på de tidspunkter som er vedtatt av rådet selv og ellers når rådets leder finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det.
2. Rådets leder har ansvar for å sette opp saksliste for det enkelte møte. Innkalling til møtet skal sendes ut i god tid og senest en uke før møtet, og skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles og nødvendige saksdokumenter.
3. Har et medlem forfall til et møte, innkalles vararepresentanten.
4. Møte i bispedømmerådet ledes av rådets leder eller nestleder. Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg

§ 5. Vedtaksførhet

Bispedømmerådet kan bare gjøre gyldig vedtak når biskopen (fungerende biskop) og minst 3 andre medlemmer er til stede og gir stemme i saken.

§ 6. Endring av saksliste. Forespørsel

1. Bispedømmerådet kan med alminnelig flertall vedta å utsette realitetsbehandlingen av en sak på den utsendte sakslisten. Det kan også treffes vedtak i sak som ikke er oppført på sakslisten, hvis ikke møteleder eller 1/3 av de fremmøtte medlemmene motsetter seg dette.
2. Ethvert medlem av rådet kan rette forespørsler til lederen i møtet, også om saker som ikke står på sakslisten.

§ 7. Om avstemninger

1. Vedtak i bispedømmerådet treffes med alminnelig flertall av de stemmene som avgis, hvis ikke annet følger av lov. Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende.
2. Ved behandling av årsbudsjett stemmes det ved den endelige avstemning over forslag til årsbudsjett som helhet. Er det fremsatt alternative forslag, og ingen av disse får flertall ved første gangs

avstemning, stemmes det deretter alternativt mellom de to forslag som fikk flest stemmer ved denne.

3. Valg av leder og nestleder holdes som flertallsvalg.
4. Valg av medlemmer til utvalg holdes som flertallsvalg.
5. Ved valg og ansettelse kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning.
6. Ved valg og ansettelser er den eller de valgt eller ansatt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning. Ved denne er den eller de valgt eller ansatt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres ansettelse av møtelederen, mens valg avgjøres ved loddtrekning.

§ 8. Utvalg

1. Bispedømmerrådet kan oppnevne utvalg til forberedende behandling av saker som hører inn under rådet, til å utføre særskilte verv, til å lede grener av rådets virksomhet og til å utføre særskilt angitte oppgaver innen bispedømmerrådets ansvarsområde. Til slike utvalg kan det velges også andre enn rådets medlemmer. Begge kjønn skal om mulig være representert.
2. Slike utvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker som er lagt inn under utvalgets mandat hvor ikke annet er bestemt eller følger av lov.

§ 9. Rapportering

Bispedømmerrådet utarbeider innen utgangen av første kvartal hvert år, en årsrapport over rådets virksomhet i siste kalenderår. Rapporten oversendes Kirkerådet og andre som bispedømmerrådet bestemmer.

Bispedømmerrådet oversender fortløpende sine møteprotokoller til Kirkerådet.

§ 10. Nærmere regler

Nærmere saksbehandlingsregler for bispedømmerrådets virksomhet fastsettes av rådet selv innenfor de regler som Kirkemøtet har fastsatt.

Bispedømmerådet fastsetter i særskilt delegasjonsreglement hvilken myndighet som er tildelt rådets leder, arbeidsutvalget og daglig leder av rådet.

2. Reglene trer i kraft fra 1. januar 1997.
3. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

*

Vedtaket var enstemmig.

*

Sak KM 20/96: KVALIFIKASJONSKRAV OG
TJENESTEORDNING FOR
KATEKET, DIAKON OG KANTOR

SAKSDOKUMENTER:

Kirkemøtedokumenter

Dokument 20.1 SAKSORIENTERING

INNSTILLING FRA KOMITE E:

Saksorientering

Kirkemøtet hadde i 1995 en bred debatt om tjenesteordningene og kvalifikasjonskravene for kateket, diakon og kantor. Ulike synspunkt på saken ble drøftet. Under forutsetning av at den nye kirkeloven ga hjemmel for dette, fastsatte Kirkemøtet 1995 foreløpige tjenesteordninger for nevnte tjenestekategorier.

Stortingsbehandlingen av den nye kirkeloven definerte enkelte forutsetninger for delegasjon av myndighet til Kirkemøtet når det gjelder tjenesteordningene. Flertallet i Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen uttrykker således:

... den mynda som Kyrkjemøtet får til å fastsetje krav til tenesteordninga for kateket, diakon og organist/kantor, gjeld stillingar der kyrkjeleg felleusråd er tilsettingsmynde og har arbeidsgjevaransvaret.

Fleirtalet har merka seg at Kyrkjemøtet si mynd er avgrensa til å gjelde retten til å fastsetje krav til kvalifikasjonar og utdanning, beskrive stillingane sine hovudarbeidsområde, og gi reglar om vigsling. Fleirtalet presiserer at ut over dette kan Kyrkjemøtet ikkje avgrense tilsettingsorganet eller arbeidsgjevar si mynd eller gripe inn i ho.

Departementet følger opp Stortingets forutsetning i brev av 11.7.1996 til Kirkerådet:

Kirkemøtet har ikke hjemmel for å utforme regelverket slik at det innskrenker den myndighet som er tillagt kirkelig fellesråd som tilsettingsorgan for disse stillingene. Det vil således ikke være anledning til å innføre en godkjenningsordning eller på andre måter gjøre kirkelig fellesråds tilsetting i disse stillingene avhengig av andre organers vedtak.

Kirkerådet har vurdert hvorvidt disse forutsetninger får betydning for de foreløpige tjenesteordninger som ble behandlet av Kirkemøtet 1995. Særlig gjelder dette bestemmelsen i tjenesteordningenes § 4 om biskopens tjenestebrev.

Kirkerådet definerer den aktuelle bestemmelse inn under de regler om vigsling som Kirkemøtet er gitt myndighet til å fastsette når det gjelder kateket, diakon og kantor. Bestemmelsen i § 4 om tjenestebrev forstås derfor ikke som innføring av en ny godkjenningsordning, men som et uttrykk for det allerede eksisterende tilsynsforhold disse vigslede tjenestegrupper er stilt inn under gjennom sin vigsling.

Kirkerådet tilrår derfor overfor Kirkemøtet at de foreløpige tjenesteordninger forblir uendret også på dette punkt.

Kirkerådet viser samtidig til utkast til tjenesteordning for biskop (sak KM 16/96) der spørsmålet om tjenestebrevets karakter og reelle kirkerettslige betydning blir forsøkt nærmere definert. Ettersom dette fortsatt synes å være gjenstand for både uklarheter og diskusjon, vil det være nødvendig å se disse to saker i sammenheng på Kirkemøtet 1996.

Komiteens merknader

De foreløpige tjenesteordninger for kateket, diakon og kantor som ble vedtatt av Kirkemøtet 1995, berører ikke bare kirkerettslige aspekter knyttet til vedtaket om ny kirkelov. Tjenesteordningene står også i sammenheng med teologiske og ordningsmessige spørsmål som går på forholdet mellom de ulike tjenester og embetet i vår kirke. Komiteen understreker behovet for at det arbeides videre med en avklaring av disse spørsmålene.

Arbeidsgruppen "Vigsling av kantorer" (VAK) har som en del av sitt mandat å gjennomtenke de teologiske og ordningsmessige spørsmål som går på forholdet mellom de ulike tjenester og embetet. Kirkemøtet 1995 aktualiserte dette mandatet ved sin behandling av tjenesteordningene.

Den Norske Kirkes Kateketforening etterlyser i en henvendelse til Kirkerådet av 4.11.1996 "grunnlagsarbeid i tråd med det som ble uttalt i fjor" og "mener at den foreslåtte tjenesteordningen må bli midlertidig inntil VAK er ferdig med sin utredning og eventuelt andre utredninger er gjort".

Komiteen vil påpeke at det kan bli behov for å reise spørsmålet om revisjon av tjenesteordningene når det pågående utredningsarbeid er avsluttet. Det er imidlertid viktig at Kirkemøtet i denne omgang vedtar en fast ordning om kvalifikasjonskrav og tjenesteordninger for kateketer, diakoner og kantorer.

Komiteen har mottatt et notat fra kirkemøtemedlem Ragnar T. Samuelsen med synspunkter på den foreløpige tjenesteordning. Notatet er lest og vurdert. Komiteen er av den oppfatning at det tar opp igjen anliggender som ble avvist av Kirkemøtet 1995. Komiteen kan ikke se at det i mellomtiden er framkommet nye momenter.

Komiteen slutter seg til de vurderinger Kirkerådet har gjort angående tjenesteordningenes § 4 om tilsetningsvilkår, slik dette er gjengitt i saksorienteringen.

Flertallet i Stortingets KUF-komite presiserer at KM ved fastsetting av kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for kateketer, diakoner og kantorer ikke kan "avgrense tilsettingsorganet eller arbeidsgjevar si mynd eller gripe inn i ho".

Komiteen mener dette får konsekvenser for forslaget til Tjenesteordning for kantorer.

Forslagets § 2, 5. ledd, lyder: "Kantor ved domkirke - domkantor - er også rådgiver og inspirator for den kirkemusikalske virksomheten i bispedømmet."

Domkantors arbeidsgiver vil ifølge den nye kirkeloven være fellesrådet. § 2, 5. ledd, pålegger imidlertid en oppgave for bispedømmerådet.

Komiteen foreslår derfor at 5. ledd i forslaget § 2 utgår.

Oppgaven som rådgiver og inspirator for den kirkemusikalske virksomheten i bispedømmet er et betydelig arbeid som må forsette. Det kan tenkes ulike modeller for dette.

Forslag til vedtak

1. I medhold av Lov av 7. juni 1996, nr. 31, om Den norske kirke, § 24, tredje ledd, fastsetter Kirkemøtet følgende tjenesteordning for kateket, tjenesteordning for diakon og tjenesteordning for kantor (se neste side):
2. Tjenesteordningene trer i kraft fra og med 1. januar 1997.
3. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å utgi tjenesteordningene i et eget hefte der også utfyllende merknader til de enkelte paragrafer tas med.
4. § 2, 5. ledd, i forslaget til Tjenesteordning for kantorer utgår.

TJENESTEORDNING FOR KATEKETER

I medhold av Lov om Den norske kirke av 7. juni 1996, nr. 31, § 24, tredje ledd, bokstav c, fastsetter Kirkemøtet følgende

KVALIFIKASJONSKRAV OG TJENESTEORDNING FOR KATEKETER

§ 1: Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som kateket i Den norske kirke.

§ 2: Hovedarbeidsområder og arbeidsoppgaver

Kateketen er leder for menighetens undervisningstjeneste.

Kateketens hovedoppgave er dåps- og konfirmasjonsopplæring og voksenundervisning.

Kateketens tjeneste omfatter:

- a. Planlegging og gjennomføring av menighetens dåpsopplæring i samsvar med gjeldende Plan for dåpsopplæring
- b. Planlegging og gjennomføring av menighetens konfirmasjonsopplæring i samsvar med gjeldende Plan for konfirmasjonstiden
- c. Planlegging og gjennomføring av samarbeidet mellom menighet og barnehage og mellom menighet og skole
- d. Planlegging og gjennomføring av menighetens studie- og undervisningsarbeid for voksne
- e. Planlegging og gjennomføring av gudstjenester i tilknytning til undervisningsoppdraget innenfor rammen av fastsatte bestemmelser
- f. Tilrettelegging av menighetens barne- og ungdomsarbeid
- g. Rekruttering og veiledning av ledere og frivillige medarbeidere

Arbeidsgiver kan i instruks fastsette nærmere bestemmelser om kateketens arbeidsoppgaver og plikter. Innenfor disse rammer har kateketen selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen. Instruksen kan ikke fravike bestemmelser gitt i lov eller i medhold av lov. Før instruks blir fastsatt, skal vedkommende kateket, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg.

Kirkemøtet gir nærmere retningslinjer for kateketens gudstjenestlige funksjoner.

§ 3: **Kvalifikasjonskrav**

Som kateket kan tilsettes person som har:

1. Minst 4 års høyere utdanning, som omfatter:
 - a) Utdanning i kristendomskunnskap tilsvarende minst mellomfag
 - b) Utdanning i pedagogikk tilsvarende minst grunnfag, praktisk-pedagogisk utdanning eller tilsvarende pedagogisk utdanning
 - c) Har praktisk-kateketisk utdanning av minimum 1 års varighet

Eller:

2. Teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk seminar og utdanning i pedagogikk tilsvarende minst grunnfag, praktisk-pedagogisk utdanning eller tilsvarende pedagogisk utdanning

Eller:

3. Fast stilling som kateket eller er vigslet som kateket

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevngrad og relevant utdanning/praksis kan tilsettes som kateket.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene etter 2. gangs utlysning, kan bispedømmerådet godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling som kan dekke deler av hovedarbeidsområdene nevnt i § 2, tredje ledd.

§ 4: **Tilsettingsvilkår**

Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 5: Vigsling og tilsyn

Kateketen vigsles til tjeneste etter forordnet liturgi. Formaningen og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for kateketens tjeneste og livsførsel.

Kateketen står under tilsyn av biskopen.

§ 6: Innsettelse/tjenestebrev

Kateketen innsettes etter forordnet liturgi.

Biskopen gir tjenestebrev.

**§ 7: Forholdet til
kirkens ordninger**

Kateketen skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 8: Samarbeidsforhold

Kateketen plikter å gå inn i et samarbeid med de øvrige stillingsinnehaverne i menigheten.

Arbeidsgiver avgjør hvem som er kateketens nærmeste overordnede.

For de oppgaver som er nevnt under § 2, tredje ledd, bokstav e, er soknepresten kateketens nærmeste overordnede.

Ved uenighet mellom arbeidsgiver og sokneprest vedrørende kateketens ansvar og oppgaver nevnt under § 2, tredje ledd, bokstav e, avgjøres saken av biskopen etter at partene har hatt anledning til å uttale seg.

§ 9: Taushetsplikt

Kateketen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

*

TJENESTEORDNING FOR DIAKONER

I medhold av Lov om Den norske kirke av 7. juni 1996, nr. 31, § 24, tredje ledd, bokstav c, fastsetter Kirkemøtet følgende

KVALIFIKASJONSKRAV OG TJENESTEORDNING FOR DIAKONER

§ 1: Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som diakon i Den norske kirke.

§ 2: Hovedarbeidsområder og arbeidsoppgaver

Diakonen er leder av menighetens diakonitjeneste.

Diakonens hovedoppgave er å legge til rette for og fremme medmenneskelig omsorg og fellesskap, særlig rettet mot mennesker i nød.

Diakonens tjeneste omfatter:

- a. Planlegging og gjennomføring av menighetens plan for diakoni i samsvar med gjeldende Plan for diakoni i Den norske kirke
- b. Forebyggende og oppsøkende virksomhet overfor mennesker som trenger hjelp, omsorg og støtte
- c. Styrking av omsorgsfellesskapet og fremme av diakonal holdning og handling i menighet og lokalsamfunn
- d. Rekruttering, veiledning og opplæring av frivillige medarbeidere
- e. Sorgarbeid
- f. Liturgiske oppgaver ved gudstjenester og kirkelige handlinger
- g. Gå i soknebud
- h. Forrette gravferd etter avtale mellom diakonen, soknepresten og biskopen
- i. Sjelesorg

j. Samarbeid med lokale frivillige og offentlige instanser

k. Internasjonal diakoni

Arbeidsgiver kan i instruks fastsette nærmere bestemmelser om diakonens arbeidsoppgaver og plikter. Innenfor disse rammer har diakonen et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen. Instruksen kan ikke fravike bestemmelser gitt i lov eller i medhold av lov. Før instruks blir fastsatt, skal vedkommende diakon, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg.

Kirkemøtet gir nærmere retningslinjer for diakonens gudstjenestlige funksjoner.

§ 3: **Kvalifikasjonskrav**

Som diakon kan tilsettes person som har:

1. a) Minst en 3-årig fagutdanning på høgskolenivå innen helsefag eller sosialfag, eller pedagogisk utdanning av minst 3 års varighet
- b) Utdanning i kristendomskunnskap tilsvarende minst grunnfag
- c) Praktisk-diakonal utdanning av minst ett års varighet

Eller:

2. Teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk seminar og diakonifaglig utdanning av minst 1 års varighet

Eller:

3. Fast stilling som diakon i menighet, eller er vigslet som diakon

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis kan tilsettes som diakon.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene etter 2. gangs utlysning, kan bispedømmerrådet godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling som kan dekke deler av hovedarbeidsområdene nevnt i § 2, tredje ledd.

§ 4: **Tilsettingsvilkår**

Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 5: Vigsling og tilsyn

Diakonen vigsles til tjeneste etter forordnet liturgi. Formaning og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for diakonens tjeneste og livsførsel.

Diakonen står under tilsyn av biskopen.

§ 6: Innsettelse/tjenestebrev

Diakonen innsettes etter forordnet liturgi.

Biskopen gir tjenestebrev.

**§ 7: Forholdet til
kirkens ordninger**

Diakonen skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 8: Samarbeidsforhold

Diakonen plikter å gå inn i et samarbeid med de øvrige stillingsinnehaverne i menigheten.

Arbeidsgiver avgjør hvem som er diakonens nærmeste overordnede.

For de oppgaver som er nevnt under § 2, 3. ledd, bokstav f-h, er soknepresten diakonens nærmeste overordnede.

Ved uenighet mellom arbeidsgiver og sokneprest vedrørende diakonens ansvar og oppgaver nevnt under § 2, 3. ledd, bokstav f-h, avgjøres saken av biskopen etter at partene har hatt anledning til å uttale seg.

§ 9: Taushetsplikt

Diakonen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

*

TJENESTEORDNING FOR KANTORER

I medhold av Lov om Den norske kirke av 7. juni 1996, nr. 31, § 24, tredje ledd, bokstav c, fastsetter Kirkemøtet følgende

KVALIFIKASJONSKRAV OG TJENESTEORDNING FOR KANTORER

§ 1: Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som kantor i Den norske kirke.

Etter nærmere bestemmelse av arbeidsgiver kan deler av tjenesteordningen også gjøres gjeldende for organister.

§ 2: Hovedarbeidsområder og arbeidsoppgaver

Kantoren er leder for menighetens kirkemusikalske virksomhet. Kantoren skal forvalte og levendegjøre tradisjonelle og nye kirkemusikalske verdier og tilstrebe bredde og kvalitet i det kirkemusikalske arbeidet i menigheten.

Kantorens hovedoppgave er knyttet til planlegging og gjennomføring av gudstjenester og kirkelige handlinger og omfatter menighetssang, orgelspill, korarbeid, konserter, musikkformidling, undervisning og rådgivning.

Kantoren gjør tjeneste ved alle forordnede gudstjenester, andre gudstjenester fastsatt i menighetens gudstjenesteprogram og ved alle kirkelige handlinger som forrettes i kirken eller i gravkapellet etter Den norske kirkes ordninger.

Kantorens tjeneste omfatter for øvrig:

- a. Planlegging og medvirkning ved andre gudstjenester og møter
- b. Ledelse av korarbeid
- c. Undervisning av konfirmanter o.a. i salmesang og liturgi
- d. Planlegging og gjennomføring/medvirkning ved sang og instrumental musikk i kirken

- e. Planlegging og gjennomføring/medvirkning ved musikkandakter, kirkekonserter o.l.
- f. Rådgivning for menighetsrådet i kirkemusikalske spørsmål
- g. Ansvar for tilsyn og vedlikehold av kirkens orgel og øvrige instrumenter
- h. Samarbeid med lokale, frivillige og offentlige instanser

Arbeidsgiver kan i instruks fastsette nærmere bestemmelser om kantorens arbeidsoppgaver og plikter. Innenfor disse rammer har kantoren et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen. Instruksen kan ikke fravike bestemmelser gitt i lov eller i medhold av lov. Før instruks blir fastsatt, skal vedkommende kantor, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg.

Kirkemøtet gir nærmere retningslinjer for kantorens gudstjenestlige funksjoner.

§ 3: **Kvalifikasjonskrav**

Som kantor kan tilsettes person som har:

- 1. 4 års kirkemusikkutdanning (cand.mag.-grad i kirkemusikk) med 80 vekttall

Eller:

- 2. 3 års grunnutdanning i kirkemusikk samt cand.mag.-tillegg i musikk, kristendomskunnskap, kirkefag, pedagogikk eller diakoni tilsvarende 20 vekttall

Person som er tilsatt i kantor-/organiststilling og fyller utdanningskravene på det tidspunkt tjenesteordningen trer i kraft, anses som kvalifisert og kan søke ny kantorstilling uten å ta tilleggsutdanning, selv om vedkommende ikke fyller utdanningskravene i denne tjenesteordningen.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis kan tilsettes som kantor.

Dersom det ved annen gangs utlysning ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan arbeidsgiver tilsette organist.

§ 4: **Tilsettingsvilkår**

(Spørsmål om vigsling og tjenestebrev legges fram for Kirkemøtet 1997.)

§ 5: Vigsling og tilsyn

(Vigsling og liturgi for vigsling legges fram for Kirkemøtet 1997.)

§ 6: Innsettelse/tjenestebrev

Kantoren innsettes etter forordnet liturgi.

Biskopen gir tjenestebrev.

**§ 7: Forholdet til
kirkens ordninger**

Kantoren skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 8: Samarbeidsforhold

Kantoren plikter å gå inn i et samarbeid med de øvrige stillingsinnehaverne i menigheten.

Arbeidsgiver avgjør hvem som er kantorens nærmeste overordnede.

For de oppgaver som er nevnt under § 2 vedr. gudstjenestlige og liturgiske oppgaver, er soknepresten kantorens nærmeste overordnede.

Ved uenighet mellom arbeidsgiver og sokneprest vedrørende kantorens ansvar og oppgaver nevnt under § 2, avgjøres saken av biskopen etter at partene har hatt anledning til å uttale seg.

§ 9: Taushetsplikt

Kantoren har taushetsplikt etter gjeldende regler.

*

PLENUMSBEHANDLING:

Dirigent: Nils Valde
Saksordfører: Jorun Moe

Disse hadde ordet:

Jorun Moe, Ragnar Samuelsen, Øystein I. Larsen, Ivar Jarle Eliassen, Andreas Aarflot, Knut Sellevold, Even Fougner, Jann Sahl, Morten Fleischer, Lars Erlend Nielsen, Ole D. Hagesæther, Anne Skonhoft.

Endringsforslag

Fra Morten Fleischer:

§ 3.2 - tillegg: praktisk-pedagogisk utdanning etc. eller praksis.

Fra Andreas Aarflot:

Tjenesteordning for kantor, § 2, 5. ledd, lyder: "Kantor ved domkirke - domkantor - kan ved instruks, av fellesrådet, pålegges oppgaven å være rådgiver og inspirator for den kirkemusikalske virksomheten i bispedømmet."

Votering

Morten Fleischers forslag falt med 71 stemmer.

Andreas Aarflots forslag oversendes komiteen og innarbeides i forslaget.

KIRKEMØTET's VEDTAK

1. I medhold av Lov av 7. juni 1996, nr. 31, om Den norske kirke, § 24, tredje ledd, fastsetter Kirkemøtet følgende tjenesteordning for kateket, tjenesteordning for diakon og tjenesteordning for kantor (se neste side):
2. Tjenesteordningene trer i kraft fra og med 1. januar 1997.

3. Kirkemøtet ber Kirkerådet om å utgi tjenesteordningene i et eget hefte der også utfyllende merknader til de enkelte paragrafer tas med.
4. § 2, 5. ledd, i forslaget til Tjenesteordning for kantorer utgår.

*

TJENESTEORDNING FOR KATEKETER

I medhold av Lov om Den norske kirke av 7. juni 1996, nr. 31, § 24, tredje ledd, bokstav c, fastsetter Kirkemøtet følgende

KVALIFIKASJONSKRAV OG TJENESTEORDNING FOR KATEKETER

§ 1: Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som kateket i Den norske kirke.

§ 2: Hovedarbeidsområder og arbeidsoppgaver

Kateketen er leder for menighetens undervisningstjeneste.

Kateketens hovedoppgave er dåps- og konfirmasjonsopplæring og voksenundervisning.

Kateketens tjeneste omfatter:

- a. Planlegging og gjennomføring av menighetens dåpsopplæring i samsvar med gjeldende Plan for dåpsopplæring
- b. Planlegging og gjennomføring av menighetens konfirmasjonsopplæring i samsvar med gjeldende Plan for konfirmasjonstiden
- c. Planlegging og gjennomføring av samarbeidet mellom menighet og barnehage og mellom menighet og skole
- d. Planlegging og gjennomføring av menighetens studie- og undervisningsarbeid for voksne
- e. Planlegging og gjennomføring av gudstjenester i tilknytning til undervisningsoppdraget innenfor rammen av fastsatte bestemmelser
- f. Tilrettelegging av menighetens barne- og ungdomsarbeid
- g. Rekruttering og veiledning av ledere og frivillige medarbeidere

Arbeidsgiver kan i instruks fastsette nærmere bestemmelser om kateketens arbeidsoppgaver og plikter. Innenfor disse rammer har kateketen selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen. Instruksen kan ikke fravike bestemmelser gitt i lov eller i medhold av lov. Før instruks blir fastsatt, skal vedkommende kateket, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg.

Kirkemøtet gir nærmere retningslinjer for kateketens gudstjenestlige funksjoner.

§ 3: **Kvalifikasjonskrav**

Som kateket kan tilsettes person som har:

1. Minst 4 års høyere utdanning, som omfatter:
 - a) Utdanning i kristendomskunnskap tilsvarende minst mellomfag
 - b) Utdanning i pedagogikk tilsvarende minst grunnfag, praktisk-pedagogisk utdanning eller tilsvarende pedagogisk utdanning
 - c) Har praktisk-kateketisk utdanning av minimum 1 års varighet

Eller:

2. Teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk seminar og utdanning i pedagogikk tilsvarende minst grunnfag, praktisk-pedagogisk utdanning eller tilsvarende pedagogisk utdanning

Eller:

3. Fast stilling som kateket eller er vigslet som kateket

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis kan tilsettes som kateket.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene etter 2. gangs utlysning, kan bispedømmerådet godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling som kan dekke deler av hovedarbeidsområdene nevnt i § 2, tredje ledd.

§ 4: **Tilsettingsvilkår**

Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 5: Vigsling og tilsyn

Kateketen vigsles til tjeneste etter forordnet liturgi. Formaningen og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for kateketens tjeneste og livsførsel.

Kateketen står under tilsyn av biskopen.

§ 6: Innsettelse/tjenestebrev

Kateketen innsettes etter forordnet liturgi.

Biskopen gir tjenestebrev.

**§ 7: Forholdet til
kirkens ordninger**

Kateketen skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 8: Samarbeidsforhold

Kateketen plikter å gå inn i et samarbeid med de øvrige stillingsinnehaverne i menigheten.

Arbeidsgiver avgjør hvem som er kateketens nærmeste overordnede.

For de oppgaver som er nevnt under § 2, tredje ledd, bokstav e, er soknepresten kateketens nærmeste overordnede.

Ved uenighet mellom arbeidsgiver og sokneprest vedrørende kateketens ansvar og oppgaver nevnt under § 2, tredje ledd, bokstav e, avgjøres saken av biskopen etter at partene har hatt anledning til å uttale seg.

§ 9: Taushetsplikt

Kateketen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

*

TJENESTEORDNING FOR DIAKONER

I medhold av Lov om Den norske kirke av 7. juni 1996, nr. 31, § 24, tredje ledd, bokstav c, fastsetter Kirkemøtet følgende

KVALIFIKASJONSKRAV OG TJENESTEORDNING FOR DIAKONER

§ 1: Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som diakon i Den norske kirke.

§ 2: Hovedarbeidsområder og arbeidsoppgaver

Diakonen er leder av menighetens diakonitjeneste.

Diakonens hovedoppgave er å legge til rette for og fremme medmenneskelig omsorg og fellesskap, særlig rettet mot mennesker i nød.

Diakonens tjeneste omfatter:

- a. Planlegging og gjennomføring av menighetens plan for diakoni i samsvar med gjeldende Plan for diakoni i Den norske kirke
- b. Forebyggende og oppsøkende virksomhet overfor mennesker som trenger hjelp, omsorg og støtte
- c. Styrking av omsorgsfellesskapet og fremme av diakonal holdning og handling i menighet og lokalsamfunn
- d. Rekruttering, veiledning og opplæring av frivillige medarbeidere
- e. Sorgarbeid
- f. Liturgiske oppgaver ved gudstjenester og kirkelige handlinger
- g. Gå i soknebud
- h. Forrette gravferd etter avtale mellom diakonen, soknepresten og biskopen
- i. Sjelesorg

- j. Samarbeid med lokale frivillige og offentlige instanser
- k. Internasjonal diakoni

Arbeidsgiver kan i instruks fastsette nærmere bestemmelser om diakonens arbeidsoppgaver og plikter. Innenfor disse rammer har diakonen et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen. Instruksen kan ikke fravike bestemmelser gitt i lov eller i medhold av lov. Før instruks blir fastsatt, skal vedkommende diakon, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg.

Kirkemøtet gir nærmere retningslinjer for diakonens gudstjenestlige funksjoner.

§ 3: Kvalifikasjonskrav

Som diakon kan tilsettes person som har:

1. a) Minst en 3-årig fagutdanning på høghskolenivå innen helsefag eller sosialfag, eller pedagogisk utdanning av minst 3 års varighet
- b) Utdanning i kristendomskunnskap tilsvarende minst grunnfag
- c) Praktisk-diakonal utdanning av minst ett års varighet

Eller:

2. Teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk seminar og diakonifaglig utdanning av minst 1 års varighet

Eller:

3. Fast stilling som diakon i menighet, eller er vigslet som diakon

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis kan tilsettes som diakon.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene etter 2. gangs utlysning, kan bispedømmerrådet godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling som kan dekke deler av hovedarbeidsområdene nevnt i § 2, tredje ledd.

§ 4: Tilsetningsvilkår

Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 5: Vigsling og tilsyn

Diakonen vigsles til tjeneste etter forordnet liturgi. Formaningen og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for diakonens tjeneste og livsførsel.

Diakonen står under tilsyn av biskopen.

§ 6: Innsettelse/tjenestebrev

Diakonen innsettes etter forordnet liturgi.

Biskopen gir tjenestebrev.

**§ 7: Forholdet til
kirkens ordninger**

Diakonen skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 8: Samarbeidsforhold

Diakonen plikter å gå inn i et samarbeid med de øvrige stillingsinnehaverne i menigheten.

Arbeidsgiver avgjør hvem som er diakonens nærmeste overordnede.

For de oppgaver som er nevnt under § 2, 3. ledd, bokstav f-h, er soknepresten diakonens nærmeste overordnede.

Ved uenighet mellom arbeidsgiver og sokneprest vedrørende diakonens ansvar og oppgaver nevnt under § 2, 3. ledd, bokstav f-h, avgjøres saken av biskopen etter at partene har hatt anledning til å uttale seg.

§ 9: Taushetsplikt

Diakonen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

*

TJENESTEORDNING FOR KANTORER

I medhold av Lov om Den norske kirke av 7. juni 1996, nr. 31, § 24, tredje ledd, bokstav c, fastsetter Kirkemøtet følgende

KVALIFIKASJONSKRAV OG TJENESTEORDNING FOR KANTORER

§ 1: Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som kantor i Den norske kirke.

Etter nærmere bestemmelse av arbeidsgiver kan deler av tjenesteordningen også gjøres gjeldende for organister.

§ 2: Hovedarbeidsområder og arbeidsoppgaver

Kantoren er leder for menighetens kirkemusikalske virksomhet. Kantoren skal forvalte og levedegjøre tradisjonelle og nye kirkemusikalske verdier og tilstrebe bredde og kvalitet i det kirkemusikalske arbeidet i menigheten.

Kantorens hovedoppgave er knyttet til planlegging og gjennomføring av gudstjenester og kirkelige handlinger og omfatter menighetssang, orgelspill, korarbeid, konserter, musikkformidling, undervisning og rådgivning.

Kantoren gjør tjeneste ved alle forordnede gudstjenester, andre gudstjenester fastsatt i menighetens gudstjenesteprogram og ved alle kirkelige handlinger som forrettes i kirken eller i gravkapellet etter Den norske kirkes ordninger.

Kantorens tjeneste omfatter for øvrig:

- a. Planlegging og medvirkning ved andre gudstjenester og møter
- b. Ledelse av korarbeid
- c. Undervisning av konfirmanter o.a. i salmesang og liturgi
- d. Planlegging og gjennomføring/medvirkning ved sang og instrumental musikk i kirken

- e. Planlegging og gjennomføring/medvirkning ved musikkandakter, kirkekonserter o.l.
- f. Rådgivning for menighetsrådet i kirkemusikalske spørsmål
- g. Ansvar for tilsyn og vedlikehold av kirkens orgel og øvrige instrumenter
- h. Samarbeid med lokale, frivillige og offentlige instanser

Kantor ved domkirke - domkantore - kan ved instruks, av fellesrådet, pålegges oppgaven å være rådgiver og inspirator for den kirkemusikalske virksomheten i bispedømmet.

Arbeidsgiver kan i instruks fastsette nærmere bestemmelser om kantorens arbeidsoppgaver og plikter. Innenfor disse rammer har kantoren et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen. Instruksen kan ikke fravike bestemmelser gitt i lov eller i medhold av lov. Før instruks blir fastsatt, skal vedkommende kantor, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg.

Kirkemøtet gir nærmere retningslinjer for kantorens gudstjenestlige funksjoner.

§ 3: **Kvalifikasjonskrav**

Som kantor kan tilsettes person som har:

- 1. 4 års kirkemusikkutdanning (cand.mag.-grad i kirkemusikk) med 80 vekttall

Eller:

- 2. 3 års grunnutdanning i kirkemusikk samt cand.mag.-tillegg i musikk, kristendomskunnskap, kirkefag, pedagogikk eller diakoni tilsvarende 20 vekttall

Person som er tilsatt i kantor-/organiststilling og fyller utdanningskravene på det tidspunkt tjenesteordningen trer i kraft, anses som kvalifisert og kan søke ny kantorstilling uten å ta tilleggstudanning, selv om vedkommende ikke fyller utdanningskravene i denne tjenesteordningen.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis kan tilsettes som kantor.

Dersom det ved annen gangs utlysning ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan arbeidsgiver tilsette organist.

§ 4: Tilsetningsvilkår

(Spørsmål om vigsling og tjenestebrev legges fram for Kirkemøtet 1997.)

§ 5: Vigsling og tilsyn

(Vigsling og liturgi for vigsling legges fram for Kirkemøtet 1997.)

§ 6: Innsettelse/tjenestebrev

Kantoren innsettes etter forordnet liturgi.

Biskopen gir tjenestebrev.

**§ 7: Forholdet til
kirkens ordninger**

Kantoren skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 8: Samarbeidsforhold

Kantoren plikter å gå inn i et samarbeid med de øvrige stillingsinnehaverne i menigheten.

Arbeidsgiver avgjør hvem som er kantorens nærmeste overordnede.

For de oppgaver som er nevnt under § 2 vedr. gudstjenestlige og liturgiske oppgaver, er soknepresten kantorens nærmeste overordnede.

Ved uenighet mellom arbeidsgiver og sokneprest vedrørende kantorens ansvar og oppgaver nevnt under § 2, avgjøres saken av biskopen etter at partene har hatt anledning til å uttale seg.

§ 9: Taushetsplikt

Kantoren har taushetsplikt etter gjeldende regler.

*

V. DELTAKERE
PÅ
KIRKEMØTET 1996

MEDLEMMER:

Akerø, Hans Arne	- Oslo
Almås, Kjartan	- Tunsberg
Andersen, Nils-Tore	- Borg
Bergan, Halvor	- Agder
Bolstad, Gudrun Johnsen	- Borg
Bondevik, Odd	- Møre
Borkamo, Tone	- Tunsberg
Bue, Bjørn	- Stavanger
Damsgaard, Jens	- Agder
Damskog, Ole Martin	- Agder
Danielsen, Kari	- Tunsberg
Dørum, Odd Einar	- Oslo
Eggan, Mette	- Nidaros
Eikseth, Astrid Grude	- Nidaros
Eliassen, Ivar Jarle	- Nord-Hålogaland
Elsbak, Målfrid	- Sør-Hålogaland
Ersland, Ola	- Bjørgvin
Evensen, Bjørg	- Tunsberg
Evenshaug, Oddbjørn	- Kirkerådet
Fleischer, Morten	- Hamar
Foseide, Birger	- Møre
Fougner, Even K.	- Borg
Frøyland, Gunvor Leknes	- Stavanger
Gammelsæter, Harald	- Bjørgvin
Grue, Eiliv	- Borg
Hagesæther, Ole D.	- Bjørgvin
Haukvik, Sigrid	- Agder
Hellemo, Ragnhild	- Nord-Hålogaland
Holten, Olav	- Sør-Hålogaland
Horsfjord, Vidar	- Oslo
Hunsager, Ola	- Stavanger
Høivik, Hans Olav	- Hamar
Håbrekke, Jarle	- Nidaros
Jebsen, Claus H.	- Bjørgvin

Johansen, Berit Pihl	- Oslo
Jonsson, Terje	- Møre
Kloster, Berit Helgøy	- Stavanger
Kongsvik, Gunvor	- Nord-Hålogaland
Kopperud, Tore	- Kirkerådet
Køhn, Rosemarie	- Hamar
Laundal, Øyvind	- Agder
Larsen, Øystein I.	- Sør-Hålogaland
Lein, Knut	- Borg
Lindebø, Ole Øystein	- Sør-Hålogaland
Lindemann, Harald	- Agder
Madsen, Elise Haugland	- Tunsberg
Moe, Jorun	- Sør-Hålogaland
Moen, Egil	- Nidaros
Molde, Jostein	- Bjørgvin
Myrene, Hild	- Møre
Neergård, Ole Harald	- Nidaros
Nes, Tor	- Borg
Nielsen, Lars Erlend	- Hamar
Osberg, Sigurd	- Tunsberg
Samuelson, Ragnar	- Nord-Hålogaland
Sandmæl, Kristine	- Borg
Sahl, Jann	- Sør-Hålogaland
Sellebold, Knut	- Kirkerådet
Sivertsen, Unny Nome	- Sør-Hålogaland
Skage, Margareth	- Nidaros
Skavoll, Kari E. Østensen	- Hamar
Skonhoft, Anne	- Hamar
Skrede, Per Øyvind	- Stavanger
Stava, Liv	- Stavanger
Stave, Gunnar	- Møre
Steinholt, Ola M.	- Nord-Hålogaland
Strand, Otto	- Nord-Hålogaland
Svengård, Olav	- Tunsberg
Sæbø, Anders	- Stavanger
Sørhus, Einar	- Hamar

Tellsgård, Ingrid Raustøl
Tveiten, Karl Johan
Tveter, Anne Louise

- Oslo
- Agder
- Oslo

Valde, Nils
Vatne, Kari
Vengen, Sigurd

- Møre
- Møre
- Bjørgvin

Wagle, Finn

- Nidaros

Øygard, Olav

- Nord-Hålogaland

Aarflot, Andreas

- Oslo

DE TEOLOGISKE FAKULTETER:

Austad, Torleiv
Furre, Berge
Kartveit, Magnar

- Det teologiske Menighet
- Det teologiske fakultet
- Misjonshøgskolen

MELLOMKIRKELIG RÅD:

Møgedal, Sigrun

SAMISK KIRKERÅD:

Hetta, Ole Mathis

ANDRE:

Brevik, Synnøve
Pettersen, Erling J.
Utnem, Stig
Fisknes, Ole Herman
Rafoss, Thom M.

SEKRETARIATET:

Balto, Anna Ragnhild
Bentzen, Dina Qvigstad

Birkrem, Agnete
Fylling, Hilde
Fæhn, Kristin
Haugen, Hans Morten
Haugstulen, Bjørg
Hessellund, Estrid
Holten, Eiel
Hougnæs, Marit Halvorsen
Haarstad, Inge Morten
Haavik, Åge
Laugerud, Tore
Lodberg, Johs.
Nesje, Astrid
Nyberg, Sylvia
Nyborg, Berit
Rø, John Egil
Røsæg, Gerd Karin
Schorre, Hans-Jürgen
Sevaldsson, Kari
Skogheim, Hanne Westby
Stange, Dag
Stendal, Synnøve Hinnaland
Storrusten, Pål
Tangaard, Per
Thorp, Tone
Tysnes, Knut Inge
Vegge, Einar
Westermoen, Gunnar

GJESTER:

- Halfdan Tschudi Bondevik
Domprost
- Margareth Bondevik
Hovedstyremedlem Den Norske Sjømannsmisjon
- Olga Dysthe
Rådsmedlem Det Lutherske Verdensforbund
- Carl Gustav von Ehrenheim
Ordførande Kyrkomötet, Svenska Kyrkan

- Bjørn Øyvind Fjeld
Konsulent Norges kristne råd
- Frank Grimstad
Direktør Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon
- Per-Otto Gullaksen
Byråsjef Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet,
Kirkeavdelingen
- Karl Johan Hallaråker
Generalsekretær Det Vestlandske Indremisjonsselskap
- Olav Dag Hauge
Feltprost
- Jens-Petter Johnsen
Generalsekretær Norges Kristelige Student- og
Skoleungdomslag
- Tor B. Jørgensen
Generalsekretær Det Norske Misjonsselskap
- HH Aram I. Keshishian
Biskop for alle armenere i eksil - Libanon, og
formann i Sentralkomiteen i Kirkenes Verdensråd
- Hege Kjøllesdal
Informasjonssjef Kirkens Nødhjelp
- Anne Hilde Laland
Leder Norsk Kvinnelig Teologforening
- Torbjørn Lied
Generalsekretær Den norske Santalmisjon
- Ingemar Lindqvist
Direktør Kyrkans Informationscentral, Finlan
- Ingmar Ljones
Ordfører Bergen
- Lars Inge Magerøy
Instituttstyrer Institutt for Kristen Oppseding

- Kjell Arne Medhaug
Forbundsleder Det Norske Diakonforbund
- Egil Morland
Leder Den norske kirkes presteforening
- Stein Mydske
Fung.generalsekretær Det Norske Bibelselskap
- Ivar Mæland
Leder Norsk kantor- og organistforbund
- Trygve Natvig
Forbundssekretær Norsk Kommuneforbund
- Knut Nilsen
Prosjektleder Norske Kirkedager 1997
- Dag Nygård
Generalsekretær Norges Frikirkeråd
- Kjell Bertel Nyland
Generalsekretær Den norske Sjømannsmisjon
- Ole-Magnus Olafsrud
Generalsekretær Navigatørene
- Håkon Randal
Fylkesmann Hordaland
- Trond Rasmussen
Forbundssekretær Bergen Kristelige Studentforbund
- Gunnar Thelin
Generalsekretær Den norske kirkes presteforening
- Arve Varden
Formannn styret Norges Kirkevergelag
- Olel Gunnar Winsnes
Daglig leder Stiftelsen Kirkeforskning

*

VI. KIRKEMØTET's FASTE KOMITEER

KOMITE A:

Leder: Hans Olav Høivik

Bolstad, Gudrun Johnsen

Danielsen, Kari

Damsgaard, Jens

Eggan, Mette

Hunsager, Ola

Høivik, Hans Olav

Kaldestad, Ola

(for Per Haarr)

Kartveit, Magnar

Kopperud, Tore

Myrene, Hild

Sellevold, Knut

Sivertsen, Unny Nome

Steinholt, Ola M.

Sørhus, Einar

(for Hans Thingelstad)

Vengen, Sigurd

Aarflot, Andreas

KOMITE B:

Leder: Berit Pihl Johansen

Austad, Torleiv

Damskog, Ole Martin

Elsbak, Målfrid

Evensen, Bjørg

Håbrekke, Jarle

Jebsen, Claus H.

Johansen, Berit Pihl

Køhn, Rosemarie

Lein, Knut

(for Magne J. Grønlien)

Samuelsen, Ragnar

Stava, Liv

(for Olaf N. Myklatur)

Tellsgård, Ingrid

Vatne, Kari

KOMITE C:

Leder: Nils-Tore Andersen

Almås, Kjartan
Andersen, Nils-Tore
Bondevik, Odd
Dørum, Odd Einar
Ersland, Ola
Haukvik, Sigrid
Hetta, Ole Mathis
Jonsson, Terje
Kloster, Berit Helgøy
Larsen, Øystein I.
Lindemann, Harald
Skage, Margareth
Skavoll, Kari E. Østensen
Øygard, Olav

KOMITE D:

Leder: Otto Strand

Bergan, Halvor
Borkamo, Tone
Evenshaug, Oddbjørn
Fougner, Even
Frøyland, Gunvor Leknes
Holten, Olav
Moen, Egil
Molde, Jostein
Neergård, Ole Harald
Skonhoft, Anne
Strand, Otto
Sæbø, Anders
Tveter, Anne Louise
Valde, Nils

KOMITE E:

Leder: Elise Haugland Madsen

Akerø, Hans Arne
Foseide, Birger
Grue, Eiliv (for Marit Torp)

Hagesæther, Ole D.
Hellemo, Ragnhild
Madsen, Elise Haugland
Moe, Jorun
Nes, Tor
Nielsen, Lars Erlend
Sahl, Jann
Skrede, Per Øyvind
Tveiten, Karl Johan
Wagle, Finn

(for Solveig Fjøsne Saltvik)

KOMITE F:

Leder: Harald Gammelsæter

Bue, Bjørn
Eikseth, Astrid Grude
Eliassen, Ivar Jarle
Fleischer, Morten
Furre, Berge
Gammelsæter, Harald
Horsfjord, Vidar
Kongsvik, Gunvor
Laundal, Øyvind
Lindebø, Ole Øystein
Møgedal, Sigrun
Osberg, Sigurd
Sandmæl, Kristine
Stave, Gunnar
Svengård, Olav

(for Turid Karlsen Seim)

(for Olaug Vedvik Torset)
(for Halvar Botnen)

(for Jon Bovim)
(for Tom Solberg)

*

VII. HOVEDFOREDRAGSDEBATTEN
OG
GENERALDEBATTEN

HOVEDFOREDRAGSDEBATTEN

Debatten knyttet til hovedforedraget "Forbruk og rettferd - utfordringer for Den norske kirke", ble avviklet umiddelbart etter foredraget mandag 11. november kl. 09:00.

Følgende hadde ordet:

Ole D. Hagesæther, Torleiv Austad, Odd Bondevik, Lars Erlend Nielsen, Magnar Kartveit, Claus H. Jebsen, Hans Arne Akerø, Ola Ersland, Berge Furre, Odd Einar Dørum, Tore Kopperud, Astrid Grude Eikseth, Ole Harald Neergård, Bjørn Bue, Gunvor Kongsvik, Karl Johan Tveiten, Finn Wagle, Halvor Bergan, Ole Mathis Hetta.

Berge Furre fremmet følgende forslag, som ble vedtatt oversendt Komite C:

Vurdera om det er mogeleg å reisa år 2000 til "rettferdsåret - oppbrotsåret" for oss sjølv i samfunnet - og retta arbeidet inn mot det frå Kyrkjedagane 1997.

GENERALDEBATTEN

Generaldebatten fant sted søndag 10. november kl. 20:30 etter konstitueringen av Kirkemøtet.

Debatten tok utgangspunkt i talen til Kirkerådets formann, hilsenen fra statsråden og de sentralkirkelige råds arbeid.

Følgende hadde ordet:

Gudrun Johnsen Bolstad, Bjørn Bue, Ola Hunsager, Sigrid Haukvik, Odd Einar Dørum, Berge Furre, Sigurd Osberg, Finn Wagle, Hans Olav Høivik, Harald Gammelsæter, Jann Sahl, Torleiv Austad, Berit Helgøy Kloster, Anne Louise Tveter, Magnar Kartveit, Ola Kaldestad, Per Øyvind Skrede, Andreas Aarflot, Otto Strand, Tore Kopperud, Elise Haugland Madsen, Kjartan Almås, Claus H. Jebsen, Olav Holten, Ola Steinholt, Halvor Bergen.

6 av de 26 innleggene hadde forholdet mellom stat og kirke som tema og 5 tok opp kirkeasyl i sitt innlegg. 7 talere kommenterte forskjellige sider ved statsrådets hilsen, som kvinner i kirken, de valgte legitimitet og kvalitet og den nye kirkeloven og oppfølgingen av denne. Et annet tema som flere berørte, var den sviktende rekruttering til kirkelige stillinger og i den sammenheng kirkens ungdomsarbeid. Søndagsåpne butikker opptok flere av talerne, og dette tema ble også berørt under debatten etter hovedforedraget.

Berge Furre fremmet følgende forslag, som ble vedtatt oversendt Komite A:

Komite A vurderer med utgangspunkt i årsmeldingen fra KR/MKR å utarbeide eit framlegg til fråsegn om kyrkjeasyl-spørsmålet - med grunnlag bl.a. i formannens tale.

*

VIII. ØVRIGE PROGRAMINNSLAG

1. MORGENSAMLINGENE

Hver morgen under Kirkemøtet var det samling i St. Jørgen Hospital kirke.

- Mandag 11. november:

Bønneleder: Harald Gammelsæter
Tekstleser: Sigrid Haukvik
Kantor: Jostein Molde

- Tirsdag 12. november:

Bønneleder: Gunvor Leknes Frøyland
Tekstleder: Jens Damsgaard
Kantor: Ivar Jarle Eliassen

- Onsdag 13. november:

Skriftemål

Liturg og
predikant: Tore Kopperud
Medhjelper: Morten Fleischer
Kantor: Ivar Jarle Eliassen

- Torsdag 14. november:

Bønneleder: Odd Einar Dørum
Tekstleser: Ragnhild Hellemo
Kantor: Knut Sellevold

- Fredag 15. november:

Bønneleder: Hilde Fylling
Tekstleser: Ola Ersland
Kantor: Jostein Molde

2. AVSLUTNINGSGUDSTJENESTEN

Kirkemøtet 1996 ble avsluttet med gudstjeneste med nattverd i St. Jørgen Hospital kirke fredag 15. november kl. 13:00.

Biskop Even Fougner var liturg og predikant, og som organist medvirket Knut Sellevold.

3. HILSNINGSTELEGRAM KONGEN

Fra Kirkemøtet mandag 11. november ble det oversendt et hilsningstelegram til Hans Majestet Kongen:

Kyrkjemøtet 1996 sender Dykkar Majestet si helsing og ynskjer Guds signing og kraft.

Kirkemøtet mottok dette telegram som svar fra Kongen:

Med min inderlige hilsen sender jeg Kirkemøtet 1996 mine beste ønsker, Harald R.

*

IX. TALER, FOREDRAG OG
HILSENER

Oddbjørn Evenshaug:

ÅPNINGSTALE

Statsråd,
Your Holiness,
kjære gjester og delegater!

DEN NYE KIRKELOVEN

Vi har i de senere årene vært mye opptatt av den ordningsmessige siden ved kirkens liv. Store endringer har skjedd i løpet av forholdsvis kort tid, og året 1996 representerer et nytt historisk år i reformprosessen. Endelig - etter mange års arbeide og strev - har vi fått de nye kirkelovene på plass. Selv om det tok lang tid, får vi likevel glede oss over at vi slapp å feire 100-årsjubiléet for den gamle lov om Den norske kirke. Det ville i tilfelle ha skjedd neste år!

De holdninger som kom til uttrykk i Stortingsbehandlingen av den nye kirkeloven, viste at vi blant våre politikere finner et vidt spekter av kirkepolitiske synspunkter. Det går naturligvis an å henge seg fast i ytterpunktene i de politiske holdningene og å la seg opphisse av disse. Mere fruktbart er det å fokusere på det positive faktum at de fleste politiske partier i Stortinget omtaler kirken som et trossamfunn og beskriver kirken som en "misjonerende, bekjennende og diakonal kirke". Det er også positivt at KUF-komiteén i sin innstilling uttrykker store forventninger til kirken. Det heter bl. a. i komitéens lovinnstilling at

- * *av Et overordnet mål for lovendringene er å legge et lovmessig grunnlag for utvikling og fornyelse menighetens liv og øvrige virksomhet og at*
- * *kirken skal ha et best mulig utgangspunkt for å møte utfordringene - i tider preget av sterke endringsprosesser. Og videre uttales det at*
- * *Kirken må kombinere troskap mot eget læregrunnlag med ønsket om å være en vidtfavnende og kulturåpen folkekirke.*

Dette er ønsker og forventninger som burde gi håp om at det også vil være vilje til å gi kirken de materielle vilkår som er nødvendige for å realisere forventningene.

Kirkemøtet 1994 uttalte seg om KUF-departementets høringsnotat om ny kirkelov, og etter at Ot.prp. nr. 64 forelå i mai i fjor, var de viktigste oppfølgingspunktene fra vår side klare: Jeg er glad for å kunne slå fast at vi fikk atskillig gjennomslag i våre krav blant stortingspolitikere - om ikke fullt og helt på alle punkter. Stortinget lyttet til vår argumentasjon om lovfesting av stillingen som daglig leder av Kirkelig fellesråd og imøtekom Kirkemøtet krav på dette punktet. Vi noterer med tilfredshet at kirkelig medlemsregister er blitt lovfestet, likeledes at medbestemmelsesretten i kirkelige forvaltningsorganer kom på plass. Videre er tillegget i

§ 23 om samisk representasjon i det regionale kirkestrye et godt bidrag til Samisk kirkeråds uttalte mål om å styrke samisk kirkelivs egenart og å integrere samisk kirkeliv i det øvrige norske kirkeliv.

Derimot var det en skuffelse at vi ikke fikk lovfestet dåpsopplæringen i denne omgang. Bare et mindretall gikk inn for dette. Men jeg registrerer positive signaler fra Stortinget i denne saken. Stortinget sørget for at dåpsopplæring i det minste blir nevnt i § 9 som en av menighetens oppgaver, og Stortinget ber Regjeringen utrede og vurdere å fremme forslag om lovfestet dåpsopplæring. Dette er en sak Kirkerådet vil følge meget nøye. I kontakt med departementet vil vi forsøke å bidra til å få avklart hva en lovfesting vil innebære rent juridisk og hvilke økonomiske konsekvenser det evt. vil få.

La meg i denne forbindelse også uttrykke skuffelse over at vi ikke nådde fram med ønsket om økonomisk støtte til Kirkens Arbeidsgiverforening, slik at denne organisasjonen kan få muligheter til å ivareta sine viktige oppgaver på en enda bedre måte i en ny kirkelig situasjon.

Flere punkter i Stortingets behandling av Kirkeloven burde kanskje vært kommentert, men la det være så langt. Alt i alt må det kunne sies at den nye loven representerer et positivt bidrag til styrking av kirkens virksomhet. Det er grunn til å takke politikerne for vel utført lovgivningsarbeide!

Reformen har en kostnadsside

Men så er det helt nødvendig å minne om at lovens gode intensjoner om styrking av kirken på lokalplanet bare kan innfris dersom det gis forpliktende økonomiske rammer for lokalmenighetens og fellesrådenes arbeide. Fra menighetene hører vi nå mange fortvilte rop: "Vi når ikke igjennom med våre beskjedne krav til daglig lederstillinger og drift." - En av våre fylkesmenn sier det slik: "Siden tilskuddet inngår som en del av rammetilskuddet, foreligger det så langt fylkesmannen kan se ingen føringer på hvor store midler som skal/kan overføres til kirkelig fellesråd. Dette blir en forhandlingssak mellom kommunen og fellesrådet." Men i kampen om midlene i kommunene, er det ikke lett å nå igjennom selv med beskjedne krav.

Når en blir møtt med: "Nå er dere selvstendige - klar dere selv!" går det både på frimodighet og rettssikkerhet løs. Uten den nødvendige lokale kirkelige økonomi, blir friheten illusorisk. Dersom reformen f.eks. fører til at fellesråd må omgjøre utadrettede stillinger til administrative stillinger, er det ikke lagt til rette for den "utvikling og fornyelse av menighetens liv" som Stortinget snakker om. Det er helt urealistisk å vente at kommunene skal makte finansieringen av kirkereformen uten at staten tar en vesentlig del av det økonomiske ansvaret. Etter min oppfatning er det helt nødvendig at dette skjer gjennom øremerkede overføringer til kommunene.

REFORMER SLUTT?

Med Kirkeloven av 1996 har vi nådd et viktig reformmål. Spørsmålet kan stilles om vi nå er ved veis ende i den kirkelige reformprosessen? Enkelte synes å mene det. Andre ønsker imidlertid ikke å slå seg til ro før hele statskirkeordningen er opphevet. Skjønt på politisk hold synes statskirkeordningen å stå minst like sterkt som før - enkelte kritiske røster til tross. Vi kan også konstatere at vår nye statsminister var tidlig ute med å slå fast at statskirkeordningen bør bli stående. Våre politikeres holdninger her synes å være i god overensstemmelse med folkemeningen, der støtten til statskirken ikke har avtatt de senere årene, snarere tvert imot.

Fortsatt statskirke?

Så kan vel vi som Kirkemøte slå oss til ro? Jeg tror ikke det. Uten at jeg ønsker å dra opp noen omfattende statskirkedebatt her og nå, er det vesentlig at det fra denne talerstol i det minste uttrykkes en viss uro. Ja, etter min oppfatning har vi simpelthen plikt til å sørge for at debatten om statskirkeordningen holdes levende. Derfor er det positivt at Bispemøtet har satt saken på sin dagsorden.

Som kirkeledere må vi minne både oss selv og folket om at det i dagens samfunn vitterlig er problematisk at sekulære myndigheter skal ha styringsrett over et trossamfunn - de siste års kirkereformer til tross. Og like viktig - blant frikirkene så vel som blant andre religiøse samfunn i Norge oppleves det stadig mer utålelig at staten skal ha helt spesielle bånd knyttet til ett bestemt trossamfunn. Dette må vi i Den norske kirke ta på alvor. Framfor alt må vi ikke klamre oss fast til en gammel ordning i en irrasjonell frykt for at kirken ikke kan klare å stå på egne ben eller ikke kan fungere som en folkekirke uten å måtte lene seg til staten.

En slik frykt er det ingen grunn til. Med de senere års kirkelige reformer mangler det nå lite på at Den norske kirke er godt forberedt på det skillet som uten tvil må komme før eller senere. En viktig forutsetning er bl.a. et kirkelig medlemsregister. Det er nå ganske snart på plass og skal tas i bruk ved menighetsrådsvalget neste år.

En selvstendig kirkelig økonomi

Et annen viktig forutsetning er en selvstendig kirkelig økonomi. Statskirkeordning eller ikke - dette er et spørsmål som må finne sin ordning. Det er gledelig å registrere den åpenhet som Stortingets KUF-komité har vist for en ny finansieringsmåte for kirken som kan sikre kirken større frihet og selvstendighet i sin økonomi. Etter at Kirkerådet for to år siden la fram for Kirkemøtet et notat om en mulig kirkeavgift eller kirkeskatt, og Kirkemøtet fulgte opp med å anmode Kirkerådet om å utrede nærmere en slik ordning, fattet også Stortinget interesse for saken og besluttet å avvente kirkens egen vurdering av spørsmålet. Etter dette har Kirkerå-

det nedsatt et bredt sammensatt utvalg som skal utrede saken, og vi regner med at en innstilling vil foreligge til Kirkemøtet i 1998.

Utnevning av biskop

For enkelte synes spørsmålet om statens utnevningsrett når det gjelder biskoper å representere en nærmest ufravikelig grense som ikke kan passeres innenfor en statskirkeordning. At statskirkeordningen skulle stå og falle med denne utnevningsretten, er vanskelig å forstå. Det argumenteres her med at biskopene er embetsmenn, og embetsmenn skal i henhold til Grunnlovens § 21 utnevnes av Kongen. Men nå har vi tidligere fått reformer som har gjort prestene om fra embetsmenn til tjenestemenn uten at statskirkeordningen falt av den grunn. Det samme bør man åpenbart kunne gjøre også med proster og biskoper og dermed overføre tilsettingsmyndigheten til kirkelige organer.

Et slikt krav får bred støtte i den høring som nettopp er gjennomført i bispedømmene når det gjelder nominasjonsordningen for biskoper. Kirken er naturligvis fullt i stand til selv å ivareta alle de berettigede hensyn som må tas når det gjelder slike utnevninger. Hvorvidt våre politiske myndigheter virkelig ønsker å gjøre dette spørsmålet til et være eller ikke være for statskirkeordningen, kan ikke være avgjørende for kirken.

UTFORDRINGER

Den nye kirkeloven stiller oss overfor store utfordringer med hensyn til å ta i bruk den selvstendighet den lokale kirke nå har fått. Mye oppmerksomhet vil knytte seg til det kirkelige fellesrådet i tiden som kommer. Det blir uhyre spennende å se hvordan vi klarer å få i gang denne nyordningen.

Samtidig spør mange seg: Hva nå med menighetsrådene? En vesentlig intensjon med ordningen med et kirkelig fellesråd er å gi menighetsrådet bedre muligheter til konsentrasjon om kirkens primære oppdrag. Ved å få frigjort ressurser - både i menighetsrådet og blant de kirkelige ansatte - for det åndelige arbeidet i menigheten, åpnes det muligheter for fornyelse og vekst i menighetslivet. Kirkerådet vil derfor i tiden som kommer ha særlig oppmerksomhet rettet mot menighetsrådene og i det hele tatt alle kirkens lokale medarbeidere med tanke på å formidle inspirasjon og støtte til dem som i sannhet representerer kjernetroppene i det kirkelige tjenestefolk. Blant annet vil Kirkerådet gjennom et eget prosjekt rette et særlig søkelys mot frivillige medarbeideres situasjon i kirken.

Helhet og fellesskap

En helt sentral utfordring i det kirkelige arbeide på lokalplanet i tiden framover blir å tenke *helhetlig* i menighetsarbeidet. Etter hvert som spesialiseringen og profesjonaliseringen griper om seg, har vi lett for å tape av syne de overordnede mål som

skulle være felles for menighetens ulike arbeidslag. Diakoni, undervisning, liturgi, sjelesorg og administrasjon har fått hver sine spesialister. Her - som i samfunnet for øvrig - er faren stor for sektorisering og ansvarsoppsplitting. Videre ser det ut til at i samme grad som profesjonaliseringen øker, går ofte antallet frivillige "allmennpraktikere" ned. Ikke minst har vi opplevd dette innenfor barne- og ungdomsarbeidet i kirken i en grad som gjør at lederne i de frivillige kristelige barne- og ungdomsorganisasjonene nå karakteriserer situasjonen som krisepreget.

Det prinsippet som kommer til uttrykk i den nye kirkeloven, der en tenker mer i retning av *organer med formål enn profesjoner med oppgaver*, burde kunne gi grunnlag for mere helhetstenkning i menighetsarbeidet. Dette er utvilsomt tvingende nødvendig for at lokalmenigheten skal kunne realisere det *inkluderende fellesskap* som skulle være den kristne menighets sikreste kjennetegn. Den kristne menighet er ikke en forening av religiøst interesserte med et politisk eller humanitært formål. Den kristne menighet er et *åndelig fellesskap* knyttet sammen i Den Hellige Ånd, gjennom vår felles tro på Gud vår Far og Jesus Kristus som vår Herre og Frelser. Det dreier seg om et bekjennende, et vitnende og et misjonerende fellesskap - og ikke minst - et *tjenende fellesskap*, der vi bærer andres lidelser og smerte og tjener som redskap for Guds nåde og rettferdighet i verden.

Jeg har lært at det greske ordet for fellesskap - "koinonia" - har som grunnbetydning "å ha del i noe sammen med noen". I dåpen har vi "del i Kristus", han som nettopp var til for andre. Å ha del i Kristus kan derfor ikke være noe en har for seg selv. Den kristne fellesskapstanke innebærer et radikalt nei til oppsplitting og sektorisering. De ulike medspillerne i menighetsarbeidet utfordres derfor nettopp til bevisst å forstå seg selv som med-spillere, til alltid å tenke med-arbeiderskap. De ulike fagområdene bør bruke mye tid på å bygge broer mellom arbeidsområdene og trekke veksler på hverandres erfaringer. Spesialiseringen må tjene fellesskapet.

En slik strategi vil etter alt å dømme også kunne bidra til å utløse en større og fremfor alt en bredere innsats fra lekfolkets side i menigheten. Mange gjør en stor og imponerende innsats. Men det er behov for mange flere. Vi klager over at folk ikke har tid. Jeg tror rett og slett ikke det er sant. Folk flest rår selv over mere tid i dag enn noen gang før. Jeg tror heller ikke det ligger på manglende vilje og motivasjon. Men store deler av lekfolket er blitt passivisert av en spesialiserings- og profesjonaliseringstenkning som har skapt en falsk forestilling om at en ikke kan - at en ikke har nok kompetanse. Har vi tapt av syne at Gud har gitt alle sine barn nådegaver til å tjene med? De ansattes og menighetsledernes oppgave er å lete fram nådegavene og la disse få fritt løp.

Her dreier det seg ikke om å utpeke profesjonistene i kirken som syndebukker - og langt mindre påstå at vi ikke trenger folk med høy kompetanse. Spørsmålet dreier seg først og fremst om hvordan vi arbeider, om så vel lekfolket som de ansatte i

kirken har helhet og fellesskap som rettesnor og dermed samarbeide og samspill som nøkkelord i arbeidsstrategien.

Et godt eksempel i denne sammenheng er forholdet mellom undervisning og diakoni i menigheten. I Plan for dåpsopplæring er fellesskapsdimensjonen et bærende element. Katekesens diakonale dimensjon kommer klart til uttrykk i planens gjentatte formuleringer om menigheten som omsorgsfellesskap. Barn og familier - og spesielt de som er i vanskelige livssituasjoner - skal føle at de i menigheten finner omsorg, trygghet og støtte. Gjennomføringen av et undervisningsprogram kan derfor også ha en funksjon som en del av menighetens diakonale tjeneste.

Diakonien

Kirkens diakonale vitnesbyrd blir forstått bedre enn ord. Jeg tror det er svært mange mennesker i våre menigheter som har en lengsel etter å kunne være med å realisere visjonen om en tjenende kirke - om menigheten som et tjenende omsorgsfellesskap.

På et av bedehusene i min hjemby vil du på hvert eneste møte kunne se en mann som alltid sitter bakerst i salen. Hver gang en av dem som lever store deler av sitt liv på gata detter inn gjennom døra, og det skjer stadig, er han der med sin omsorg, tar dem inn i sin favn, sørger for dem, viser dem menneskelig respekt på en konkret måte. Vitnesbyrdet nede ved døra taler gjerne vel så sterkt som vitnesbyrdet fra talerstolen der framme. Hva er hemmeligheten? Min venn nede ved døra har selv opplevd kjærligheten - Jesu helbredende kjærlighet på sjel og kropp. Gjennom et nært daglig samliv med Jesus, gir resultatet seg selv: Det renner over av kjærlighet. Det ligger en dyp sannhet i ordene om at "barnets kjærlighet er takk for kjærlighet"!

Min venn representerer en konstant inspirasjon til diakonal tjeneste for dem som lever i hans nærhet. Mye er blitt skapt omkring slike mennesker av konkret neste-kjærlighet i form av omsorgssentra o.l. for nødstedte medmennesker. Ikke noe tiltak i mitt nærmiljø har det vært lettere å få folk til å stille opp for enn nettopp slike konkrete omsorgstiltak.

Ofte finner en at slike tiltak sjelden er planlagt i noe strategiprogram fra overordnede organer. Konkrete tiltak som viser seg liv laga, kommer ikke sjelden som et resultat av initiativ og engasjement nedenfra. Vår kirkes historie er full av eksempler på dette. Utfordringen til oss som sitter i styrende organer, er først å erkjenne at vi nettopp "sitter" - og at *bevegelsen* i kirken gjerne skjer nedenfra. Oppgaven må være å legge til rette for at bevegelsen nedenfra kan finne rom og plass, at nådegavene og naturgavene i menigheten får utfoldelsesrom.

Flere soknediakoner

Nettopp derfor trenger vi bl.a. flere soknediakoner i kirken. Erfaringen viser at slike stillinger i stor grad aktiverer frivillig innsats i menighetene. Dette er ett av hovedpoengene med stillinger av denne art. De skal ikke erstatte den frivillige tjenesten av lekfolket, men tvert imot bidra til å styrke det frivillige diakonale arbeid i menigheten.

Kirkerådet har nylig hatt en gruppe som har vurdert spørsmålet om å intensivere satsingen på diakonien i kirken. Gruppen har lagt fram en rekke forslag til konkrete tiltak for en slik satsing, der det blir understreket at hovedmålsettingen må være at diakonien blir integrert i menighetens liv, med en klar sammenheng til kirkens samlede oppdrag og til menighetens øvrige virksomhet. Kirkerådet foreslår for Kirkemøtet at det blir brukt midler fra avkastningen fra Opplysningsvesenets Fond til prosjektorientert diakonal satsing innenfor områder som blir beskrevet i forslaget til Måldokument.

Overgrep og mishandling

Menneskelig nød og smerte avsløres for våre øyne på områder og i et omfang som vi knapt kunne tro var mulig. Et eksempel på dette er avsløringen av seksuelle overgrep på kvinner og barn. Det er et smertelig faktum som det kan være vanskelig å ta inn over seg, at seksuelle overgrep også skjer i kirken. I kirken som i samfunnet for øvrig, er seksuelle overgrep blitt fortidd og oversett.

Bispemøtets behandling av dette spørsmålet i vår viser at vi nå er på rett vei. Kirken vil ikke lenger bidra til fortielse og bagatellisering, og den skal konsekvent bestrebe seg på å være den svakestes - offerets - forsvarer og støtte. Ved å etablere enhetlige ordninger som skal ivareta offerets interesser og sikre en kompetent saksbehandling, framstår kirken med en klarere profil og en bedre beredskap. La det heller ikke herske noen tvil om at en vigslet kirkelig ansatt som har begått overgrep, ikke skal gjeninnsettes i kirkelig tjeneste. Men mye er ennå ugjort. Blant annet gjelder det nå å få på plass det apparatet som det er gjort vedtak om.

For noen år siden behandlet Kirkemøtet spørsmålet om et permanent kirkelig arbeid for mishandlede kvinner. Kirkemøtet gjorde i den forbindelse et intensjonsvedtak om opprettelse av et kirkelig ressurscenter. Takket være initiativ fra Norges KFUK og et samarbeide mellom KFUK, Diakonissehuset Lovisenberg og Kirkerådet er nå Kirkelig Ressurssenter for mishandlede kvinner endelig i drift, lokalisert til KFUK-hjemmet på Majorstua i Oslo.

Det er svært gledelig at kirken endelig har fått et slikt ressurscenter. Nå utfordres kirken til å slutte opp om senteret, slik at det kan få muligheter til å realisere visjonen om å bidra til å gi kvinner som har vært utsatt for vold og seksuelle overgrep en stemme, et ansikt, nytt håp, tro og tillit.

Samarbeid om evangelisering og misjon

Også når det gjelder kirkens misjonerende oppdrag utfordres vi i dag på en særlig måte til å tenke helhet og fellesskap og unngå oppsplitting og båstenking. Det er nødvendig at menighetene ser sine misjonsoppgaver i nærmiljøet, sitt medansvar for evangeliets videre gang blant folkeslagene og fellesskapet i misjon med søsterkirker verden over i et helhetlig perspektiv. Vi utfordres i dag til å revitalisere både den indre og den ytre misjon som et felles ansvar mellom menigheter, kirkelege organer og misjonsorganisasjonene. Samarbeidsråd for Menighet og Misjon (SMM) har her etablert seg som et viktig organ for å skape helhet og sammenheng i bestrebelsene på å styrke misjonsengasjementet i menighetene.

Denne samarbeidsmodellen burde kunne danne en basismodell for et sentralt og regionalt samarbeide også med indremisjonsorganisasjonene og barne- og ungdomsorganisasjonene i kirken. Kirkerådet har tatt initiativ til å starte dialogen med disse organisasjonene med tanke på avklaring av veien videre.

Økumeniske utfordringer

Det kristne fellesskapet går utover våre kirkelige grenser. Den norske kirke er nå inne i en tid da vi kan høste av et mangeårig trofast og utholdende læresamtalearbeid med andre kirkesamfunn. Sammen med våre lutherske søsterkirker i Norden og i de baltiske landene og anglikanerne på de britiske øyer undertegner og feirer vi for tiden den Porvoo-avtale som Kirkemøtet sluttet seg til for to år siden. Ut på nyåret skal vi undertegne og feire den historiske avtalen om utvidet kirkefellesskap med Metodistkirken som ble godkjent av fjorårets Kirkemøte.

Fra Det Lutherske Verdensforbund har Den norske kirke fått oversendt til vurdering en felles katolsk-luthersk erklæring om rettferdiggjørelseslæren. Vi blir særlig bedt om å ta stilling til om denne erklæringen gir grunnlag for å si at lærefordømmelsene som omhandler rettferdiggjørelseslæren, ikke lenger treffer Den katolske kirke slik den fremtrer i felleserklæringen. At det nå i det hele tatt foreligger en felleserklæring som gir grunnlag for å stille dette spørsmålet, er i seg selv både interessant og gledelig. Men selv om det er tatt et viktig skritt, står det fortsatt arbeide igjen før vi kan si at det er skapt det nødvendige grunnlaget for en samstemhet i forståelsen av rettferdiggjørelsen som er så presis at reformasjonstidens fordømmelser på dette punktet ikke lenger bør få spille noen rolle i forholdet mellom kirkene.

DEN FELLESSKAPSETISKE UTFORDRING

Innkapslingen i meg og mitt, vegringen for å tenke fellesskap og helhet, er farlig i det åndelige liv, slik det er farlig på det menneskelige plan. Dette aktualiseres sterkt i en av de store sakene som skal opp på dette Kirkemøtet - "Forbruk og rettferd" - som også er tema for hovedforedraget i morgen formiddag. Temaet

representerer en enorm utfordring til en kirke som bekjenner seg til et menneskesyn som forstår mennesket - ikke som et isolert individ overlatt til seg selv og sin egne skjebne - men som lemm på et legeme, som ledd i en større helhet, som er kalt til et liv - ikke for seg selv, men til et liv sammen med og for andre.

De mest iøynefallende konsekvensene av den *sosiale forvitringen* som preger dagens samfunn, er oppløsning av familier og nærmiljøer, økende helse-, forurensnings- og andre miljøproblemer, samt økende vold, kriminalitet og etisk svikt på en rekke livs- og samfunnsområder. Mye tyder på at den sosial-moralske oppløsningen har sammenheng med en forbruks- og mediekultur som legger så stort beslag på vår oppmerksomhet at den utarmer vår evne til å være til stede for hverandre. Markedskrefter og kommersialisering har bidradd til å utvikle en samfunnsform som truer både enkeltmennesket og det menneskelige fellesskap. Vi påvirkes til å tro at lykken og det gode liv kan oppnås gjennom forbruk. Menneskene oppmuntres til å søke trygghet og identitet i tingene. Resultatet er at mennesket blir ufritt og selve menneskeverdet blir truet.

Situasjonen er en trussel også mot våre etterkommere. Jorden har ikke bærekraft til å tåle den rovdrift på ressurser som forbrukerkulturen forutsetter, og den skjeve fordelingen mellom de rike og fattige i verden er moralsk forkastelig og innebærer en konstant trussel mot verdensfreden.

Situasjonen i det østlige Zaire

Samtidig med at vi skal drøfte vårt felles etiske ansvar i møte med forbrukersamfunnet, står halvannen million mennesker i det østlige Zaire i akutt fare for å dø av krig, tørst og sult. Kirkens Nødhjelp og andre organisasjoner kjemper en desperat kamp for å bryte gjennom konflikten og sammen med lokale kirker motvirke massedød gjennom en samlet internasjonal diakonal innsats. Disse realiteter setter vår samtale om livsstil og forbruk i et talende perspektiv. Forbruksmønsteret har ikke bare nasjonale, men i aller høyeste grad globale følger. Årsakene til verdens urettferdighet og nød ligger også hos oss.

Kirkeasylantene

Her hjemme får nøden ansikt bl.a. ved de flyktninger og asylsøkende som tar tilflukt i landet vårt. Vi konstaterer med glede og at Regjeringen nå har besluttet at de bosniske flyktningene skal få bli i landet hvis de ønsker det. Men det gir grunn til ettertanke at for noen er frykten for å vende tilbake til sitt hjemland så stor at de velger et langvarig opphold i kirkeasyl, som innebærer store personlige belastninger.

Kirkeasylet er igjen et hett politisk spørsmål. La det derfor på nytt være sagt: Det er selvsagt ikke kirken som skal bestemme flyktninge- og asylpolitikken i Norge. Kirken skal heller ikke være noen ankeinstans for samfunnets rettsav-

gjørelser eller noen alternativ domstol i slike saker. Kirkeasylet skal ikke brukes som noen brekkstang for å oppnå politiske mål. Kirkeasylets grunnlag beror verken på politiske eller juridiske rettigheter, men ene og alene på det forhold at kirken er et sted viet og overgitt til Gud, der alle skal få være i fred - uansett berettigelsen i deres grunner for å søke det hellige rom. Respekten for slike fristeder er et uttrykk for at de instanser som har makt i samfunnet, ikke har all makt i denne verden. Så lenge kirkehusene står og de som har maktens myndighet i samfunnet respekterer det hellige rom, eksisterer også kirkeasylet.

Når nøden banker på kirkens død, har kirken bare én ting å gjøre: Å vise barmhjertighet. Det blir sagt at kirkeasylantene bare er kirkens ansvar. Menighetene påtar seg vitterlig et ansvar for de menneskene som søker beskyttelse i kirkens rom. Men det er våre politiske myndigheters ansvar at mennesker ser seg nødt til å søke beskyttelse i kirkene. Kirken kan ikke anvisе løsningene for myndighetene, men vi kan be om at det vises barmhjertighet og raushet også overfor kirkeasylantene - ikke minst for barnas skyld. Vi burde ha råd til det i dette landet!

Et "økologisk" menneskesyn

I bispemøteutredningen fra 1993 - "Forbrukersamfunnet som etisk utfordring" slås det til lyd for en *felleskapsetisk* tenkning, der det etiske ansvaret formuleres i et samsyn mellom individet og individets livsmiljø. Overfor en rasjonalistisk humanisme som forstår mennesket isolert og hevet over sin omverden, må vi samsvar med Den Hellige Skrift tenke mer "økologisk" om mennesket. Det betyr at mennesket forstås som del av et nettverk eller som vevd inn i en vev. I denne veven er mennesket ikke fanget som et insekt i et edderkoppnett. Mennesket er en del av veven. De trådene som utgjør veven, utgjør også mennesket. Når et enkelt individ ødelegges, går en bit av veven i stykker. Og hvis veven går i stykker, ødelegges også mennesket. "Om ett lem lider, lider de andre med." Den enkelte har bare liv som en del av helheten, og helheten har bare liv gjennom hver enkelt del.

Som mennesker er vi avhengig av den helhet vi er en organisk del av. Vi er vevd sammen med den jorda som er gitt oss. Samtidig er vi avhengige av den kultur vi har skapt og av våre sosiale strukturer. Hvis det naturlige, sosiale og kulturelle nettverket ødelegges, ødelegges også mennesket. Derfor bærer galt av sted når enkeltindividet i frihetens navn skal løsrive seg fra helheten og forbruke jorda ut fra egoistiske motiver, kutte båndene til den kulturelle tradisjon som har formet oss og oppløse alle overindividuelle strukturer.

Vi lever i et samfunn der en ikke minst i politikken har lagt stor vekt på å realisere sosiale verdier. Og mye er oppnådd, svært mye. Det paradoksale er imidlertid at vi har fått et samfunn preget av en individualisme, som sier at personlig velferd er viktigere enn hensynet til fellesskapet, og en økonomisk vekstideologi, som sier at teknologisk utvikling og materiell rikdom er mer verdifullt enn å bevare tradisjonelle verdier og livsformer. Mange eksempler kunne nevnes, f.eks. hvordan

familien brytes brytes ned og ødelegges fordi en individuell rettighets- og behovstenkning er satt over hensynet til familiefellesskapet. Det burde besinne oss alle til ettertanke at dette ikke er noe som har kommet av seg selv. Det er et resultat av en planlagt utvikling.

Søndagsåpne butikker

I de seneste ukene har vi opplevd det samme i diskusjonen om søndagsåpne butikker. Igjen ser vi hvordan kommersialismen og individualismen er i ferd med å overkjøre hensynet til fellesskapet, og hvordan forbrukerkulturen spiser opp den tiden vi skulle ha for hverandre. Det er en grunnfalsk påstand at dette er noe som "må komme", som det heter. Søndagsåpne butikker er ikke noe folkekrav, snarere tvert imot. En stor del av forretningsstanden ønsker det heller ikke. Skulle vi ikke for en gangs skyld manne oss opp i dette samfunnet, forene alle gode krefter på tvers av tradisjonelle skillelinjer og sette en stopper for den uhemmede individualismen og den liberalistiske markedsideologien?

Jeg vil foreslå at Kirkemøtet tar et helt konkret initiativ til å samle en bred allianse av folkebevegelser i Norge, fagbevegelsen ved LO, ulike kirkesamfunn, miljøorganisasjoner, handelens organisasjoner, Norges Husmorforbund og andre - til et opprop til våre politiske myndigheter om at nok er nok! Nå er det andre verdier enn individuelle rettigheter og forbrukerkulturen som bør prioriteres.

Denne gangen dreier det seg om søndagsåpne butikker. Neste gang vil det være andre saker der den liberalistiske markedsideologien vil valse over de sant menneskelige verdier i et samfunn som for lengst har passert grensen for det nødvendige og anstendige når det gjelder tilgang til materielle goder. Tiden er inne for besinnelse, til oppbrudd og omvendelse. Som biskopene våre uttrykker det i sin uttalelse om forbrukerkulturen fra 1992: "Vi kalles til oppbrudd i forhold til et system der penger, ting og påvirkning utenfra bestemmer tilværelsens innhold og mening."

"DET NORSKE HUS"

Vår nye statsminister har lansert tanken om "Det Norske Hus". Det diskuteres hvilke søyler som skal bære dette huset oppe. Det diskuteres endog om søyler representerer noen typisk norsk byggeskikk. Jeg har ikke mye rede verken på husbygging eller byggeskikk. Men i "den gode boka" leser jeg at det er viktig hva slags grunn vi bygger på. Mesteren selv lærer oss at det hjelper lite om huset er stort og flott, hvis det ikke er bygd på fjell og har en skikkelig grunnmur.

Jesus forteller liknelsen om den forstandige og den uforstandige husbyggeren som en avslutning på Bergprekenen. Der forkynner han hva som er Guds vilje - for alle mennesker. Enten en er statsminister eller kirkemøtedeltager gjør vi klokt i å lytte til Mesterens ord - og gjøre etter dem.

Direktør Sigrun Møgedal:

FORBRUK OG RETTFERD

- UTFORDRING TIL DEN NORSKE KIRKE

Når Kirkemøtet nå på nytt velger seg inn i minefeltet av praktiske og etiske dilemma knyttet til forbruk, miljø og rettferd, er det selvpålagt. Bispemøtets utredning var krass i sin kritikk av forbrukersamfunnets vesen. Men den teoretiske analysen knyttet ikke an til konkrete handlingsalternativer i vår komplekse hverdag. Og Kirkemøtet ba om dette nye stoppestedet.

Det er modig, fordi det ikke finnes enkle eller populære løsninger. Det er modig fordi arbeidet med disse spørsmålene viser kirkens avmektighet. En avmektig kirke som ikke makter å forbinde ord med handling i egen virkelighet står i ferd med å miste sin troverdighet.

Det gjør ikke saken enklere at dette ikke bare gjelder kirken. Også de som setter vår samfunnspolitiske dagsorden synes avmektige. Til tross for løfterike visjoner og programerklæringer har heller ikke politikken kunnet demonstrere troverdighet og gjennomføringsevne. Kirke og politikk - side ved side - begge tilsynelatende ute av kommunikasjon med de krefter som styrer menneskers adferd og valg knyttet til livsgrunnlag og livsmiljø for nåværende og kommende slekter.

Først og fremst er dette skremmende faretegn. Vi er i ferd med å kveles av all kunnskapen om at livet på jorden er truet, uten å make og gjøre noe med det. Vi ser samfunn i oppløsning, fattigdom og urett på livet løs, fellesskapsverdier som undergraves. Dilemmaene blir for store. Kompleksiteten for overveldende. Kostnadene for vanskelige å bære og fordele. Politikerne gjemmer seg bak nesten uløselige spørsmål om internasjonal byrdefordeling og nødvendigheten av fortsatt vekst. Også kirken er delt når forslag til løsninger blir for konkrete og kommer for tett inn på vår egen hverdag. Global rettferd, mens vern om skaperverket og sammenhengen mellom rettferd, ressursforvaltning og miljø knapt er til stede i forkynnelsen.

Felles avmektighet. Kanskje er det nettopp der vi må være for at ulike grupper i samfunnet tvinges til å lete etter veier videre sammen, på nye måter og med hver sine særlige bidrag? Ligger det avmektighet og dermed håp i regjeringserklæringens ferske invitasjon til nye former for dialog og debatt, på tvers av politiske skillelinjer og på tvers av ulike grupper i samfunnet? Er invitasjonen ærlig ment? Da blir vårt hovedtema denne gangen viktigere og mer dagsaktuelt enn vi hadde våget å tro. Og vi kan ikke lenger bare analysere, teoretisere og kommentere, men må ta risikoen ved selv å være med-aktør. Bidra til å skape handlingsvilje. Tørre å stå for konkrete verdier og alternativer for morgendagens samfunn. Ikke ut fra en partipolitisk plattform. Men ut fra kirkens eget normgrunnlag.

Er dette utgangspunktet, kan vi ikke starte med en festtale om kirkens rolle i verden. Ikke en programtale om flere gode hjertesaker på kirkens aktivitetsmarked. Ikke et foredrag med nye rasjonelle argumenter og virkelighetsbilder. Ikke moralens pekefinger vendt mot verden eller oppgjør med politiske myndigheter om enkeltsaker. Vi må heller spørre hverandre hvorfor det er så vanskelig også for oss å gå fra kunnskap til handling. Har kirken et spesifikt bidrag? Øyner vi muligheter til nye allianser og handlingsalternativer som kan hjelpe oss ut av avmektigheten?

Vi tvinges til handling av sakens alvor. For kirkens troverdighets skyld. For ikke å undergrave vår tro og miste vår integritet. *Det finnes ingen nøytral posisjon i en situasjon der harmonisering og passivitet dreper* og lar livsgrunnlaget for kommende slekter utarmes i stadig økende tempo.

På livet løs

Mens verden går på livet løs, har vi i vår hjemlige forbrukerkultur på et vis funnet oss til rette i en harmonisert virkelighet, i alle fall på overflaten. Vi betrakter verdensvide fenomener som sosial oppløsning, økende fattigdomsgap og naturmiljø på bristepunktet - som tilskuere. Tilfredse over at vi i hovedtrekk har fått ryddet i det norske hus, har en økonomi som blomstrer og et relativt stabilt samfunn å leve i. Iblandet ulike porsjoner av dårlig samvittighet over at andre ikke har det så godt som oss. Og litt angst for framtiden.

Fellesnevneren i dag er leting etter livsverdier. Ropene etter sammenheng. Vi bærer med oss erfaringene fra de store prosjektene som ikke virket. Vekstprosjektet basert på profitt har ikke skapt liv og trygghet, men bare en spiral av opphetet aktivitet og marginalisering av mennesker som ikke lykkes eller som ikke en gang er invitert med i karusellen.

Det er ikke lett for noen å orientere seg i en verden som på samme tid henger mer og mer sammen og faller mer og mer fra hverandre. Globalisering og fragmentering side om side. Den samme forvirrende virkelighet tegnes gjennom TV-skjerm og aviser, enten du bor i Holmenkollåsen eller i et hus på stolper ute i Stillehavet på kysten av Ny Guinea.

Gjennom våre briller ser vi flytningestrømmene bølge mot oss og true vårt etablerte, homogene velstandssamfunn. I Stillehavet ser vi også strømmer komme mot seg, men her av stigende hav. Trusselene om at deres verden vil forsvinne på grunn av global oppvarming. Angsten har likhetstrekk og sammenheng. Vi er i samme båt, tettere enn noen gang før. Skjebner vevd inn i hverandre på godt og vondt i gjensidig avhengighet, enten vi vil eller ikke.

En rekke store FN-konferanser de senere år har beskrevet hvordan denne virkeligheten ser ut, for miljøet, for barn, kvinner og menn, for stater og marked, for kultur og sosiale relasjoner. Det slående med disse konferansene er øredøvende enighet

om virkelighetsbeskrivelse, men uforpliktende handling. Også der det faktisk finnes løsninger. Sterke interessekonflikter mellom og innenfor land og grupper gir bare rom for kompromisser og små, forsiktige skritt.

Det er store kostnader ved opphopet enighet som ikke settes ut i livet. Vi mister tro på at noe nytter. Forbrukerkulturen er ikke hovedfienden. Det er oss selv og vår egen makt og avmakt. Vi bryter grenser i endeløst begjær og fordreide ønsker om selvutfoldelse, men uten respekt for konsekvenser. Løsrevet fra fellesskap og tilhørighet, med falske overbygninger og falske håp. Vi lever ikke godt med den økende avstand mellom fattig og rik, hverken i eget land eller mellom land, vi kan ikke leve godt med kunnskapen om en natur som går til grunne, vi kan ikke leve godt med systemer som tilslører og harmoniserer interessekonflikter som må løses. Og så flykter vi fra oss selv og doper oss i forbruk. Og dette er kirken del av, fordi vi som kristne er del av det. Politikken er del av det, fordi samfunnet som skaper politisk handlingsvilje er del av det.

Hvor finner vi da tegn på håp, næring til vår tro på livets muligheter og mot til handling? Vi finner dem i alle fall i naturens egen optimisme. Dens rause evne til å fornye seg, på tross av mishandling. Vi finner den i møtet med spedbarnets be-tingelsessløse tillit, åpenhet og nærhet. Men også i motstrømsmennesker som nekter å la seg styre av profitt. I nærmiljø og fellesskap gjør vi alternative valg og setter menneskelig livsutfoldelse, kreativitet og tilhørighet i sentrum. Og kanskje aller sterkest gjennom nærkontakt med menneskers evne til å reise seg og tro på en framtid, midt i nød og krise. Håpsteegnene synes å tre klarest fram i menneskelig svakhet, fortvilelse og avmakt. Når smerten og opprøret over urett erkjennes og deles - og gir tyngde til lengselen mot endring. Søsterkirker i Sør-Afrika og Latin-Amerika har ikke minst vært slike vitner om håp, midt i en verden av undertrykkelse, fattigdom og menneskeforakt. Det er de som nå formidler til oss fornyelse gjennom sin frigjøringsteologi.

Erkjennelse av avmakt overfor utfordringene knyttet til forbruk og miljø kan hjelpe oss i vei. Vi kan ikke anklage hverandre uten også å anklage oss selv. Vi kan ikke stille oss utenfor. Og vi kan ikke hjelpe oss selv. Vi er tvunget til å finne løsninger i fellesskap. Derfor er det håp.

Rettferd - rettighet - livskvalitet

Bispemøtets analyse av forbrukerkulturens etiske, sosiologiske og teologiske sider var tankevekkende og utfordrende. Men det er først når vi konkret kobler forbruk, ressursforvaltning og rettferd, nasjonalt og globalt, at vi kommer til det virkelig konfliktfylte. Vår miljøvernminister har i flere sammenhenger erklært at vi har en kraftig og umoralsk skjevfordeling både av den økonomiske verdiskapningen og av utnyttelsen av ressursgrunnlaget som ikke kan aksepteres. En stemme vi som kirke ut fra vårt etiske normgrunnlag må kunne forsterke, men også i langt større grad arbeide aktivt med konsekvensen av. *Kirken har her et større imperativ enn*

politikken, et større handlingsrom enn politikken og må kunne ta større risiko enn politikken.

Vi må bruke rettferd som en grunnleggende målestokk. Likeverd og lik adgang til å utfolde det potensialet mennesket er skapt til, uansett hvor i verden det befinner seg. Når dette potensialet vedvarende hindres og kveles, som resultat av makt-kamp og interessegruppers dominans lokalt og globalt, mister vi alle i egentlig forstand muligheten til det gode liv. Fordi vi er avhengig av hverandre. Rettferd forutsetter rettigheter. Økonomiske, sosiale, politiske og religiøse. Men rettigheter står ofte i konflikt med hverandre. Individuelle rettigheter må avveies mot felles rettigheter. Rettigheter kan tilkjempes og frarøves.

Det mest lovende som har kommet ut av de mange FN-konferansene i de senere år, er tydeligere og bedre konkretisering av hva slike rettigheter må innebære og hvordan enkeltland og det internasjonale samfunn sammen kan stå ansvarlig for de nødvendige rammebetingelsene. Hvordan en faktisk kan komme til prinsipiell enighet om vern av de svakeste rettigheter i interessekonflikt. Det forutsetter et fokus på hvem de svakeste er og hvorfor. Arbeidet med disse spørsmålene de senere år viser at *vi kan bli konkrete i forhold til rettigheter. Og vi kan holdes ansvarlig i forhold til dem.*

Rettighetserklæringene og instrumenter er også uttrykk for felles verdigrunnlag på tvers av religioner og kulturer. Men de får bare mening dersom de anvendes på alle nivå i samfunnet og i samhandling mellom land. Ikke minst når det gjelder økonomiske og sosiale rettigheter, som så langt har vært vanskeligere å få gjennomslag for enn politiske og sivile. Nettopp fordi de utfordrer den nåværende skjevfordeling av makt, innenfor og mellom land.

Her ligger nå konkrete utfordringer til oss som kirke: Å bli mer bevisste på Bibelens budskap om rettferd og rettigheter, fellesskapsetikk og solidaritetsetikk, og konkretisere dem i vår egen hverdag i forhold til temaet forbruk og miljø. Bruke dem til å analysere våre egne strukturer og vår samhandling med søsterkirker innen det globale fellesskap vi står i. Tale klart om rettigheter som trues, også om vi må konfrontere oss selv eller de sterke og betydningsfulle i samfunnet. Og dette er kanskje det viktigste vi kan gjøre som kirke.

Vi må bidra til å skape fellesskap som bærer og som har modenhet og styrke til å håndtere ulikhet og interessekonflikter. Menneskelig livsutfoldelse innenfor naturens tålegrense må settes i sentrum for vår skapende aktivitet, ikke grå vekst og profitt. Livskvalitet ikke først og fremst basert på hva mennesker produserer, men hva de er. Livsutfoldelse. Rotfeste og indentitet. Frihet, men også avhengighet og gjensidighet. Rettigheter som vil sikre levekår og handlefrihet for en tilværelse med mening, trygghet, tilhørighet og kreativitet. For alle. Og for nye generasjoner.

Ordbruken nærmer seg igjen en politisk festtale alle partier kunne være enige om. Kirken er ikke i alarmberedskap, fordi alle taler så riktig. *Enigheten blir så øredøvende at vi ikke hører ropene om at våre handlinger fører oss et annet sted.* Selv ikke i kirken. Denne situasjonen kan vi ikke leve videre med.

Naturen og kirken

Vi har god dokumentasjon på hvordan det står til med jorda og vårt naturmiljø. Og vi har god dokumentasjon på at når en ser på utviklingen i Norge, er det få land som i samme grad har en livsstil som tærer så mye på jordas ressurser. Samtidig ser vi hvordan forbruksveksten har gitt oss materiell velstand, men truet livskvalitet og skapt økende sosiale oppløsningstendenser. Et liv på bekostning av andres muligheter til liv vil fortsette å forsterke denne utviklingen. Det vil før eller senere slå tilbake på oss selv.

Hva har kirken å si til dette?

Forholdet mellom mennesket og natur omtales i Bibelen på mange måter, som til dels står i spenning til hverandre. Men det som står klart, er at både mennesket og naturen er skapt av Gud og skal vitne om hans storhet. Mennesket skal leve i naturen og av naturen - i ansvarlighet til Gud som Skaper, Opprettholder og Fornyer. *Skapelsens overflod må deles for å få mening og bli til velsignelse.*

I stedet er vi blitt ødeleggere i misforstått tro på at vi er satt til å være herre over naturen. "Jorden er blitt vanhelliget av de som bor på den, for de har overtrådd lover, satt forskrifter til side og brutt den evige pakt" (Jes 24.5-6a). Korsveibevægelsen sier det slik: Å drive rovdrift på jorda er ikke bare et svik mot jorda. Å begrense mulighetene for liv og livskvalitet hos andre er ikke bare et svik mot våre medmennesker. Det er et svik mot Herren

Kirken har kommet sent på banen. Og kirken er fortsatt utydelig på banen, og er i beste fall bare reaktiv. Både økonomi og økologi har vært plassert utenfor den kirkelige interessesfære. Det har vært teologiske sperrer, privatisering av troslivet og mangel på syn for Gud som Herre for alt liv. Vi har ikke sett hvordan nærheten til og avhengigheten av naturen, bringer oss tettere mot hverandre, tettere til Gud og dermed også til vår egen identitet.

Naturmiljøet har ikke fått tillagt egne rettigheter. Det forhandles i stedet om menneskers og generasjoners rettigheter til naturmiljøet. Her kommer vi fort på avveie i kjøp og salg av rettigheter til selve skapelsen. *Dette er en teologisk utfordring som kirken nå må ta opp innenfor dagens kontekst. Og det er en utfordring til i ydmykhet å lære mer av urbefolkningsperspektivet på naturens egenverdi og forholdet mellom det Gudskapte menneske og den Gudskapte natur.*

Kirken har her tilgang på en viktig ressurs. *Læring fra urbefolkningsgrupper som har bevart sin respekt for og sitt samliv med naturen, og som har måttet kjempe seg til en tro som integrerer det kristne budskap innenfor egen kulturell identitet.* Vi må be Samisk kirkeråd hjelpe oss med dette, ut fra egne erfaringer og fra deres eget voksende nettverk med urbefolkninger i andre land. Dette er en læring og en innsikt vi ikke kan kreve eller kjøpe. Men vi kan skape rom for den og erkjenne at vi lengter etter den. Vi kunne starte med en invitasjon til innspill fra samisk kirkeliv og samiske perspektiver på den samfunnsutviklingen vi er del av, som hovedforedrag fra Kirkemøtets talerstol.

Mennesket og markedet - hvem styrer hva?

Marked og forbruk er hverken negative eller positive størrelser i seg selv. Det er skjevhetene i markedets rammebetingelser, spillereglene knyttet til profitt og ressursutnyttelse og de store ulikhetene i partenes forhandlingsmuligheter og forhandlingsstyrke som gjør at markedet kan kvele og drepe, og forbrukskulturen blir opium og avgud.

En periode trodde vi det ville være mulig å forene internasjonale politiske krefter og skape en ny økonomisk verdensorden. Det ble en kostbar lærdom, fordi den førte til at optimisme ble erstattet med en pragmatisme som sier: Vi må erkjenne verden slik den er. Gjøre det beste ut av de rammebetingelsene som faktisk eksisterer og som innebærer skjevfordeling av makt. Nøye oss med de små skritt til korleksjon. Et håpsteget er at disse spørsmålene igjen trenger seg fram på den globale agenda - denne gang ikke av idealisme, men ut fra rene økonomiske vurderinger av nødvendige korleksjoner for å få til en utvikling som også tjener oss selv. I et langsiktig perspektiv.

Hva kan da vår kirke i den rike del av verden gjøre? Vårt spesifikke bidrag er hverken økonomi eller politikk. Men å tydeliggjøre kirkens verdier i økonomien og politikken. Reise de grunnleggende spørsmål og la dem angå oss selv som kirke og som samfunnsborgere. Hvem blir vi rikere på bekostning av? Hva slags økonomisk handlingsrom skal vi reservere for oss selv? Som kristne kan vi ikke komme utenom spørsmålet om *eierskap* og forvaltning. Går vi til Guds Ord, må vi erkjenne at det er Guds skapning vi er del av, Guds natur vi lever i og misbruker.

Alt vi mener oss å eie og ha rettigheter til, tilhører Gud. Vi står ansvarlige for vår forvaltning til Han som er Skapningens Herre, og gjennom Han til hverandre som er skapt i Hans bilde. Dom Helder Camara sa det slik i bønne i vår åpningsgudstjeneste: Det er tyveri å legge beslag på disse gaver - som om de ikke var mottatt, eller som om det var noens monopol.

Kan vi finne konkret veiledning for *rett forvaltning, etisk investering og rettferdig handel* som vi våger å fremme som normer for vårt eget liv som kirke, og som våre bidrag til leting etter ny ansvarlighet i samfunnet som helhet? Hvis ikke er vi som

kirke i en alvorlig krise. Vi må sammen som kristne gå til vår Bibel med slike konkrete spørsmål, og tørre å snakke om og stå for det vi finner. Også om vi ikke blir enige på grunn av at de samme interesselikhetninger gjør seg gjeldende innenfor vår kirke som utenfor den.

Mennesker i naturen og mennesker i markedet. Vi er aktører som på ulike vis påvirker hvordan ressurser tas ut og settes inn, noen gjennom å kontrollere økonomiske valg, andre gjennom politiske valg - og vi alle gjennom hva vi bytter, hvilke verdier og kostnader vi er villige til å bære og hvordan vi forholder oss til dem som ikke har noe å bytte med. *Vi er ikke hjelpeløse i forhold til markedet. Og vi er ikke hjelpeløse i forhold til forbrukerkulturen, vi er faktisk medskapere av den, - og kan dermed også velge oss bort fra den.* Det vi ikke kan velge oss bort fra, er ansvaret.

Gjeldsbyrden i fattige land belyser på en særlig måte betydningen av ansvarlighet i forhold til markedet. Skyldner og låner står i et avhengighetsforhold til hverandre. Det som var et felles gode - tilgang på kapital og mulighet til fortjeneste ved å sette kapitalen i omløp, ble til begges problem, fordi kapitalen ikke ga de avkastninger som var forventet, hverken for den som ga lån eller den som tok lån. De svenske biskopene sier om dette at når gjeldsbyrden går over rettferdighetens grenser, blir den et moralsk og et åndelig problem, først og fremst for den som ga lånet og opprettholder kravene. *Moralsk gjeld kan ikke avskrives ved forhandlingsbordet. Å gå over rettferdighetens grenser innebærer derfor dyp risiko - for alle.* Kirken kan ikke være taus i forhold til dagens gjeldsbyrde for de fattigste landene. Og den må se på egen kapitalforvaltning i forhold til disse spørsmål.

Når det gjelder de interesser som nå styrer de konkrete valg i global og nasjonal økonomi og naturforvaltning, er det vanskelig å se andre innfallsvinkler til endring enn at det bli økonomisk lønnsomt med langsiktige investeringer i sosial kapital og naturmiljø. Vridning av beskatning over fra arbeidskraft til aktiviteter som innebærer økt bruk av ressurser og økt forurensning. En annerledes vekst basert på endringer i vårt produksjons- og forbruksmønster. Endringer i transport og energibruk. Arbeidet med de forslag som allerede foreligger, viser at det ikke foreligger mangel på konkrete ideer. Men at de mangler oppslutning og press nedenfra i samfunnet som helhet. *Fordi det innebærer livsstilsendringer. Fordi det innebærer kostnader og forpliktelser vi ikke er villige til å ta. Og som derfor heller ikke politikere er villige til å ta.* Som kirke og kristenfolk er vi bare til stede på arenaen med spredte og helst ufarlige og ukontroversielle symbolhandlinger.

Den svakestes virkelighetsbilde som utgangspunkt for ny handling

Vi har sett at hverken økonomi eller økologi er verdinøytrale størrelser som følger sine egne lover, uavhengig av menneskers verdier og valg. Vår avmakt i disse

spørsmål er faktisk fortvilende tett knyttet opp til vår makt. Til å fremme egne interesse.

Det er derfor ikke uvesentlig at vi som kirke først spør oss selv hvem vi er, og på hvilken side av bordet vi faktisk sitter. For er det ikke slik at vi i denne forsamling nettopp er i allianse med de sterkes maktinteresser? Vi kjemper for vår del av statsbudsjettet, vår del av kaka. Vi investerer våre penger for størst mulig profitt. Vi fordeler våre midler til egne formål, uten nevneverdig debatt om hvorvidt vi også står ansvarlig for de midlene kirken forvalter overfor søsterkirker i andre deler av verden, som vi faktisk har inngått forpliktende samarbeid med.

Pragmatisk sett er det ikke grunn til å forvente at vi som nå er de sterke makter å endre systemer, hverken til fordel for de svake eller til fordel for naturen. Vi er fanget inn i våre dilemma og vårt eget behov for ikke å bli den tapende part. Inntil vi oppdager at nettopp dette gjør oss avmektige og bidrar til den livskrise også vårt eget samfunn nå befinner seg i.

Selv institusjoner som Verdensbanken har nå begynt å regne på lønnsomheten av investering i det de kaller sosial kapital. Sosial kapital skapes av relasjoner, institusjoner, kultur, holdninger og verdier og forsøkes til og med målt i forhold til deltakelse i nærmiljø- og gruppeaktiviteter. Økonomisk og sosial utvikling er, sies det, betinget av slik sosial kapital. Økonomi, teknologi, kunnskapsutvikling, varer, tilbud og etterspørsmål må i så fall tvinges til å tjene oppbygging av sosial kapital.

Da må diskusjonen begynne fra et nytt utgangspunkt. For når betydningen av sosial kapital trekkes inn, hvem forvalter da den største sosiale kapitalen i verden i dag? Neppe de rikeste og mektigste land og grupper. *Potensialet ligger først og fremst i de store gruppen av mennesker som ikke har mistet tilhørigheten til hverandre, som har en identitet og et rotfeste, som kjemper for overlevelse og har noe å vinne på en annerledes utvikling.* De fattige og de som er marginalisert av dagens destruktive utviklingstrender - og som aktivt kjemper imot.

At vi trenger Verdensbanken til å bringe dette fram med tyngde, er et tankekors. Stilt overfor dilemmaene rundt forbruk og rettferd er kjernen i kirkens handlingslammelse at vi faktisk er ute av kontakt med kirkens egentlige vesen: Å stå på den svakes side. Ikke tale på vegne av (for det gjør vi da både titt og ofte), men faktisk stå der med alt det innebærer. Forsake noe av det vi har satt vår tillit til og bygget vår makt på. Forsterke ropene om rettferd. Se verden fra de fattiges perspektiv. Være villige til å la våre verdier bli snudd opp ned og alternativene skapes av dem som enda ikke har fått komme til orde.

Er det håp for oss? At de fattige bønnhøres? At skylappene skal forsvinne fra våre øyne, slik så vi blir i stand til å se? Det finnes muligheter i dag som aldri før til å skape nettverk og allianser, også mellom dem som kjemper for endring nedenfra og oppover, på kryss og tvers i verdenssamfunnet. Vi kan ikke ta ansvaret for å føre

eller lede denne kampen. Fordi vi fortsatt er på feil side av bordet. Men vi kan delta ved å gi kampen rom, stemme og styrke. Og vi kan melde oss inn i solidaritet, på de kjempendes premisser.

Det er enklest å melde seg på når de fattige og marginaliserte er på armlengdes avstand. Slik var det også i vår kamp mot rasisme. Så mye enklere når den foregikk i Sør-Afrika, USA og England enn når den nå foregår her hjemme. Vi kan ikke leve med hykleri. Og vi kan ikke lure oss selv. Våre allianser med de svakeste er bare troverdig dersom vi engasjerer oss på samme måte i vårt eget samfunn og bidrar til å skape endringsmuligheter som gir de svakeste deltakelse og verdi som medskapere og korrektiv, også i våre egne nærmiljø. Også dersom våre handlinger innebærer risiko for negative konsekvenser. Fordi valg blir tvingende nødvendig.

La kirkeasylmenighetenes villighet til å huse og verne mennesker som er redde og opplever seg truet få stå som et slikt eksempel og et håpsteget for vår kirke, midt i de dilemmaene som tegner seg rundt dette spørsmålet. Menigheter og enkeltmennesker som våger å stå sammen med dem som søker beskyttelse, fordi det må ligge i kirkens natur å være et omsorgssted og et tilfluktsted. Handlinger som ikke programmeres ovenfra, men springer ut av et ekte engasjement nedenfra.

Kirkeasylsaken står i dag i stampe, på samme måte som internasjonale forhandlinger om rettferdig byrdefordeling av senkende CO₂ utslipp står i stampe. Rettferdsprinsippet blir et handlingslammende dilemma. Samtidig står kirkeasylene der som symptombærere på et samfunn som ikke har klart å håndtere spørsmålene om forbruk og rettferd, hverken i det lokale, nasjonale eller internasjonale. Og på en nasjon som ikke har maktet å møte dem som opplever seg forfulgt på en måte som gir tillit og trygghet, og i samsvar med folks alminnelige oppfatning av rettsikkerhet og god saksbehandling. Det handler ikke om et internt kirkelig anliggende. Men en sak som kirke og samfunn nå må sette alt inn på å skape brede allianser for å løse.

Til syvende og sist må det være den som søker tilflukt i kirkeasyl som må avgjøre når dette ikke lenger er til det beste - for dem. Vår oppgave må være å gi støtte og prøve å fungere som brobyggere, slik at valgmuligheter og konsekvenser blir tydelige for alle parter. Samtidig blir vårt kirkeasyl-engasjement bare troverdig dersom vi også stiller oss sammen med dem som står i asylkøen på vanlig måte, og sammen med dem som har fått bo blant oss, men som fryses ut av vår rasisme og fremmedfrykt, av mangel på respekt, jobbtilbud, sosial aksept og tilhørighet.

Bare sjelden makter vi å koble enkeltskjebnene på kirketrappa til et bredere engasjement mot fremmedfrykt og rasisme i egne nærmiljø. Mennesker i asylmottak og fremmede på leting etter kontakt og tilhørighet er i mye mindre grad del av menigheters aksjonsprogram. Kirkens stemme i norsk flyktningepolitikk næres ikke av

det samme engasjement nedenfra. Og årsaken til at mennesker tvinges på flukt og oppbrudd er noe vi har kunnskap om, men ikke lenger opprøres av.

Påtrykket av flyktninger som banker på vår dør og bevegelser av mennesker over landegrenser er ikke uavhengig av de rådende økonomiske systemer i verden i dag, ikke uavhengig av mangelen på rettferdig styring av ressurser, belastningen av naturmiljøet og presset på kulturer og sosiale nettverk. Vi kan ikke tenke flyktninge- og asylpolitikk isolert fra de prosesser som tvinger mennesker på flukt og som samtidig er med på å opprettholde vår egen velstand. Det er klart det må være grenser for hvor mange vi kan ta imot. Men vår absorpsjonskapasitet og integreringskapasitet avhenger i høy grad av hva det kan skapes politisk grunnlag for i folket.

Dette må være del av kirkens oppgave. Det handler også om forbruk og rettferd. Og om hvordan livsutfoldelse og livskvalitet i våre lokalmiljø kan berikes av kulturelt mangfold, dersom vi vil investere i det.

Kirkenettverket som potensiale

Hvorfor må forbruk og rettferd være et liv og død anliggende for kirken? Fordi det er så nært forbundet med selve essensen i vår tro. Og fordi vi er døpt til samfunn med hverandre, - det er kristne brødre og søstre som frarøves liv av vår avmakt og overflod, våre kompromisser og pragmatiske nøytralitet og harmonisering. Og deres liv står i sammenheng med så mange andre liv, i hele mangfoldet av kulturer, religioner og samfunnsystemer som roper på rettferd.

Brødre og søstre i krise- og undertrykkelses-situasjoner har utviklet sine frigjøringssteologier. Gått til Bibelen med de brennende spørsmålene i sin samtid. De har gjennomlevet et Kairos, et sannhetens øyeblikk for erkjennelse, omvendelse og handling i sin egen sammenheng. De står for oss avmektige som et tegn på håp, sprunget ut av erkjent krise. Hvis vi tør å høre etter, spør de oss om vår Gud er den samme som koloniherrernes Gud, apartheids Gud, nykolonialiseringens Gud, strukturtilpasningens Gud, medias Gud og forbrukets Gud? De spør om hvor vi har vårt håp - eller om det faktisk er slik at håp kveles og ikke kan spire i overflod og velstand.

Vi rammes, dømmes og ydmykes av slike spørsmål. Men her ligger også muligheten til erkjennelse og omvendelse. Kirkenettverket, knyttet til våre vennskapsmenigheter, Kirkens Nødhjelp og misjon og vårt samarbeid innen internasjonale kirkelige organisasjoner har et enormt potensiale dersom vi systematisk velger å lytte til innsikt og tenkes av håp fra dem vi hittil har bidratt til å marginalisere. Tar imot invitasjonen til en kritisk analyse av hva som best kan tjene kirkens oppdrag i en virkelighet der kirken for alvor stiller seg på de svakes og på naturens side.

En viktig læring i kirkenettverket er at potensialet først og fremst ligger i det lokale, dersom det får slippe til. Svarene kommer ikke ovenfra og kan ikke generaliseres. Men de må utvikles lokalt og så kobles slik at de bidrar til å påvirke og forme det globale.

Betydningen av allianser mellom ulike parter

Vi begynte med å peke på hvordan det er mange fellestrekk mellom kirke og politikk, stilt overfor disse spørsmålene. På den ene siden lengslene og visjonene om systemskifte og et annerledes samfunn der livskvalitet og økologi står i sentrum. På den andre siden avmakt overfor de vanskelige dilemmaene når det gjelder konkret handling.

Konfliktflatene og dilemmaene er slike at en kan ikke vente konsensus. Hverken i kirken eller i politikken. Politikken må velge kompromisser og pragmatisme. Kirken må velge de svakestes side, uansett hvor komplekst det blir. Vi kan ikke foreskrive politiske løsninger, men vi må bidra til beslutningsgrunnlaget. Vi må ta jobben med å konfrontere destruktive kompromisser og vise at vi er villige til å bære kostnadene.

Skal vi stå sammen med de svakeste, må vi også stå ansvarlige til dem og la deres stemme få slippe til, enten det gjelder de svakeste i nærmiljøet eller marginaliserte grupper langt borte. Det finnes allerede konkretiseringer og nettverksmekanismer som kan bidra til dette, og hjelpe oss ut av handlingslammelsen. Vi må tørre å vise dem hva vi velger å stå for, og så arbeide videre med de konsekvenser slike valg reiser.

Men kirken kan ikke bare være innkrøkt i sitt eget nettverk. Snarere er det slik at stilt overfor de utfordringene vi i dag snakker om, ligger håpet og endringspotensialet i samvirke mellom ulike. I alle leire finnes det mennesker som strever med de samme dilemmaer som forbrukskulturen reiser og som er villige til å ta risiko på endring. De finnes i fagbevegelser og næringsliv, i akademiske miljøer og lokal-samfunn. De finnes i politiske partier og i solidaritetsorganisasjoner. Det stigende kulturelle mangfold i Norge representerer i dette også en viktig ressurs vi ikke har råd til å ignorere.

Fordi vi har kjørt oss fast i en ikke bærekraftig forbrukskultur trenger vi mer enn før ideer og erfaringer om alternative utviklingsveier. Framfor alt må vi sammen arbeide for å skape handlingsvilje, og gjøre livskvalitet og rettferd, forbruk og miljø til hete tema i samfunnsdebatten der det forventes og avkreves handling, både av kirke og myndigheter. Myndigheter kan ikke i noe land forvalte seg til et godt miljø. Det må villes og etterspørres av landets innbyggere.

Fra avmakt til oppbrudd

Hva så? Arbeidet med selve saksframlegget til denne saken avspeiler at vi fortsatt strever i kirken når vi skal bli konkrete. Vi har mottatt konkrete utfordringer fra det kirkelige nettverk og fra ungdom. Men når vi skal konkretisere dem, møter vi i kirken de samme motforestillinger og dilemma som finnes i samfunnet for øvrig. Og vi blir engstelige for å bli oppfattet som for naive eller for politiske.

Kirkemøtet har ikke fått et dokument på bordet som det bare kan si ja til. Det er et dokument vi må streve med. Vi snakker om kirkeliv og hverdagsliv. Vi peker på symbolhandlinger og at de er viktige. Men dette må ikke ende opp i alternativ kirkekafe som hovedsaken. Vi snakker om tiende og etiske investeringer. Helt grunnleggende er det snakk om omlegging av livsstil. Energiøkonomisering så det monner, transportvalg og flyavgifter. Alt dette vil koste. Påvirke lønningspose og priser. Spørsmålet er om vi tar risikoen på å knytte teologi og etikk til praksis. For det vi nå konkretiserer som kirkens eget handlingsprogram, må vi ta ansvar for å gjennomføre.

Dette foredraget har pekt på at dagens situasjon gir oss en ny sjanse. Fordi det er så mange som har oppdaget at vi er i samme båt. Og at det faktisk finnes konstellasjoner av innsikt, interesser og mulige løsningsalternativer som gir håp, på tross av de store konfliktflatene og dilemmaene som fortsatt finnes og vil forbli. Vi behøver ikke lammes av dem. Og vi har noen å arbeide sammen med.

Ifølge Miljøverndepartementet blir 1997 et merkeår for miljø og utvikling. 25 år etter FN's første miljøkonferanse i Stockholm, 10 år siden Brundtland-kommisjonen og 5 år etter Rio-konferansen. En skal gjøre opp status og se framover.

Neste år er også satt på kartet som et dugnadsår for miljøinnsats her i landet, med vekt på hva lokalmiljøene selv kan ta ansvar for å gjennomføre en systemendring i mer bærekraftig retning.

Samfunnet etterspør kirkens verdier i dette. Vil vi fortsatt sitte på gjerdet og reflektere og betrakte eller skal vi prøve å mobilisere i våre menigheter og bispedømmeråd til aktiv deltakelse? For en mulighet for kirken til å konkretisere og formidle sinde verdier! Til å bidra til å skape de mål vi vil arbeide for i lokalsamfunnet, og de valg vi alle som samfunnsborgere må ta i forhold til nødvendige omlegginger av arealbruk, sysselsetting, tjenester og produksjon, kjøpesentra og veibygging, kulturliv og mangfold som også innebærer integrasjon av fremmedkulturelle. Politikerne står fast. Det er lokalsamfunnet som må skape endringskreftene. Her må kirken være med.

Vi skal feire Kirkedager i 1997. Hva om vi stilte på Kirkedagene med våre konkrete kirkelige bidrag til denne nasjonale miljødugnaden? Utfordret menigheter til

å utarbeide noen handlingspunkter i forhold til eget lokalmiljø, i allianser med andre i lokalsamfunnet. Til å konkretisere menighetens eget svar på saksdokumentets utfordringer til kirkeliv og hverdagsliv. Ta med resultatet på plakater for utstilling på Kirkedagene - til inspirasjon og til forpliktelse. Vise hvordan ideer fra Grønn kirkebok og NaturligVis kan settes ut i livet i menighetsliv og forkynnelse. La bispedømmeråd og sentralkirkelige råd lage sin egen dugnad, sine egne plakater til Kirkedagene, som tydeliggjør for alle hva de konkret vil arbeide for, i sin egen forvaltning og investeringer, i nettverk med andre og i forhold til samfunnsdebatten om vekst, kjøpekraft, omlegging av produksjonsmønstre og internasjonal samhandling.

Og la oss vurdere om vi skulle ha et kirkelig overvåkingsorgan for vår egen praksis, som kan utforme kriterier og vurdere om vi handler i samsvar med vårt verdigrunnlag. Som også rapporterer til vårt internasjonale nettverk og innhenter kommentarer og korrektiv. Som tar de svakestes perspektiv på alvor. Som bringer aktivt inn rettighetsperspektivet. Det er mulig å få det til, dersom vi vil.

Det finnes gode brobyggingssaker vi kan gripe til. Søndagsåpne butikker er et slikt eksempel. Den er særlig god fordi den viser sammenhengen mellom kirkeliv og hverdagsliv, mellom symbolhandling og motkultur og mellom kirke og andre alliansepartnere. La oss ta opp hansken som ble kastet i åpningsforedraget og lage en uttalelse som er tydelig i denne saken. Men skal vi uttale oss om forbruk og rettferd i dag, er det for feigt å bare gå ut med dette, som er noe av det mest forutsigbare og ukontroversielle vi kan si noe om. Vi må i tilfelle også ta et oppgjør med vår egen avmakt og uttale oss om hva vi nå vil gjøre som kirke også i de mer konfliktfylte spørsmål. Om hvorvidt vi er klare til å bære kostnadene av en systemomlegging i forhold til samfunnet. Hvordan vi konkret vil arbeide for et systemskifte, og inngå brede allianser med andre som ønsker å bevege seg fra avmakt til handling. Miljødugnad på alle plan i kirken knyttet til Kirkedagene 1997 kan være en begynnelse til en slik konkretisering.

Vi har et arbeid å gjøre. Fienden er ikke utenfor oss, men i oss. La oss ta fatt på oppbruddet.

*

Statsråd Reidar Sandal:

HILSEN

Delegat,
gode medlemmar av Kyrkjemøtet -

Det er ei stor glede for meg som kyrkjestatsråd å få bære fram ei helsing ved åpninga av dette Kyrkjemøtet.

Sakskart og mengde av dokument viser at dere er ved starten av eit arbeidskrevjande og viktig møte. Ikkje minst vil dei nye lovene for kyrkja prege saklista på den måten at dere skal behandle forslag til ei rekke ulike regelverk som Kyrkjemøtet er gitt rett til å avgjera etter dei nye lovene.

Eg skal ikkje kommentere enkelte punkt i dei forslaga som blir lagde fram, men eg vil i forbindelse med dei ulike regelsetta om kyrkjelege val likevel komme med ei meningsytring.

Eg er enig med Kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen som under behandlinga av forslaga til ny kyrkjelov uttalte: "Eit mål med kyrkjelovgjevinga må vere å demokratisere kyrkja og organisere styringsansvar og forholde til kommunal forvaltning på ein slik måte at kyrkja blir synleg og sentral i kvardagen til folk i lokalsamfunnet."

Nettopp derfor er det også viktig at dei kyrkjelege vala blir lagt opp slik at valdeltakelsen blir vesentleg høgare enn den har vore til no. Så lenge som så forsvinnande liten del som 3% av medlemene stemmer ved val, inneber det at kyrkja lir av et demokratisk underskudd. Dette gjer at det kan skapast tvil om dei kyrkjelege råda som representative styringsorgan i kyrkja. Det kan óg gje grunnlag for tvil om dei valde representerer ei tilstrekkeleg breidde, sosialt, kulturelt og når det gjeld kompetanse til at drøftingane internt i råda sikrar kvaliteten på beslutningane.

Eg mener derfor at den lave valdeltakelsen er ei stor utfordring som dei kyrkjelege organ sjøl bør ha interesse av å gjere noko med. Og eg vil be Kyrkjerådet og Kyrkjemøtet om å ta denne utfordringa på alvor. På sikt vil ein lav valdeltakelse innebere ei svekking av råda både når det gjeld legitimitet og når det gjeld kvalitet.

Spørsmålet om likestilling mellom kjønna står sentralt i det norske samfunn. Eg ser med uro på område der kyrkja ikkje har komme langt nok når det gjeld likestilling. Det må derfor førast ein aktiv politikk som kan medvirke til at likestilling i kyrkja kan komme lenger enn det som er tilfelle i dag. Kravet om likestilling mellom kjønna har generelt en dobbel begrunnelse. Den eine er prinsipiell og knyter seg til kravet om rettferdighet; ein verdi som på ingen måte er framand for kyrkja. Det er derfor nødvendig og naturleg å vente at også kyrkja både som trussamfunn og som arbeidsplass er prega av rettferdighet og likeverd.

Den andre begrunnelsen for likestilling er óg viktig. Kyrkja treng nærhet og bredde i erfaring som reflekterar heile befolkninga sine problem og opplevelser. Det kan bare fullt ut sikrast gjennom at kvinner får same plassen innafor kyrkja som elles i samfunnslivet. Det er med andre ord for at kyrkja skal bli ei betre kyrkje for flest mulig at ein må gjere likestilling til regelen i alle samanhengar.

Ikkje minst er det viktig at det kjem fleire kvinner inn i ledande stillingar i Den norske kyrkja. Dette har eg óg lagt vekt på ved utnemninga av prostar. I mi tid som kyrkje-statsråd er det utnemnt 5 prostar, 2 av dei er kvinne. Departementet har sette i gang eit lederutviklingsprogram for kvinnelege prestar. Målet med dette er mellom anna å auke kvinneandelen blant dei som søke prosteembeta. I det regelverket som regulerar bispedømeråda si tilsetting av prestar, er det fastsett at menn og kvinna skal ha lik tilgang til prestestillingane. Departementet følger dette aktivt opp gjennom krav om rapportering og tilsyn med korleis råda utøve ansettelsesretten.

Regjeringa si aktive linje på dette område har, så langt eg kan sjå, kommet et godt stykke på vei og er i tråd med det Kyrkjemøtet og det vedtak som er gjort der når det gjeld kvinnene si stilling i kyrkja.

Landsmøtet i Det norske Arbeiderparti har i dag i sitt nye arbeids- og prinsipp-program vedtatt at det ikkje bør gjerast unntak frå Likestillingslova ved utnemningar og tilsettingar i Den norske kyrkja.

Kyrkjemøtet skal óg behandle eit høringsutkast om tenesteordning og nominasjonsordning for biskop. Eg er glad for at høringsrunda har vore som gjennomføringa tidlegare har vist, at ein på brei basis slutta opp om hovudlinjane i forslaget frå departementet. Eg håpar at Kyrkjemøtet vil kunne slutte seg til dette.

Når det gjeld ordninga med nominasjon, er eg derimot noke tilbakehalden til mange av dei innspela som me har mottatt. Det er heilt utenkeleg for meg å skulle gå inn for omfattande endringar av Kongen sin rett ifølge Grunnlova til å utnemne biskopar på det spinkle grunnlaget som her ligger føre. Det som er sendt ut på høyring frå departementet, bygger på den forutsetning at noværande ordning i hovudsak skal først vidare, men av juridiske og tekniske årsaker har departementet fornya det regelverket vi no har og gitt det ei anna form. Spørsmålet om behovet for meir omfattande reformer på dette område er ikkje utreda og det er ikkje grunnlag for å ha noke oppfatning om det no.

Den nye kyrkjelova inneber at dei kyrkjelege organa får eit sjølstendig ansvar for økonomi, administrasjon og forvaltning av lokalkyrkjelege oppgave. Men eg vil gjerne få lov å understreke at den nye lova fortsatt krev eit nært samarbeid mellom kyrkje og kommune. Dette samarbeidet forutsetter at kyrkje og folk kjem kvarandre i møte. Det vil medvirke til at kyrkja også i framtida har ein sentral plass i lokalsamfunnet.

Det auka administrative ansvaret til fellesråda må ikkje føre til auka byråkratisering av kyrkjelege oppgaver. For fortsatt må nærhet til folk i kvardag og fest, i glede og sorg, være det sentrale for dei kyrkjelege tenestene. Og kyrkja sin hovedressurs, alle dei tusenvis frivillege som yter sitt på alle plan i kyrkja, må ikkje få ein opplevelse av at alle kyrkjelege oppgave fyrst og fremst skal løysast av dei ansatte. Fleire kyrkjelege stillingar må alltid være eit supplement i kyrkjelydane.

Gode medleamar av Kyrkjemøtet, med desse orda ønsker eg møtet lykke til med forhandlingane.

*

Generalsekretær Kjell Bertel Nyland:
KIRKEMØTET 1996

Dirigentskap,
kjære kirkemøtedeltakarar:

På bordet framfor dykk vil de finne eit lite fargerikt hefte. Hefte høyrer med til sjølve grunnutrustninga til ein sjømannsmisjonsarbeidar. Det går under namnet "verdihefte". I den eine enden er organisasjonens viktigaste målsetjingar opplista. I den andre enden er samlingsverdiane våre gjengitt. Den første av desse samlingsverdiane lyder slik:

- *Vi trur at Sjømannsmisjonen er eit strategisk redskap i vår kirke for at Guds rike skal vokse.*

MENNESKE PÅ REISE

Vi har nemleg gjort den erfaring at det er ein særdeles klok kirkeleg strategi å slå følge med menneske som er på reise. Det virkar som menneske på reise har tynnare hud enn dei vanlegvis har, - dei er meir mottagelege for inntrykk, - dei har større evne til nyorientering og sjenansen blir mindre, - på godt og vondt. Det kan sjå ut som det blir mindre problematisk å få gjort noko både med gudslengten og tempeltrangen.

Eg kan ikkje forstå det annleis enn at Sjømannsmisjonens erfaringar på dette området har god støtte i dei erfaringane som allereie vart gjort i den første kristne tid. I Apostelgjerningane er det påfallande mange som tar imot evangeliet mens dei er på reisefot. Den etiopiske hoffmann (Kap. 8) og Saulus (Kap. 9) får stå som kronvitne. Lk. 15 og forteljinga om den bortkomne sønn vitnar om det same fenomenet. Hjemlengeselen tok overhand.

Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet er takknemleg for å vere be-trudd det løfterike oppdraget det er å vere kirkelege medvandrarar og veivisarar i ei tid då mobiliteten over landegrensene stadig aukar i omfang. Vi vil meine at årsmeldinga for 1995, som delegatane har fått tilsendt, vitnar om at det nyttar.

*

Det er tydelegvis på landsida dei største forandringane skjer i Sjømannsmisjonen no om dagen. 1995 var eit år som i vesentleg grad bekrefta Sjømannsmisjonen som Norsk kirke i utlandet. Dette var året då Representantskapsmøtet vedtok å erklære både Kypros, Lanzarote og Fuengirola som fast virksomhet. Og dette var året då det var etablert prøvevirksomhet med fast prestegjeneste i Geneve og i Berlin.

Dessutan stod 1995 i kirkesentras teikn.

Dronning Sonjas Kirke og Kultursenter vart vigsla av Bjørgvin biskop 17. desember. Grunnstein for nytt kirkesenter i Albir i Alicante-området vart lagt ned i oktober 1995 og høgtideleg åpna av den same biskop no den 13. oktober i år. For øvrig vart det inngått leigeavtale om større og meir tenlege lokale for virksomheten i Brussel og i Aya Napa på Kypros.

I årsmeldinga ble det nemt at eit utbyggingsprosjekt ved den tradisjonsrike, 70 år gamle sjømannskirka i London var satt i gang. Arbeidet er no fullført og i kveld, kl. 19:00 lokal tid, vil nybygget bli offisielt åpna i nærver av både konge og dronning som for tida er på privat besøk i London.

Samtidig som det har skjedd ei forholdsvis omfattande utvikling på landsida, vil eg legge til: Sjømannsmisjonen har *ikkje* gløymt sin første kjærlyghet og sin menighet til sjøs. Statistikken for 1995 fortel om ein merkbar auke i antall skipsbesøk i forhold til året før. Auken var på nesten 6%, - og antall skipsbesøk er oppe i over 11 400. Arbeidet på sjøsida har framleis høg prioritet i organisasjonen.

Ved utgangen av 1995 hadde Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet fast arbeid på 39 stader i verda. Frå disse faste stasjonane vart det i tillegg foretatt regelmessig besøksvirksomhet til eit 30-talls andre stader med norsk busetnad. Totalt var det ansatt 132 medarbeidarar i organisasjonen. Samla budsjett var på 73 mill. kroner. Berre 17 mill. av budsjettet kom frå Staten.

Vi er takknemlege for den støtte vi har fått frå Kirkerådet i bestrebelsane våre på å auke statsstøtta til organisasjonen.

FRIVILLIG ORGANISASJON MED EIT OFFISIELT OPPDRAG

I Stortingsmeldinga om kirkelig betjening av nordmenn i utlandet (1992-93) seier KUF at Den norske Sjømannsmisjon er eit illustrerande eksempel på verdien av eit fruktbart samspel mellom ein frivillig organisasjon og offentlige hensyn og interesser.

Eg kjenner meg trygg på at det var eit strategisk klokt valg Kirkemøtet gjorde i 1989 då det ba Sjømannsmisjonen om på vegne av Den norske kirke å ivareta det folkekirkelege ansvar for nordmenn i utlandet. Alternativet syntes å vere at Den norske kirke bygde opp sitt eige utanlandsprosti, parallelt med Sjømannsmisjonen.

Det som imidlertid skjedde, var at det kirkelege utenlandsarbeid vart overdratt til ein organisasjon som hadde tradisjon, kompetanse og ildsjeler for denne slags arbeid. Det er verdt å merke seg at oppdraget vart gitt Sjømannsmisjonen mens reformeringa av den kirkelege struktur pågjeikk for fullt. Som organisasjons-

menneske vil eg i det lengste tru at det var nokre viktige prinsipielle erkjennelsar som låg bak utfordringa til Sjømannsmisjonen, - bl.a. desse:

- * Enkeltmenneskets entusiasme er minst like viktig for kirka som effektivitet og strømlinjeforming.
- * Frivillighet og det personlege engasjement må ikkje bli overkjøyr av profesjonaliseringa. Ildsjelene som dei frivillege organisasjonane har vist stor evne til å framelske, treng livsrom for ikkje å slukne.

Ildsjeler finnes det framleis mange av i våre frivillege organisasjonar. Men organisasjonane kjenner at livsrommet vert innsnevra og at vanskleg økonomi fører til frontforkorting. Situasjonen vil på den eine sida tvinge fram ei forenkling av eksisterande organisasjonsmønster og på den andre sida, vonar eg, eit betre samspel mellom organisasjonane og Den norske kirke.

Samarbeidsråd for Menighet og Misjon løfterikt.

Eg skulle ønske at veivalget Den norske kirke foretok i 1989 i forhold til min eigen organisasjon kunne stå som modell for andre utfordringar vår kirke står overfor i dag.

Eg tenkjer konkret på barne- og ungdomsarbeidet i vår heilege kirke.

På OF-møtet på Gran no i oktober vart vi på nytt bevisstgjort vanskanene til Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag og i Norges KFUK-KFUM. Ei sterkt påminning om det same fekk vi for øvrig under åpningsmøtet her på Kirkemøtet i går kveld. ("Laget" har redusert antall ansatte med 1/3 i løpet av de siste 8 år. For KFUK/M's vedkomande er det snakk om ei halvering sidan 1975.)

Og så, eit par veker etter OF-møtet, fikk eg delta på prostemøte i Bjørgvin. Her fekk vi høyre at ungdomsarbeidet slit i motvind i heile bispedømmet og at rekrutteringa til prestestillingane er bekymringsfull. Ein har pengar, men ein har ikkje folk, vart det opplyst.

Samanhengen mellom nødsignala frå OF og frå prostemøtet skulle vere åpenbare. På den eine sida, - våre to største barne- og ungdomsorganisasjonar i alvorlege vanskar. To organisasjonar med mange ildsjeler, entusiasme og med spisskompetanse på nettopp det som har med ungdomsarbeid å gjere. På den andre sida, - kirka med betydeleg auke i antall stillingar og ei kraftig utbygging av den kirkelege administrasjon, men samtidig med eit skrikande behov for å nå ut til den oppveksande slekt. Organisasjonanes krise er så visst ikkje berre deira eiga.

Vi veit kvar vi har ildsjelene og kompetansen når det gjeld barne- og ungdomsarbeid. Kirkas behov tør også vere vel kjent i denne forsamling. Er det ikkje på tide med sam-handling før det er for seint?

Som styremedlem i OF er det lett å vere enig med rektor Halvor Nordhaug når han i Luthersk Kirketidende peikar på Særfond II som ein mulig stad å hente økonomisk støtte til ungdomsorganisasjonane. Nordhaug seier: - Fondet er på vei mot sin første milliard, og kalles gjerne "kirkens arvesølv". - Men hva skal vi med arvesølv uten arvinber?

SJØMANNSMISJONENS FORHOLD TIL KIRKEMØTET

I samtaler på det administrative plan mellom Sjømannsmisjonen og Kirkerådet og ved eit par anledningar i Sjømannsmisjonens hovedstyre har vi drøfta organisasjonens forhold til Den norske kirke og spørsmålet om representasjon i kvarandres styrande organ. En viktig bakgrunn for desse samtale er Stortingsinnstilling nr. 19 (1993-94) om gjensidig representasjon der det bl.a. heiter:

Komiteen vil understreke behovet for å utvikle gode og tenlege samarbeidsformer mellom det offentlege, Kyrkjemøtet og Sjømannsmisjonen.

Komiteen viser til at Kyrkjemøtet som det folkekyrkjelege organ skal trekke opp mål og retning for det kyrkjelege arbeidet.

Komiteen ser det som natrleg at Sjømannsmisjonen får ta del i desse drøftingane og at det vert lagt til rette for å styrke Sjømannsmisjonen sin status i Kyrkjemøtet.

Komiteen føreset at Kyrkjemøtet får ein representasjon i Sjømannsmisjonen sine valde organ, som representantskap og hovedstyre, utover det som alt er etablert ...

I dag er Kirkemøtet representert i Sjømannsmisjonens representantskap med tre valgte medlemmer. På den andre sida har Sjømannsmisjonen møte- og talerett i Kirkemøtet i saker som angår organisasjonen. I praksis betyr dette at Sjømannsmisjonens årsmelding inngår som ein del av sakspapira til Kirkemøtet og at generalsekretæren får anledning til å presentere årsmeldingen muntlig i plenum. Det hender også at vi blir kalt inn til samtale i den av Kirkemøtets komitear som behandlar vår årsmelding.

Auka status i Kirkemøtet kunne kanskje bety at Norsk kirke i utlandet kunne oppnå ein generell møte- og talerett under Kirkemøtet. Når det heiter i Stortingsinnstillinga at Sjømannsmisjonen må ta opp i seg og innrette arbeidet sitt i tråd med

dei mål og retningslinjer som vert gitt av Kirkemøtet, så føles det både rett og rimeleg at ein får ta del i desse drøftelsane på Kirkemøtet.

På den andre sida er det spørsmål om korleis kirkas representasjon i Sjømannsmisjonens styrande organ kan styrkast.

På dette tidspunkt vil eg berre nevne at Hovedstyret har bedt administrasjonen om å legge fram eit konkret forslag for styret i februar 1997 i denne saka.

MÅL- OG STRATEGIDOKUMENT

I Kirkemøtedokument 4.2 - Mål- og strategidokument for de sentralkirkelige råd 1997-2000, står det å lese mykje bra om overordna mål og om særlege utfordringar. Med fare for å bli smaløygd kan eg likevel ikkje unnlate å etterlyse ei linje eller to om kirkas arbeid og ansvar for landsmenn i utlandet. I forrige utgave av dokumentet var dette med. Eg velge å tru at utelatelsen denne gong beror på ein glipp.

Om eg får lov, vil eg anmode om at Komite A som skal behandle strategidokumentet, kunne finne ein høveleg plass til ei høveleg formulering som sa noko om Den norske kirkes omsut og støtte til sitt utenlandsarbeid.

“... om noen skulle se og høre”

Til slutt:

Den visjon Sjømannsmisjonen ønske å dele med Den norske kirke, kan illustrerast gjennom eit lite dikt av poeten Rolf Jacobsen. Diktet heiter “Kirken på Wall Street”, - all Street er som kjent den store børs og bankgata i New York.

Innerst i Wall Street fant jeg en gammel kirke, - halvt ihjelklemt mellom skyskraperne av glass og marmor. De hvite pengetårnene pekte høytidsfullt mot himlen. Men den gamle kirken sto der ydmykt med en fremstrakt hånd og ringte med sin lille klokke om noen skulle se og høre.

*

Ordføreren i Bergen

Ingmar Ljones:

HILSEN TIL KYRKJEMØTET

Dirigentar -

Det er ei stor glede for meg å helsa Kyrkjemøtet 1996 og å ønske alle velkomne til Bergen og velkomne til Kyrkjemøtet. Vi er samla i ein historisk interessant by som formelt ble grunnlagt i år 1070 og i ein moderne by i utvikling med 224 000 innbyggare. Av og til kan det gjerne høyrast ut som om vi var fleire.

Kyrkja har lange tradisjonar i byen vår og dette ble synliggjort mellom anna under feiringa av 1000-års jubileet, og eg nemnar også gjerne kyrkjebygga frå 1100-talet; vi kom nettopp derifrå frå ei fin gudsteneste og eg tek også med Krist-kyrkja med Sunniva-skrinet. Det ble brukt for å verna byen mot ildebrann tidlegare.

Björgvin har hatt mange viljesterke og ordrike biskopar fram gjennom tidene. Dei 5 første biskopane, og det var fram til 1161, dei vert kalt biskop av Selja, men allerede i 1139 så les vi likevel om biskop Sigurd, og utheva av meg, biskop Sigurd av Bergen, som tok del i kyrkjemøtet i Lund, og han vart lagt merke til på kyrkjemøtet.

Elles kan vi som bergensere ikkje la vere å nemne biskop i Björgvin frå 1804, Johan Nordahl Brun. Han vart omtalt som den mektige biskop med det imponerende ytre. Han tok aktivt del i samfunnsdebatten, mellom anna i debatten om Hans Nilsen Hauge skulle få opphalde seg i byen. I ei hard ordveksling sa biskopen med mynde: *Bergenserne er jo verdensvante og vidsynte. Bergen må derfor være det sted hvor Hans Nilsen Hauge kan gå i fred.* Og med desse orda, så ble diskusjonen avslutta.

Frå fleire hald er det nemnt at stiftstaden Bergen er sereigen og at bergensarane er spesielle. Og det er denne byen vi helsar velkomne til. Vi er glad for at Kyrkjemøtet er lagt nettopp her til Bergen, til byen som har lang tradisjon som vertsby for Kyrkjemøtet og for den profileringa som det har.

Eg har merka meg med interesse fleire av dei sakene som står på saklista, mellom anna dette med den nye strukturen og kyrkjeleg sjølstende, og vi ser med von fram til det som desse endringane vil føre med seg. Det slår meg også at kyrkje og kommune har felles utfordring gjennom samtidsretta miljøsatsing. Vi skal forvalta Guds skaparverk. Vi har lov til å bruka, men vi har ikkje lov til å misbruka eller øydeleggja. Og dette stiller krav til alle, uansett ka posisjon dei måtte vere i.

Det er mitt ønskje at kyrkja talar klårt og talar med mynde. Denne kristne og åndelege dimensjonen er diverre så alt for lite påakta av mange i dagens samfunn.

Eg er difor glad for den profileringa som Kyrkjemøtet gir og at så mange friviljuge saman med tilsette engasjerer seg i kristent arbeid og i å utvikla tilbod der Guds ord er fundamentet. Med dagens mediepåverknad, bumønster og framandgjerung er det meir enn nokon gong viktig at menneske kan få oppleve fellesskap og omsorg, og at vi får merka diakonalt arbeid og forkynning som er lagt opp etter arbeidsmåter som passer i dagens samfunn.

Og med dette som utgangspunkt, så vil eg, kjære venner, ønske velkommen til Kyrkjemøtet til utbytterike dagar i byen vår.

Lukke til!

*

HH Aram I Keshishian,
catolicas of Cilicia og
formann i Kirkenes Verdensråd:
HILSEN TIL KIRKEMØTET

Hvis en patriark blir introdusert av en kvinne, betyr det at noe veldig viktig er blitt forandret, og burde bli forandret i våre kirkers liv. Det er en stor glede for meg å stå her som en del av et bredere og globalt økumenisk fellesskap, og å kunne henvende meg til denne forsamling som representerer den høyeste struktur innen Den norske kirkes liv og rammer. Derfor vil jeg hilse dere alle med den kristne kjærlighetens og fellesskapets ånd. Dere er en integrert og udelelig del av et globalt fellesskap som heter Kirkenes Verdensråd. Og jeg vil gjerne slå fast at deres kirke har spilt, og spiller fortsatt, en betydningsfull rolle i KV's liv og vitnesbyrd. Og jeg er sikker på at dere vil fortsette deres særskilte rolle innen det økumeniske fellesskapet i KV med fornyet vekt og engasjement.

For det andre vil jeg, som armensk Catholicos, uttrykke vår takknemlighet til deres folk. For dere vet, og dere må vite, at en av deres landsmenn, Fridtjof Nansen, spilte en uvurderlig rolle ved vårt folks vanskeligste korsvei. Han var i Armenia, Kilikia og i Midt-Østen. Han satt til side alle glede, ære. Han var der. Midt i ødeleggelsen og volden for å hjelpe et lidende folk. Og han har gjort et stort humanitært arbeid for armenere i Armenia og Kilikia. Derfor har vi i Fridtjos Nansen's person elsket dere, respektert dere og vi har alltid, og vil alltid, uttrykke vår takknemlighet som kirke og folk til det norske folk.

Jeg har forstått at dere som kirke nærmer dere en nødvendig og kompleks prosess når det gjelder å bevege seg fra en kirke/stat-relasjon til en kirke/stat-interaksjon, som deres direktør beskrev det. Det er en kompleks prosess. Og jeg er sikker på at dere vil forsøke å utrede konsekvensene av den. Jeg ønsker dere lykke til!

Hovedtemaet for dette møtet vil være spørsmålet om konsum, relatert til økologiske spørsmål. Jeg vil ikke gi dere en forelesning om dette. I morgen vil dere høre et foredrag, og jeg vet ikke hva hun skal snakke om, men jeg vil gjerne gi dere noen perspektiver på disse anliggender som jeg er opptatt av.

Som vi alle vet; uovertruffen økonomisk og industriell framgang har verden i dag, med ubegrenset bruk av verdens begrensede ressurser, fanget øko-systemene som opprettholder den økologiske orden.

FN organiserte det de kalte en "Earth summit" i Rio i 1991, og et nøkkelbegrep fra dette toppmøtet var: Bærekraftig utvikling. Om hvordan nasjonene sammen kan gå inn i en prosess der de etablerer i nasjonene og mellom nasjonene det de kaller "bærekraftig utvikling".

En dag sa miljøvernministeren i Libanon, der jeg kommer fra, til meg: "Hvorfor tar dere opp miljøspørsmål?" Jeg sa: "Miljøspørsmål er hovedsakelig et etisk spørsmål og ikke et miljøspørsmål relatert til natur. Hvis det er jobben din som minister, er det min oppgave som prest i kirken. Fordi økologiske spørsmål er hovedsakelig et etisk spørsmål som vedkommer kirkens liv og oppgave". Derfor, med tanke på dette enkle prinsipp og denne tilnærming, vil jeg dele tre perspektiver med dere.

1. Jeg tror det er viktig at vi som kirke begynner å bevege oss fra en menneskesentrert skapelsestanke til en Gud-sentrert skapelsestanke. Vi må inne oss selv om at denne skapningen tilhører Gud, som Bibelen sier, og ikke menneskene. Den er ikke vår eiendom. Den er gitt av Gud til oss for å fortsette, som den patristiske teologi sier, den vedvarende skapelsen. Til å berike det skapte, for å vokte det skapte. Vi eier ikke det skapte; vi er dets tjenere. Derfor kan vi ikke bruke det skapte til vår ære, til vår nytelse. Derfor; Skapningen opprettholdes av Guds nærvær. Gud er eier av denne skapningen og ikke mennesket. De økologiske problemene startet da vi i Adam, det første mennesket, hadde feilene, det onde, ødeleggelsen. Og vi gjentar i dag den samme synd. Denne synd gjentas i våre kirker og blant kristne når vi ødelegger økologiske system ved å bruke skapelsens ressurser til å ære og forlyste mennesker og samfunn.

2. Vi må bevege oss fra å dominere til å skape troverdighet. Som jeg sa, vi er ikke eierne av det skapte. Vi er voktere. Gud utnevnte oss til å være voktere. Vi står regnskapspliktige overfor Gud. Og menneskeheten har mistet denne retningen. Vi har gjort oss ansvarlige kun overfor oss selv (self-accountable). Vi bruker det skapte, og det skaptres ressurser uten å føre regnskap overfor noen. Nasjoner er ikke regnskapspliktige overfor større makter og mindre nasjoner overfor større nasjoner. De er uavhengige av hverandre.

Vi må i dag etablere gjensidig ansvarlighet, ja. Men samtidig en følelse av ansvarlighet overfor Gud. Alle nasjoner, alle samfunn, alle personer er ansvarlige overfor Gud. Vi må føre regnskap over vår bruk av det skapte overfor Gud.

3. Vi må bevege oss fra en materialistisk forståelse av det skapte til en åndelig forståelse av det skapte. Igjen, som kirker, har vi mistet den dimensjonen. Det skapte er blitt en fysisk, materiell virkelighet. Det er ikke riktig. Det skapte er Guds skapning. Den kan aldri bli --- (self-sufficient), selvproduserende, selv-beskyttende. Gud er der. Gud er over alt nærværende (omni-present) i det skapte. Skapningen tilhører Gud. Det er en åndelig realitet. Det er vesentlig å merke seg at i den ortodokse kirkes liturgi er skapelsen sett på som en åndelig realitet. Symbolene, bildene av skapelsen er brukt for å skape og for å utheve den åndelige atmosfæren innen kirken.

Derfor tror jeg at skapningen burde blitt sett på, og behandlet som, en åndelig virkelighet.

Dette er tre perspektiver jeg tror kirkene burde minne seg selv om.

*

Del to av min henvendelse: Hva er, og hva burde være kirkens spesifikke rolle i disse anliggender?

1. Jeg tror det er viktig at kirkene forsøker å bevege samfunnene fra kvantitativ vekst, produksjon, til en kvalitativ livsform. Jeg ønsker ikke å gå i detaljer, men hele spørsmålet om bærekraftig utvikling, fattigdom, rettferdig og lik fordeling av ressurser - alle disse elementene burde sees i sammenheng for å bevege samfunnene sakte fra produksjon og vekst-orienterte levesett ved å utdype deres livskvalitet. Vi har glemt vår ærbødighet overfor livet, vår livskvalitet. Vi vektlegger alltid produksjon og vekst. Hvordan kan vi gjøre det? Det er en utfordring for vår kirke.
2. Kirkene burde utfordre de industrielle og rike samfunnene til å bevege seg fra elite-sentrert økonomi til menneskers økonomi. Igjen glemmer vi at folkene er der. Vi snakker om økonomi, suverenitet, uavhengighet, sikkerhet. Hvis menneskene ikke regnes med, er det vranglære. Vi må snakke om menneskers økonomi, menneskers demokrati, menneskers sikkerhet, menneskers suverenitet. Det kan vi gjøre ved å utheve og promotere menneskers dypere deltakelse i nasjonenes liv, på alle områder og alle nivåer av nasjonenes liv. Deltakelse. Bredere, ansvarlig deltakelse av flere mennesker er nøkkelen til demokrati, bærekraftig utvikling og bærekraftig økonomi. Og jeg tror at våre kirker burde spille en viktig rolle når det gjelder dette.

Og til sist. Jeg tror at kirkene kan spille en rolle når det gjelder å bevege et samfunn fra liv-ødeleggende konsumisme til et ansvarlig levesett. Igjen: Vi har glemt dimensjonen av ansvarlighet i vårt liv. Dagens samfunn, særlige de vestlige, er blitt så konsument-oreinterte. Produksjon og konsumisme går sammen på bekostning av livets kvalitet og verdighet. I dag ofrer vi, for konsumismens skyld, menneskelig verdighet, menneskelige verdier og menneskerettigheter. Hvordan kan vi gjøre det? Jeg tror vi må innse at konsumismen er blitt en ondskapens kilde. En kilde til vold, en kilde til død og ødeleggelse.

KONKLUSJON:

Økonomisk rettferdighet og økologisk bærekraftighet krever fundamentale forandringer i livsstil. Kristne burde bli eksempler på det vi i ortodoks teologi kaller asketisme ved å konsumere mindre og å leve ansvarlig. Det å leve ansvarlig betyr å

konsumere mindre og mindre. Jeg tror at vi ikke kan etablere ny ny global verdensorden uten at vi har en ny global etikk. Ansvarlig samfunn betyr å ha et samfunn som er styrt av etiske retningslinjer. For å ha en bærekraftig utvikling i et bærekraftig skaperverk, trenger vi et ansvarlig samfunn. Et samfunn som har sitt liv styrt av etiske verdier.

Kan kirkene promotere bærekraftige verdisystemer som styrer samfunnene av i dag? Et bærekraftig etisk system som understreker nasjoners bestemmelser. Et bærekraftig etisk system som genererer ansvarlige samfunn og bærekraftig utvikling. Kan kirkene bli et tegn på håp og redskap for det vi kaller ansvarlig samfunn?

Her tror jeg det ligger en utfordring. Først av alt burde kirkene selv bli ansvarlige samfunn, rettferdige samfunn og etisk ansvarlige samfunn for å kunne bringe fram en forandring. Midt i lidelse, ødeleggelse og tvil.

Takk.

*

